

AB-456.

Ն. Լ. ՅՄՅԱՆԸ **ОБЯЗАТЕЛЬНЫЙ**
контрольный
экземпляр

ՀԱՅԿԱՍՏԱՆԻ ԳՐԱԴԱՐԱՆԻ
ԿՈՆՏՐՈԼՆԻ ԵՎ
ՎԵՐՈՒՄ ԿՐՄԱՆ ԵՐԱՐՈՒՄ
ԵՐԱՐՈՒՄ

А. С. ПУШКИН

КАПИТАНСКАЯ ДОЧКА

Перевод Д. ДАРСАЛИЯ

Второе переработанное издание

СУХУМИ — АБГОСИЗДАТ — 1940

ა. ს. კუშპაძის

PCP-3

აკაკიშვილის იუკა

აურგსშია აყნეტი ეითეიგუეიტ ძაძ დარსალაია

ავბატი ირჩუენე ათეერა

ჩ. 456

891.71-3

საქართველოს ენციკლოპედია

БИБЛИОТЕКА
Академии Наук
УРСР

508422.

БІБЛІОТЕКА
Академії Наук
УРСР

საქიი ახვ

აგვარდია ასაქუანვ

უშუკუქუნოუ უაჭათურ ხაჩა.

(აქოაფყა).

უაწოქუიყა უი აგვარდია დაკაპიტანნი¹) დყალონ:

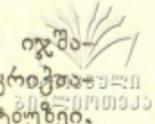
— უი ათახემ: არ რქუ მამაწ იუააიტ.

იამცხუნგვ იპიოუპ! უა იარა დარგურვააიტ...

დღუსთა ნას იარა იაბ?

(ცნიაქუნინ²).

სარა საბ ანდრეი პიოტრ-იფა გრინიოვ, დანუქუქუნაზ აგრაძე მინინ³) იყნე ამაწ იუან. აშთახე ამაწურა დალწიიტ 17... შოქუსა აზე პრემიერ მაიორნე⁴). უბრი აახეს უი სიმბირტი იქეთაქუ დენხონ, ფპიესგვ დეაიგვიტ უაყატი იამსთა ლარ იფა, აფპიეზბა ავლოტია ვასილ-იფა იუ. ჰარა ქივგ-უააკ ახუქქუა ჰაყან. საშციაგვ საპიშციაგვ ზეგვ იშოვსაბიციან იფსიტ. სარა, სემიონოვიტი აპოლკ⁵) ახე სერჟანტს⁶) აშიყუ სანგრწეიტ იაპზაიფუაზ ჰგუქხუ, აგვარდია⁷) ამიორ, ათაუად ბ. დეზლაცხრაახ ალა. სარა ოტბუსკ ზმოუ ჰია სფხმაძან ანაუქაქუა სრგლგაანდა. უსყანტი იამთაზ ჰარა უაქივ ეიფშო აქუმეზტ ჰშოვრაადოზ. ხუშოქუსა ანენახგწ ნახეს ასტრემიანნი⁸) საველინი ინაპე სანგრწეიტ. უი სარა დიადკას⁹) დსერთეიტ ავგ ახიმეიუაზ აზე. უბრი იხგლავშორალა, ქიავა შოქუსა ანსხგწუაზ აამთაზ სარა ურესშიალა ავრეი აფხმარეი სწეიტ, ალაბა ზაკუზგვ დარა ბზია ეილგსკააუა სყალვიტ. იარა უბრი აამთაზ საბ სარა სზე ქგვრალა დანანიკვლტ აძრანცვზ მუსიო ბოპრე, შოქუსკე იხზაშოაზ ავი პროვანტი იახუშვი ივცნე მოსკვანტი

იაარგაზ. უი იაარა საველიჩ დაარაძა იგუამეხუეიტ.—ანცია იგუა-
 რალა—ჰია იყუნდ-ყუნდუან უი იხალა,—ახუეკ დეძიძიოუპ, კრეჭთა
 წოუპ. ნას აფარა მცხუ ნეხუა მუსიო ქგერალა დზენკელატიშუნი,
 ჰარა იპაიუაზ აუაა ნწიაზშია ჰია.

ბოპრე იფსადგეგლ აქუ დფაწასავენ, ნას პრუსსია სოლდათენ
 დეყან, ნას ურესტიგლა დააიტ „პოურ ეთრე ოუთცჰითელ“¹⁰) აქია
 იაწანაკუა ცქაგეგ იზემდერუა. უი უავე ჰალაძაკ იაკუნ, ახა უავე
 იშოიმაც ხეთყაქ, თაყა-თასკ, ეიპარაძაკ დზლაკუადაზ უი აკუნ,
 აჰისა დერქუნწიააუან. იშოახუთამეზ აჰისა რქუაგუბზღლრაზღ ლასსე-
 ლასსე ივარა იაქუშიალონ, ნას უახო-ჩონი ინეიფეშონღ დქაუან.
 ანავსანგეგ უი (იარა იშოიპალოზ ეიფეშ) აფათლგაკეგე დალამეზტ,
 იაჰჰიაპ, (ურესწას იუჰიოზარ) ამცხუ თეითიარც ბზია იბონ. ჰარა
 ჰავნე შებტონტი იკრეჭარა მაცარა აან აკუნ ავე ანერჟიუაზ, უსყან-
 გეგ ჭგრჯანკ-ჭგრჯანკ, იარა უი არწავცია ეგარედერგალომეზტ.
 აბრი აყნტი ს-ბოპრე დაარა იაარლასნე აურეგ რეეტი—ნასტოკია
 დაშეცლთეიტ, უი არა იფსადგეგლ აყნტი აქქუა რაწკეგსეგე ეი-
 ლეიშო დალავთეიტ, ამეგუა ეიჰა იახეიღეუპ ჰია იფხაძანე. ჰარა-
 ერანაკ ჰაიქუშიეიტ. აიაშოაზ აკონტრაქტ¹¹) იჰამაზ ალა უი იუა-
 ლენ სარა ისირწარც აქრანცეზ ბეზშია, ანემეც ბეზშია, ანაუქაქქუა
 ზეგეგ, ახა იარა ეიჰა ეილეიშეიტ იანრცაკემეა ურესშიალა ყუჟი-
 ბეჟიქ სარა ისჰიწიარც,—ნას ჰარა დასუ ჰუსქუა ჰარქუნ. ჰვეჯაგე
 ჰფსე ეიწწაწანე ჰაყან. უი ილა დაჩა რწავუქ სარა დავგსთახემეზტ,
 ახა იანრლასნე ჰაიყუამწერ ყამლთეიტ, აბარ უი ზეყალაზგე:

აფშეიზბა შიპა ხაქუ-თექუჰააი ამათი ძიძიავ ჰალაშოჰეი, აქიძხავ
 აკულკა ეიცაყეი ზნე იაიბერჰიან ეიბარუნე ინეინ სან ლშაპე რჩოლაშ-
 ვლანე ეიბარწიეუა მუსიე იხაშოშოიტ ჰამდგორა აყნტი ჰხეხნე ჰაი-
 ლთეიგრეიტ ჰია. სან არი ეიფეშ ალახუმარრა ბზია ილბომეზტ აზღ საბ
 იქუე ეითალჰეიტ. უი ხეგრხუშას იამაზ კაქუნ, ერანაკ აქრანცეზ
 ქაააქერ დიფხეიტ. ახა ირჰეიეტ მუსიე სარა აუროკ სეთარა დქუა-
 შია. აშოგრჰია სუადა აყნე დნეიტ. უი ამათაზ ბოპრე აკარუათ
 დქუიანე ციმთხაალა დეციან. სარა აუს საქუნ. არაყა იჰიატიუპ,
 სარა სზე მოსკვატი იგეოგრაფიატი კარტა აარგანე იშოგყაზ, უი
 აკე აზღ ჰხე იაჰმერხუაძო ათამეც აყნე იკნაჰან, აკერგეგ ააწუნ-

აქაად ათბაარეი აბზიარეი სხნახნე სკყაიყთეი. სარა ისეძმეიტ ¹¹ ამათ აღესხერც. ბოპრე იციარა სხე ინასერხუან აუსურა სალაგვიტ. საბ დნუნალტ მგის დობროი ნადეჟდღეი ახაანგწყყო აწეხუა ასთოიტ ჰია სშაჰჰეზ. გეოგრაფია აწარაჰჰეზ სარა სეზჰეზ ანიბა, საბ სლემჰა ააირცაჰიციჰიიტ, ნას ბოპრე დნიდხეღან, დგრთრესნე დააირჰეზხან ატტაჰია დიაციჰაუა დალაგვიტ. ბოპრე დშიაფე-რჰა-ფუა, დგლარც დალაგვიტ, ახა ილმშეიტ: აჰრანცეზ რეცჰა ავგ რაშენ, ფსეკ იეიფეშ დეჰან. ბე-რეცჰარაჰ რზე თაკჰ. საბ ბოპრე იხუდაცია დანქნე აჰარუათ დანინხენ, დიეუთასნე, აში დენდოეღორ-ვრენ, იარა უი აჩხენწყყა აშთათა დთიციეიტ, საველიჩეჰე მბატოეღა დეიფურღეიტ. უბრი ალა აწეხუა ააფეიეიტ სარა სააძარაჰეგ.

სარა ნედოროსლანე ¹²), აჰეჰეჰეა ფხაწო, აშთათა ჰეუნცია ხეჰე-ჰეა აწიერგეღა სრეცახეფო აამთა სხეზგონ. უს ჟიაჰე შეჰეჰესა სხე-ვიტ. აბრაცა სარა სენასეჰეჰეგ აჩხაფსახეიტ.

ზნე ჩხაზრათაგალანჰ აზე, სან აგოსტინიციჰე აცხატი ვარენიე არშორა დეჰენ, სარა სჰეჰეში ბლაცო, ვილაშუაზ აშიახჰეა სრე-ხუაფეშუან. საბ ესეშეჰესა იოულოზ პრიდვორნეი კალენდარ ¹³) აფენეჯერ აყნე აფხაარა დეჰენ. არი იშეყე ესჰეჰენაჰეგ დეარაძა იააილსლონ: ბჰანწეკე უი დეფხომეზტ იალკანე იანუ იჩხალამერხუ-კუა, უი აფხაარაჰეგ ესჰეჰენაჰეგ უამაშია იუბარატიე დეილანარ-შიონ. სან, უი იყაზშეჰეი იწასი ნაიზუსთ ილდერუან აზე ილულაჰე აბრი აშეყე მეჰედა ხარაძა იახიმბარა ხარა აწახარა დეშთან. უბას ალა პრიდვორნეი კალენდარ ზნე-ზენლა აკერ შუა უი ილაფეშ იწა-შიალიმეზტ. ახა ზნეკე ინაჰე იანაფეხაშიალაჰე აკერსაათ დეაჰუმეშ-ჰეა დეფხო ლასსე იმეუწიჰეჰამეზტ. უბას საბ პრიდვორნეი კალენ-დარ აფხაარა დეჰენ, ზნე-ზენლა იეიჰახერჰეა აარწესუა, — აგენე-რალ-პორუჩი ¹⁴)!.. უი სარა სროტაჰეგ სერჰანტს დეჰან!.. ურეს-ტიეღლატი ი აორდენჰეა აჰეჰეგ რეველერ ¹⁵)!.. აკერ წუთაშე მშეიან ჰარა?.. — ჰია ბეგეჰალა იჰიო, ვითაჰიო. აწეხუეტიანე საბ აკალენდარ გრშინე აღივან ინეჰეიჰენ ახუტრა დენთანაგალტ ბზიარაჰე შახეღემ-წუაზ უაჰე იდერრატიე. უს იალერყანე სან ლახე იხე ააირხეიტი: — ავდოტია ვასილი-იფჰა, ზაცა შეჰეჰესა იხეწუაზიეი პეტრუშეა?

— დაბაცახუ, ჟიბეჰე შეჰეჰესა დრეჰელუეიტ, — ლჰეიან ათაკ ჰეარა

დნალავიტი სან.—პეტრუშა დიტი ნასტასია გერასიმ-იფა დანი-
ცაყახახა აშოქეს აზგწყყა, იარა უბასყან ეითა...

— იბზიოუბ,—იპიან ლაქია ააფიწიეტი საბ,—იამთოუბ შთა
მაწურა იდიექწარა, იახხოუბ შთა აძლახცია რუადაქუეი აპიეპიტრა-
ქუეი რეიმდარა.

იარლასნე ჰაიფერწრა აზხუცრა სან უბასყაქ იაალეღყჟჟიტი,
უი ამჰაწი ილკეზ ნალემპეწშიან აკასტრიულე ინთაშიეტი, ლელაღრძ-
გაქ აპიეპიეტი ლქეღქუა ინარხგეკუეიტი. სარა ზაწა უს სყამლარა,
სგურლჟარა აქაადგაქ იუხანწარემგეტ. ამაწურა აზხუცრეი, ახაქუეი-
რეი, პეტერბურგტი აფსთახარა აგურლჟახურეი რეზხუცრა სხშოქ
აყნე იაილაწიეტი. სარა გვარდიეკ რ-ოქიციერ საკუნე სხე სგუხა-
ძონ. უი სარა სგუ იზლახანაგოზ ალა, აუაქე იაიიზეყალო აბზიარაქუა
ირეიპან.

საბ იგუ იათაშიაქუაბ რეითაქრეი, ურთ რენაგძარა არგუაგუა-
რეი ბჰანწეკ ბზია იბომგეტ. სცარა ამშო ჩოპიარა იარახნაქ იაფერ-
წიეტი. უაწიე სცარანე იახა ეიფშო საბ იპიიპიეტი აქაადი აპეროი
იხააგარც, სარა ნაჩალღნიქს ისოურაც იყალაშა იახა აშიყუ ჳნე ის-
ციწარც შოთახეზ.

— იუხოუმერშოთენ, ანდრეი პიოტრ-იფა,—ლჰიეტი სან,—ათა-
უად ბ. იახა სესალამ ანწარა. სარა სგუ იანაგოტი უი იგუდურალა
აკემზარაქ პეტრუშა იგოიერემ ჰია.

— იხაკუ ბჰამეყუ აქიოუზეი!—იპიეტი საბ, ილახა აიიმარჯვა-
ხუნე. იარბანუ სარა ათაუად ბ. იახა აშიყუ ჳეზუა?

— შშიან უარა იუმპიეი პეტრუშა ინაჩალღნიქ იახა აშიყუ ჳეუ-
ეტი ჰია?

— ნას, ჳაკუზეი ჳებგუახუნეა?

— შშიან პეტრუშა ინაჩალღნიქ ათაუად ბ. იოუმი, პეტრუშა
სემიონოვტი აპოლქ აშიყუ დანემი?

— დანუბ! სარა უსს იზგემოუზეი უი აშიყუ დახჟანუ. პეტრუ-
შა პეტერბურგყა დეზცომ. იიწოზეი უი პეტერბურგ ამაწურა და-
ლანე? დყაღახა დრღლახარაცუ? მაპ, უი არ რჰეუ ამაწ იუაიტი,
აფხჰეგ ნკაითიიეტი, აშიაქე-ხუში დნაქეაიტი, დშოამატონხა¹⁶⁾,

აკუმკუა, დსოლდათ იაშანგ დყალაროუბ. აგვარდია აქვ დანუბ!
იაბაყოუ იარა იპასპორტ? იააგვი უი არახბ.

სანგრნათუახ ისშიგზ ახარფ ხუქი იარეი ლჩქამაჯა აქვ იწია-
ხგზ სპასპორტ სან იალღფშოან ლნაპე ქგჯ-ქგჯუა ინაგანგ საბ
ინაილთეიტ. საბ დაარა ინშგკ აზგშინგ დნათხმან იათხმა ასტოლ
ინგქუწინგ ამიყუ ავრა დნალაგვიტ.

სუსგ ვეინგ სყვრყუ იკვლავგლტ სახადიგქურწო ზდგრგნდაზ ჰია.
პეტერბურგყა ანაკუმბა, ნას იაბგკუუ სახადიგქურწო? საბ იპერო
ცკაკრა ჰია ამადამკუა ზენდა ამშგჰია ივუიზ სგლა აახმგრფაძაკუა
საშკლათშოუან. უს აწგხუტთანგ ავრა დაალგან აპასპორტგაგ ამიყუ-
გგ პაკეტკ ინთაწინგ ინაირკეიტ, ილანარფშოგაქუა აამიხგნ სარა
დაასფხმანგ უს იპიეიტ:—აბარ უსთ ამიყუ, აქეტიტი ი სვგზა ბზია
ანდრეი კარლ-იფა რ. იუთაშოა, უარა ირენბურგყა უცაროუბ უბრი
ანაპაწყა ამაწურახგ.

უბას სგულგრთა ბზიახუქუა ზეგგ ფგხხა იცეიტ. პეტერბურგტი
იფსთაზარა გურღახუ აცენხურას, დარა ზემკაკ, იციგწახალოუ,
იხაროუ აქვ ავუჭოღღრა სზფშოენ. მინუთკ ამთახბ უბასყაკ სგურ-
ღაო სზგზხუტუახ ამაწურა, იხამითოუ გუაყრამია იზბეიტ. ახა
იამასკგრ იფსსაზი! აღგრვაჩრგ შეგმთან ავგ აბარწა იააგან ია-
დგრგვლტ ჰაზლაცაშოაზ აკიბიტკა. უაყა ინთარწეიტ აჩემოდან,
ამიგნდგყურა ხუქგ, ხჩაი ჟეგვა ამათიახუქუეი, აჩარჰიქუეი, აჩაშიქუეი
ავგტი სქააჰ-უგაქუა ზლაჰიაზ აილაჰიარაქუა თანგ. სანი საბი სგრ-
ნგჰიეიტ. საბ უს სეიჰიეიტ:—ბზიალა პიოტრ! უზზგრკუა¹⁷) იმაწ წა-
ბგრგნგ ინგყუგა; ანჩალანიკცია ურზგდგრკლა; ურთ უზგ რგშმგრკ
უაშთამღან, ეიჰაბუ ამაწურა სგშით ჰია უამგჰიალან; ამაწურა იუღგრ-
წო მაპ აციუმკენ; იუხოუმგრშოთგნ აქეიფყა: „ამათია იშჰჰოცკუ
იხჩაი, უაჰათგრ—უშჰოოუ“. სან ლგლადგრდ ლქაჰაჰიგ სგუაბზიარა
შოგსხჩაჩოა საბჟალგონ, საველიჩ იაბჟალგონ ლხუქგ ცქმა დიხგ-
ლაფშოგრც. სარა აქა-ციატი ტუღუბ ნასშიგრწეიტ, იარა უი ახგხბ
აბგახუქ-ციატი შოუბა ნახადგრფეიტ. საველიჩ დსგმა აკიბიტკა სგნ-
თატიან სგლადგრდ ატტაჰია იშჰსჰაფსოზ ამვა სნგქულაეიტ.

იარა უბრი აუხაწიყმა სარა სიმბირსკ სნეიტ. უაყა სააგვლარ
აკუნ უახგკოი-ჩხაკოი, ისთახგზ ამათიაქუა რახხუარახგ. ურთ რაა-

ხუარა საველიჩი ინაპე ინანგსწეიტ. სარა ატრაკტირ აყნე საანგვლტ
 საველიჩი შგენაწე ადიქმანქუა ეიმდო დნარგლალტ. აფენჯგერ სველ
 ფშონე იპიენწიახა იყახ აულიცა ანფშოვლარა სგუ ანაქუქვოდე აუა-
 დაქუა ეიმდო სქუნასხეიტ. აბილლიარდ¹⁸⁾ ასერთა სანგენგვანლა,
 დგზბეიტ ბარინე ვაყეიე ქიოხუ შოგქუსა რაყარა ზხეწუახ, იფაწა
 ეიქუაწიქუა აუნე, ზოთათენგეფივა ზქუაქნე ახალათ იჩოთაჰიჰია აკიი¹⁹⁾
 კნე იგვლახ. უიი ამარკერი²⁰⁾ ეიცვხუმარუან. ამარკერ დანიააიუახ
 ჰგერჯანე აზნა აუატკა იქიუან, დანაწახალაკე ფშენაჰხა დგვლანე
 აბილლიარდ სტოლ დგწანეყულარ აქუნ. სარა ურთ რგხუმარრა
 სხხუაფშოუა სალაგვიტ. ზაყა იასუახ აყარა ამარკერ ფშენაჰხა ინ-
 ყუარა იაჰა-იაჰა იახჰაუნ. აწგხუტიანე ზენდა აბილლიარდ აწაყა
 დააწახეიტ. აფსე დანგრეჟ ინგშიენტრა აყნე აქია იპიოზშია აბა-
 რინ უი აქია-ლუღუაქუაქ ნაიქუიჰიან, სარა სახე იხე ააირხვიტ,
 ზნეკ აყარა ჰაიციხუმარგრც. სარა უი ახუმარმა ახახსემდგრუახ აზე
 მახ იციეკვიტ. სგზლიახუაფშოგზ ალა უი იარა უამამია იბეიტ.
 სრეკვიპიოზშია დაასხუაფშოიტ იარა, ახა უეიზგეგ აიციაქიარა ჰნა-
 ლანაგალტ. სარა იზდგრტ არი ივან ივან-იფა ზურინ ჰია იშოიფ-
 ხოზ, უი აგუსარტი²¹⁾. პოლკ როტმისტრს²²⁾ დამინე სიმბირსკ
 არეკოტცია²³⁾ რგდკვლარაქვ დშოგყახ; ააგვლართას იმან ატრაქ-
 ტირ აყნე. ზურინ დსგფხვიტ სარა, ანცია იპიითახ ალა, სოლდათ-
 წას აკერეიცაჰჰაჰ ჰია. სარგეგ ისეუაფხანე საქუშოჰათხვიტ. ჰნეინ
 ასტოლ ჰნახატეიტ. ზურინ ირაციანე იქიუან, სარგეგ ისედიცალონ,
 ამაწურა უჩოაურშეკვლაროუჰ ჰია დციაქიო; უი ისეიჰიეიტ არრატი
 ანეკდოტქუა რაციანე. ანეკდოტქუა უბასყაქ სდგრიჩეიტ სკაჰარც
 ეგაასეგგმხარტი. ასტოლ ჰახეწიტ უაჰა ათახემქუა ჰაივგზციანე. უს
 დაალყადან აბილლიარდ ასრა სირწარც დალაგვიტ.—არი, იპიეიტ
 უი—ჰარა ჰაშია, ამაწურა იალოუ, ზდა დხუართამ აკე აუჰ. ეიბამრა
 უანცო, იაჰჰიჰაჰ ქალაქე ხუქეკ აყნე უნეიტ. ისურყაწოზეი უაყა?
 ესქმენაგეგ აურიაცია ნურწიალარგმი. უაჰა უს ახაუმამ აზე ატრაქ-
 ტირახე უციოიტ, უაყა აბილლიარდ ასრა უნლაგვიტ; აბრი აყნეტმ
 ახუმარმა უდგრუაზაროუჰ!—სარა არი ზენდა აგურა ზვან სეჩოლად-
 ცალანე აწარა ნაპე ასერკვიტ. ზურინ იბეგ რდუნე საზირხაწონ,
 ამანშიალარაქუა ირლასნე ისექუქვიოზ სირს იფხაძანე; ფვთოაკ

ინანასირწა აშთანხ კაპეიქუაქ გქუწანგ ჰასლარაც ისედიწეიტ. იარა იპიაშალა, აფარა ავარაზე აკუმკუა, იახცალაკა ბაშოა ჰმეხუდარა რაცე. უს ბაშოა ახუმარრა ზეგაჯ ირეციოლუ მცელაროლუბ ჰია აკუნ დშახაუაფშოლუხ იარა. უი იპიაზ სარგაჯ საქუშაჰათხეიტ. ზურინ აპუნშო²⁴) აარგარც რეიჰეიტ, სარგაჯ ისაბეიფოგეიტ აგამა ზბარც, უარა ამაწურა ურჩაურმცელაროლუბ ჰია ეითაჰიო.—ჰუნშოდა ამაწურა, უი ზაკუ მაწუროლუხეი!—სარა უი სიქუშაჰათხეიტ. იარა უი აამ-თანზე ახუმარრაგაჯ ჰაქოგენ. საწიცა ზაყა ლასსე-ლასსე იხასგრკკალოზ აყარა ეიჰა სუაჯდუხო სალაგეიტ. ეს-მინუთ ს-შარქუა აბილლიარდ სტოლ აკაგეშ იახუღუანგ იკაფსონ. სარა სეილაშონ, ამარკერ სიაციჰაუან, უი ანცია იდგრბ იშოიფხააძოზ, სარა ეს-საათ ისეციცოზ იაყარანგ აფარა გქუსწონ, აჟიაკალა,—ზთააცია ინრგმპგწიხა აქკუნ ხუქე იეიფშო სხე ნეყუზგონ. უს იაჰზგუამთაძაკუა აკერ აამთა ცეიტ, ზურინ ასაათ დნახუფშოგენ, აკიი ნექუწანგ ში-მიათე აფარა შოხსცი-ცაზ სეიჰეიტ. არე სარა აკერ საარფხაშეიტ. სფარაქუა საველიჩ იმან. სარა არგრმინუათრა სალაგეიტ.—იშოფოლუჰიოი! ხაას იყოლმ-წაძან. სარა ჟიაზე სააუზგეშოგერ სელშოიტი, ამალა უაჟი-ზნე არი-ნუშოკა ლახხ ჰკაპ,—იპიან ზურინ საჟია ააფიყეიტ.

ისურყაწახუაზი? ამიშ სეშხნალაგაზ ეიფშოწიყა, იარა უბას მშოგარალა იაასხზგეიტ. არინუშოკა ლყნე ჰარა უახხხა ჰქეიტ. ზურინ ესმინუთ ისგზთეითიონ ამაწურა ურჩაურმცელაროლუბ ჰია ჰიო, ეითაჰიო. სარა ასტოლ სანახგწ აქეირგა ჰია სშაპე სექუგელან; აწხებჟონ ზურინ ატრაკტირაახ სიგეიტ.

საველიჩ აბარწაქოჯ დაჰფელტ. უი, „ყოჰ“ იპიეიტ, ამაწურაზე ჰიარა ზთახემგზ სეუაჰიარაქუა ზეიფშორაქუაზ ანიბა.—ზაკუხეი სდად არი უარა იუხაგზ?—იპიეიტ უი ბე-რეცჰალა.—იაბეკუუ უარა არი ეიფშო აიდარა უახხაწალაზ? ააი ანცია დუ! დიზ აახგს არი ეიფშო აგუნაჰარა ყამლაცგზტ!—ქოუმთენ, აწლაჰიგსთა!—სჰიეიტ სარა სგბეჟ ეილაგო:—უარა ავგ უაშეზარ აკუნახ, უცან გუცი... სარგაჯ სეშთაწა.

ადგრჯარხენ სარა სააქოგხეიტ სხე სგხაუა, ეცე იყალაზ ზეგაჯ იხუაშდა ისეგულარშიო. სხუცრაქუა ააიფიყეიტ ჩაშოკაქ აზნა აჩაი კნე იაავნალაზ საველიჩ,—იაამთამ მაკაანა პიოტრ ანდრეი-იფა,—ჰია ასეიჰიეიტ უი იხე რწესუა,—იაამთამკუა აუჰ აგულშეირა უშოა-

ლაგა. უზეიფშორახადა ნას აბრი უარა? უაბ იაკუზაიტი უაბდუ იაკუზაიტი—ჭიარსვიანგ იყამლაძაცვზტი; უან ლაკუზარ, ჰაარსი ილთახუზეი: დიიეთეი კვასემზარ აკვ ლქუახგ ანაგარა ყალომგზტი. იხზარადა აბრი ზეგგე? იშიიხაშა მუსიე. ანს-არს ჰია ანტიბ-იფა ლყნგ დნგვალონ: „მადამ ქუე ვუ პრი²⁵) ვოდკიუ“ ჰია. აბარ უაქიე „ქუე ვუ პრი“! იუჰიოზეი შთა: აბზიარა უაბქეიგვრეიტი უი ალახშა! იზითახუზეი უჰიარაუაზეი აბასურმან²⁶) იანკვლარა, სავ, იარა იუა ნწიახშია!“

სარა აფხაშარა საკეიტი. სქუე ნასგრჰიენ, ნაყ უდიეღვკრე საველიჩ, სარა აჩიი სთახემ ჰია იასჰიეიტი. ახა საველიჩ იანკვლარა დაარა ახშუ ათახენ, ზნკვ აბქეაგა-ქია აჰიარა დანალაგალაკა. იუმომი პიოტრ ანდრეი-იფა აგულსეირა ზეიფშოროუ. უხგგე ხამთახეიტი, აკრეჰარაგგე უთახემ. არგეიტი ზეიუა აუავე აკემზარაკ აზე დჩეიმი... იქი ანაშა წიგწი-ძი აცხეი, მამზარ ზეგგე ირეილჟუბ აწიეცაბქუაყ აყარა აიწარტხა უქიერ. იაგა ჰია სოუმჰიარი?

უბრი ამთახე კეუნაკ დაავნალან შიყუ-ხუქუკ აასირკეიტი ი. ი. ზურინ იყნტი. სარა იახსვრტლან აბრი ეიფშო ალაჰქუა სნარგეხეიტი:

— სეხარა პიოტრ ანდრეი-იფა! უხაწკე, აბრი სეკქუნ ინაპალა, იაცვ იუციცაზ აფარა ში-შიათე სხაათი. სარა დაარა აფარა სარგუაყუეიტი.

უმეწურა იახხოიოუ ივან ზურინ.

იყასწახუაზი, უსს იზიამი იეიფშო სჩააყაწანგ, სტარაგგე, სემათიაგგე, სუსქუაგგე გუტარაკვსს ირემაზ საველიჩ იახხ სხე ნასგრხან, აქქუნ ში-შიათე ით ჰია იასჰიეიტი.— იშოფა!— იზბან?— დწაიტი საველიჩ, იზემბატებარახა.— სარა უი იტინგ ისექუუბ, — სჰიეიტი ზაყა სელშოზ სჩაარახშიაშიანგ— ისექუუბ!“— იჰიეიტი საველიჩ ესაიარა იაჰა-იაჰა იზემბატებარახო;— მშიან უაბახედი სავ უი იუალ უქუწურა? ზაკუუ სეზდგრუამ, ახა არი აუს ჩეიმი. იშოუთახეუ აუბ სავ, ახა სარა უი აფარაქუა სეზითომ.

სარა სახხუციტი, აბრი უაქიე რეიჰა აჩრკშორა ანათახეუ ამიწუთ აზე, აქია ეიმაკრაქუე, აბრი იხჰიო იაქარშინგ იზკუა აწლ-

აპგატიი ახვ

აქვანუხუა

სტიღლა უოღმა, სტიღლა ხუტე-
ატიღლა ისხემდღრუა!
სხათა სოღმი ნას უარა უანხ იაახ,
ხაწა ჩოძამი ნას არახხ საახგახ:
სარა არღეს ხაწა-ეიღყა საანაგუეიტ,
არღესრეი, ათირეი, აღღღუარეი
აკახაკტი რეეიტო ქააქ ყაწაგუი.

აქვიტიტიი აწია.

ამგანტიი სარა სხუცრაქუა უსყაქწიყა იზხიანგ იყამგუტ. უსყან იყახ ახუქუა რგლა, სარა ისეციცახ აფარა დაარა აკვრ იაფსან. სიმბირსკტიი ატრაქტირ აქვუ აყახსა ბზამეყურა ინგყუხგახ შახუართამ სეღუნგლა საქუშაჰათენ, საველიჩი იჭოფხმა სმინაუათენ სხე სეფხააძონ. აბრი ზეგეგ სარა სარგუამწუნ. აწლაჰიგსთა კუგმთფსემშა, ილახე ეიქურმშე, სახეგყამგუ იჭვ რხანგ აობღუჩოკ²⁷) დე-ქუტიან, ზნე-ზენლა დაყუნდ-შიენდღუა. სარა უეიზგეგ-უეიზგეგ ისთახენ უი სინგშიარაც, ახა სეზლალაგარგუ სეზდღრუამგუტ. აწღუტიანგ უს სპიეიტ იარა იახხ:—ეგაფურემ, საველიჩი! იახხოუბ, ჰაინგშიაპ შთა, ისხაროუბ: სხათა იზბოიტ სარა იშხსხაროუ. სარა ეცე იაკუმ ყასწეიტ, უარგეგ ბაშაძა აქუნამგა უასპიეიტ. აგურა უსერგოიტ არინახეს ეიჰა ყუშორგლა სხე შინგყუხგო, უარა იუჰიოგეგ სშახგძერგუა. იახხოუბ, უმეუხან, ჰაინგშიაპ.

— ეჰ, სდად, ანდრეი პიოტრ-იფა!—ათაქ დნალაგუეიტ იარა დაარა დააქუფსენჩჰანგ. სხოუბ სარა სეზგუელააუა; აურახოუროუ სარა

სოუბ იხზაროუ. იშთაყალაფი, უშთაანსეჟი უარა უმალა ატრაკ-
ტირ აყნე! იშთააური? აგუნაჰა სეილანაგაფიტი: აღიკუან იტეჰაჰე
ლყენდა სნეიბ, სეხუჟჰა დეზბაბ ჰია სგუ იანანაგაფიტი. აბას აუბ:
სეხუჟჰა ლჰუ სნეიტი აბახთაგაგ სგლათაფიტი. ნასგფდაროუბ უაჰა
აკემზარაჰ! შთა საჰცია რგლა სრჰშთაფასგრბარი? ირჰიარგზეი ურთ
რხუჰე ავგ შოჰიუთა, აფარა გჰუწანგ დშოგხუმაროუა რაჰარ.

საეელირ რგცჰა დსგრგუმზგლრაღ აზგ სარა აჟია ისთეიტი, არინახგს
იარა დაჰუშაჰათგემკუა კაპეიკ აფარა შონგსგემზოუა ალა. უს ხუჰე-
ხუჰლა ირჰეიჰეიკეიტი. ამალა ზნგ-ზენლა იხგ რწესუა დყუნდ-ყუნდუან:
— ში-მაათკ! უს მიჰუმა ში-მაათკ ჰია.

სარა სნეირაღ სახეგყაბ ათფ საზააიგუახხო სალაგაფიტი. იასგკურ-
შთანგ ასაკარა ეიუჰეჰა რგლახჰ ეიჰუმშე იშთან, ახუჰეჰეი ათჰია-
ჰეი რგლა ეიჰყყა-ეიხეყყა. ზეგ სგლა იხვან. ამრა ათაშიარა იაჰჰენ.
აკიბიტკა ამჰათშია იანგლანგ, მამზარგაგ ეიჰა იიაშთანგ იუჰიოზარ,
ანხაცია რსანიჰეჰა ითერჰიააზ აშორაჰეჰა ირნგლანგ იცონ. უს იაიმ-
შიკი²⁸) ზემკაკ დფშოუა დალაგაფიტი, ნას იხგლფა ააიხეიხენ სარა
სახჰ იხგ აარხანგ უს იჰეიტი: „საჰ, უხენჰიე ჰია სოუჰიარ ყამლარი?“

— უი იზბან?
— აამთა გურაგამ: აფშა წგსუა იალაგაფიტი;— იუმბოი ასგ-გუმა
შოჰეინაჰიჰიო.

— იყალაბ ზეუგუახუჰეი ნას!
— იუბომა ანა იყოუ? (იამშიკი იყამჰე ამრაგლარახჰ ინიარ-
ხეიტი).

— სარა აკემზარაჰ ზბომ ასაკარა შოჰუაჰეი აჟივან წიციე რგდა.
— ა, აბან-აბან: აბნი აფსთჰია ხუჰე.

იიაშაწიყმანგ ნახახი აჟივან აწკარაჰეჰე სარა იზბეიტი ფსთჰია
ხუჰეჰე, აზნეკ აზგ ხარაღა იყაზ ხუაღა ხუჰეშია სგუ იზზანაგაზ. სარა
ისაჰახმან უაყატიი ასგთიჰიაჰეჰა რთგდშია, ეგაგზდგრუან ურთ აუარ-
დგნეჰა აკვრ სგლა იშოხგრახახაზ. საეელირგაგ იამშიკი დიჰუშაჰა-
თნგ ჰზენჰიერღ აზგ ისაბჰეიგო დალაგაფიტი, ახა სარა აფშა უიყა-
რა ილულუამზშია იზბეიტი; ეგი ასტანცია აყენდა აამთა იახმგრჰეჰეჰა
ჰაშოფა ზემნეირი ჰია სგუ იანანაგან იაარლასნგ დცალარღ ნაიას-
ჰეიტი.

AB-456

იამშიკი აჩქუა ნარხფე-ხფენ იჟუნეიხვიტი; ახა ესქაენაგაგე ამრაგელარახა დღფშუან. აჩქუა ეივასნე იცონ. აფშოა ესაირო ილუღუახო იალაგვიტი. აფსთჰია ხუჟე იფსთჰია შოქუაკუა დღუხა იაყალან, იაზჰაუა, ინჰამთახა აჩოშთნახუა, ესაირო აჟივან ამრხაკუა აქოაინახვიტი. აჰიოწიჰია ასე სსა აქოვლანახვიტი, უს იფაყა-ფაყაჰა ილანაშთუა იალაგვიტი. ავიჰია აფშოა სუა, ასეთიჰია წესიტი. ამინუთჟ აზე აჟივან ეიქუარეი ასეთიჰიე ეილაძეხა იაყალავიტი. აჟ უმზო იყალავიტი.—ეეჰ საჰ,—იჰიან იბჟე ააირგვიტი იამშიკი—აბარ არეცჰარა: ასეთიჰია წესიტი!..

სარა აკიბიტკა სენთაფშოტი: ზეგე ეილაღმცახა, იძვრთენხა იყან. აფშოა უბასყაკ აბჟე წარნე იწიასუან, აფსე ახაზ ჯუშარენ: საველიჩგეგ სარგეგ ასე ჰაქუნაჰიჰიონ; აჩქუა აკაკალა იცონ—უს იაარლასნე იააველტ.

— უზმცოზეი უარა?—სჰიან იამშიკი სიხწაიტი, იასზემჩჰაკუა.— საბაცოი მშიან?—იჰიეტი უი, აობლუჩოჟ დღლბააუა;—უსგეგ ჰახაჰა ახაკუუ ჰახდერუამ: ამჟა გყამ, იაჰაჰაქურშოხანე ლაშცაროუბ.—სარა სიაციჰარც ნაჰე ნასერკეტი. ახა საველიჩგეგ უი იციჰიო დალაგვიტი:—ინაკუზეი უჰიარაუაზეი უზაქუშაჰათეხაზ!—იჰიეტი უი დღუანე — ჰახაგყაზ ჰხენჰიერ აჩი გეინე შეჟემთანენძა უციახარენ, ნას აფშოა ააიქუტიარ ფშიალა ამჟა ჰნექულარენ. ჰაბაცკაკუეი უჰიარაუაზეი? მა ჩარაკახა ჰკონდაზ!—საველიჩ იიჰიაზ წაბერგენ. იყაჰწახუაზი. ასე კდვრნე ილჟიუან. აკიბიტკა ააიგუარა ასე ეიქურჩაყუა იაზჰაუან. აჩქუა რხე რექუე იგვლან, ზნე-ზენლა იათორეს-თორესუა. იამშიკი დექუწიუან იყაიწარა იზემდერუა, აჩქუა რემათია დლახაზხო. საველიჩ დციგწაყუნდყუნდუან; სარა იახაბალაკე სეფშოაუან ჯარა ვნეკე მა მჟაკე ზბოზარ ჰია, ახა აკემზარაკ სგლათშო ზაქუმშიეტი, ეილახუაშხა, ეილავენტუაზ ასეთიჰია ადა... უს იაალგრყადანე ეიქუაწიაკ სგლათშო იააწაშიეტი.—ეი იამშიკი!—სჰიან ნაიქუტჰესთიტი, —უფშოიში იზაკუზეი აბნა ეიქუაწიადა იყო? იამშიკი დღფშოა დალავიტი.—ანცია იდერჰ იზაკუუ, საჰ,—იჰიეტი უი ითეფ აქოვ დნეინე დტოი,—უარდენუბ უჰიარ უარდენემ, წლოუბ უჰიარ წლამ, ნას უფშოვრ აჟე წესუაშია იუბოიტი. იყალაბ მა ქუჯმაზარ, მამზარგეგ უავზარ.

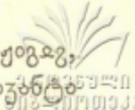
სარა ისპიეიტ, არი იაჰემდრგზ ახა აჩქუა დნარგსნე იქჷნეი-
ზარც, იარგეგ არახა ჰარა ჰმეჷყახ აქჷაანახვიეიტ. ვ-მინუთჷ
თახა აძიი ჰარეი ჰაიივალვიეიტ.—ეი აუაჷ ჰალალ!—იჰიან ნიქჷ-
ქჷთიეიტ იამშჩიკ.—იჰაჰი, იუზემდგრრი ამჷა ახაჷყოუ?

— ამჷა აქუზარ არა იყოუბ; სარა ადგეგლ ლულუარა სექჷეგლ-
ლოუბ,—იჰიეიტ ამჷასჷჷ,—ახა იუნათოზეი უი?

— უააძგრვიმ ანხაჷგ, სპიეიტ სარა იარა იახა,— იუდგრუჷმა უარა
არაყატი ადგეგლ? სუზემჷაფაჷმარეი უარა სახაფხაჷშა ათეფ აყენძა?

— არაყატი ადგეგლ სარა იზდგრუეიეიტ,—იჰიეიტ ამჷასჷჷ,—
ანცია იჷშოლუბ, ლადეი-ჷადეი ჩოჷლა, შაჷგლა სახეგსხეიტ. ახა იუბომა
ზაკუ მშოჷ: ერახნაკ ამჷა უზნარჷყოიეიტ. არა უჷანგელანგ უააფშოგრ
ეიჰა ეილჷჷ, იზდგრუადა ასეთჷჷჷ აჩოეიქჷნაკნე აჷიჷან წიცარ,
უსჷან ამჷაგეგ აიაწიქჷა რელა იჰაფშააბ.

უი უიყარა უს უადაჷს იახიმფხაჷძაჷ სარა სეჷ აარლულუეიტ.
სარა ისეძეიეიტ ანცია ინაჷგ სჩოჷლანწინგ აბრა ასაკარა აგუთაჷჷგ
უახ-ფხაჷრა სააგელაჷ ჰია, ახა უს ამჷასჷჷგ დიაცკაკნე აობლუჩოკ
დნეჷქჷტიან იამშჩიკ იახა უს იჰიეიტ:—ჰაი ანცია იჷშოლუბ, აუაა
ახაგნხო რაციაჷ ბეჷმჷააბ; არლჷარახა იარწინე უცალჷეი.—იზან,
არლჷარახა სეზკოზეი?—იჰიან დწაიეიტ იამშჩიკ, იაიეიუჷამფხაჷკუა.—
იბეჷკუუ უარა არა ამჷა ახაჷბო? უმშიან, აჩქუა ტიეიმუბ. ახამუტ
უარა იუტიეიმ, ურგსნე უცალა, უანგემგელაკუა ჰია აუბ იუჰიო!—სარა
იამშჩიკ იიჰიან წაბერგგზშია იზბეიტ.—აიაშაწიყჷა,—სპიეიტ სარა;
—უარა უგუ იზაანგაზეი აუაა ახაგნხო რაციაჷ ბეჷმ ჰია?—იზან
აკუზარ უბრახაგნტი აფშა აასიეიტ,—იჰიეიტ ამჷასჷჷგ,—ალჷა აძჷგეგ
სფენწა იათასიეიტ; ას ანაკუხა აქეთა ააიგოლუბ.—უი იგუეილგაჷმეი
ძჷგლა იდგრჷმეი უამაშა იზბეიტ სარა. იამშჩიკ უდიეჷქჷლა ჰია ის-
პიეიტ. აჩქუა დაარა ირცეგხაჷმთან ასე ჟაბა აფრა. აკიბიტკა აშშე-
ჰია იკონ, ზნე ასე ეიქურჷჷარ იხალო, ათჷჷჷა ილთაჷაუა, ზნე ზემ-
ჷაკე, დარჷაზნეხ დარჷა ზემჷაკე იხენააუა, ინხაწწალო. არი აფშა
ლულუა ანასუა ამშოგნ იხეუ ალბა ეიფშოგნ. საველიჩ—ყოჰ! იჰიონ
ეს-მინუთ, სეგარა დანყჷო. სარა აცინოჷკა²¹⁾ ააუჷგშოგნ, ამოჷბა
სჩოჷალასჷჷან, აფშა აშაიბე სეჷ იქჷჷჷა, აკიბიტკა აშშეჷჷა ანეჷჷარა
სშარწეგსუაჷ სელაცია ნთაიეიტ.

სარა ფხედკ ზბეიტ, უინახეს ბზანწკ ისხამშოთგზ. იარა უაჟიფგგ, უამაშია იმვაფესუაზ სგფსთაზარა სანაზხუტუა უი აფხედ ჟიჟბნტ დგროა დუკ ალაზშია იზბოიტ. აფხაჯ სათეიწარგმ სარა: იზბან აკუზარ, უი ფგშოარგლა იდგროუზარ აკუზაპ, აუაჯ დზგქუშოაშო ადგროა გყოუპ ჰია აგუჟანაგარა დაარა იშოიციგმლოუგგ ზნგ-ზგნლა აუაჯ ამცხაწარა³⁰) იჩშოუითო.

იუბაც იუაპაც აიაშოა ახუტრა ინოუნაჟნე, აფხა აცია უანგთა-ნაგალო ცქა ეილგამკუა უხლაქუოუი იარეი ანაიილათიო აამთაზგ აუაჯ დშოჟკალო აჟნე სგჟან სარა. სარა ასეთიჰია უაჟიფგგ იქუფგ-ჟიაჟაშია, უაჟიფგგ ჰანჟჟანგ ასე ზქუფგზ ასაკარა ჰაქუშშია ზბონ... უს სარა იზბეიტ აგუაში საგაგენტალჟეიტ ჰაჯნე აპთენრა ამოთა. რაფხადა სზგციშიანგ სარა სხე იათაშიაზ, უი აბას სარა ისხარამკუა სხენჰინგ აჯნგჟა სახააზ საბ დაზგუჟანგ დსაციჰარუმ, უი, ცას იჰია-ტიე, ახამწარაზგ იჟასწეიტ ჰია იგუ იანაგარუმ ჰია აუბ. სგუ თენ-ჩგმკუა აკიბიტკა საათგფეიტ ეგგგზბეიტ: აბარ სან აბარწაჟგ დაასფგ-ლოჟეიტ დაარა მცხუ ლგლახე ეიქუნე.—ფშაილა, ლჰიეიტ უი სარა სახე, —უბ დგჩმაზაჯუპ, აფსრაზგ დგყოუპ, ითახეუპ უარა ბზიალა ჰია უეი-ჰიარცი. ერაზნაკ სგუ აათჟჟან სლაშცაჟნე საბ დახგშთაზ სქოჯნას-ხეიტ. იზბოიტ, აუადა აჟეირგაჰია ირლაშოოუპ; აიართა იადგგ-ლოუპ აუაა რგლახე ეიქუშშე. სარა აშშჰია აიართა სნადგგლტ, სან ახეზა აქოაცი დჯახან დააციაჟეიეიტ:—ანდრეი ჰიოტრ-იფა, პეტ-რუმშა უშოგჩმაზაჯუპ ანიაჰა დხენჰინგ დააიტ, უიქუნეჰია.—სარა სშამხეშოგგლან სნაგგლან, სგლა თრია აჩგმაზაჯ სნიჰოაფშოიტ. აბარ ასსირ?.. საბ იცენხურას აიართა დგლაიოუპ, იფაწა ეიქუაწიადა ნხაჯგ, დგურლდაწია დგსქოაფშოუა. სარა უამაშია იბანგ სან ლახე საახა-ჰიეიტ უს ჰიო: იზაკუზეი არი? არი საბ იაკუდამ. იარბანუ სარა ანხაჯგ დსკქუნეჰიარცი აზგ სგზიჰიარა?—ზეგგ. დარა როუპ პეტრუმშა.—ლჰი-ეიტ სან,—არი უარა უბ ითარნაკს დგყოუპ;—უნეინგ ინაპე უაგუდგ, დუქუნეჰიიეიტ უი უარა... სარა საქუშაჰათგმხო სალაგოეიტ. ნას ანხაჯგ აიართა დაალჟჟან, იშთახე აიხა ააიმდგწრიკუციგენ იახაბა-ლაჟე იჟეო დააქულჟეიტ, სარა სგვრც სთახხეიტ... ახა იამუიტ; აუადა აფსცია რგლა ინგნთიეაიტ, სარა აფსცია სრგხჟაშო აშოარ-წიგრა იკაშოგზ სკქუწირააუან. ანხაჯგ ციგა იჩოჯრხან სარა დსგფ-

ხაონ, უმშინ უაიი სნგჰაიარა უდკელ ჰია. აგუთყუა-ფსუთყუარა ანუ-
სკუორშოანგ საკეიტ... იარა უბრი ამინუთ აზგ სააქუგზხეიტ; ანუ-
გლან; საველირ სნაპე სანკნე დგგლან, უთეწ, საპ, ჰაიიტ ჰია საპიო.

— იაბგუუ ჰახააზ?—სჰიან სწაიიტ სარა, სგლაქუა რუქუუა.—
აანგლართა აშოთაქუე ³¹). ანცია დჰაცხრაიიტ. ჰაშოიანაზ აგუარა
ჰაიდგელტ. უთეწ საპ ლასგ, უჩგრტხა!

სარა აკიბიტკა საათეწიიტ. ასეთიჰა უაეიგეგ ასრა იაქუენ, ახა უი-
აყარა იციგამეზტ. უბასყაკ ილაშცან, ულა აძიე ითიხზუაზარგეგ უბო-
მეზტ. აფშიმა აგუაში აყნე დააჰფელტ აჭინარ იკალთ იწაკ იკნე. უი
სნგენეიგალტ დაარა ითშიაზ, ახა იკქაქუაქუარაძა იყაზ უადაე აქუე;
ამზაშია იარლაშოონ იარა. ათძამეც აყნე იენაჰან ვინტოვკაქო,
იქუაციძა კაზაქ ხელფაკო.

აფშიმა შორალა იაიციკტი იკაზაქენ ³²), უახიხუაფშოუაზ ხენჯაქია
შოქქუსა იხეწუაშია დეყან, ახა დაბქუანგ იმი თან. საველირ სშოენდგ-
ყურა აასგენეიგალან, აჩაი რშორაზგ ამცა შოითახგზ იირდგრტ,
სარგაგ უაეიგ ვიფშო აჩაი სთახნე ბზანწეკ სყამლაცგზტ. აფშიმა
დციეიტ ურთქუა რზე.

— დაბაყოუ ჰამვაფეზა?—სჰიან საველირ სიზწაიიტ.

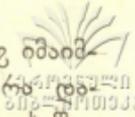
— არა სეყოუბ, უხაწეკ,—ბეკე ააგუეიტ ხეზანტი, სანგვაფშო
იზბეიტ ფაწა ვიქუაწიაკოი, იკუეიციეიუა ვბლაკოი.—იზაკუხეი ულა-
ჰიგმა?—საბამლაჰიუეი კაქუ კგლხხაკ საგულაჰიოუბ! ისგმან ატუ-
ლუზგეგ, ახა აგუნაჰა იყასწაზ ზგზძარგზეი, იაცვ აცელოვალმნიკ ³³)
იყნე შოასგს იაანსგქტ: აწაა უსყაკ ილულუამშია იზბან. უი აამთახგ
აფშიმა დააგნალუეიტ, აგუარაჰია იშოუაზ ასამოვარ იმანგ. ჰამვაფე-
ზაზ ჩაშოკაკ აჩაი იდგზგალტ; უი დაალბააიტ. იხგ-იქუაუშოგლარალა
ზეიფშოთამეც იაკუნგ დგზბეიტ. ვენჯაქიყა შოქქუსა იხეწუან, აურგ-
ლა—ბეარა-უაენგ, დანაბაანგ იფიჯახგრქუა თბაანგ დეყან. იფაწა
ვიქუაწია აშოლა აალაფსონ; იბლაწარ დუქუა შოეიშოეიუა აკუნ იშოგ-
ყაზ, იხგ-იქუე აკერგეგ აგუკრა ამანგ იყან. ახა იაზგზფარანგ. იხახუ
წგრძეანგ ირყუდენ; კაქუ ვეიცრეჟიყიაკ იშოენ, თათარ ვიქუაკ იშან.
ჩაშოკაკ აჩაი სნახანგ ინიიმწასგრგელტ; იარა დნაქუგზუან ილახგ
აიიმიარციეიტ.—სუშოიიტ უხაწეკ, ისგზუ უბრი ვიფშო ამზარა,—
წიგცაკ აზნა ავგ სზაარგარც სგზრაჰი; აჩაი ჰარა აკაზაქცია იაჰრეჟი-

ტემ. სარა მამ ახემპიააკუა ინაზგეძეიტი უი იგუათხაზ. აფშიმა ამოკამ
აყნე აწიციე ამოტოჭი³⁴) აათიგან, იმანე დააინ, დააიდგელან დნეი³⁵
ქაფშოტი:—ეჰე,—იჰიეიტი უი.—უარა ჰარა ჰგანახე უეითაანაგანტი.
უაბანტი ააიგოეი ანციე?—სემვაფეზავ დაალაციყუსენ, ყია-მანანლა
ათაკ ჰიარა დნალაგოეიტი:—აუთრა სთაფეროუან, ანეცი-ელია სქონ;
ათაკუათე ახაჰი სგუდღლწან—ახა ისაკყეიტი. იშოფაყაქეოუ შიარა
შიტიქუა?

— იშოფაყახეუ ჰარა ჰტიქუა!—იჰიეიტი აფშიმა იმანანტი ციაჰიარა
დაქონე.—ავეჩერინახ³⁵) ასარკალ ისაუა ინალაგან, ახა აჰამ იფჰიეს
ილემოეიტი: აჰამ სასრა დეყოუბ, ავსთააცია ანეშინეტირაქოგ... ფშიალა
დად—იჰიან იაიქიჰირხიტი სენკედგუგულავ (ს-ბროდიგა).—აქუა აურ
აკუქუბააქუაგგე ყალოიტი, აკუქუბააქუა ყალარ იხოოუწაშოგგე ყა-
ლოიტი. უაჰეი აკუხარ (არაყა უი დეითალაციყუსტი), უეიხა უშთახე
იააუმდღწრაწი: აბნახჩაჰ დნეყუოიტი შიხაწკე! შიარა შიგუბზი-
რაზე!—აბართ აჰიქუა ანაიჰია იაწიციე ააქუიხენ, ილახე, იჯემშ
ააიძტიენ ერანჯაქ ქაშაშაკნე ინთაირპუეიტი. ნას სარა დასეიხერ-
ხუან იქუიართახე დეზხალტი.

სარა ურთ რეიციაჰიარა ხეარა აყნეტი უსყან აზე აკემზარაკ სზეი-
ლემკააიტი; ახა ამთახე სანაზხეუცი იზდგრტი, 1772 შოქქუსაზე აბუნტი
ყაზწანე ეიქუდგრტიახე იაიციკტი ირ რთეძშია შოაკუბ იზლაციაჰიოზ.
საველიჩ დგრხეძგრუან დაარა იშოიგუამფახე ააინეფშოუა. უი გურ-
ვას იკნე ზნე აფშიმა, ზნე ამვაფეზავ დრეზუაფშოუან. აანგლართა
თეფ, მამზარგგე უაყა იშოაშთახე ალა უმეტი, იარბანხალაკა ქეთაკ
იზააიგუაძამქუა, იხარანე ასაკარა იაგულახალანე იქუეგლან, დაარა-
დაგგე აბრაგეცია რთეფ ეიფშოენ. ახა იყაჰწახოუაზი. ამჰე აქულარა
ათეძშიაგგე ჰიატიძამეზტი. საველიჩ იჰიეწიე-ჰიეწირა სარა სახეჩჩონ.
უს სარა სნეინ სჩააიწიე აყუარდი სნექუეიეიტი. საველიჩ დეიხან აფეჩ-
კახე დხალტი; აფშიმა ადამაქოგ დეშთალტი. იაარლასნე ავნე იაწა-
ნაკეზ ზეგგე ახერ-სგო ჰია იციეიტი, სარგგე ფსკე იეიფშო აცია სგლ-
თაჰიახა საგოეიტი.

ამჰემთან აკერ ამრა ჯხალახანე, სანააქოგხე იზბეიტი აფშოა შოეი-
ქუტიახეაზ. ამრა კახა იფხონ. ასე ცკრცკრუა ულა ხნაკუა, ლაფშო
ზხემეძოზ აკარშირა იქუეენ. აჩოქუა წარკხან. სარა აფშიმა იტიე

ისტეიტ. უი უბასყაქ იმაქნე ახუ ჰირშიეიტ, საველიჩ უი აკგაგ იმიამ-
კეიტ, ესქაგენაგა ყაზშას იშოიმაზ ეიფშო ალა ილახუჰახუთრხ დღა-
ლამგაძეიტ, იაცე ურთ რახა აგუჯარაქუა იმაზგაგ ზენდა იაიინაშო-
თიტ. სარა ამჟათეზაგ საათხხან ცხერაარა იჰაითაზ აზე ითაბუბ ჰია
იაჰიანე აუატკა ახუს მათბეჟაქ იითარც საველიჩ ისჰიეიტ. საველიჩ
ილახა აიმიირჯახეიტ. — მათბეჟაქ აუატკაზე! — იჰიეიტ უი, —
იზბან? ააგლართა შოთა აყენმა ჩხელა იაგარა უარა იახაუათიოუ-
შაზ ახუ? უარა იშოუთახეუ, საჰ: ჰარა იაჰთახემ მათბეჟა ჰამამ.
იაბალაკა აუატკა ახუ რაჰთო ჰალაგარ, ნას იაარლასნე ჰარგაგ
ამლაქრა ჰალაგარ ყალაბ. სარა საველიჩ აჟია სეზიმაქეიტ. სარა
აგურა ზლასეგრავან ალა აფარაქუა იარა იშოითახეუ ინიხლარც
იმან. სარა დაარა სეუ ისიტ, ზენდა აფსრა საცინირხანე აკუმზარგაგ,
უეიზგაგ ეგაა უმჰიან, აუს შაქუგელაშა ბაათს სეზთაგელაზ სალგზგაზ
აუაგე აკე ახასეზიმიან. — იბზიოუბ, — სჰიეიტ სარა სჩააზერთენჩნე; —
მათბეჟაქ იუთარც უთახემზარ, აბან სემათიაქუა რუაკე აათეხნე ით.
უი დაარა იჩეიმიქუა დეილაჰიოუბ. ით სჟაციატი ტულუბ.

— სათოუმწან, სდად, პიოტრ ანდრეი-იფა! — იჰიეიტ საველიჩ. —
იზითახეუხეი ანი უარა უჟაციატი ტულუბ? უი ალა ითინე ახუ აგე
იჟიუეიტ რათხაა დნაზედგელო აკაბაკ აქჟე.

— აწლაჰიესთა, არი უარა იუგურავაშა აკუმ, — იჰიეიტ სენკე-
დგუგულაუ, — უი თინე ახუ აგე ზჟიოოუ, ისემჟიოოუ. უი იუაუდურა
ალა იჟანკა იახახნე ამოუბა სითოიტ: უი იარა იაჰრალა ითახეუ
აუბ, უარა უხოლოზრა³⁶) უსს იამოუ, უი იმამკრა, იზემგრკრა აუბ.

— ანცია უიცეშიომ უარა აბრაგაგე! — იჰიან ათაკ აათიიტ სავე-
ლიჩ, დგუაანე. — უარა იუმბოი არი ახუჰე მაკანან იშოუგე იშოაზ-
ფემყო, უარა უი იფსეჩრა უხე იარხუანე დეილუხერც უთახეუბ.
იხუთახეუხეი უარა არი ეიფშო ატულუბ ბზიანუ. უარა უჟივანერ
ციგეგარაქუა უი ეგათალომ.

— სუჰიოიტ უხშოგე აჟიაქუა უარყუაწერც, — სჰიეიტ ს-დიადკა
იახა. — აბერჟეფწიყა იააგ არახა ატულუბ!

— ანცია უარა დუ! — იჰიან დააღაწიგ-ღაწიიტ საველიჩ. — აჟი-
ცია ტულუბ ზენდაქ იქჟეცდოუბ! მა იზექუნაგოუ აძიგ იაკუნდა,
აგ-ჩარაშეგ ციჰიეყაანტახ იოუბ იზგო!

ახა უეიზგაგ აქაციატი ტულუპ ააციგორწიტ. ანხავგ იარა არა-
 წიყა იშიიწო დალაგაეიტ. აიამაზაზ, სარგაგ შთა ისეცხეცხე
 ატულუპ, უი იხვ ხუქკ ითშიან. ახა იიულაკა დლახა-ჯახო აძახერ-
 სთაქუა შიეიყუეიეიოზ იშიიწიეიტ. საველინ დეჰაჰიარც ევაიეგმხეიტ
 არახუცქუა ატტაჰია იმთფეწიწიოზ ანიბა. ანკედგუგულავ ისთახ
 აჰამთა დაარა იგუ იახუეიტ. უი, აკიბიტკა აყენმა სნასკეიგან ლაყუ
 დხერხუნანგ უს იჰიეიტ:—ითაბუპ, უხაწკგ, უაჰალალრა ანცია უათხმაყა
 იუფიგალააიტი, ბზანწკგ ისხაშოთუამ უარა აბზიარა ისუუუხ. უი
 იარა იმჰალა დციეიტ, სარგაგ სემჰა სნანგლტ, საველინ იგუთგხა
 ხშოგვ ზემთრა ამთაკუა, იარლასნგ ისხაშოთიტი იაციტი ასეთიჰია
 ატიგაგ, სემჰაფეზავგაგ, აქაციატი ტულუპგაგ.

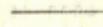
ორენბურგ სემშენიხ ეიფშოწიყა აგენერალ იყნგ სნეიტ. სარა
 სახანეიხ დეზბეიტ ხაწა აუკგ, ახა აქირა იარხუახმაზ. იხახუცქუა
 ზენმა იშოქუაქუადა იყან. იაქიხმაზ, ზეფშოთიე ზეხყახმაზ იმუნდირ
 დუგუალანარშიონ ანნა ივან-იფჰა³⁷⁾ ლიანტიი აიბაშვ, იციაქიარა
 აან, ანემეც ბეზშიახა დაარა იქოგ ცონ. სარა საბ იყნგტიი იახავაზ
 აშიყუ ნაისერკეიტ, უი იხამ ანაიიაჰაწიყა, აბლახაჰია დაასქოა-
 ფშოტი:—სენცია დუ!—იჰიეიტ იარა.—იწუეზეი ანდრეი პიოტრ-იფა
 უარა უქურაქოგ დეყაზიიყთეი; უაქიე აბარ უი დწეიფშორა არფესუ
 იმოუ! ეჰ, აამთა, აამთა!—უი აშიყუ აახზირტლან იბქე ნთაკშია
 აფხმაარა დნალაგაეიტ იგუანანგაქუა აზჰიო:—აუჰავ-აჰ გუ-დუ ივან
 კარლ-იფა, შიხაწკგ, საქუგულუფეიტ... არი ზაკუ ცერემონიახგუხეი?
 ჭუ, დეგაზლაციფხამწოზიეი! ჰიარას იათახგუხეი: ადისციბლინა რაფ-
 ხადაგაგ იათახგუ უსუპ, ახა ას აუმა აქიეტიტი აკომრად³⁸⁾ იახა
 აშიყუ შოგვტიუ... „ვაშოე პრევეოსხოდიტელასტო“ იხამშოთიტი...—
 ჰე...—უეიზგაგ... უსყან... ზეფსთაზარა იალწხაოუ აქელადმარშოალ³⁹⁾
 მინ... აიბაშ... უბას... კარალინკავაგ... ეჰე ბრუდერ!⁴⁰⁾ უი უაქიეგაგ
 აქიეტიტი ჰნეყუარაქუა იხამეშოთეცქუა იდგრუაზარუ?—უაქიშთა
 აუს აზგ... შიარა შიახხ სეკკუნ...—ჰე...—ახმაფარჩტი ნაპთარფა-
 ქუა⁴¹⁾ დგრთაჯალანგ დუმან...—იზაკუხეი ახმაფარჩტი ნაპთარფა-
 ქუა? არი აურესტი ჟიადყაზარ ყალაპ...—იზაკუხეი ახმაფარჩტი ნაპ-
 თარფაქუა დგრთაჯალანგ დუმან?—იჰიანტ უი, სარა სახხ იხვ
 აარხანგ.

— უი ზაკუუ, — სპიან ათავ ჰიარა სნალაგუეიტ სარა, შოაყა ზალ-
 შოონ აციგამირა აასფშოვნწანგ, — რაციაკ იმგრჰაჰაჰაჰა, აჟია
 უიაციაჟიო, ეიჰა ახოუჟრა ითო, ახაჟარჩტი ნაბთარჟაჰა ღერ-
 თაჰნგ ღუმაზ ჰია აუბ.

— ჰე, ეილჰსკაიტი... — იხგეგ დოუჟუმეჟენ... მაჰ, ახაჟარჩტი ნა-
 ბთარჟაჰა ზახჰეჟ უი აჟუმზააბ... — აბრი იაც... იარა იბასპორტი...
 იაბაჟოჟ უი? აა, აბარ... — სემიონოვტი იხჰტი აშოჟუ დანგბტიუბ...
 იბზიოჟუ იბზია: ზეგეგ ყაჰწაბ... — დაჰეჟითუტიოჟიმა აჩენ ზმამ აჟეგტი-
 ტი უგგზა იუზგუჰაბ უაიიგუღიჰიჰიჰილარ უა“... — აა! აწგუტიანგ
 სგზშოგ აზციეტი... უბას ეგეგროგეგ, ეგეგროგეგ... აბას ს-დად, —
 იჰიეტი იარა აშოჟუ დანგბანგ დაალგან, სპასპორტი დარჰა ზმჰკ ინგ-
 ჰუწანგ, — ზეგეგ ყაჰწაბ: უარა ოჰიციერს***) აპოლკახჰ უიიანგოტი.
 აბრი აჟნეტი, ამითა უციგემცარც აზგ უაწიგწიჟა ბელოგორტი აბა-
 ხგ უცა. უაჟა უარა, იუაჰ ჰიოჟ, იუაჰგ ჰალალუ აჰაბიტან მირონოვ
 იკომანდა აჰოჰ უჟალოტი. უაჟატი იმაწურაჰოჰ უარა ზეიფშო დჟჟამ
 უაჰუნგ უჟალოტი, ადისციპლინა უწაბ. ორენბურგ უარა ყაწატი
 უმამ; აგუხაშოთრა იჰეჰუნუ აუაჰგ იზეიციოჟუბ. შთა იახჰა სუფხმოტი
 სარა სჰოჰ შებგხჰა ჰჰარც.

ესაიარა სუსჰჰა ხჰამთახოტი! .უს სგუ იანანგუეიტ სარა: იზგხჟა
 ზაკუუხეი აბრი, სან ლცია სანაალშია ინარკნგ სარა აგვარდია სერ-
 ჟჰანტს სზგჟალაზ! იაბგჟუჟ მშიან სახჰანანგაზ? აპოლკ, აბაა ციგწახა,
 აკირგინჰკაისაცკტი იაჰია ასაკარრაჰა რჰოჰ!.. ანდრეი კარლ-იფა-
 იჟნგ აკრაჰჰეიტი ჰახგკნგ, აჟეგტიტი იადიუტანტი⁴²) დნალაწანგ. უი
 ისტოლ აჰოჰ ანემეც ეიჰაჰარა ლულუა გჟან, სარგეგ სგუ იანანგუეიტ,
 იკრგჰარა აან ასას მგცხუ ზნგ-ზენლა დიბალარ ჰია დაციშოიანგ აუბ
 სარა იარლასნგ აგარნიზონახჰ სდეგჰუწარა ახუთაჰახჰ ალა იზგხჟაზ
 ჰია. ადგრჰაჩჰნგ აგენერალ ბზილა ჰია ნიაჰიანგ სახჰდეგჰურწაზ ათგფ-
 ახჰ ამჰა სნგჰულოჟეიტ.

ახვადი ახვ

აბაა

ჰარა აქორტეციაჰუ⁴³) ჰანზოიტ,
აჩა ჰქოიტ, აძუ ააქოეიტ;
ნას ჰალცია ცეგაქუა,
ჰარა ჰახჲ ჩაში-ჰარა იანაილაკა,
ასაცია აჩარა-ხუჲ რხააუჲ
აბხარბხან მესკათლა⁴⁴) ეიწაჰჰაბ.

ასლდათცია რაშია.

ჟეტი უაუჲ,
სარა ს-დად.

ნე დო როსლ⁴⁵)

ბელოგორტიი აბაა ორენბურგტიი კუნჯაჟია ვერსთ ახაანწიოზ
იგლან. ამვა იაიკ აძგიას აფშაჰია ახეჰუ იავალანგ იცონ. არი აძე
შაკანა ინემწაალაცუზტ აზე იარა ატსაფშოთიგლატი ციქურფაქუა,
ინეიბენეიფშოუ აჰუჰქუ სე-შოკუაქუალა იხყანგ იყაზ ახა აშშეჰია
იადთიალონ. უი ინარკნე ინაშთენ კირგიზტიი აკარშირაქუა. სარა
ეიჰარაკ ილახეიქუწავაზ ახუცრაქუა სრგლანაგალანგ სეყან. აგარნი-
ზონ აყნეტიი აფსთაზარა სარა უიყარა სხეზნე სამამეზტ. სნაჩალ-
ნიკს იყალარანგ იყაზ აკაპიტან მირონოვ დხეიფშორახარგზეი ჰია
სახხუკუან, სეჟეგე იანაგონ უი იციგეოჟ, ესქეგნაგე იგუანგ იყოჟ
უაჟაჟიკ, ჰმაწურა ადა იარბანზაალაკა დაჩრაკ ჰზემდგრუა, იხეიფშო-
რაზაალაკა ინასემგეწყყაზ აზე აჩეი აძგი მაცარა სნარგდგრტიალანგ
სთაკრა იახხზიოჟ აძიე იოჟუ ჰია. უს ახულარახე ინეიხეიტი. ჰარა
დაარა იაარცეკენგ ჰკონ.—აკერ იხაროჟმა აბაა აყენძა?—სჰიან
სიამწიკ სიაზწააიტ.—რაციაკ ბეამ,—იჰიეიტ უი.—აბან შთა იაა-

ბოიტი — სარა ზეგენჯარა სნაფშო-აფშოუნ აბაგუარეი, აბაპიტო-
 ვნდუქუა ითაგლოუი, ავალთი — ჯარაკერ სელაფშო იწაშიონარა
 ახა აკემზარაკგე ზბომეზტ, აჯერგუალ აანდა ზკურშოანე იყახ აქეთა-
 ხუქე ადა. ზემკვაახე იგლან ხტაყა-ფშმაყა ათიჩაყუაქუა, რბეშაკ-
 რბეშაკ სგლა იხვანე; ეგირახე იგლან ფშოა ძლაგარაკ ეიცაყადა,
 ათიწლა აცია იალხეზ ამწიეჟევაქუა ხეშე. — იბაყოუ აბაა? — სწაიტი
 სარა იააჯაშაშა. — აბინ იახეყოუ, — იპიეტი იამწიქ აქეთა ხუქე
 ინაბე აქუქოუა, უბრი აქია შაპპიონ იარა ჰნალალეტი. აგუაში-
 აყნე სარა იზბეტი თეჯტი ბზარბზანეჟი; აუალიცქუა თშიან, იხუ-
 ხუან; ავნქუა ლაყუნ, რეიპარაკ ჩახლა აკუნ იშხებეზ. სარა ჰაშთი-
 შოოუ აკომენდანტ იახე ჰნეირაც სპიან, მინუთე წაანდა მქოტიე.
 ვნხუქე თეფ ჰარაკე აქოე აუხუამა (იარა უიგე მქოტინე) აბაი-
 გუარა იგლან აქოფხეა აკიბიტკა ააგელტ.

უა აძიემზარ აძიგე დესფემლოეტი. ასენი სნეკნალან აფხატი-
 აში აასგრტიტი. ინვალიდ უაჟაეიკ ასტოლ დექუტიანე მუნდირ-
 იაწიეკ ამაღრა ამშხლწ აქოე იარა იაფშოთიემეზ ქურშიეკ აღიძახ-
 ლონ. სარა უი იასპიეტი სშოაზ ეიოქიპარც. — უჟნალ ს-დად, —
 იპიეტი აინვალიდ: — ათააცია ავნე იყოუბ. — სარა სნეკნალტ ქიგტი
 ჰასაბლა ეილერგანე იყახ უადა ხუქეკ ცქმაკუაქუარადა. აქუაქე აქოე.
 იგლან შოქაქე აჩეს მათია თანე; ათამც აქოე იკნაჰან აქიციერტი
 დიპლომ, ⁴⁶⁾ ასარკეა ზთასაზ რამეკე ითაწანე. უი ააიგუარა იფშ-
 ძახა იკედენ ასახმაქუა კისტრინი ⁴⁷⁾ ოჩაკოვი ⁴⁸⁾ რგარა, ათაცა-
 ლალეფშოაარა, აცგუ აქორა უჰია, ზენქუახ. აფენჯერ დადტილან
 თაკუაეიკ რფხაგეკ ლშინე, ლახეკურშოაკ ლხანე. უი არახუც იანგლ-
 ხოუან, ოქიციერტი მუნდირ ზშიეზ ლგაეი ხუახუაქ ინაპქუა ირხარ-
 ფანე იკენ. — იუთახეუხეი ნან? — ლპიან დააწაიტი ათაკუაეი, დეზ-
 კოეზ აუს დაყუმწკუა. სარა ათაქს ილასპიეტი ამაწურაზე სშოაზ,
 უბრი აყნეტი სარა იშოსუალეზ ეიფშო აკაპიტან იყნე სშოაიზ, იარა-
 უბრი აქიალა ალგაეი ხუახუა იახე სხე ნასგრხეტი, უი აკომენ-
 დანტ იაკუზ ჯგეა; ახა აფშიმა ფჰიეს საქია აფთელყოეტი. — ივან კუხ-
 მიჩ ავნე დეყამ — ლპიეტი უი; — აპაპ გერასიმ იყნენდა სასრა დნეტი,
 ახა ზეგე დარაროუბ, ნან, სარა უი იფშიმა ფჰიეს სოუბ. სუჰიოტი.
 უჟნე ეიფშო უხე უფხაძარც. უტი, ნან. — უი ფჰიეზბაკ ლბეჟ ნალე-

16
1935
11
110933

ქულერგან, აურიადნიკ⁴⁹) დიფხაარც ლალჰიეიტ. ალგაჟი ილა ნაწიგ
 ალა სარა დსგხუაფშოუან, სეილკაარა ითახენ. „წაარა ფხაშარან“
 იჰიეიტ უი,—იარბან პოლკვზ უარა ამაწურა უახაალაზ?“ სარა უი
 ითახხხა ათაჟ იასჰიეიტ.—დაჩჰაკვამ სუწწახხუეიტ,—დნალავახტ
 ეითა. იზეილფუშაზეი უარა აგვარდი აყნგტი აგარნიზონ⁵⁰) ახა აიას-
 რა?—სარა უი ათაჟს იასჰიეიტ, სეიჰაბგრა უბას შერგოთახხაზ ალა.—
 აგვარდიტი ოფიცერ იქუნამგოზ აუსქუა ყაუწწახარ აკუხაბ,—
 იჰიან დეითანალავახტ აათსარა ზქუმვზ ათწაავგ.—იახხოუპ იაბალაკ
 აჰიარა,—ნიალჰიეიტ უი აკაპიტანშო.—იუმბოი აუავარფეს ამჟა
 დარაათსანგ დგყოუპ; უი უარა უახა იმამ... (უნაპქუა რიაშანგ
 იკვ...). უარა ს-ნანავგ,—ლჰიეიტ, სარა სახა ლხვ აარხანგ.—ხაას
 იყაუმწან ჰახუაჯახახ უახაარცაზ. უი უარა უმაცარა უაკუდამ იზგხ-
 ხმოუ, ეგახგხმშოა. იააუჩჰარ უამცვლავ. ალექსეი ივან-იფა შოვაბ-
 რინგვგ, აბარ უაჟივ ხუშოვქუსოუპ აუავშრაზ⁵¹) ჰარა ჰახა დახერ-
 ვიეიეთეი. ანცია იდგრპ უი დეილაზგაზ ზაკუ გუნაჰაუ; უი იყაიწახ
 უმბოი, პორუჩიკი იარეი აშოპავაქუა ააშოვხნგ აქალაქე ინალწნგ
 იცან აძი-აძი ირგლზიბაჰი იალავიეიტ; ალექსეი ივან-იფა აპო-
 რუჩიკ დიშიტ აშოპავა ნილჰიანგ, ჯგჯავგ აშოპათცია⁵²) უა იშო-
 ვგლავ! იყოუწახუაზეი? აგუნაჰა ყაწარა ყახა დათახემ.

უი ამინუთ აზგ აურიადნიკ დავანალვიეიტ,—უავ-ქოა ჯგვხნგ იყახ
 კახაქ. —მაქსიმიჩ,—ლჰიეიტ აკაპიტანშოა უი იახა.—აბრი აოფიცერ
 პატენ, უადაჟ იზალხ, რეიჰა იცქმოუ.—იბზიოუპ, ვასილისა ეგორ-
 იფა, —იჰიეიტ აურიადნიკ.—ივან პოლეჟავე ივნგ დგვნასწარ ყამ-
 ლარი?—ამც უჰიოიტ მაქსიმიჩ,—ლჰიეიტ აკაპიტანშოა:—პოლეჟავე
 ივნგ იარა უსგვგ ითშიოუპ; უი სარა დსგუოუპ, იარგვგ იხაირშო-
 თუამ ჰარა ნაჩალდნიკციას ჰაშოიმოუ. ოფიცერ იზალხ... უარა იშოფა
 უფხმოი ს-ნან?—პიოტრ ანდრეი-იფა.—სემიონ კუხოვ ივნგ დგნაწა
 პიოტრ ანდრეი-იფა. უი დყამუპ, იჩგ სუთრა ითეიწეიტ. ნას
 იყოუზეი მაქსიმიჩ, ბზიაროუმა ზეგვგჯარა?

— ანცია იჯშარალა ზეგვგჯარა თგწროუპ,—იჰიეიტ აკახაქ,—
 ამალა აკაპრალ პროხოროვ, აჩგკუაბართა აქოვ აძგრშოვ ეიმაქნგ
 უსტინა ნეგულინეი იარეი ვისიტ.

— ივან ივანტ-იფა!—ლჰიეიტ აკაპიტანშოა, ალგაჟი ხუახუა

იხმხ.—პროხოროვი უსტინიეი ეილგრაბა იხზაროუ იხზარამ. ნას ჯაგაგ ახაგრხუ. აჰკ, მაქსიმიჩ, შთა უცა. პიოტრ ანდრეი-ივა მაქსიმიჩ უიგოიტი უუადახა.

ბზიალა ჰია ნარასჰიეიტი. აურიადნიკ დსაფეგლა იქჷნიანიხან, აბაა ზენდა იხაგენწიფიყაოზ, აძე ახეჰუ ჰარაკერაჰჷ იგელაზ ავნე აყნე სნიეგოეიტი. ავნე აზბჷჷაჷ სემიონ კუზოვ ითააცია ვნან, ეგი სარა ისერტიეიტი. უი აგუთა ეიკჷაანე აკერგაგ ხარ ზიმამეზ უადაჷ აკუნ. საველიჩ იარაზნაკ იუსჰეა მვაფიგო დალაგოეიტი; სარა აფენჯერ თშია ხუჰე სეკლემშოა სალაგოეიტი. სჷჷათხმა ასაკარა ალახა ეიჰეწი ილაშთენ. ინავეჷშია იგელან დარა ვნხუჰეჰეაჷკაგ; კუტჰეაჷკაგ ეიბარჷჷა აულიცა იანენ. ათაკუაჷი საარაკ კნე აბარწა დეჰეგელანე აჰიჰეა დახარგეხაოზ, დარგაგ ეიბარლურა ათაკ ლარჰიონ. აბრი ფიფშო აყნე აკუზააბ სარა სეჰეუნრა სხეზგარც სახაგყაზ! აგუხააგარა, ახუტრა სენტანაგალტ; ნას აფენჯერ საიდწენ, უახხმა ჰია აკგაგ სნამეცჰაძაკუა სნაიეიტი სეციარც, ანციი უარა დუ! აკემზარაკ იჰომ! ისალჰიარგეი აჰეჷჷი ახუჰე დეჰმანავზხარ ჰია დაყუმწიძაკუა იჰიო-ეითაჰიო საველიჩ თახა სითომეზტი.

ადერჷჷარხე აშეჰემთან აჩოეილაჰიარა სნალაგონე აამთაზ, აში აატენ, სარა სახა დაავნალტ ოჰიციერ არფესკ, რაციაჷ დაუმეჷა, იხე-იჰეჷ ეიჰეჷანე, აკერგაგ იფშოძამეჷა, ახა დაარა ილახ-ჰეგენგ.—სათოჰმწან,—იჰიეიტი უი, ჰერანცეზ ბეზშიალა,—ანს-არს მჰიძამეჷა იარაზნაკ ჰაიბადერგერც ახე უარა უჰეჷ სახააიზ, იაცე ისაჰაიტი სარა, უარა უშოააზ; აძი დეზბანდაზ ჰია აილაჰარა ისემიზ სიიან ისეჰმჰაკეჷა სააიტი. არი იიანაგო ეილჷჷააშოტი, არაყა ფეტრაამთაკ ანუხეჷგალაკა. სარა იხდერტი არი ადჷელა დახერყანე აგვარდია აყნეტი იიარგეშთეზ შოიაკუზ. ჰარა იარაზნაკ ჰაიბადერტი. შოვებრინ გაძარაკ ზლახ იაკუძამეზტი. იციეჷიარა წარნე უავგ დაარა დეზხეძერგეშო აკუნე იყან. უი დეჷორლდაწი ისეიჰიეიტი აკომენდანტი ითააციეი იარა დეზლახ აუაი, სარა სახაანავაზ ატიგლსეი ზეიფშორაჰეჷაზ. სარა გუჷ-ფესკე ალა აჩარა სშოჰეჷაზ დაავნალტი, აკომენდანტი იყნე სანნიეზ ამუნდირ ჰურშიარა იჰეჷზ ნინვალიდ, ეგაჷეი-ჰიეიტი ვასილისა ეგორ-იფჰა ლეხაძალა, შებეონ კრეჰარა დარა რეჷჷ სნიერც დეშოსგეჷაზ. შოვებრინგაგ დაჰეჷგელტი ჰაიციარც ახე.

აკომენდანტ ივანე ჰაზაიფუახო ჰანალავა აბლოშიადაც აქვს პარი
 იაბეიტ ზუაჯრახე იაიხეაზ ზაქიავჯე რაყარა აინვალიდცია ახტოლ
 ქუა რემანგ, ხ-კუაკე ზმაზ ამოლიაპაქუა ⁵³) ზხაწანგ იგვლახ. ურთ
 აჭრონტ იქუგვლან. რაფხეა დგვლან აკომენდანტ; უაჯაქი-ეილყაქა,
 აუკე, ხელთა კუაცოქ იხანგ, კიტაი-მითა ლეხშია ხალათაქ იშინგ-
 ჰარა ჰანიბა დააჰადგვლან, სარა აქია ხააქუა ნასეიჰიან აკომენდა
 რეთარა დნალავეიტ. ჰარგგე აწარა იმვაფარგოზ ჰახუაფშოლბრც
 ჰათვგლტ; ახა იარა დააჰაჰეიტ ვასილისა ეგორ-იფჰა ლახე ჰნეირც,
 იარგგე დნაჰაშთალანგ დშონეიუახ აგურა ჰხარწო.—არაყა,—ინაცი-
 წეიტ იარა,—შიარა შიგზხუაფშოშო ეგვყამ—ჰია.

ვასილისა ეგორ-იფჰა ჰნეირა დეიგურღმანგ ჰლდვლკვლტ,
 სარა შიგშოგქუსა ჰანიბადერუაზშიაწიყა დსგზნეყეიტ. აინვალდი
 პალაშოკეი ასტოლ რხთიარა იაქუგნ.—ზაკუხეი მშიან იახეა ს-ივან
 კუხმიჩ ასოლდათცია რგრწარა დალანავალაძეიტეი!—ლჰეიტ აკო-
 მენდანტშოა.—პალაშოკა, ბკანგ ბიფხეი აკრაჰჰოიტ ჰია. მაშოა დაბა-
 ყოე მშიან?—უს ფჰიგზბაკ დაავნალთეიტ ქიაა შოგქუსა რაყარა ზგ-
 წუაზ, ლხე-ლქო გეენგ, ლქდქუა კვლბლააუა, ლხახუ აზვშოკუაქუანგ,
 ეილარცგრუა იყაზ ლლემჰაქუა ინარხგვანგ ეიქურფშეხა იფხეა-
 ჰიან. აზნგე აზგ სანგნალხუაფშო უიაყარაწიყა დგსგუამფხეიტ-
 სარა უი სლგხუაფშოუან ფასა სგუ იშოაანავაზ ალა: იზბან აკუზარ,
 მაშოა, აკაპიტან იფჰა, ზენძა ბზამეყუ ხუქკე ლოუბ ჰია შოვადბრინ
 ისეიჰიახან. მარია ივან-იფჰა აკუაკე დნგქჰატან აძახრა დალა-
 გეიტ. უს ამჩი აავანგ იააქედერგვლტ. ვასილისა ეგორ-იფჰა ლხაწა
 დანგლემბა პალაშოკა დეითადიქულწახეიტ.—ბაჰ უბას სგზიჰაჰი: ასას-
 ცია ფშოუბ, ამჩი ხეშიაშიოიტ; ანცია იჯშარალა არწარა ჯარგგე იცომ;
 უახეძაბ ურთ რქუყაარა ჰია. აკაპიტან ლასგ დააიტ ათაჰჰადა ხუა-
 ხუა დიცნგ.—ზაკუხეი იყოლწო უარა ს-დად?—ლჰეიტ იფჰიეს იარა
 იახე.—აჭატი ჰამწარწეიეთეი იწუაზეი უარა უაჰზაიმგეიტ აკუმზარ.
 —ბარა ვასილისა ეგორ-იფჰა ისჰიო ბაჰაუაძა, —იჰეიტ ივან კუხმიჩ,
 —სარა ახა სგმამგზტ, ამაწურაქო სგყან: ასოლდათცია იდსგრწონ.

— იაზხოუბ,—იიაიქოალგრხეტ აკაპიტანშოა.—ხედეს იუმადოე
 ასოლდათცია რგრწარა აუბ: ურთგგე ამაწურა იაქუშიო იხეყამ-
 ლეიტ, უარგგე უი აუს აქო აკგგე უზდგროუამ. ავნგ უაატინგ

ანცია უძიანდა, უბრი აკუნ უარა ეიპა იუზეილგზ. ასანცია
შხანწკ, ჰშიეპიორტ შიანი ასტოლ ხხ.

ჰნატინ აკრეჭიარა ჰნალავიტი. ვასილისა ეგორ-იფპა მინუთკ
ლქოჲ აიხალემკვიტი, ატტაპია სგზწაარა დალავიტი. იხუსთციადა
სანი საბი, რეფსე თოუმა ურთ, იაბანხოი, მალს ირემოუზეი? საბ
ხეში-გეკ ანხაცია შოშიაზ ანაალაპა, — იმარიოუმა არი! — ლპიეტი
ლარა: — იყოუბ ადუნეი აქოჲ აუა ბეიქუა! ჰარა ჰაკუზარ, ს-ნან,
ზენდა აძიე ზაწიეკ, აფჰიეზბა პალაშოკა ზაწიეკ ლოუბ იჰამოუ;
ახა ანცია იჯშოუბ, ხუქგ-ხუქლს ჰაფსე ეივააგორტ. რეკჰარამი ნას:
აბარ მაშა ხაწა იაჰთაშა ლოუბ, ნას ილემოუზეი უი ეიხრაწიგას?
ხპია ც-სსაკ, ვმსაკ, ჩოკუაბარა აბანახ დეზლაცაშა ალტინე⁵⁴)
აფარა (ანცია სათოუმწან!). ანცია იფშოუა აძიე დუბარ ბზიოუბ,
მაპ ანაკუხა ბეფსე თანაწე ბეფჰიეზბატიახანე, ბთაცახა ბტიაზ. —
სარა მარია ივან-იფპა სნლგზუაფშორტი: უი დყაფშმა დაიბაკვიტი,
უიმოუ ლელაღრძქუა ატტაპია ლჩანახ ინანგესალტ. სარა უი და-
რეკჰასშან ჰციაფიარა დარჰაკახეგ იახეზგარც სააკცაკვიტი, სარა ისა-
პიტი, — სპიეტი სარა, უაჰიე ზენდაკეგ არი ათახძიმქუა, — შიბაა
აბაშოკირცია⁵⁵) აქულარა რჩაზგყარწოტი ჰია. — ზენგტი იუაჰადა
დად, უარა არი ეიფშე აეიბე? — დწაიტი ივან კუნშიჩ. — სარა
უბას სარპიეტი ორენბურგ, — სპიეტი. — ბაშოოუბ! — იპიეტი აკომენ-
დანტი. — არა ჰარა ჰქოჲ უი ეიფშე აკეგ ჰმაჰაციჰთეი აკრააწუეტი.
აბაშოკირცია — ურთ ირშოოუ უააუბ, აკირგიქუა⁵⁶) რაკუზარ, ურთ-
გეგ ბეოუბ. ჰარა ჰახე აქულარა ურთ ირზეგულდეუამ; უს აქუმქუა
რჰაარახარ — უბას ისრგრჰაპ, ჟია-შოგქუსაყა ირგზხარატიე. — შიარგეგ
შიეზლაციემშიოზეი, — სპიეტი, აკაპიტანშა ლახე სხე ნარხანე, — აბას
აშიართა ითაგელოუ აბაა აყნე ააგელარა? — შცელაროუბ ნან, —
ლპიეტი უი. — შოგქუსე ჯაჰია რაფხმა ჰარა ჰპოლკ აყნეტი არახე
ჰანიარგა, სარა ურთ იშიიხაშოა, ანცია დეზმამ სგშორეცეშიოზ,
უი ანცია იაჰზააუმეგახენ უაჰა! ურთ რეგეგდ ხელფაქუა სანენარგზუაფ-
შოლაკე, ურთ რეკრემ-ჰორემ ბეგ შოსაჰალაკე, იხოუწარუ, ნან უარა,
სგუ ნთგესაა იცონ; უაჰიე უბასყაქ საშცელტ, ურთ აციგეაქუა ააინ
აბრა აბაა აიგეუარა იჰეკეშიო იაეოუბ ჰია ააჰარჰიარგეგ აბრა სახე-
ტოოუ სახეწესუამ.

ფასილისა ეგორ-იფა ზენძა დეტჰიეს ლეკუბ, — იჰიან იაზგუტი
თეიტ შვებრინ, — ივან კუზმიჩგე უი შაჰატრა აზიურც ილმუთა

— აა, უსოუბ, — იჰიეიტ ივან კუზმიჩ: — უი იშიო აჰისა დრეიუაძამ.

— მარია ივან-იფა? — სჰიან სწააიტ სარა; — ბარა ბეიფშო უავეი-
ბაგოუშ უიგე?

— მაშა დებაგოუმა ბა? — ლჰიეიტ უი ლან. მაპ, მაშა დშიარგუნ-
დოუბ. იარა უაჟიგეგ ზესბჟეკ ლაჰანგ დახუართაძამ: იარაზნაკ დქუაც-
ქუაცო დალაგოიტ. უბას ვ-შოგქუსა რაფხმა ზნგ სგირა მშოგ აან
ივან კუზმიჩ ჰაბზარბზან დუ ანთირყა, უი სჰიგჰი ფშოქა, დშიანგ
ნარციგყა დცარც ეგაღგემხეიტ. უი აახეს უაჰა ითჰმრყააცრტ
უი იშიიხაშა აბზარბზან.

ჰარა ასტოლ ჰაახეწიტ, აკაპიტანი აკაპიტანშეი იცაარაც იცეიტ;
სარა შვებრინ იახე სცეიტ, ახულფაზგე უი იჰუგ ისხეზგეიტ.

აფშაბათი ახვ
ა რ უ ე ლ

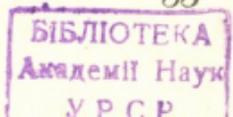
— იყალთოზარ იჭათიშა, უბოხიტურა ა) სეირახანე უაგულ.
იუბაპ, უარა უჭიგურა სარა იშოკლუხეიო.

კ ნ დ ა ე უ ნ ი ნ .

50842x.

მჩებქქუაქ ნეიშთაგელანე იციეიტ, სარა სეტსთაზაარაგაგე ბელო-გორტიი აბააქუე საალადარტი ეიფუშ მიცარა აკუმქუა, აკერგაგე იხანე იყალთოეიტ. აკომენდანტ ივანე აყნე სარა სრედერკელტ ხშოააკ იეიფუშ. დარა ხაწეი ფჰიესი დაარა ჰათერ ზქუხ უაან. ივან კუხმიჩ, ასოლდათცია ირულწნე აოქიციერრა ზაუხ, წარა დუე ზმახ უაჰნე დეჰამგზტ, ახა ზეგე რეიჰა ქიაკ, ჰალალე იაკუნ. უი იფჰიეს ეიჰაბრა იზელუან, იარა აკგე უსს იახიმამეზ ახე. ვასილისა ეგორ-იფჰა ამაწურა უსქუაგაგე დრეხუაფუშუან, ლვანე ავნუწყატი აუსქუა რეიფუშ, აბააგაგე დახელაფუშუან, ლვანე ხუქე დშოახელაფუშუაზ ეიფუშოწყა. მარია ივან-იფჰა იაარლასნე სარა სციეფხაშარა დაყუწიტ. ჰარა იაგემქუა ჰაიბადგრიტ. უი ახშოვკ ყუბჰა ზმახ, იგუკვზ ფჰიეზბაკ ლაკუნე დეზბეიტ სარა. ისეზგუმთაძაკუა სარა არი ათააციაარა ჰალალ სრეშცელტ, უიმოუ, აგარნიზონ აპორუჩიკ ხუახუა, ივან იგნატ-იფა, ვასილისა ეგორ-იფჰა ლქუე აუსქუა იმოუბ ჰია, ჯარა წაბერერაკ ანერრა ალაძამქუა შოვადრინ იზნიჰიაზგაგე სიშცელტ; ახა შოვადრინ ამც იიჰიაზ აგუხხააგაგე იკემგზტ.

სარა აოქიციერრა სგრთეიტ. ამაწურა უიაყარა ისციეზამთამგზტ. ანცია ინაპე ინაგე აბააყნე აუთა აუს შოვრუა ჰია აძიგაგე დახუაფუშოუამგზტ, იყამგზტ არწარა, აყარულრა. აკომენდანტ იარა ინანაი-

გუთაფხოზ ზნგ-ზენლა ისოლდათცია აკვ დირბონ, ახა არმეი არლეი არბანუ ზეგაგწიყმა ირდგრუა იზეყამწეიტ. შვებრინ იმან ბერძენებზე ბეზშიალა შიყუქუაქ. სარა აფხაარა სჩანალაზგალან ალიტერატურა დაა ადა ისგუთაფხო სყალაეიტ. შველა აშიყუ საფხალონ, ურესშიალა აითაგარა სჩასგრმცვლონ, ზნგ-ზენლა აეიანრაალაქუა რკრა-გგ სჩაზესკლონ. შუამახამზარ, ესქაგნაგა აკომენდანტ იყნგ შებე-ხა სჭალონ, სემშო იახახაშიალოზ აამთა უაყა ისხეზგონ; აპაპ გერა-სიმგაგ, ჰპაბლაქუგ ზეგა რაფხმა აეიამბე ქუგე გუარაწავგს იყაზ იტჰიგს აკულონა პამჭილ-იფჰაი იარეი ზნგ-ზენლა ხელბეჩხალა უა ინეიუნ. ა. ი. შვებრინი სარეი ჰიარას იათახეუხეი ესემშოა ჰაიბა-ბონ, ახა უი იაციაეიარა ესაიარა სგუ ახშიო სააუნ. ესქაგნაგა აკომენდანტ ითააცია რახხ ახგ რხანგ ახგჩარა აეიამბე იიჰიოზ სარა დაარა ისგუთაფხომგზტ, ეიჰარაკგაგ მარია ივან-იფჰა ლზე აეია კაკაქაქუა იიჰიოზ. დაჩხა უააქილარაკ არი აბააყნგ იყამგზტ; ახა დაჩხაკგ სარა ეგაგსთახეგმგზტ.

აბაშოკირცია ჰაქულოიტ ჰია რჰიონ, ახა ურთ რგშთებეკ გყადა-მგზტ. ჰპაა იააკურშთანგ თენჩრან იყაზ, ახა არი ათენჩრა აწგხუა ფწიეიტ იაალგრყჰანგ აგუეიზენხარა იყალაზ ალა.

სარა ისჰიახეიტ ალიტერატურაზგ აუსურა სშოაქუგზ. უსყანტიი აამთაზგ სარა სუსუმთაქუა ხარ რგმამქუა იყან; უბრი ამთახხ აკვრ შოაქუსა ანწგ, ალექსანდრ პიოტრ-იფა სუმაროკოვ⁵⁸) ურთ დაარა ირჩხუონ. ზნგ სარა საალაგან აეიანრაალაკ ზვიტ, დაარაგაგ სგუ იახუეიტ უი. იზგემდგრუა დგზუსთა ავკცია ზნგ-ზენლა აზგდგრკვ იფშოაარა იშოაშთალალო, რგვმთა იაგუუ, იაბზოუ აკვ ააჰაბეეიგაპ ჰია. უბას საეიანრაალა ეითახეზვლან, ისგმანგ შვებრინ იყნგ სნეიტ. იარა უბრი იაკუძან ჰპაა ავნუწყა აეიანრაალა კვკვ ივგმთა ზეიფშოროუ ზჰიარატეიგ იყადაზგაგ. ფეხორაკ სნაკუშოა-ააკუშთანგ სანახციეი აშთახხ, სტეტრად სჯგბა იათგსხენ აბართ რეიფშო აეიანრაალაქუა სნეიზაფხეიტ:

- აბხიარატი ხუცრა ნერწიო,
- ასსირ დსხაშოტორც ბაშოა სჩოკსშიოიტ.
- ახ, მაშოა სჩოკლციფიახოუა,
- ახოუფრა სოუმ ჰია ბაშოა სგოლუეიტ.

ახა ალაქუა სა სბანდავჯუტოვხ
სჭუაფხა იგლოლუბ ეს-მინუთ;
ურთ სარა სფსუ ეილარხუოიტ,
ეილარგუეიტ სთუჩრა ზნდა.
სხურგუაყუა ბარა იდგრნუ,
სრუცჰაშა მაშა სარა;
უბრი აგუთშააგა ახუთაჭო სბანუ,
იგუთ სშობანდავჯრტოვხ სარა.

— იშოფოუბოი უარა არი?—სჰიან, სიაზწაიტი სარა შოვებრინ, უი იახმენტი ხემფადა ისექუნაგოიტ ჰია იფხმადანგ აჩხუაფხმგძ საზეფშოუა. ახა შოვებრინ ესქმენაგგ ჰათურბავშია იყახ, სარა დაარადა სგუ იაასრატოვ იახეიანგ ისეიჰიეიტ უაჟიენრაალა ხუარ-თამ ჰია.

— იზბან ას?—სჰიან სიაზწაიტი სარა, სგუ იასგზ მგრძო.

— იზბან აკუზარ,—იჰიეიტ უი,—აბართ რეიფშო აჟიენრაალაქუა ზათიოუ სარა სგრწავგ ვასილი კირილ-იფა ტრედიაკოვსკი⁵⁹) იოუბ, უარა უზეფხაზგგ ისგულანარშოიოიტ სარა უი აბზიეიბა-ბარატი კუპლეტქუა⁶⁰) იივლოზ.

არაყა უი სტეტრად აასემიხენ ჟიენრაალა ცეფხადა, აჟია ცეფხადა გუმბგლა დრეხციეიო დალაგუეიტ, შაყა ილშოზ ალა სარა აწიგ სგლაწო. სარა ისემჩჰაიტი, აბლააჰია სტეტრად აიიმეუწ-ზეიან, არინახგ სვემთაქუა ირეიუოუ აკგ შოისმერბო იასჰიეიტ. შოვებრინ არი ამაქარაგგ დაახეჩეიტ—იაბაპ,—იჰიეიტ უი,—უაჟია უზენაგძოზარ: აჟიენრაალა ავცია ამგრვგ დგრთახუბ, აკრ-ჰარა აან ივან კუზნიჩ გრაჰინეაკ აზნა აუატკა შოითახუ ეიფშო. დგ-ზუსთა არი მაშა ჰია უხჭოუ, გუთკააგა ბზიბარალა ჰჭუაფხა აჟია გუმბგლქუა უჰიო? მარია ივან-იფჰა ლაკუმზაიტი?

— უი უარა იუუსემ, დარბან მაშაზაალაკა.—სჰიეიტ სარა სჩა-იმიარჯუახუნგ.—უარა უგუ იანაგოგგ სთახემ, უზენციეილოგგ სთახემ.

— ოჰო! ზგ ზემხაბზიოუი, აჟიენრაალა ვვი, აბზია ბავი! —იჰიან შოვებრინ დაყუმწქუა ესაირა სგუაგარა დალაგუეიტ;—ახა ავგზა იუაბეიეიგო უაზგძგრვ: უარა აკგრ უოურც უთახეზარ, აჟია-ენრაალაქუა რგლა აჩგკშოარა შათახემ უასჰიოიტ.

იზმანოვსევი უარა არი იუჰიო? აბერეიეწიყმა იზაკუუ სერჰი.

სეიგურდჿანგ იუასჰიამ. არი იანანგო უი აუბ, მაშოა მიტრინი ალაშცარა ლჩოალაკნგ უარა უახჿ დაიილარც უთახზარ, ართ აქაენრაალა ხააქუა რცენხურას ლემჰარგქუეკ ლუთარ იახხოუბ.

იარაზნაკ საილაშეიეიტ.—იზბან, უარა უი ლზე უს უგუ იზანანგო? —სჰიან სწაიეიტ სარა სგუფეიარა აქერგჰაია იანკგლო.

— იზბან აკუზარ, —იჰიეიტ უი, ჯაჰანგმ ფშორა შთეზნგ დახგჩჩო, —უი ლყაზშაქუეი ლწასქუეი რთეშიარა ალა იზდგრუეიტ სარა.

— ამც უჰიოიტ უარა აცეგჿაფხამშა! —სჰიან სნგვზყაიეიტ სარა საჰუაბაკნგ, —უარა ფხაშარაკ ულამწაძაკუა ამც უჰიოიტ.

შგაბრინ იფშოთხუ ააიფსახეიტ.—არი უარა უსწიყმა იუზგარგმ, —იჰიეიტ იარა, ინაპე ასგრკნგ.—უარა არი აზგ სატისქაკცია⁶¹) სუთაროუბ.

— იზიოუბ; იანუთახგწიყყო! —სჰიეიტ სარა სააზგურდჿანგ. უბრი ამინუთ აზგ დეიმეიყია დგქუსწარ მოუ სემამქუა სეყან.

სარა, იარა უბრი ასაათ აზგწიყმა სჰუენასხან ივან იგნატ-იფა იჰეგ სანნიე აგურ კნგ დშოჰყაზ საინიეიტ: აკომენდანტშოა ინაპე იზლანგლწახ ალა აკუკუბააქუა რრგფხრა დაჰუენ, აძენ აზგ იდგრჯარც.

— აა, პიოტრ ანდრეი-იფა! —იჰიეიტ უი, სარა სშოიბაზწიყმა; — ბზილა უაბეიტ! ანცია იზლაუგუაირფხაზეი აარა? ზაკუ უსუზეი უზგშოოუ, საზწაარ ყალარუ? სარა რაციაკ სლალამლაკუა იარკჿაჰნგ იასჰიეიტ ალექსეი ივან-იფეი სარეი ჰგუ შჰეიზენხაზ, იარა, ივან იგნატ-იფა სარა სზგ სეკუნდანტს დყალარც სგშოიჰიო. ივან იგნატ-იფა დაარა ხშოგვ ზგშორა სგთანგ, ილა ზაწიგ აასხმგრფაძაკუა დგსზგდგრეიტ—უარა იუჰიო უბრი აუბ, —იჰიეიტ უი სარა სახჿ, —ალექსეი ივან-იფა დუშგრც უთახგუბ, უბრი აამთაზგ სარა უბრა შოაჰათს სეყაზარც ეილდოუშოიეიტ? უს აკუუ, საზწაარ ყალოზარ?

— იარა უბასწიყყოუბ.

— სათოუშწან პიოტრ ანდრეი-იფა! ზაკუზეი მშოან ნაპე ზლოუკგზ! უარეი ალექსეი ივან-იფეი შიეგუქუა ნიბარხამა? ჰაი, ამბატი ყალაზაბ! აღრა უხუდა იახგენჰალანგ იანხომ. უი უარა დუზალიტ, უარა იარა უიაცია; უი უარა უფგეში დთასგრ, უარა იარა

ილემპართა იკედწა, დაჩაჯარაგეგ, დაჩაჯარახეგე—ნას შიდაიმიწა,
ანავს ჰარა შიენპარშიაპ. მიმზარ: საზწარ ყალოზარ, უს ბზირა
იუზაიგილოუ იზრა? უი ბზიოუბ, იარა დუზმერ: ითახხალაკ დაქუ-
შიაიიტი უი ალექსეი ივან-იფა; სარა სხათაგე უი ცქმა სგუ იზრა-
ზემი. ახა იაპშიაპ, იარა უარა უგუ კვლეიყარ? იზეიფშორახოზეი
ნას არი? სუზწარ ყალარუ? უსყან აბზამეყუ ზახაძხო დარბანუ, აა?

აპორუიკ გუეიზადა დზენციეილაქუაზ სარა სლაკ-კაკუა სერ-
ზეყამწეიტ. სარა სგუ იანავაზ აყნე საანხეიტ.—უარა იშუთახეუ,
—იპეიტ ივან იგნატ-იფა;—იყაწა უარა უგუ იშაანავო. ახა სარა
სხათახეუზეი მშიან არა შაპათს? იზბან? შოუკე ეისუეიტ; სუზწარ
ყალარუ, არა უავე იმიბაც იყალაზეი, აა? ანცია იჯშარალა სარა
ამოვედციეგეგ, ათერქუციეგეგ სრეჟილახეიტ,⁶²) ზეგეგეგ ზბახეიტ.

სარა იხულაკე ასეკუნდანტი იუალუ ივან იგნატ-იფა ეილსერ-
კაარც სალაგეიტ, ახა სარა ისპიოზ ზაკუუ იმილახაზეგე იხშოგვ
ზაზემციეიტ.—უარა იშუთახეუ,—იპეიტ უი იშაკუხალაკე სარა
არი აუს სალანავალარ ალემშო იანეყალა, იმეწურა უელნე იზლა-
სგდნაწო ალა, ივან კუზმიჩ ილემპა აყენძა ინაზედარ აკუხეიტ, აპორ-
ტიციეიაქოტი იმეწურა აუს იანემაალონე აციეგაურა ახხეცრაქუა
შოყოლუ: ნას აკომენდანტი უი იანაალაშო აუსქუა შოთახნე-
ყუიმივარი...

სარა სშიან ივან იგნატ-იფა სიპიო სალაგეიტ აკომენდანტი იახე
აკემზარაკ ეითეიმიპარც: აქერგაჰია სპიატიე აქოჯ დაახეგეიტ; უი
იშოეითეიმიპიო ალა აქია სითეიტ, სარგეგ სიყუაწერც სეძბეიტ.

იშოგულაკე ეიფშო ახულბეჩხა სარა ისხეგეიტ აკომენდანტი
იყნე. სარა აკემზარაკ სგუ იალაძამშია სეჩჩო-სეხუმარუა სხე დსერ-
ბარც საქუნ, ჯარა გუჯარაკ ყარემწარც, იასეწერხერ წვა ზემამ აზ-
წარაქუა სეკურფსოიტი ჰია სშიანე; ახა სარა სეხთაგელაზ აუს
ეიფშო იაქუშიო აუაა უსს ირემაძამშია ესქენაგე იშახეჩხოლო აკუმ-
კუა, სარა ზეაას იშოსემაზ ზძომ. აბრი ახულბეჩხა სარა ეიპა სხა-
ნე, სახყუნდანე სეყან. ფასა აასთა მარია ივან-იფა დესგუაფხოზ.
იხდგრუადა უახა ადა უაჰა შთა დსემბარ ჰია ახეცრა ისემაზ, სარა
სგლაქუა რქოჯ უი ილენნარფშოუან დეარა უავე იგუ თეზკააშო აკე.
შოვაბრინგეგ არაყა დააკელსიტი. სარა უი დნასკაფხაშო იასპეიტ

ივან ივანტ-იფა იყნ აციაფიარა ისემაზ.—ირზააუახეი ჰარა ასეკუნ-
 დანტცია,—იპიეიტ უი იარკაკაქანე:—ურთ რედაგეგ ჰაილგაპ.—
 ჰარა აქია ეიმაადეიტ აბაა ააიგუარა ეიქუუ ათია ჩაყუაქუა რნაჟს-
 აღუელჟ ჰაქუგელარც, აღდგრაჩონე შეემთან ასაათ ბება რზე უა
 ჰნიერც. ჰარა ბზია ეიბაბო შოუკე რეიფშო ჰაიციაჟიომია ჰაყახუ
 სედრუ, ივან ივანტ-იფა დააზგურლჟან აქიაქუაქ ააიქუგწყეიტ.—
 ასყამთაგეგ უბას ათახენ,—იპიეიტ სარა სახჟ, იგუ იშახუაზ
 ინგრფშოუა;—ანეშოარა მაქ—აგუეიზენხარა დუ აწყეს ეილჟუ, უი
 იქიამზარგეგ იზვდლოუ!

— იზაკუხეი, იზაკუხეი, ივან ივანტ-იფა?—ლპიეიტ აკომენდანტ-
 შოა, აქუაქე აყნე ამაცა იაფშოუაზ:—სარა სზაზემდგრვიტ.

ივან ივანტ-იფა სარა სგუ იშოამგხუაზ ანააგუეითა, ნასგეგ აქია-
 შსითახჟაზ ანააიგულაშოა დააილაფსან, ათაკს იიპიარგზ იქოამშეიტ-
 ახა, შოვაბრინ უი დააიცხრააიიტ.

— ივან ივანტ-იფა,—იპიეიტ უი,—ჰარა ჰაინეშოარა ბზია
 იბოიტ.

— ნას დგზუსთდა, ს-ნან, უარა უგუ ზზენხაზ?

— ჰარა, პიოტრ ანდრეი-იფეი სარეი აკერ იარლულუაშოა ჰგუ
 ეიზენხეიტ.

— იზეხყაზეი უი?

— ბაშოაძაკ აუპ: აშოა ეიმაქნე, ვასილისა ეგორ-იფჰა.—უაჰა-
 ეგაშეგმბეი ეიმაშეკრზ! აშოაზგ!.. ნას იშოფაყალუეი უი?

აბარ იშოყალაზ; უაჟიე ააკეგსკეა პიოტრ ანდრეი-იფა აშოაკ-
 ივიტ, იახჟა უი სარა დგსზაფხეიტ, სარა ბზია იზბოზ აშოაგეგ აათ-
 სგრყეიტ:

აკაპიტან იფჰა,
 გულუეირა ბემცან წხებჟონ.

აგუეიზენხარა ჰზეყალუეიტ. პიოტრ ანდრეი-იფა დგუაარც იაქუი-
 კვიტ; ახა აშოთახჟ, დარბანზაალაკე დასუ იარა იშოითახგუ აშოაპიარა-
 დშოაქუითუ დანაზხუც იჩოანიკელტ. აუსგეგ აწგხუა უბრა იააფ-
 წეიტ.

შოვაბრინ იფხაშოარა სარა სარააპკერც ეგაასგეგმზეიტ, ახა-
 სარა სგდა აძიეგე ზხეილგემკააიიტ უი ციგააშოაქუ იზხეიპიააუაზ;

იმოკუხხალაკგაგ უი იიპიქუაზ აძიგაგ ხმოგ ზემორა იმთეიტ.
 აშიქუა რყნტი აციაქიარა გიასიტ აქიენრაალა ვკცია რახა, იმთეიტ
 მენდანტგაგ უბას ალა დრეხციიქიეიტ, ურთ ზეგაგ იმშოგაციოუ
 ჳჩარშციანგ იყოლშია, სარგაგ გუცხუწას ისაბეიგოეიტ აქიენ-
 რაალაქუა რკრა საყუწერც, უი ამაწურა იაფერხაგოუ უსუპ, ბზია-
 რაკახა უავგ დეკლნაგომ ჰია.

შვაბრინ არაყა დახაგზბოზ სარა სეგლახაწ არგეყუან. სარა
 რაციაქ სჩაანმერხაკუა აკომენდანტი ითააციეი ბზილა ჰია რაჰიანგ
 სციეიტ; ავგ სანაი სშაბაგა სნახუაფშო-აახუაფშოგენ, აფენწა აწარშა
 გუათანგ, აშეგმთან ასაათ ბება რზგ საველიჩ სირჳუგხარც ნაიაჰიანგ
 სნგშოლან სეციეიტ.

ადგრჳაჩრგ იანაჰჰიანგ აამთა იახმერფაკუა სარა ათია ჩაყუაქუა
 რნავს სეგლან სალა სიზეფშოუა. იარლანგ იარგაგ დააიტ.—ჰარა
 არაყა ჰარბარ ალშოიტი,—იჰიეიტ უი სარა სახა: ჰააცკაკგროუპ.
 ჰმუნდირქუა ააჰშიაჰხენ ჰკამზოლქუა⁶³) შოაჰშოგ ჰანხაქიტი, ჰშოპა-
 გაქუაგაგ ათაჰხეიტ. იარა უბრი ამინუთ აზგ ათია ჩაყუაქუა ია-
 რგენგ იაჰადგელტ ივან იგნატ-იფეი ხუ-ვკკ რყენდა აინვალიდციეი.
 უი აკომენდანტ იახა ჰკარც იჰადიწეიტ. ჰარგაგ იაქია ვბაჰამტიტი
 იაჰციეიმლხან; ასოლდათცია ააჰაკუშოან, სირშია სჩოგრუაგდუა
 იგურღაწია ჰაზმანგ იცოზ ივან იგნატ-იფა ჰნაიშოაგლან აბახაგ
 ჰჳუნაჰხეიტ.

ჰარა ჰშოიაშოან აკომენდანტ ივგ ჰნეიტ. ივან იგნატ-იფა აში
 ააირტგენ,—იაახგოეიტ,—იჰიეიტ, დგურღაწია. ვასილისა ეგორ-იფა
 დააჰფელგეიტ.—ეჰ, შიარა ს-ნანრაა! იხეიფშოაუსუხეი არი იყაშიწო?
 იშოფა? იზაკუხეი? ჰარა ჰბაა ავგუწყა ალავშრა აყაწარა! ივან კუზ-
 მიჩ, აბერჳეიწიყა ავგჯაგ ბანდაკტიე! პიოტრ ანდრეი-იფა! ალექსეი
 ივან-იფა! იაჰეიგ არახა შიშოპაგაქუა, იაჰეიგ, იაჰეიგ! პალაშოკა,
 აბართ აშოპაგაქუა, ნაგანგ აჩულან აყნ იწიახგ. პიოტრ ანდრეი-იფა!
 არი ეიფშო უარა უყნტი ბზანწკ საქუეულუამეზტ. უფხამშაძი
 უარა? ალექსეი ივან-იფა დარჰაძიუბ: უი ალავშრაზ აგვარდიგაგ
 დაღერციეიტ, უი ანცია იჰაქუითუგაგ დხეიწომ; უარა იყოლწო
 ჰაკუხეი? უბრი ეიფშოუ ახა უფიხამა?

ივან კუზმიჩ იფჰიგს ილჰიოზ დაქუშოაჰათხო უს აციჰიონ:—იუა-

ჰაუოუ უარა, ვასილისა ეგორ-იფჰა აიაშა ლჰოიტი. ადუელჰჰუა არრატე არტიკულჰჰუა⁶⁴) რჰუჰ აჰორმაზ იფეზუჰ. უს პალაშჰუა ჰშუჰაგაჰჰუა ააჰამელზენ აიჰულან ახჰ ილემანგ დციეტი. სარა საათგში-მგრჩჩარ სელემშოეტი. შუვაბრინ იხჰ ჰათერ აჰუჰანგ დგლან.—და-რადა ჰათერ შუბგჰუსწოგგ, —იჰიეტი უი ლარა ლახჰ დააზხჰშია-შიანგ, —იბასემჰიარ სელშოომ, ჰარა ჰუს აძბრა, ბარა ბუს ალაძამჰუა ბაშა ბჰე აჯაბაა შუაბერბო. უი ივან კუზმიჩ იაჰუჰ: არი უი იუსუჰ.—ააჰ, უარა ს-ნან! —იაიჰჰალგრხიტი აკომენდანტშუა; —ხაწეი ფჰიჰეტი ფსგჰ ეიცეზხოუ, ციჰე-ჰეჰ ეიცეზმოუ რაჰუძამი? ივან კუზმიჩ! უზუჰ-ფშოუხეი მშიან უარა? აბერჰეფიჰყა ხაზ-ხაზ ინგანგ ითაჰე აძი აჩეი მაცარა იადგრტიალანგ, ურთ ირხაფაზ რუხჰარტი ეიფშუ; ნას-აპაჰ გერასიმგგ ეპიტიმია⁶⁵) რჰჰუიწაიტი იათეიმწარც აზჰ ანციჰ-იჰიარც, დარაზენგ იშოჰჰარემწო აუა რჰუაფხა ირჰიარც.

ივან კუზმიჩ იძბარა იზემდგრუა დაანხეიტი. მარია ივან-იფჰა-ლფშოთიგ ლზჰუჰუა დჰჰან. უს ხუჰჰ-ხუჰლა აფშა ააიჰუტიეტი; აკომენდანტშუაგგ დაათენჩხან, ჰვგგაგგ ჰჰუდიბაკლჰეტი. პალაშჰუა-ჰაშუჰაგაჰჰუა ააგანგ იჰალთეიტი. ჰარა აკომენდანტ ივან ჰანდიელწიტი. ეინგშიეტი ჰია უაჰე იაჰიჰიარტი. ივან ივანტ-იფა ჰარა ჰნასკეიგონ.—უაგაშოფაციფხაშოი უარა, —სჰიეტი სარა, სჰუანგ იარა იახჰ, —ჰარა ჰუს აკომენდანტ იჰუჰ აითაჰიარა იჰოუწაზ, ისჰიომ ჰია არახჰ სარა აჰია სუთახანეი? —ანციჰ დშოგცჰოუ ეიფშუ, იხაწა, სარა ივან კუზმიჩ უი შოიასემჰია.—იჰიეტი უი; —ვასილისა ეგორ-იფჰა-ისჰუგლხეტი ჰეგგ. უი ლოუჰ აუსჰუაგგ ჰაზწაზ აკომენდანტ იმგრ-დგრძაჰუა.

ამალა ანციჰ იჰშოუჰ მაშიერ ჰამლაჰუა შიახეილგაზ. აბრი აჰია-ააჰიანგ უი ავნჰჰა დხენჰიტი, შუვაბრინი სარეი ჰამალა ჰიანხეიტი.—ჰარა ჰუს არი ალა მაცარა აწუხუა ჰეფწიომ, —სჰიეტი სარა იარა-იახჰ.—ჰიარას იათახეუხეი, —იჰიეტი შუვაბრინ; —უარა აჰუნამგა-ბააფსგ ისოუჰიან ათაჰ უშოლაწიყა იუშიაროუჰ. ახა ჰარა შთა-იჰაშკლადშოუა იალაგარ ჰალაჰ. ფეთრამითაჰ ჰჰუ იალაძამშია ჰაჰა-ზაროუჰ. ბზილა! —ჰარა ჰაიჰუაწიტი აგგგ ჰამლაძაშია.

აშთახჰ სხენჰიენ აკომენდანტ ივან სანაი ესნაგგ ეიფშო სნეინ-მარია ივან-იფჰა სნალგდტიალტი. ივან კუზმიჩ ავანგ დჰჰამგუტი. ვასი-

ლისა ეგორ-იფჰა ავნუსქუა დგრჰუნ. ჰარა ჰაბჰე ნეწაკშია ჰაიციან-
 ეიონ. მარია ივან-იფჰა ინარხანგ საჰიარა დიჰუნ, შოვებრინი სეჰეტი
 ჰგუაიბაგარა ლარა შოაყა ლგუ თნაყაზ.—სარა სგუ ნთეფსაა
 იციეიტ,—ლჰიეიტ უი,—შიარა შაჰაგა თეხლა ადღელა შიჰეჰეგლოიტ
 ჰია ანაისარჰია. ეხფაშიაყო მშიან ახაია! აეიჰე აზ, მიგბჰეგ
 აშთახე ირხაშთშოაზ, ეიბაყუაყუნგ, ითადგრხოიტ რეფსთაზარა
 აკუდამჰუა რგლამგსგეგ, დიჰა ჯოუკ რგნასეფგეგ, დარა... ახა სარა
 აგურა ხაწანგ სეკოჰე უარა იშოუხარამ. ალექსეი ივან-იფა იოჰე
 იიაშანგ უი ჰხაროჰ.

— ბარა უს ბგუ იხანაგოზეი, მარია ივან-იფჰა?

— უბას... უი უბასყა დეგჩინაჰე! ბზია დეზბომ სარა ალექსეი
 ივან-იფა. უი ბაფსგლა დესციემღეჰე სარა. უამაშია იუბარატეგ
 იყოჰე: იხაჰუხაალაკე აზ აკუხააიტ, სარა ამაღახაზგეგ ისთახემ,
 სარა სეიფეშ იარგეგ სიციემღხარც. უი სარა აგუთყაგეგ სანა-
 რგარგნ.

— ნას ბარა ბგუ იანაგოზეი, მარია ივან-იფჰა, ბარა იარა
 ბიგუაფხაუოჰ ბიგუამფხაუოჰ?

მარია ივან-იფჰა დაჰჰახან, დყაფეშა დნეიცრაშიეიტ.—სარა
 უბასშია იზბოიტ,—ლჰიეიტ ლარა,—სარა სგუ იანაგოიტ სიგუაფ-
 ხოიტ ჰია.

— იზბან უსშია იზებბო ბარა?

— იზბან აკუხარ, უი სარა სიჰიარც დსეშთან.

— ბიჰიარც! უი ბარა ბიჰიარც დბეშთანე? იანბა?

— წეფხ. უარა უარა ვგმეყა შოგბჰაზ.

— ნას ბარა ბიციემციეი?

იშოუბო ეიფეშ, ალექსეი ივან-იფა, ჰიარას იათახეუზეი ახშოგ
 ჰმოჰ უაჰეჰე, იეილა ბზიოჰე, ამაღ იმოჰე; ახა აგურგეგ ანაჰაჰჰო
 ჰეგეგ ჰშოგრბო ჰგუდიბაკლარ⁶⁶) შოაკუჰ სანგნახხეულაკე... ამა-
 ლახაზგეგ იყალომ! ეგა ხაზგნა ბზიახე საქეშიოზარგეგ.

მარია ივან-იფჰა ლაჰეიჰეჰე სარა სგლაჰეჰე ხერტიტ, ურთ ისეილ-
 დგრკააიტ ისზემდგრჰეჰე აკგრგეგ. სარა იზდგრტ უი ლზე უბართ
 რეიფეშ აეია ხემაჰეჰე შოვებრინ იზიჰიო. უი იგუეითოზარ აკუხარგნ
 ჰარა ჰშეიმაბზიხა, უბრი აყნგტი იიჰულაკე ჰიილზიხერც დაშთან. ჰარა

ჰანზეიმაციგმაზ აქიქუა უაქივ ეიჰამეგ იბააფსქუანგ იზბეიტ, ახგჩარა აცენხურას ურთ ციგაშშაქუ იიხუცგზ აციგმა ჰიარაქუა შორაკუზ ანგზდგრ. აბრი იეიფშო აბზციგმა ხუმეა იახგერხურა ზენძა სეილაჰაუა სყალაეიტ, სგჩჰარაგეგ უაჰა ნალგმშო, უი აამთა საზგ-ფშოუა სალაგაეიტ.

სარა რაციაკეგე სეფშომეგზტ. ადგრჰაჩნგ სარა არიძმექუა ფშოააუა სპერო ხეყაყააუა, ელეგიაკ⁶⁷) ზუეეიტ ჰია სეშოტიაზ, შოვაბრინ დაინ სფენჯგრ ატგგუ-ტგგუ ჰია დნასიტ. სარა სპერო ნგქუ-წანგ სშოპაგა ააშოგსხენ იარა იახგ სენდიელწიტ.—იხახაგოზიეი ნაყ-ნაყ,—იჰიეიტ შოვაბრინ;—ჰარა აძიგმზარ აძიგეგ დაჰზელაფშოძომ. აძგ აფშოაჰიგეგ ჰნალბაა. უაყა ჰარა აძიგეგ დაჰტერხაგახომ. ქომეიძა-კუა ჰქოშენაჰხეიტ. ამჯახუსთა კნაჰა ალა ჰნალბან, აძგ ახგქუაქო-წიყა ჰიაგელზნ ჰშოპაგაქუა აათაჰხეიტ. შოვაბრინ საწკეს ეილდნგ. აშოპაგა ამჯანწაშა იდგრუან, ახა სარა ეიჰა სელლუან, საგაშო-მგზტ იარა იასთა; ასოლდათრა ზხგზგახაზ ბოპრე რწკეს დანსგ-მაზ, აშოპაგა ამჯანწაშა ფგთ-ჩგთკ ისირწაზ არაყა სხგ იასგრხეეიტ. შოვაბრინ იგუ იანაგომგზტ სარა უსყაკ იარა იზგ სშოართოუჰ ჰია. აკრაამთა აძიი-აძიი ფგრხაგა ზაჰზეიბამუკუა ჰაისუან; აწგხეტიანგ. შოვაბრინ დგშოკუადახოზ ანგუსთა ეიჰა სჩოგრხაწანგ სიქილო სქო-ასხან აძგ დთალარც ეგააიგემზო დგნგქუსკალაეიტ. უს იაალგრ-ყანგ, აძიგ იბქგ რლულუანგ სგხაძ იაათირყმაზ საჰაიტ. სარა სანა-ახაფშო ამჯახუსთა ილბაგაზ ალა საველიჩ დკუილააუა დშოააუაზ დგზბეიტ... იარა უბრი აამთაზგწიყა არგლმარახტიი სექივახგრ ინაწკანგ აყწიგჰია სეუაჰიფგ ივალიჰიეიტ. იარა უა სელკაჰან სხგ სზემდგრუა სააყალაეიტ.

ახუბატიი ახვ აბზიპპარა

ახ, ბარა აფჰიეზბა, აფჰიეზბა ყაფში!
ბემცან ბარა აფჰიეზბა-ჭოა ხაწა;
ბარა ბრუხწაა აფჰიეზბა ბანი, ბაბი,
ბანი, ბაბი, ბეხელწუ აშთრა;
ირჰა აფჰიეზბა, ახშოჯ-ყუშორა,
ახშოჯ-ყუშორა, ახრაწაგა.

აქილარ რაშია.

სარა ისეილჟ დუბარ სუხაშოთჰ,
სარა ისეიციოუ დუბარ სუგულაშაპ.

აქილარ რაშია.

სარა სანაალწ, აკრაამთა სხე სგულამშიო, ისეხეგზ ჰია იარბან-
ზაალაკე აკე სზემდგრუა სეყან. სარა ისზემდგრუაზ უადაკ აყნე აკა-
რუათ სანიალან, დაარაძა სემჩქუა შოკაფსაზგეგ ააილესკააუა სეყან.
საველიჩ ციაშეკ კნე საფხაა დგელან. დარბანუ სედრუ აძიგ ნაპე
ხაალა აქოაპიეგაქუა ისეკუირშოაზ სგულაპიფი სეჟივანხერი ეიდგრხხალა
ირკენ. უს ხუქე-ხუქლა სხშოჯ ათეფაქო იააიტ. სარა ისგულამშიეიტ
ადუელჟ სშოგქუგელაზ, ეგგზდგრტ სეშოხუხ. იარა უბრი ამინუთ
ახვ აქეჟ ჰია აში აატიტ. იყოლხეი? დეშოთეყოლ? ჰია ახუთხუთბეჟ
ისაჰაზ საართრესიტ.—იარა უს დეშოგეკ დეყოლჰ,—ჰიეიტ საველიჩ
დააქუფსეჩჰანე,—აბარ ხუახა ხუმშო ირეკუთჰ, მაკანა იხშოჯ ათე-
ფახე იშააიტ.—სარა სააპიერც სთახხეიტ, ახა იხსელემშოეიტ.
საბეყოლ სარა? დეზუსთა არა იყოლ?—სიეიტ აქერგაჰია. მარია
ივან-იფჰა სკარუათ დაადგელან სარა სახე ლხე ლალერყუეიტ.—
იყოლხეი? უხე შოთოლბოი უაჟიე?—ლპიეიტ ლარა.—ანცია იჯშოლჰ,—

სპიეიტ სარა, სგბჟე კუადაძანგ.—არი ბარა ბოჟმა მარია ივან-იფჟა? ისაპი სარა... ახა სარა უაპა სგლემშოხტ უა სააქუახხეიტ. საველიჩიჩხეიტ ბატობარახხეიტ. უი იხე-იქჟე აგურღაარა აანგეშოიტ.—დააფშოიტ! დააფშოიტ!—აბას ჰიო ეითეიჰიონ იარა.—ანცია უარა იპაქუითუ, იუჯშოუპ! აა, ს-ბაბა, პიოტრ ანდრეი-იფა! სშოფაურშიეი სარა! იმაროიუმე? ხუახხ-ხუმშო ირგქუჟუ!.. მარია ივან-იფჟა უი იციაჟიარა დააფგლყეიტ.—რაციაკ უიმაციაჟიან, საველიჩი, ლჰიეიტ უი.—მაკანა იმი მაქუჟ.—ლარა დენდიეღლწენ აშშეჰაა აში ნკედღლწეიტ. სხუცრაქუა ეილაფსონ. აბას სარა აკომენდანტ ივანგ სუყაზააპ, მარია ივან-იფჟა სარა სახე დგენალალოზააპ. საველიჩი სენიანწაქუარ სთახხხეიტ, ახა ათაჰიდა იხე ააირწესენ ილემჰაქუა იჯგუეიტ. სარა უი სგუ იშოალაზ სგლაქუა ნხეზვან აცია სენტანავალტ.

სანააქუახხე საველიჩი სიფხეიტ. ახა უი იცენხურას მარია ივან-იფჟა დშოგსხეგლაზ ზბეიტ; უი ლემიალჟე ბჟე სარა ისგდენჰიალონ. იარა უბრი ამინუთ აზე იხაადა სცია-სყე იადგოზ აითაჰიარა სგლშომ სარა. უი ლნაპე ამწასგოსენ აგუბლგ ლალგოდე აქურჰიპიო იასგუდსჰიპიალტ. მაშოა ლნაპე დნამგხეიტ.. უს იალგრყადანგ ლქეგში ხუქქუა სგძღე იააკესენ, ურთ რგუდკვლაბჟე იცაჰი-ცაჰიუა, იქჟეცდა იასანგრტ. აგურქაჰია ამცაბზ ნასგხეიტ. სგუბლგვ იპალალუ მარია ივან-იფჟა,—სპიეიტ სარა ლა-ლახხე,—ფჰიესს ბსეცკა, ბაქუშოაჰათხა სარა ნასგფს ბსოურაც.—უი დაალშიეიტ.—ანცია დსგმა სუჰიოიტ უჩიქუქუ, —ლჰიეიტ, ლნაპე ასგმხნე. უარა მაკანა უშიართოუპ: უხურა აატგრ ყალოიტ. სარა სხე მა უხე ხეჩა. აბრი აჟი ააჰიანგ ლარა დცეიტ სგურღააწია საანგენგ. ანასგფ სგბზანატეიტ სარა. უბ სარა დგსტეხოიტ! უი სარა ბზია სგლბოიტ! აბრი ახხუცრა სარა სგფსთაზარა ზეგგე ართიუან.

უბრი ინარკნე ეს-საათ სეიღახო სალაგუეიტ. სარა სხუშიტირა დაქჟენ აპოლკ აყნეტეი ახგრყუდგე, იზბან აკუზარ, ჰბაა ავნუწყა დაჩა ხუშიტივგე დეყადამგზტ. უს ახმაკუხ ანცია იჯშოუპ; აბას ათახუპ, ეგგეს ათახუპ ჰია სირგუაყციომგზტ. სგქკუნრეი აჰაჟი სგხურა აღაარა დგრცკაკოუან. აკომენდანტ ითააციაარა ზეგგე სარა სგმაწ რუან. მარია ივან-იფჟა სარა დნასფგრშიომგზტ. ჰიარას იათახუხეი, რაფხაადა ჰანაიზენხა ამითაზგწიყა ლარა ილასჰიახხაზ ათგძშია ეითა-

ცივრგზგახეტი, ლარა მარია ივან-იფჰაგე ეიჰა იაიჩჰანგ დგსზგდრ-
ვიტ. უი იარბანზაილაკე ჩორკეაჰირაკე ქყამწიძაკეა ისლგრდგრტ გუქ
ფსგკ ალა დშაქუმშაჰათეზ, ეგეგლჰიეტი ლარა ლენასეფ ლანი ლაბი
დაარა იშვიეფურდო; ახა უახუეც დაარა იზზიანგ, — ნაცვლწეტი ლა-
რა, — უარა უანი უაბი რახე გუნხარა ყალარუ იყამლარუ?

სარა ახუცრა სალაგეიტი. სან ლგუზიანრაქეა რგგურა სემგო სე-
ყამგზტ, ახა საბ იქმაბზქეეი, იხე ახეკედქეუანი ზლანდგრუან ალა,
სარა აფჰიგზბა ლბზიბარა სზგქეშიან უიყარა იგუ შჰამგრდშჰა-
შჰან, ქკუნრა ხშოგკუბ დზგქეშიან ჰია დშჰახუაფშოგშჰან ზდგრუან.
სარა გუქ-ფსგკ ალა არი ზეგეგ აათკაანგ მარია ივან-იფჰა ილას-
ჰიეტი, ახა უეიზგეგ შჰაყა სელშორო ეია-ფშოძალა საბ იახე ამიყუ
ზვრაცვ სეძბეიტი, სზგზშჰან ინგჰიაფხეგეძ სოურაც აზე სიჰიანგ. არი
ამიყუ სარა მარია ივან-იფჰა ილსგრბეიტი; უი, იარა უბასყაკ უავგ
აგურა იხაზგრწაშჰანი, უავგ იგუ ზგრდშჰაშჰანი აკუნგ ილბეიტი,
უი აკე აღშჰარემ ჰია ლგუ იაანამგო დყალაეიტი, ლგუ ფშჰეა აახ-
ხუცქეუოზ ზეგეგ რგლა აქკუნრეი აბზიბარეი რგგურაგარა ლჩჰალ-
თეიტი.

სარა შჰვაბრინ სინგშვიეტი, სანაბზიახე აფხეატი ამშჰქეა
რჩინგწიყეა. აღუელდ სახეგქეუგელაზ აზე ივან კუზმიჩ დსაბაშეა უს
იჰიეტი: — ეჰ პიორტრ ანდრეი-იფა, უბაანდავტიანგ უნთასკერ აკუნ
სარა ისგქენაგეზ, ახა იარა უი ალა ადგეგ უახეგრხუბ აკუმზარ.
აღექსეი ივან-იფა იაკუნზარ, უი აჩა მაგეზინ აყნგ დთარტიანგ დსე-
მოუბ აყარულ დიდგრტიალა, იშჰაგეგეგ ვასილისა ეგორ-იფჰა ითა-
წიახნგ ილგმოუბ. უა აკერ დახზუცაიეტი, დახხეუაიეტი. სარა უბასყაკ
ნასეფ საქეშიანგ სეყან, აძიგ იხე გუალაკ სეგუ ითამშვიარატიგ. შჰვა-
ბრინ იხე სიჰიო სანალაგე, აკომენდანტ ჰალალ, იფჰიგს ვასილისა
ეგორ-იფჰა დგზლაქეშაჰათხაზ ალა, შჰვაბრინ დიშთერც იძბეიტი.
შჰვაბრინ სარა სქოგ დაიეტი; უი, ჰარა ჰაბჰარა იყალაზ აუს დაარა-
ძა იგუ იშჰალაზ იჰიეტი; აურაზოუროუგეგ იარა იშინხარაზ იქოგ
იქეშაჰათხანგ დსეჰიეტი, ართ იაჰხესქეუან სხასგრშოთერც. სარა
იანაკუნზალაკეგე ცივმახუცრა ზლასელამგზ ალა, გუქ ფსგკ ალა
იანასეგეტი ჰგუეიზენხარაგეგ, იარა ისნიუზ ახურაგეგ. უი აციგეა-
ჰიარა ინგყუიგოზ ზეხყეაზ ჰია სარა იზბეიტი იხამაბზიარა იახეაგუ-

თასგზი იბზიბარა მამ ახმაცვიერკვზი აგულ აზგ იშოგყაიწოზ, ამბრი
 აყნგტი სარა გულიშოალა დათასწომგზტ არი, აფჰიგზბა დსგმგზგზ
 ანასგფდა.

რაციაკ მგრწგკუა სარა სგზზიახან სუადახე სიასგრტი სყალგეიტ,
 საბ იახე ისგშოგზ აშიყუ ათაკ ანბასზაარი ჰია სახგკკაკუა სგფ-
 შოუან, რაციაკ გულრა სგმამკუა, სგუ ილსშოა საჰარუშ ჰია ისხტ-
 ქუოზ სხასგრშოთგრც სჩგშოი. ვასილისა ეგორ-იფჰი ლარა ლზაწეი
 სგუ ითაზ რასგმჰიაცგზტ; ახა სარა რგფჰა დგზგარც ისთახგზ სირ-
 შია ირბარტი იყამგზტ... სარა საკუზააიტი, მარია ივან-იფჰა ლაკუ-
 ზააიტი, ჰარა იაჰგუაფხანგ იყაზ ურთ ირციადარც ჰაშთამგზტ, უბრი
 აყნგტი ზაანაწე აგურა ხაწანგ ჰაყან ურთ შოაქუშოაჰათხოზ.

აწგზტუიანგ, შგჟემთანკ საველიჩ დაავნალტ სალამ შიყუკ კნგ.
 სარა სნათრგსგნ აბღააჰია იაიიყუწწსფააიტი. ადრეს საბ ინაპალა ია-
 ქუგენ. არი, იღუზ აკგ აკუგ აუს შოსოუზ სნარდგრტ სარა, იზბან
 აკუზარ, სარა სახე ასალამ შიყუქუა ზგუზ სან ლაკუნ, ნას აწგზტ-
 ტიანგ იარა აჟიაქუაკ ნაციწალონ. სარა აკრაამთა აკონვერტ ფგმჟია-
 კუა, „სარა სფა პიოტრ ანდრეი-იფა იახე, ორენბურგტი იგუბერნია,
 ბელოგორტი აბაახგ“ ჰია იაქუგზ საფხგონ სეითაფხგონ. ამბრი
 იგშა ზეიფშოროუ ალა, ამბრი აშიყუ ანიგზ დგუააზუ დგუააზუ
 ეიღგსკააუეიტ ჰია საქგენ; აწგზტუიანგ იანაახსგრტლა აფხატი
 აჟიაქუა სნაზგფხაზ რგლა იზბეიტ ჰუს ზეგგგ ავსთაა იშოიხუახ.
 იარა ასალამ შიყუ იაჰიონ აბას:

„სარა სფა, პიოტრ! მირონოვ იფჰა მარია ივან-იფჰა ფჰიგსს დააუ-
 გარაზგ, ჰარა, უანი უაბი ჰუქუნგჰიარცი, ჰაქუშოაჰათხარცი აჰიარა
 აწწანგ იააუშოგზ აშიყუ ჰაუეიტ არი ამზა 15 აზგ, ახა სარა უი აზგ
 სუქუნგჰიაპ, საქუშოაჰათხაზ ჰია ზაყა სგუ იანამგარა, იზულაკგ უარა
 უყენდა სნეინგ, ახუმგარაქუა იყაუწო რზგ ბაშოა კქუნაკ იეიფშო
 უახმგარზხურც სთახგუბ აფიციერრატი ჩგნ იუმოუგგგ აგუხგაა მკგკუა:
 უარა იურიაშეეიტ იარა უარა უეიფშო ზხგ ზაფგზაროუ აღუელმ
 რგკქუგგლარაზგ აკუმკუა, აფსადგგელ ხაჩარაზგ იურთაზ აშოაგა
 უარა მაკდანა იშოუათიამგზ. იაარლასნგ ანდრეი კარლ-იფა იახე
 აშიყუ ზვიტი, ბელოგორტი აბაა აყნგტი იახგაკუზაალაკგ, უბზამგ-
 ყურა ახაუხგფსააშოა დაჩაჯარა უახგივარც სიჰიანგ. უარა აღუ-

ელა უმზრქუგელაზი, უმზხუეი უან იანლაპა აგურკა დახყანგ დაა-
ხეჩმაზაჯან უაჟიგეგ დეშთოუპ. იულწრგზეი უარა? ანცია სიპიიი
უარა უჩრეიხარც, უი უათეიწარგმ ჰია უსყაჟ საგაზაქუგელუოუამ ახა.

უარა უამბ ა. გ.“

არი ამიყუ აფხაარა სარა სკვნიწყა იარქოვხეიტი ეიუეიფშოგმგზ
ახუტრაქუა. საბ დამეიგმაძაკუა აჟია ჯბარაქუა იიგვზ სარა დაარა
მცხუ ხაგმძღეს იყასწეიტი. მარია ივან-იფვა ღზე აგუბერშიაგა აჟიაქუა
იანიწოზ შაყა იწაბერგემგზ აყარა იქუნაგამქუაგაგ იზბეიტი. ბელო-
გორტიი აბაა აყნეტიი სარა სახგარატიე ვზხუტრა მბატბიარახა ისგზ-
ყან, ახა ზეგა რეიპა იგურჯახა ისოუტ სან ლჩემაზარა ისაჰიზ. სარა სავე-
ლიჩ იფსგუალ სკნე საგონ, ადუელა სშოგქუგელაზ უბრი ილა აუპ
სანი საბი იზლარაჰაჰ ჰია აგურა ხაწანგ. სუადა-თშია ხუქე ახგ
აყნეტი აწგუანდა სკო ალრეივეირა სშოაქოვზ აჭერჰია იქოაფხაა საან-
გელან სჩხერშიაა სნაიქოაფშოგნ უს ისაჰიეიტი:—უარა უბზოურალა
სარა სგრხუნ, მზ-ნაყაჟ აქუბა ახგქუ სახახგქუგელაზგაგ უზგმზაზაბ
უარა; უარა სანგაგ ციგაალა დუშგრც უთახუპ. საველიჩ ადგდ ისგზ-
შია დაანხეიტი.—სათოუმწან საჰ,—იჰიეიტი ილრეიმეითიარცგაგ ეგაა-
იგემზაქუა.—იზაკუზეი იუათიაშანგ იუჰიო? სარა ისხაროუპ უარა
უახგერხუხ! ანცია იბოიტი, სარა სკვნე სგზნეიუაზ სგუშოფალა ალექ-
სეი ივან-იფა იშოპაგა უაციგსგზაჩარც აკუნ! იშიიხაშოა ათაჰმადარა
სფერხაგახეიტი. მამზარგაგ ილზყასწაზეი სარა, უარა უან?—უარა
იზლაცოუწაზეი ბა?—სჰიეიტი სარა.—იუაჰიჰადა უარა, სარა სზგ
ადონოსქუა ვლაჰია? უარა შოპიონს აუმა სარა უზსგტუ?—სარა? უარა
უზგ ადონოსქუა ზეიტი ბა?—იჰიეიტი საველიჩ, ილაღგრძ თეჰაჰიე.—
ანცია უარა დუ, ჟივან იყო! ნას უაფხეიშ საჰ სარა სახე იიგვზ:
უსყან იუბაპ სარა ადონოსქუა შოუზგზუაზ. იარა უბრაწიყაა შიყუქ
იჯგბა ითგხნე ია ასირკენ სარა საფხეიტი აბრი ეიფშო:

„უფხაშშიოი უარა ალა მურაჟი, უბასყაჟ აპრიკაზ ლულუაქუა შოუს-
თახაზგაგ სარა სფა პიორტრ ანდრეი-იფა იზგ ადონოს ყოუმწაზტ, უი
აეკუმრაქუა ინგყუიგო რზგ სარა სახე ატიემუაა იაარცკაჟუეიტიეი.
აბას აუმა უარა უმაწორეი უაჰ იგუ იათახეუი შოგნოუგდო? სარა,
უარა ალა მურაჟი! იაიშოა ახახციუწიახგზი, აქკუნ იგუ იახუაშოა

ახდგყოფნით რზე ჰიანხარა უდიდესსა. პრიკანზე იუსთოიტ, აბრი
შოუოულაკე ეიფშოწყა შთა ხარ ამამჰა ზესზერკუა იგუაბჰიარა
უაქივ იშოჯყო იაარლასძანე ივნე ისზააუთირი; ნასგგე ზეიფშოგ-
თანე დხუე, იზიანე ირხუმიტოუ, ზეგგე ანწანე“.

ჰიარა ათახეზეზმა სარა სქუათხმა საეელირ აკემზარაკ შოხარამეზ,
ამალა ბამშადა გუჯარას დყაწანე იგუ დშოასერგაზ. სარა უი იას-
ჰიეიტ სათეიმწარც; ახა ათაჰმადა რგუმზელრაკ ინგმაალტ.—აბარ
სარა სეზხაანხარც სეყაზ,—იჰიონ, ეითეიჰიანხუან უი;—აბარ ზეიფშო
რეცჰაშაგაქოუო სარა საჰცია რახეტი იასარეზეზ! სარა საგელაქიუპ,
საგეჰიანხაროუპ, სარა სოუბ უარა უხურაგგე ზხაროუ? მაპ, ს-დად,
პიორტრ ანდრეი-იფა! სარა საკუმ იშიინაშა, მუსიე იოუბ ზეგგე
ზხაროუ: უი იოუბ უარა იუზერწაზ აინატი წიქუა რგლთეიბაკშორეი
აშაპ კედყარეი, ალაკშორეი აშაპ კედყარეი რგლა აუავეცეგმა
უჩოუზიციეზხაროშია! იზათახეზი მუსიე ქეგრალა იანკელარაგგე, ია-
თახეამქუა აფარა მეცხუ ანეზრაგგე!

ახა დეზუსთა ნას სარა საბ იახე სეყაზშაქუა რეითაჰიარაზე აჯაბაა
ზხე იადეზწაზ? აგენერალ იაკუზარ? ახა უი სარა უდაყარა სეგუჯარეი-
კუაშია დეყამეზტ; ივან კუზმიჩ იაკუზარ, უი სარა ადუელე სახე-
ქუეგლაზ აზე არაპორტ ყაწარა ათახე იფხეაძარგმეზტ. სარა აგუჯა-
რაქუა ისემაზ სციეილაფსონ. აწეზუტიანე აგუჯარაქუა შოვებრინ
ინიდწანე სააველტ, უბრი აძი ზაწიეკ იაკუნ ადონოს ყაწარა აკე
ალეზხეშაზ. იზბან აკუზარ, უი იახეყანე სარა აბაა აყნეტი სნახე-
განე აკომენდანტ ითააციეი სარეი ჰიიყუნავარ ყალონ.

სარა სციეიტ ართ ზეგგე მარია ივან-იფჰა ილასჰიარც. უი აბარ-
წაჰე დაასფელთეიტ.—იხაკუზეი, იუბხეი?—ლჰიეიტ უი სშოგლბაზ-
წყა.—შაყა უფშოთიე უხეყოუხეი!—ზეგგე რწეზუა ფწიეიტ!—
სჰიეიტ სარა, საბ იშიყუგგე ნალსერკეიტ. ლარგგე დციეშოდა დაყა-
ლთეიტ. დანაფხეა ლნაპე წეს-წესუა ამიყუ არახე იასელთან ლებჟ-
გგე ეილაფსო უს ლჰიეიტ:—სარა ისენასფეზარ აკუხაპ... უანი უაბი
სარა რთააციარაჰე სერთახემ. ანცია იჰაქუთითუ იშოიგუათხო აუპ
ზეგგე შოყალო! ანცია ჰარა ჰიიჰა ეილანე იდერუეიტ ჰარა ჰშოგყა-
ზააშა. იყაჰწახუაზეი, პიორტრ ანდრეი-იფა, უარა მა ანასეფ უოუ-
აიიტ...—უი ზეყალომ!—ათსერყეიტ სარა, ლნაპე საამწას იკნე;—

ბარა სარა ბზია სგბბოიტ; სარა ზეგეგ რზგ სხხოლუბ. ჰნეინგ ბანი
ბაბი რზაბგ ჰიზაშკლაპაეზ; ურთ უაა ქიაქუოლუბ, ზგუ ჯაჯოლუ ფადა-
ციამ... ურთ ჰარა იპაქუნგჰაბ; აგურგაგენ ჰხარწაბ... უს ნაყ-ნაყ სარა
აგურა ხაწანგ სეკოლუბ, საბგგე იგუ აახაჰარტსსაბ ჰია; სან ჰარა
დჰადგელავუბ; უი სარა ისანიიეზ...—მაბ, პიოტრ ანდრეი-იფა, სარა
უარა სგზუცკომ, უანი უაბი უქქუმნგჰაიკუა,—ლჰიეიტ მაშა,—ურთ
რნგჰარა უმაქუა უარა ბზიარა უაქუშოიმ. ანცია იგუაფხაზ აქგ
ჰიზაანაჰკელაბ. იზდგრუადა დაჩა ფჰიგზბაკ დუბარ, დაჩაძიგ ბზია
დუბარ—უნციეი უარეი პიოტრ ანდრეი-იფა; სარა შიარა შიგვჯგაგ
შიგე... არაყა—აჩარჰაა ინიეიმალთაან დნასფერწიტ, სარა სნალგშ-
თალანგ ლუადა სკვნალარც სთახხეიტ, ახა სჩაანგსკელარტი სხგ
საქუგულუა სეკამშია ანგზბა სნახგზინგ ავგეყა სციეიტ.

სარა ახუტრა სთანაგალაძანგ სგშრტიაზ აკუმეკუა საველიჩ დაავნა-
ლან სხუტრაქუა ზეგეგ ააიფიყეიტ.—აბარ საჰ,—იჰიეიტ უი აურა-
ზოუროლუ ივნგ ქააადე ასირკენ;—უაფხანგ იბა სარა საჰ იზგ აღონოს
ყაზწო საკუზარ, აბი-ფეი ეიმეციგაზტეგრც იაშთოლუ საკუზარ. სარა
უი აქაად აღიმსბეიტ; არი, საბ იყნგტი საველიჩ იოლუ აშეყუ ათაკ
აკუნ. აბარ უი, ახგ ინარკენ აწგზუა აყენძა იაჰიოზ:

„საჰ ანდრეი პიოტრ-იფა, ჰაბ აგუზიანდუ! სარა ისოლიტ უარა
იუგზ აშეყუ ბზიახუ, უაყა, სარა უარა უტეგ სზგ იუჰუეიტ, უაჰცია
იუარჰიო ანამგეძარა უშოფაცაფხამშიო ჰია;—სარა სლაეიგმ, სარა
გუკალა იშიმაწუჰუ სოლუბ, საჰცია ისარჰიო საზედრუჰეიტ, ესქგნაგ
გუკალა შიემაწ ზუან, სხახუგეგ შოლჰეიტ შიარა შიჰგ სშოგყაზ.
სარა პიოტრ ანდრეი-იფა დგშხუზ შიარა შიახა ისგმეიტ, ბაშა
შისმგრშიარც, ნასგეგ იჰაჰიიტ აჰკუაჰეი, ჰან ავლოტია ვასილი-იფა
იარა უსგეგ დშიანგ დგჩმაზახხეიტ ჰაა, უი აგუაბზიარა ლოურც
სარა ესქგნაგ ანცია სიჰიალაშოტ, პიოტრ ანდრეი-იფა იაკუზარ,
უი დხუნ იარდმარახტეი იეივახერ აწაყა, იგუაჰიფე აქგ, აბავ
ხეც ხუქე აწაყა, ვერშოკკი ბეჰაკი აწაულარა იმანგ, დაგეგშთან
უი აკომენდანტ ივნგ, უახა უი დაავჰეიტ აძგქე აყნგტი, დაგხუში-
ტიუან უი არაყატი ახგრყულდგ სტეპან პარამონოვ, უაჰეგ პიოტრ
ანდრეი-იფა დგბზიახხეიტ, ანცია იჯშოლუბ, უი იზგ ბზიარაშარ
იხგეშა ჰია აკგეგ გყამ. უს ჰაჰაჰეიტ, აკომანდირცია უი რგუ და-

ხუანე დეკოუპ ჰია, ვასილისა ეგორ-იფჰა ლაკუხარ, იღებშოაზ, ფაქტუა
 იეიტშო დღლბოიტ. ეგი, იარა უი აეკუმ იხეგზ, უი აზე არფეს გჰბლან
 იუთარტი დეკამ: აჩოგ ფშ-შაპეკგაგ აწოუპ, ახა უსგაგ იშაციხნეს-
 ლოიტ. ნას შიარა ჰიახაჩას სდიეჰუშიწარც აზე იფივიტ, ახა უიგაგ
 შიარა შიაჰრა იშაგუაფხო აუპ. ანაჰს სშიეიხერხუოიტ, ტიეკ იაჰასაბ-
 ალა.

იშეგუეკუე შიმიწუჰე არხიპ საველიეგ“.

სარა აკერნტიი საათეშიმერჩჩარ სელემშეიტ არი ათაჰმადა ჰა-
 ლალ ივემთა სახაფხაოზ. სარა საბ იახა აშიყუ აჯრა სელშო სეკა-
 მეზტ; სან ლგრთენჩრაზ საველიჩ იივგზ აშიყუ აზხონე იზბეიტ.

უბრი ინარკნე სარა სუს შაქუგელაშა აჩოეთანაკეიტ. მარია ივან-
 იფჰა შოამახამზარ დსაციაჟიომეზტ, ილულაკგაგ ლჩახახსციეღწი-
 ხრეზ დაშთან. აკომენდანტ ივანე სარა სზე იგუფწიეაგანე იყალღეიტ-
 ხუქე-ხუქლა სემალა ავანე ატიარა სჩოასერშცელღეიტ. ვასილისა
 ეგორ-იფჰა აზნეკ აზე უი აყნეტი დსაბაშუან, ახა იშოგზემუძოზ ანე-
 ლბა ფშაალა დაასყუაწიიტ. ივან კუზმიჩ სარა დეზბალონ ამაწურა-
 აქოე იანათახეზ მაცარა. შოვადრინ უიყარა დეზბალომეზტ, უსყან-
 გაგ იშოგსთახეზმე აკუნ, აკესგაგ, აკე შოგსციეწიახუაზ აყარა ზბონ,
 უი ეიჰაგაგ იარწაბერგოუან სარა გუჯარას დეზსემაზ. სარა სეფსთა-
 ზარა სციეგამეთარანე სყალღეიტ. უს სემამეკუა სემალა ზაწიეკ სანა-
 აქუხა ახუცრა ლაშცარაწიყა სნალაჰაიტ. სემალა სანაანხალაკე, აბ-
 ზიბარა ისემაზ აფერქე ჰია ამცა აცრალანე ესაიარა იხამეთარახა
 ისზეყალონ. აშიყუ აფხარეი, აშიყუ კრეი აგუაფხარა სციედიტ. სეუ
 კაჰაიტ. სარა სშიონ. მა სხაგახარუშ, მამზარგაგ სამაბეესძარუშ ჰია.
 უს სარა სეფსთაზარა ზეგაგ გყანწე ლულულა იალაწიარტი იალღრ-
 ყანე იყალაზ აუსქუა, სარა ისზეიღახაშოაზ ახენტა-კენტარაქუა-
 სრეჰედღრშიეიტ.

აქბატონი ახვ ჰუბეროჰერინა⁶⁸⁾

შიარა, არდარ ჰუბერაქუა, შიხუბერუკუ,
ჰა აქიტიტი ათაჰმადაცია იშიაჰიო.
ა შ ი ა .

სარა სგლალა იზბანგ შიაჰათრა რზუბურტი, უამაშია უაკვ იბარტი იყალაზ აუსქუა რგლაციეიარა სალაგაანდა, ისჰიაროჰუბ აქიქუაქ, 1773 შიქუესა აან ორენბურგტი იგუბერნია ზთავგლან აუს შიქუ-გგლაშიქუა რტიგ.

არი აგუბერნია ბეია თბაა დუ იალანხონ ირაციავჰანგ იბნაუ-კვბეჰაზ აქილარქუა. ურესტიგლანტი იჰიენტიარცია რნაპაწყა იყა-ლუიქეთეი რაციაკ მწუჰაზ. ურთ ესმინუთ აილავეილასრაქუა იყარწოზი, აზაკუანქუეი აგრეჰოდან ფსთაზარეი იახარგშეკლამზი, ამდგრა, აუაკვციგმარა ირგლანი აყნგტი იჰიბერა რზუბერაჰეშრა ესნაგ ირ-გმაზარ აკუნ, რნაპაწყა რიანკელარაზუ. ეიჰა იმანშიალოჰუ ჰია რგუ იახაანაგოზ ათეფქუა რქუგ აბაქუა დერგლან, ყიტი-ნატი აახგს იაიქ აფშაჰია იანგზ აკაზაქცია გქუნდერჩხეიტ. ახა იაიქტი იაკაზაქ-ცია აბრი ატიელაქსაცი შიართამქუა ათენჩრა გყაზარც ამაწ აზუ-ზუჰაზ, დარა რხათავგ თენჩეგქუა იჰიბერა რზუ იშიართაზ უანგ იყალუეიტ. 1772 შიქუესაზ აილავეილასრა ყალუეიტ ურთ რქა-ლუქა ზადა ზუქუ აყნგ. არი ახყეიტ, არ, იჰიბერა რჰიბტიგ ხარწო რნაპაწყა იყალარც აზუ აგენერალ-შიიორ ტრაუბენბერგ⁶⁹⁾ რგცა-შიარადა აუსქუა ირგზნყუიგაზ. აბრი იახყმანგ ტრაუბენბერგ უაკვ იშოიბაღ დერგუყანგ დერშიტ, რზუბერაჰეშრა დარა იშოგრთახგზ ირგფსახეიტ, ახა აწუბუტიანგ არი აბუნტგაგ ბზარბზან ხელუეი მეგ-ძარგდა ახგრხურალუეი ეიქუდგრტიეიტ.

არი ყალბეიტ, სარა ბელოგორტიი აბაყენე სნიერა ფეტე შებ-
 ეახ. ზეგე თენჩრახა იყან, მამზარგე უსშია იუბარატე იყან; ბერა იარმარიანე რეგურა ხარწეიტ ურთ ფასა მადლა აილავეტრა
 ყაწანე იახახუშია იაგვლაზ ახენთა-ვენთა რწესცია ხტარაქუა, ახა
 ურთ ეიპა იმანშიალოუ ამთა იაზფშოენ, უი აუს ეითადგურჷშეცერც
 აზე.

შთა საქეია ისპიარც სეზქუგზ ახა სიასუეიტ.

ზნე, ხულბჩხხაკ (1773 შოქქუსა, ოკტიბერ მზა ანალაგამთაზე
 აუბ) ავნე სტიან, თაგალანტიი აფშოა ავი-ბეგ საზეძერკუა, აფენჯერ
 სკელფშხნე ამრა იავიბაჰია იცოზ აფთაქუა სრეხუთფშოუნ. უს იაინ
 აკომენდანტ იხაძალა ისეფხეიტ. სარგეგ აჭერჰია სქუენახანე სციეიტ.
 სახანეიზ აკომენდანტ იყნე იზბეიტ შოვებრინი, ივან იგნატ-იფეი,
 აკაზაქცია რ-ურიადნიკოვი. ვასილისა ეგორ-იფჰა ლაკუზააიტი, მარია
 ივან-იფჰა ლაკუზააიტი არი აუადა აყნე იყამეზტი. აკომენდანტ სარა
 სალამ სითეიტ აკე იგუ იშოალაზ იხე-იჭუე იაფშოენე. უი აში ნარ-
 კნე, აში ილაგვლაზ აურიადნიკ იდა ზეგეგ ჰნაირტიან იჯგბა ქააადე
 აათიხენ უს ააჰიპიეიტ:—ჰათერ ზქუუ აჭიციერცია, დაარა აკერ
 ზწაზკუა აფიბე ქოცკე გყოუბ! შიაზეძერკ, აბარ აგენერალ იიჯუა.
 დვახან ილანარფშოგვაქუა ნაითან აბრი ეიფშო დააჰაფხეიტ:

— ჰათერ ზქუუ, ბელოგორტიი აბაა
 აკომენდანტ, აკაპიტან მირონოვ იახე.
 მ ა ძ ა ლ ა.

— აბრი ალა ადგრა შიესთოიტი, აბაანდავრა აყნეტი იბნალაზ
 დონტიი აკაზაქ, აუა რეინყაავ ემელიან პუგაჩოვ⁷⁰⁾, ზეფსთახარა
 იალწხაოუ აჰიენთქარ პიოტრ III იხაძ იხწანე აშოაიკა ბაათს ეიზი-
 გან იაიკტიი აქეთაქუა რქუე აილავეტრა შირიწესგზ, აბააქუა აკერ-
 გეგ შოიგაზ, იშეიმიწიან, ზეგაენჯარა არჰირეი აუა რშრეი მკაფგო.
 უბრი აყნეტი, აბრი აშიყუ შოუოულაკე, უარა ჰათერ ზქუუ აკაპი-
 ტან იარლასძანე იახუთოუ აუსქუა მკაფუგაროუბ, არი ხეხე ზეძ-
 ბახუ ჰჰიან ციეგააუვე იფხააცარაზე, მამზარგე, იალშოზარ ზენძა
 ინერწიარაზე, უარა გურაგალა უნაჰაწყა იყოუ აბაახე უი იხე
 ნაირხანე დყალოზარ.

— იახუთოუ აუსქუა მვაფუგაროუბ!—იპიეიტ აკომენდანტ, ილა-
ნარდუშოგვაქუა აამხნგ აქეაად ეიკუარჩოუა.—იუაპაუოუ უარა, აქეაად
მარიოუბ. უი აციგააუვ დღლუღლუამქუა დეკამ! ჰარა შიი ვაქიი ქიავგკ
აუაა როუბ იპამოუ, მაქსიმიჩ უგუ იალსერგეგ ყალაპ, ახა, ზექუგუ-
ღრა მაქუ აკაზაქცია ალაიმქაქუა (აურიადნიკ დაფეგშეგრჩჩეიტ). უეიზ-
გეგ იყაპწახუაზეი, ჰათერ ზქუუ, აფიციერცია! შიჩგრჩრეინგ შიეკახ,
აყარულციეი უახვლატიი აფუშოგუციეი გქუშეგრგელ; იპაქულანგ იანგ-
ყალა აგუაშექუა აშეგრკე, ილაქიგ ასოლდათცია. უარა მაქსიმიჩ, ღლუღ-
ალა უკაზაქცია ურგლუაფშოლა. აბზარბზან შინახუაფშო-ახახუაფშოზგ
იბზიანგ ირგკქეატიუბ. ზეგა რეიპავგე, აბართქუა ზეგეგ მაძანგ იშეიმაზ
ამითა ააიანძა ჰბაა ავნუწყა დარბანზაალაკე აძიგეგ იზემღრუა.

აბართქუა ნჰაპიანგ ივან კუზმიჩ ჰნაუთეიტ. შოვამბრინი სარეი ჰაი-
ცენდიგლწიტი იპაპაზ ატიგ ჰალაციაქიო.—უარა უგუ იანავოზეი,
აწგხუა შოფაფწიარი აბრი?—სჰიან სიზწააიტი სარა. ანცია იღერპ,—
იპიეიტ იარა ათაკს,—იაბაპ, აკერ ზწახკოუა ჰია მაქეანაზგ აკემზა-
რაკ ზბომ. უს აკუმქუა... არაყა უი დანგელან ღხუცუა, იგუ იხა-
შოთრახა დეშეშეიუა აქრანცეზ აშია აჰიარა დალაგუეიტ.

ჰარა ეგეა ანს-არს ჰჰიანზარგეგ, პუგაჩოვ დეშოციგერწგზ აქეაბე
აბაა ავნუწყა უეიზგეგ ირგლავიტი. ივან კუზმიჩ იფჰიგს დაარაძაგეგ
ჰათერ ლგქუიწონ, ახა ამაწურა აყნგტი იგურა განგ იარჰიოზ ამიძა-
ქეიქუა, აღუნეი აქვგ ამალახაზგეგ უი ლახე ირძომგბტი. აგენერალ
იყნგტი აშეყუ ანიოუ, უი დაარა ჰასაბლა ვასილისა ეგორ-იფჰა აპაპ
გერასიმ იახე დღექუიწეიტ, უი გერასიმ ორენბურგენტეი აქეაბე
სერძაქუაქ იაჰანგ იწიახნგ დრგდტიილოუშეა ნლაჰიანგ. ვასილისა
ეგორ-იფჰა იარა უბრი ასაათ აზგწიყეა აპაპ იფჰიგს ლახე აცარა
ლთახხეიტი, ივან კუზმიჩ იზლალაბეიეიგაზ ალა დახეცოზ მაშოავგეგ
დღღგუეიტ, არაყა ლგმაცარა ლგუ ქვღღაუა დანგემზარც აზგ.

ივან კუზმიჩ იშოითახეზ დხაზენხა ავნგ დანაავნახა, ჰარა ჰახე
აუაა დღექუიწეიტ, პალაშოკა ლაკუზარ უი დნგანგ აჩულან აყნგ
დღვნიეიკეიტ, ჰარა იაჰჰიო ამიძაქეა ლმაჰარც აზგ.

ვასილისა ეგორ-იფჰა აპაპ იფჰიგს ლყნგ აკემზარაკგეგ ლმაჰაიტი,
ეგგღღერტი ლარა უახე დეკანაწე ივან კუზმიჩ აილაციაქეიარა შოი-
მაზ, პალაშოკავგეგ უი ამითაზგ დეშოთაკვზ. უი ილღერტი ლხაწა

დღეანგ დგშოდღეკუიწახ, უბრი აყნეტი ატტაპია დიზწააუა ლქაალ-
 ხეიტი. ივან კუზმიჩ არი აეიგლარა იჩაზეყაწინგ დეყან. უი ხუცდიკ
 გგ, დაქამხადაკუა იყოუ ზეგგ ზაპალარც ზითახგ იფჰიგს ათაკს
 აღმარაპია ილრეიჰიეიტ: „იბაპამა ბარა, დად, ჰბაა ავნუწყა აპისაქუა
 ჩაზლა აფერკაქუა დგრშოუა იალაგჰეიტ; აბრი აყნეტი ჯარა მაშეგრკ,
 რკცპარაკ ყალარ აღშოოიტ აზგ, სარა ინარლულუანგ აპრიკახ რგს-
 თეიტ არინახგს აპისაქუა ჩაზლა აფერკაქუა დმგრშოლარც, ჭარხლა
 აფერკაქუა დგრშოლარც.—ნას იზუთახგზი უარა პალაშოკა ლგნაკ-
 რა?—ლჰიან დწააიტ აკომენდანტშოა.—აჩულან აყნგ დთარტიანგ
 დგზუმაზ ზაკუზიეი აფჰიგზბა რკცპა პარა ჰგენჰინგ ჰაანდა?—ივან კუზ-
 მიჩ არი ეიფშო აზწაატეიგ დანგხზიანგ დეყამგზტი; უი დაიილაფსან,
 უაგგ იზეილგმკაადო აკგ ეილრეიეიჰეიჰეიეიტ. ვასილისა ეგორ-იფჰა,
 ილბეიტ ლხაწა ავგსთაარაქუეკ შოიმაზ; ახა უი იახტეი აკგმზარაკ
 შოგლმაპაუაზ ანგლდგრ აზწაარაქუა დგზჰოგზ დაარყუაწგნ, აკულინა
 პამჰილ-იფჰა ზენდა დაჩოა ყაწაშაქუეკ რგლა ირხოიანგ ეიწალწახ
 ანაშოაქუა რთეშოა დალაკიაჰიო დალაგჰეიტ. ვასილისა ეგორ-იფჰა
 აუხა შოანდა დმგკიადაკუა ახუცრა დაქოგნ, აბრი ლარა ილდგრერ
 აღგმშოონგ ლხაწა იგუ ითაზ, ახა ამელახაზგგ ილზეილგმკააიტ.

აღგრჯაჩონგ შგეგმთან აუხუამა აყნეტიი დშოააუაზ, აკმანტეჰეი-
 ქუეი, ახაპისეი, აწიყეი, უბას გუამ-სამს იყოუ ზეგგ ახუქქუა აბზარ-
 ბჰან ითარგუაზ, ივან-იგნატ-იფა ითჰიანგ რკაჰრა დშოაჰოგზ დგლ-
 ბეიტ.—იზგჰაახარგზეიშ, აბრი აიბაშრა ჩაზგყაწარაქუა? ლგუ იაა-
 ნაგჰეიტ აკომენდანტშოა.—აკირგისცია ჰაქულარუშ ჰია იაზფშოუა
 იყამზააიტ?—ახა იშოფასციიწიახრგზ სარა ივან კუზმიჩ აბართ
 რეიფშო იყოუ აბაშოა ჟიბაქუა. უი ივან იგნატ-იფა ნაიქუჰოგლ-
 თიტ, ლარა ლგფჰიგსშალა ილაპარც დზგრგუაყუაზ ამადა იქოგსგპ
 ჰია ლულუალა ლგუ იაათაკნგ.

ვასილისა ეგორ-იფჰა, ახარა ზდუ აფხა იგუჩონრა არციარაზგ
 იათახდამ აზწაარაქუა რგლა აუს ფშოაარა იალაგო ასუდ ეიფშო,
 აზნგკ აზგ ავნგ ანხამვა იაგოუ-იაბზოუ ჰია ნაიჩოფნგლჰაიქუეიტ. ნას
 ფგორაამთაკ ქოგმთიკუა დააგლან, დაარამა ინწარულანგ დააქუფ-
 სგჩჰან, ლხგ რწესუა უს ლჰიეიტ:—ანცია უარა დუ! იზაკუ აეიბე
 ქოგკუოუზიეიშ იყაქოუ! იახგლწორგზეიშ, ანაჯალბეიტ, არი?

— ეე, სან! — იპიეიტ ივან იგნატ-იფა. ანცია დრეცკაშაველი
 ასოლდათცია რაციაუნე იპამოუბ, აშაქახუში შაყა უთახეუ, აბზარ-
 ბზან აკუზარ სარა ისრეკქეიტ. პუგაჩოვ ლუღულაწიყაა პიცხასგრ-
 ყალაბ. ანცია იმპეწიყრემ, აშა იაზეჭარემ!

— ნას, დხაკუ უაჟუზეი უი პუგაჩოვ? — ლპიან დწაიტი აკომენ-
 დანტშა.

არაყა ივან იგნატ-იფა იაგუეითეიტ იაკუმ შოიამხაპიან, იბზგე-
 დნაცპიიტ. ახა შთა იაბატიიზ. ვასილისა ეგორ-იფა ილულაქა იიდგ-
 რუაზ ზეგეგ. ააიქოვლხეიტ, დარბანზაალაქა აძიგეგ იშოილემპიო
 ალა აქია ნაითანე.

ვასილისა ეგორ-იფა აქია ილთიიზ ნალგეძეიტ, აქია ზაწიგეგგე-
 აძიგ იალემპიეიტ, აპაბ იფაიგს ლყნე ადა, უი იზლაპიანზგეგ, უი
 ლეჭი, ჰირა არხა კარშირახხე იცალოზ, ურთ აცეგაოუცია ირფეხამ-
 შიარც აზე მაცარა აუბ.

რაციაქ აამწეკეჟა ზეგეგ პუგაჩოვ იარა ატიგ აქიაბეჟს ირემ-
 ინექულეიტ. ირპიონ აქიაბეჟეა ეიფეშემეზტ. აკომენდანტ დდეიქუი-
 წეიტ აგულარატიი აქეთაქეუი აბაქეუი ზეგე რახხე, აქიაბე იყოუ
 აიაშა ცქა ეილკანე იაიგარც ნაბენწას ითანე. აურიადნიკ ვემშო-
 ნაყაქ დნეჟუნე დხენჰინე დანაი იპიეიტ, რბაა აყნეტი ხენჯაქია
 ვერს ახგებოუ ნაყ აკარშირა აწეხუახხე ამცაქეა რაციაუნე იშობაზ,
 ნასგეგ წვა ზმამ აუაა ხეწნე იააუეიტ ჰია აბაშეკირცია რყნეტი აქია-
 ბეჟე იშოიპაზ. იშაქუხალაქა უი უაჟე გუზდიკელაშაზ აკეგე იზემ-
 პიეიტ, იზბან აკუზარ, დშიან რაცნაქ ხარა დზემცეიტ.

აბაქოვ აკაზაქცია რვნუწყა უაჟე იგუეითარატიგ აილავეილასრა-
 ქეა ააციგრწეა იყალეიტ. აულიცაქეა ზეგეგ რქოვ ეიდგუფლანე
 იგელან რგბეჟ ნეწანე აძიი-აძიი ეიცაქეიონ, ადრაგუნ⁷¹), მა აგარ-
 ნიზონ ეიოოუ სოლდათე დგრბარ ილუეიმბლგეჟაა იცონ. ურთ აშოპი-
 ონცია რზენარეშთიტ. ირნათხაზ აკალმიკ იულაი აკომენდანტ იქოვ
 დაინ აკერძა წწაზეჟუაზ ადონოს იითეიტ. იულაი იზლუეიპიან ალა
 აურიადნიკ იიპიან ზეგე მცეზაა; არი აკაზაქ ხფარა დახგერშთეზ-
 ტიი დხენჰინე დანაი ივგეცია ირგლუეიპიეიტ იარა იხათა აბუნტ-
 ყაწაცია რყნე დშეგყაზ, ურთ რხადა იხათა იყნეწიყაა დეშოენიზ, უი
 ინაპე დშოაირგუძეზ, აკრაამთაგეგ დეშოიაციაქეიონ. აკომენდანტ და-

ზემთშოძკუა აურიადნიკ დბაანდავტინგ დენთიეკენ უი თთფ აქვზ
 იული დნახირგელსეიტ. არი აქობე კვრც აკაზაქცია დაარაძა
 მფხაკუა ირგდვრკვლტ. ურთ იმძაძკუა აღმრა იაქვზენ, აკომენდანტ
 მვაფვატოვს იააფშოვოზ აუსქუა რენავძავ ივან ივანტ იფავგე აკვრ-
 ნტი ილგმპაქუა რვლაწიყმა იაპახან იუხაჟუა უბაპ უაქიშთა უარა
 აგარნიზონტი პინაფ-დლუაქი ჰია ურთ ირპიაქოზ. იარა უბრი აჩრ-
 წიყმა აკომენდანტ ითაქვ იმაზ იბაანდავ დიხწაარც იგუ ითან; ახა
 აურიადნიკ დაბაყახვზ დებნალანგ დცახან, იყალაბ იარა იდგვლაცია
 რვცხვრაარალა აკუზარგვ.

დარა უს კვრცკ იააყალაზ აკომენდანტ იგუათეირახვნძა იარ-
 ლულუეიტ. ბაშკირკ დვრკვიტ აუაა ეილაზვრვენტშოზ აქაად
 ბლავკქუა იმანგ. აბრი ეიფშო აუს აყნეტი ივან კუზმიჩ ითახხეიტ
 აქიცერცია ეითა ეიზივარც, იარა უბრი აზვ იჩეიშია იყოლ აკვ
 ინარვწვანგ ვასილისა ეგორ-იფვა ჯარა დეითადიქუიწარც. ახა ივან
 კუზმიჩ ხფარაკ ზლადამ უავგ იაშთანგ დვზლაცახ ალა, ფასა იყაიწახ
 ალა დარა პასაბკ ამალახავგე იფვხამაშეიიტ.

— იბაპაუოლ ბარა, ვასილისა ეგორ-იფვა? — იპიეიტ უი ლარა ლახა,
 დენეიშია-ააიშპო, — აპაპ გერასიმ აქალაქე აყნეტი იოუიტ რპიოიტ... —
 იახხოლუბ ამცპარა, ივან კუზმიჩ, — ლპიან დაახვლეიეიტ აკომენდანტ-
 შო; უარა აიზარა ყოლწარც უთახვმქუა უყამ, უბრი აზვ იუთახვლუპ
 სარა სნაფვრცაშია ემელიან პუგაჩოვ ითვქშია შიალაციაეიარც; ეგა
 უურგვ სუზდიქუწომ. ივან კუზმიჩ ილაქუა ხაკალა დაალვზუა-
 ფშოიტ. — აა სან, — იპიეიტ უი, — ას ანაკუხა ბარა ართქუა ზეგვ
 ბდვრუაზარ, ბაავგლ ნას; ბარა იშობაპაუავგე ჰაილაციაეიამ პარა. —
 უბას აუპ, ბაბა იშოვყოლ, — ლპიეიტ ლარა; — უარა უაკუშმა ახფარა
 ნეკუზგოზ? უი აწკეს აქიცერცია რახა აუაა დივქუწა.

პარა პაითეინახეიტ. აკომენდანტ იფპივსგვგ დშოვყახ დაპხაფ-
 ხეიტ აქერგაპაა, ავრეი აფხმარეი იდვრუანგ, დვზუსთხვუ ზდვრუადა
 კაზაქკ ივმთანგ პუგაჩოვ ირვლაიწახ აშეყუ. არი აბრავგვ ივუან
 იაარცცაკნგ ჰბაა შოვყოლ იქააიხარც იგუ იშოთან; აკაზაქციეი
 ასოლდათციეი იარა იშოიკა იალალარც დრვფხონ, აკომანდირცია
 იარა იქამგვლარც რაბეიეიონ, მავ ანაკუხა შიქნაპანგ შივსშეიეიტ
 ჰია დრამაქარუა. არი აშეყუ იყუანჩაძა ივან, აქიქუავგვ კვრცაძა

იყან, ამრი აყნგტი დგროალა იმაქვზ აუა იშოართოუ აუსქუა რგზ-
შოგვ ითანაგალარ ყალონ.

— დხაკუტი უავგ გვზმალუხეი!—ლჰიეიტ აკომენდანტშოა, აბას-
ყამიწა ჰია ჰარა ჰაჰარა იგულდგხტ! იარა ჰნაიფულანგ ჰბირაყქუა
იშაპქუა რადხმა ინგშოაჰწარც! ახ უი ალახშოა! ნას იზემდგრძოი
მშოიან უი, ჰარა ამაწურა აყნგ ჰაყოლითეი ვენჯაყია შოგქუა შოწუა,
ზუახკვ უთახგუ ზეგგვ ჰშორგქუშოახლოუ? იაბეიბეი უბართ რეიფშო
აკომენდირცია იარა აბრაგვზ იზგდგრვშოახ?

სგუ იანაგოიტ იყალარგმჰაა, —იჰიეიტ ივან კუზმიჩ.—უეიზგგვ
იზლაავუა ალა, უი აციგმანხუც აკვრ ბააქუა ინაპაჰოვ იაიგახეიტ.

— აიამშოხვ დგლუღუახარ ყალაპ უი, —იაზგუეითეიტ შოვადრინ.

— აბარ, უაჰეი იაიდგრპ უი ილშოარა ზეიფშოროუ, —იჰიეიტ
აკომენდანტ.—ვასილისა ეგორ—იფჰა ისგრბეი აცა აცაფხა! ივან
იგნატ—იფა უცანგ უი აბაშოკირ არახხ დაავუეი. იულაიგგვ იაჰიი
აყამჩქუა უმანგ უაიი ჰია.

— უაავგლ, ივან კუზმიჩ, —ლჰიეიტ აკომენდანტშოა, დვაგვლან.—
იასარაძა, მაშოა ავნგ დდივლგანგ [ჯარა დგზგაპ; მაშხარ აჰაჰაიბე
ლაჰარ ლგუ თყოიიტ. იარა სარა სხათა საკუზარგგვ სეილაჰაციომ
უი ეიფშო აუს ახუაფშოარა. ბზილაა შიყალააიტ.

აჰეიტან აუავგ იჰოვ იქუფირაზგ ირჰოაცარა უბასყაკ აშაპე ჰანგ
იყან ასუდ უსძბართაქუა რქოვ, უი ზგრძგზ აუკაზ ⁷²) აკრაამთაძაგგვ
ამჩ ამაძამქუა იანხანგ იყან. უს რგუ იანაგონ, აციგმა ზუზ ზენძაკ
იარტშორაზგ ხემთადა იათახგუბ იარა იხათალა იჰოვ იქუშოაჰათ-
ხარა ჰია, —ას აზხუცრა ზაწა იწაბგრგვზხარა, აიურისტრატი ხუცრა
იამშო ზენძა იათახძამქუა აუბ იშოგყოუ, იზბან აკუზარ, აუს იარკვუ
ეგამშოხარამ ალა იიჰოი იშოხარაწიყამამ აზაარტშოუაზარ, რჰოაცა-
რალა იჰოვ იქუშოაჰათხარა იაჰავგვ იაზგრიამშომ უი იხარარა.
უიმოუ იარა აბგრჰეიგგვ აჰეიტეიტოი ასუდცია ირჰოინგ ისაჰალოიტ
ამრი ბნაუავრატოწას არძრა რგუ იშოალოუ. უსყან ჰარა ჰაზნგზ
ამთახვ, არჰოაცარა ხემთადა იშოათახგზ აგურა ხაწანგ ირდგრუან
ასუდციაგგვ აუს იაკვზგგვ. ამრი აყნგტი აკომენდანტ იყამიწაზ აპრიკაზ
ჰარა აძოგგვ ჯაშატოვსგგვ იყაჰამწეიტ, უამაშოიგგვ იჰამბეიტ. ივან
იგნატ—იფა დცან, აკომენდანტშოა აცა აყნგ ითაქნგ ილგმაზ აბაშოკირ

დიმანგ, რაციაკ მერწყკუა უი აბაანდავკ აბარწაქვშ დააიგვრეიტ.
აკომენდანტ იარა იახხ დღვნარგალარც რეიპიეიტ.

აბაშჸკირ აქერგაჸია აშხეგმს დაახესენ (უი აშამთლაჸი იშან),
იხელთა ქუაცი აახეხნე აშე აქვშ დაადგელტ. სარა უი სნაიხუაფ-
შოუნ საათრესტ. ბჸანწკ დესხაშოთუამ უბრი აუაჸ. უი უახიხუაფ-
შოუახ ხენვაჸიეი ქიაბაჸა შოჸქუსა რაჸარა იხეწუან. უი ფენწაგგ
ლემჸაგგ იმაძამეზტ. იხე ნეჸურშინე ისან; აფაწა აცენხურას ხუც
შოლაქუაქ იცლაიშა იახხენჸალან; იარა უაჸ კაჸაქჸ, დაბანე, დხუა-
ხუაძა დეჸან; ახა ილა თშიაქუა კუეი-ცეიუა ამცა ეიფშო იჸან.—
აჸა!—იჸიეიტ აკომენდანტ, უი 1741 შოჸქუსა აზტი ი აბუნტცია ირეი-
უანე აბას ჸზერუახ შოიკუშ, იციერშიაგახა იჸან ისახა ალა დააი-
დგრენ. იზლაბო ალა უარა აქუჸმაჸი უაჸიე ადგაგგ ჸშაიქიაქუა
რქვშ უანანგახახაა. უაჸიე მაცარა აკუხარემ ჸია სეკოუჸ უარა
აბუნტრა უანაქაუ, უი აზე აკუხან უხაჸიეგგ აბას იქურშინე იცერ-
ცერუა იზერშალაშენგზ. უიასკა არახხ სააიგუა; იჸია, დგზუსთა
უარა უაზეშოთგ?

აბაშჸკირ თაჸმდა ქვმთაქუა აკომენდანტ დიხუაფშოუა, აკემ-
ზარაქ ჸხე იფნამეო იეიფშო დგელან.—ზქუშმთუა ჸაკუხეი უარა?—
იჸიან დნალაგახტ ივან კუხმიჩ, —ულგძოუმა ნას, აურეს ბგზშია
ულემჸა ითამლადოი? იულაი უიზწაიი შიარა შიტიალა, უაზეშოთდა
უარა ჸარა ჸბახხე ჸია.

იულაი თათარ ბგზშიალა ეითეიჸიეიტ ივან კუხმიჩ დგზწაახ. ახა
აბაშჸკირ იარა ფსა ეიფშო დგბბაძა დგფშოუან, აჸიაკგგ ათაკს
იმიჸიეიტ.

— „იაკშოი“ ⁷³), —იჸიეიტ აკომენდანტ: დაარა იზიანე უსერცია-
ჸიაძ სარა. არფარცია, შილახანე იშეგშხეი აბნი იხალათ ციაჸიალ-
დაჸი, იხქუა ციაჸიაქუაქ ლალჸიდეი. იულაი, უარა დაარა იკედუ-
წაროუჸ!

აინვალიდცია ჸგჸა აბაშჸკირ ეილგხრა იალაგჸეიტ. უი არეცჸა,
არი იხე-იქვშ ჸაშატიხა იანეფშოიტ. უი ჸეგგენჯარა დნაფშოე-აფ-
შოუან ახუქქუა ირკგზ აშიარახ ხუქე ეიფშო. აინვალიდცია რუაძიე
უი ინაქქუა აანკლანე, იხუდა ააიგუარა იაქუწინე იჸივახერ ახა
ათაჸმდა დანგვშოიხ, იულაი აჸამჩე ააშოთგხნე იანეკკედიწა, უბასჸან

აბაშვირი იბეჯ იზთემკააუა დააღაწიგ-ღაწიგენ იხე ყაო იქოჯ ანაა-
ირტგ ბეზ ცენხურას ხწიახაკ ქუაც-ქუაცო ითავგლან.

აბრი, სარა სეზნეზ აშიეშოჯქუსაან იშოჯყალაზი, ნასგეჯ უაჟიგ-
აიმიპერატორ ალეკსანდრ თენი იჰიენთქარა ნეყუგარა სშოხაანხაზი
ანსეულაშვილაკა, იჯასემმარ სელშომ აწარა ლაშარა ირცუაკენგ.
აუს ნავდაქუა იამოლი, აუაჯე იზნიბარა აფყარაქუა რეპლარეი.

არფეს! აბართ სვემთაქუა უარა იუფეხაშვიანგ უყალოზარ, იუფუა-
ლარშია, ირეიღეუ, ილუღუაძოუ აითაკრაქუა, ურთ იარბანხააღაკა
მიგლარაკ ყამწადაკუა, აწასქუა რეიღეტირალა იყალო აჩოეთაკრაქუა-
მაცარა შორაკუუ.

ზეგეჯ აკერ იარგემხაციგმახვიტ.—ჰა,—იჰიეიტ აკომენდანტ;—
არი ჰარა აკემზარაკ ჰნიმერჰიოზააპ. იულაი, აცახეჯ დგა არი აბაშო-
კორ. ჰარა, დადრაა, ანს-არს ეითა აკე ჰნალაციჟიქუაპ.

ჰარა ჰხე ააილაკენგ ჰუს შაქუგელაშაქუა ჰრგლაციჟიო ჰალაგვიტ,
უს აბღააჰია ვასილისა ეგორ-იფჰა დააენაშოვლტ, ლეფსგ ლეზუ-
ლამძო, დეჟოყაა-ფსეგყაახა.

— იზაკუხეი ბარა, იბეხხეი?—იჰიან დწაიიტ აკომენდანტ, იზემ-
ბატობარახა.

— აი, ს-ნანრაა უაღვიმშოხაროუპ!—ლჰიეიტ ვასილისა ეგორ-იფჰა.
—ნიჟენეოზერტიი აბაა იახაა აშეგმთან ირგვიტ⁷⁴). აპაპ გერასიმ
იუსუჯ აბერჟიგწიყაა უბრაახგენტიი დააიტ. იაქულანგ იშოჯრგოზ ილალა
იბონ. აკომენდანტგეჯ ოძიციერციგეჯ ზეგეჯ კნარჰაიტ. ჰშოჯფშოუ
აკუმკუა ურთ აციგმახუციცია არახა რქოარახარგეჯ ყალაპ.

იაალგყაანგ არი ეიფშო აჟიბეჟ ქოჯც სარა დაარა იასგლნარ-
ყეიტ. ნიჟენეოზერტიი აბაა, ითენჩა, იჰალაღა კომენდანტს იამაჰ
აუაჯ-არფეს, სარა დეზდგრუან. აბრი ეიფშო ყალაანდა გემზყა შოგ-
ბეჟაზ ზნე იფჰიეს დიციენგ ორენბურგტიი დშოააუაზ ივან კუზმიჩ იახა
დაამვახგწენ დეყან. ნიჟენეოზერტიი აბააი, ჰარა ჰბააი ვაჟიეი ხუბა
ვერს რაყარა აკუნ ირგბეჟაზ. უაჟიგმზარ უაჟიგ პუგაროვ დჰაქულოიტ
ჰია ჰაფშოზარ აკუნ ჰარგეჯ. მარია ივან-იფჰა დზექუშვიარგვიეშო ჰია
ერაზნაკ იასეულაშვიეიტ, სეჟეჯ ნთეფსაა იციეიტ.

— შიასაზგერჯ, ივან კუზმიჩ!—სჰიეიტ სარა აკომენდანტ იახა.—
ჰარა ჰაფსეჯ ნთეწაანდა აბაა ახაჩარა ჰუალუპ; უი ჰიარაკ ათახნე.

იყაძამ. ახა აჰისაქუა იახეშვიართამ თეფე რეთარა ჰახუტროლუბ.
 მაკანა ამჟა რემკეცქუა იყახარ იდექუქუა ურთ ორენბურგყუბ
 ხარგე ურთ აციგეახუცცია ანეირა ახარელემშაშა ჯარა იგულერ-
 თოლუ ბაა ხარაჟ ახა.

ივან კუზმიჩი იფჰიეს ლახე იხე ნაირხან უს ნლუეიჰიეიტ:

— იბაჰუოლუ ბარა, შიადგდექუაჰწარ ეიდეჰუბ სგუახუუეიტ შიარა
 ინახარაშია, ჰარა არაჟა ურთ აბუნტ ყაწაცია ჰრელგაანდა.

— იზაკუხეი იუჰიაქოლ! — ლჰიეიტ აკომენდანტშა. — იბეკუუ
 ახქუა ზემნეიუან უბრი ეიფეშ აბაა ახეჟოლ? იზლაგულერთამხეი
 ბელოგორტიი აბაა? ანცია იჯშოლუბ, აბარ შთა ჯაჟიეი ჯბა შოგქუ-
 სოლუბ არა ჰაჟაიეთეი. იახახეიტ აბაშჰირციაგეჟ აჰირგინქუაგეჟ:
 ჰუგანოგეჟ ჰაიციენხარ ყალაპ!

— ეე, ს-ნან, — იალქუარიხიტი ივან კუზმიჩი, იბთახეზარ ბააგელ
 ნას, ბარა უბრი აჟარა ჰბაა. ბაქუგულუთუა ბეჟახარ. ახა მიშა იშ-
 თელზააური ბემჰიოი? უი ბჰიოლუბ ჰარციენხარ, მაშხარგეჟ სიკურსკ⁷⁵)
 ჰახადარ; ახა ურთ აციგეახუცცია ჰბაა ინაჟილანგ ირგარ...

— უს ანაკუხა... — არაჟა ვასილისა ეგორ-იფჰა დეაჰუახან ჰჰემთ-
 ძაკუა ლჩოანგელკლუეიტ, დეარაჰა აგუეისრა ლქუფეშოგენხა.

— მაპ, ვასილისა ეგორ-იფჰა, — დნალაგანტ აკომენდანტ, დეაგე-
 ლუეიეთეი, აბერჟეჟ ზაწიეჟ აჟუხარგეჟ ყალაპ, იარა იაჟიქუა ლარა
 იშოლელსგზ გუათო, — მიშა არაჟა ლააგელარა ხუართამ. უი ორენ-
 ბურგყა დდექუაჰწაპ დეახეზგზ ლახე; უაჟა არგეჟ, აბხარბხანქუაგეჟ
 რაციოლუბ, იაჟურშოლუ ათამცგეჟ ხაჰიტოჟუ. იარა ბარგეჟ უბრახე
 ბცარ ციგეამშია იზბოიტ; ბთაჟუაჟირა უი აკემზარაკგეჟ იბეხუარ-
 თამ, აჰორტეცია ინაჟილანგ ირგარ ბეფშოლუეი ბარა იბეხუა ბბაპ.

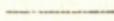
— იბჰიოლუბ, — ლჰიეიტ აკომენდანტშა, — უს აჟუხაიტი, დდე-
 ქუაჰწაპ მიშა. სარა საჟუხარ, უფეხეძახეგეჟ იანამგაიეიტ: სცომ.
 საჟიემთეჰზხა უარა სუფერწნგ სცანგ ტიემ დგეჟლჟ აჟნგ ანგეშინთრა
 ზაწიე აფეშაარა სთახემ. ესნაგე ჰაიციჟან ჰაგეიციფესგზ.

— უიგე უსუბ, — იჰიეიტ აკომენდანტ. — აჰე, უაჟიე ზეფეშორა ათახ-
 ძამ. ბცა, მიშა ამჟა დეზერხოია. უაწიე იშოააშოლაჟე ამჟა დექუაჰ-
 წაპ, ნასგეჟ ლარა აჟანუეიცია ლეცაჰწაპ, არახე ჰარგეჟ აჟუა მცხუ
 ჰამინგ ჰაჟამ, ახა. დებაჟოლ, მშიან, ლარა მიშა?

— აკულინა პამპილ-ითჰა ლქუჲ დეკოუჲ, — ლჰიეიტ აკომენდანტ, შოა. — ნიჟნეოზერტიი რგჟეიტ ჰია ანლაჰა ლგფსგ ლგლმშიმქიტ, დგჩმაზხუხარ ჰია სშოიოტ. ანცია უარა დუ, იზაკუხეი მშოან ჰაზხანხაზ!

ვასილისა ეგორ-ითჰა, ლგფჰა ამჰა ლგქუწარა დააზგგაგმარც დციეიტ. აკომენდანტ იუნე აციაჟიარა ჰაზჰუგზ იაყუმწკუა იაჰუნ; ახა სარა უი შოა სჩალასგმგალტ, საგმაზგმგრუჟამგზტ. ახულბგჩხა უახხა აჰარა აან მარია ივან-ითჰა დააიტ. დციეშოჰა, დხაჟიუჟაზ აზგ, ლგლა-ლქუჲ თაკუჰაჰა, ჰარა ჰუგმთ-ტსგმშა უახხა ააჰანგ ფესა აასთა ეიჰა ირლასნგ ასტოლ ჰაახგწტ. ათააცია ზეგგ ბზიალა ჰია ნარა-ჰიანგ დასუ ჰაუნგჟაჟუა ჰციეიტ. ახა სარა ცასჰია სშუჰაგა აასხასგრ-შოთუნ უი საშთალანგ სხგნჰანგ სნეიხტ: სარა სცია იალაშოანგ სგყან მარია ივან-ითჰა ლგმალა დგზბაჰ ჰია. ეგიაშოაწიყჰანგ უი აში აჰუგ დაასტულან სშუჰაგა აასლგრკეიტ. — ბზიალა, პიოტრ ანდრეი-ითჰა, — ლჰიეიტ ლარა, ლგლალგრძ ლქუჰაჰიჰი; — სარა ორენბურგჟა სდიგ-ქურწოიტ, აგუაბზიარეი ანასგფი უოლუაიტ; იზდგრუჟადა ანცია იჰიანგ უარეი სარეი ჰაითეიბაბაზგ; მაჰ ანაკუხაგგ... — ბზიალა, ბარა სგფ-სგწწრგ, — სჰიეიტ სარა, — ბზიალა, ბარა სგფუკგ, სგხაარა! სარა იარ-ბანზაალაკჰ ისგზალაკგგ აგურა ხაწანგ ბგჟაზ აწგხუტთანძატიი სარა სხუტრეი, აწგხუტანძატიი სარა სნგჰიარეი ბარა ბზგ აკუხოიტ. — მაშოა სგკუა ლჩოთარშინგ დეიწაჰჟჰან. სარა აბლჰაჰია დააგულდგსკლან სგცწკანგ აუადა სგნდიგლწიტ.

აბუბატონი ახვ

აქოზღარა

სხვ, უარა სხვ ფშოქა,
სხვ ამაწ ზუხმოუ,
ამაწ უუხეიტ უარა სხვ ფშოქა,
ჟაჟეი ეიბა შოქუსეი ზუშოქუსეი ნაყაჯ-
აბა ამაწურა იუხალგოშეიტ სხვ ფშოქა,
ამალგე უარა უზ, აგურღარაგე,
აჟია ხაკგე, უარა უზ იჰალალუ,
ჩუნგე უარა უზ იჰარაკუ;
უარა ამაწურა იალგოშეიტ სხვ ფშოქა,
ჰ-სტოლბ ჰარაკქუაჰი
არაშოტი ლაბა ბეჟდაჰი,
ნასგე ბარჰენტი ჰარყუნტიგეჰი

აქოლარ რაშოა.

უბრრ აუხა სარა სჩიელიგმხდაკუა სშთალტ. სარა სგუ ითან იანა-
ციგლაშოოწიყა სცანე მარია ივან-იფჰა დეზთესრანე იყაზ აბაა აგუაში
აქოზ სნიენე აწეხუტიანდა ბზილა ჰია ლასჰიარც. სარა დაარაბა
სჩოშეითასკეზ გუასთეიტ: ააკეგსკაა აგურჯარა დუ სეზლახანე სეკაზ
აასთა უაჟეიტი სგუეისრა აკრბა ისზელასენ. ჰიხყაარა აგურჯეი,
ცქმა ისზეილგმეკააუაზ, ახა გულგრთა ხააქუაჰი, უაჟეიმზარ უაჟეი ჰია
აშეართა აზეფშორეი, ახ-პატუ აქუწარა ახხუცრეი სევენუწყა ეილა-
დგრხენჰიუან. აწ გუასემთადაკუა იციეიტ. შთა ავნე სენდიელწეზ ჰია
სეშოგელაზ აკუმეკუა, აში აარტენე აკაპარალ⁷⁶) დააუნალან, იახმა ჰკა-
ზაქცია ზეგე აბაა ითეწნე იშოცაზ, იულაიგეგ მჩელა დეშოჰარცაზ,
აბაა ააიგუარა უაჟე იზემდგრუა შოუჟე შოგლშეილგს-ვეილესუაზ უჰია-
აასეიჰიეიტ. მარია ივან-იფჰა აცაბა შოგლმოუაზ სანაახხუც, იარაზ-

ნაკ სეუ ნთუფსაიტი; სარა იაარცცაკნე აკაპრალ აქაიქუაქ რგლა
სნაიბჷჷან, სნათრესენ აკომენდანტ იახხ სციეიტ.

იააცივლაშონ. სარა აულიცა სანყჷა სფრეწიყჷანე სეშეცოზ, სეხედ ჰიანე აძიე შჷჷოთუჷს აასაჰაიტი. უა სააგელტი.—უბაბციო უარა?—იჰიეიტ, ივან იგნატი-იფა დაასხედან.—ივან კუზმიჩ აჰიეგურა აყნე დეყოლჷ, უარა სუშოაწინე სააიშოიტი. პუგაჩოვ დააიტი.—მარია ივან-იფჷა დცამი?—სჰიან სიზწააიტი სეუ ფათ-ფათო.—აცახა ლმა-ძეიტი,—იჰიეიტ ივან იგნატი-იფა:—ორენბურგყა აცაგა ამჷა ფწიოუჷ; აბაა იაკუშოახეიტი ციგეაროლჷ, პიოტრ ანდრეი-იფა.

ჰარა ჰციეიტ აღდგელ ჯგლჰიეგუნე ამისარ გუარა ლულუა აქურ-შანე იახეგყახ ახხ. აგარნიზონ აშოაქჷ იაწაქჷ იველან. უი აღამთა-ლაზე აბზარბზან უახხ ინარგახან. აკომენდანტი, ზხეფხეაძარა მაჰეზ ირ რაფხეა დლჷფიევიუან. იააიგუაძანე იყახ აშოართა უი უაჷგ იშოი-ბაც დარხაწონ. აბაა რაციაკ იაციეხარამკუა აკარშირაქჷჷ კჷჷიეგჷკ რაყარა აუაა ჩოგლა ილჷფილგს-ჷვილგსუან. უახეგნაფშოუჷს კახაქ-ციოშოა იუბონ, ახა ურთ ირგლან აბაშჷკირციეაგე, ზებეგეძცია ხელ-ფაქუეი ზკოლჩანქუეი რგლა ზდგრა მარიაზ. აკომენდანტი ირ დაარ-ხეკუშჷფიტი ასოლდათცია აბას რაჰიო:—აჰე, დადრაა, იახხა ჰჩაჰ-შოაჰ, ჰან აჰიენტიარ ლზე, ეგედჰარბაჰ დუნეი ზეგეგ აქჷგ, ჰარა ჰაშოუაა ჰერხაციოუ, იქუხეოუ შოუააუ!—ასოლდათცია აგურქჷჷა იშოაზეუაჷგ ჰჰიეიტი. შოვებრინ სარა სააიგუარა დეგლანე ილა აარ-ხმერფაძაკუა ჰალაცია დერზეფშოუან. აკარშირაქჷგ ილჷფილგს-ჷვი-ლგსუჷს აუაა, აბაა ავნუწყა აჩოგრწესრაქუა იყახ ანგუეითა, რჩოაი-დგრეფულანე იააიდგელან აკე იალაციეჷო იალაგეიტი. აკომენდანტი, აბზარბზან უბართ რახხ ახე ირხარცი ივან იგნატი-იფა ინიეიჰიან, იხათა ინაპალა ინაგანე აქთილ ნაქჷფიევიტი. აბზარბზან-ხე აქჷჷგჷჷა ფერხაგაკ რემთაძაკუა ურთ ინარხეჷრიტი. აჩოცია აძიეაძილა, ხათა-ხათა ეიბარუნე იციეიტი, აკარშირაგეგ ზათაციიტი.

არაყა აჰიეგურაქჷგ დააკელსიტი ვასილისა ეგორ-იფჷა, ამალახაზ-გეგ ლეკრეწრა ზოთახეზახ მაშოაგეგ დლეკნე.

— იყოუზიეი?—ლჰიეიტი აკომენდანტიშოა.—იბაშრა აღსქუა შოფა-ყოუ? დაბყოუ ჰალი?—ჰალი დაგეხარაციამ,—იჰიეიტი ივან კუზმიჩ.— ანცია იჰიარ ზეგეგ ბზიახოიტი. იხაკუზიეი, მაშოა, ბშიომი დაარა?—მაჰ,

ბაბა, — ლპიეიტ მარია ივან-იფჰა; — ავნე სემალა ეიჰა სწოიოტ. არა-
 ყა, ლარა სარა დაასეხუაფშოზენ მჩგლაშოა დაათეშოგორჩიეიტ სარა
 იშოგსთახემგზ სშოჰაბა ახუ სამწასიოტ, იახა ახულბეჩხა ლარა ლნ-
 პალა იშოაასლგრკვზ სგულაშოინგ, უაჟიე ლარა ბზია იზბო ლგზჩა-
 რაზე ისთახეუშოა, სგუ ზეგაგ თებლაანგ იცონ. სარა უი ლზე ჭერ-
 ხაწას სხე ფხაძანგ სგელან. სარა ისერწაბერგერც სახძეშოონ, სგგუ-
 რა ხალწარც სშოათსაზ, უბრი აზე სეჩჰარა მაჰქძანგ ჰაიდგსლარა
 ამინუთ საზეფშოზენ.

უბრი ამთაზე, აბაა აყნეტი ვერს ბეჰაჰ აყარა ნაბჰანგ აჰარა-
 კვრა იავწნე იააციგორწიოტ გუფ-გუფლა აჩოცია ჰჰოცქუა, უს იაარ-
 ლასნგ აკარშირა ზეგაგ წვა ზემამ აუაა ნეჰუჰაიოტ ფსალუეი, ხეც-ხემ-
 პალლუეი ეიბგთანგ. ურთ ღრეღაგელანგ, ჩოლარჯკ დაქუტინანგ დაი-
 უან აძიე. თაჰალა ყაფშეკ იშინგ, იაჰია თუაა იენგ. არი იარა პუგა-
 ჩოვ იხათა იაკუნ. უს უა დაანგელტ; იარა იაიკუშოეიოტ ეგაგროთ,
 იშოააბოზ ალა, იარა იშორეიჰიაზ ეიფშო აკუხაბ, ფშ-გვკ აჩოცია
 აარგლწენ აყყაჰია ეიბარუნგ აბაა აშაპე აყენძაწიყა იაიიოტ. ჰარა
 იაადგროტ ურთ ჰარა ჰყნეტი იბნალან უახე იცაზ აჩოაარჰიოცია შორა-
 კუზ. ურთ რუაძიე, იხელუა ივაგვანგ ქააად ბლგეცკ იკენ, ეგო, იუ-
 ლაი იხე აფსა იახაწანგ იიკვზ ამეჰანიწინ ამასარ გუარა იახხორიშო-
 თიოტ. აკალმიკ რეცჰა იხე აკომენდანტ იშაპე იააშკლაჰაიოტ. — შიემგზ-
 სენ; შიოტწო არახე აჰიენთჰარ იახე. აჰიენთჰარ არა დეყოუბ! — რგბჰე
 აადგროგეიოტ აჩოაარჰიოცია.

— იშისერბაბ სარა! — დნარგჰეჰყაიოტ ივან კუზმიჩ. — ართარცია!
 შირებს! ჰსოლდათოცია ზალბ ნოურგეიოტ. ამიყუ ზკვზ აკაზაქ დააბა-
 ლგბათან აჩოგ დნახგვრენ დენკაჰაიოტ; ეგაგროთ ლოეივასენ რეშთახყა
 იციეიოტ. სარა მარია ივან-იფჰა სნალგზუაფშოიოტ. იშაარწიგროხა იყაზ
 იულაი იხე დნახზუაფშოგზ ლზემბატეიბარახა, იათეგვრგზ აზალბ დარ-
 ყუზგან, ლზე ლზემდგროუაშოა დგაჩამკენ დგვლან. აკომენდანტ აკაპრალ
 დაიიფხან, ირშეზ აკაზაქ იიკვზ აქააად ბლგეც ააიგარც ეიჰიეიოტ.
 აკაპრალ ადიახგ დგნთგწენ, ირშეზ იჩოგ აღურა იანკენ იმანგ და-
 ხენჰიოტ. უი იაიიგაზ ამიყუ აკომენდანტ ინიირკეიოტ. ივან კუზმიჩ
 იარა იხალა დნათხან, ნას იკუჰე-კუჰინგ ინჰეიფსეიოტ. უი ამთაზე
 აბუნტ ყაწაოცია აჩოგკშოარა რჩაზაჰეყარწონ. უს იაარლასნგ ახჰუა

აქვრვესვეპია ჰლემპაქუა ირვეყყო იალავრეიტ, ხუმბალქუაკგე ჰარა
 ჰააიგუარა ადგაგლ ინგწასიტ, ამასარ გუარავგე ინალაჩრვეტ.— ვისი
 ლისა ეგორ-იფჰა!—იჰიეიტ აკომენდანტ.— არა აჰისა რუს გყამ;
 მაშა ნაყ დგა; იბემბოი: აძლბ დავაფსემქუა, დავაბზამქუა დშოგ-
 ყოუ?

ანქუა იააუაზ ვასილისა ეგორ-იფჰა დაადგრყუითენ აილაველია-
 სრა დუ ახაგყაზ აკარშირახა დნაფშოიტ; ნას ლზაწა იახა დაახა-
 პინ უს ლჰიეიტ:—ივან კუზმიჩ, აფსრეი აბზარეი ანცია დაქუითუპ;
 მაშა დნგჰია. მაშა, ბნეი ბაბ იახა.

მაშა ლფეშოთიგ ლხკუქუა, ილზემბატიბარახა, ივან კუზმიჩ
 დნაიდგვლან, დნგშამხნგშოლან, ადგაგლ აყენდა ლხგ ნგშთარსნგ დაა-
 ხერხეეიტ. აკომენდანტ თაჰმადა, უი ხნტი აჯარ სახა ნალგქუი-
 წეიტ; ნას დვარიგვლან, დააგუდკვლანგ, იბჟე ხუანჩადა უს ლრეი-
 ჰიეიტ.—აჰგ, მაშა, აბზიარა ბემაზააიტ, ანცია ბიჰიალა; უი ბარა
 ბინაშოთუამ. უავ ქიაკი ბარეი შიეიდნავალოზარგაგ, აბზიაბარეი
 აჰიატიეიქუშოარეი ანცია იშიითააიტ. შიენხალა, შიეყაზ, ვასილისა
 ეგორ-იფჰაი სარეი ჰშგნხოზ, ჰშგყაზ ეიფეშ, აჰგ, ბზიალა, მაშა!
 ვასილისა ეგორ-იფჰა, იარცკაკენგ დგქუვა აბრი. მაშა აბლააჰია
 ლაბ იხუდა ლჩაახსნგ აქათთაჰია ინეიმალოთიეიტ.

— ჰარგაგ ჰგუდბაკვლაპ ნას,— ლჰიეიტ აკომენდანტშაგაგ,
 დწიეუა.— ბზიალა ს-ივან კუზმიჩ. ისანაჟ უგუ იალსშა ზნკერ აკრ
 ყასწახაზარ! ბზიალა, ბზიალა, ს-ნან!—იჰიეიტ აკომენდანტ, ითა-
 კუაჟი დააიგუდჰაჰიალანგ,—აჰგ, იახხოუპ! შიცა, შიცა მშოან ავნგყა;
 ნასგაგ ბახაძონგ ბყალოზარ მაშა ლთავალა ლგშოა. აკომენდანტ-
 შიეი ლგჰაი ნგქუწნგ იცეიტ. სარა მარია ივან-იფჰა დახაცოზ
 სლგშკლათეშოუან; უი დაახაფშოენ, სარა სახა ლხგ აალგრწესიტ.
 უბრაწიყა ივან კუზმიჩ ჰარა ჰახა დააქუეეენ ინშოგ ზეგაგ ჰადა
 იახა ინაირფშოიტ. აქულაცია რხადა იკუშა-მგკუშა აჩეიზკრა
 იაქონგ, უს ზეგაგ ატტაჰია აჩგეიწრა ინალავრეიტ—შთა შიჩგრ-
 ლუღუანგ შიეგლახ,—იჰიეიტ აკომენდანტ;—ურთ უაჟიგ იჰაჟილოიტ...
 იარა უბრი ამინუთ აზ ურთ ზეგაგ რგბჟე ბაათსხა აღაღა-ყაყა
 ჰია იავრეიტ; აქულაცია ეიბართრსნგ აბაახგ რქუაარხეიტ. ჰაბ-
 ზარბზან ხ-ყუაყულა ეიწან. აკომენდანტ ურთ ააიგუადა ააიხა აადეი-

რძინ ამზარბზან აგუზჰია ილთირჯრიტ. ახ-ყუყუა რგუთთაწყა
 ილთი ილალაჰიტი. აქულაცია ნაყ-აყ რჩრაიმიერთხან შთამდღ
 ინეიგუეიტ. რხადა იმაცარა აფხა დაანხუეიტ... უი აძგრ-ძგრჰია
 იჰია ყჰო დგჯბარახა ურთ აკგ რაბჰეიგოშია უბონ... აჰიჰიბჰეი
 აყაბჰეი მინუთჰ აყარა ეიქუტიაშია იაყალან ეითაწყსიტი. აჰ, ართა-
 რცია,— იჰიეიტ აკომენდანტი;— შთა აგუაში აშოგრტგ, ადაულ შიას,
 ართარცია! თხაყა, ათგწგრთახჰ, სარა შისგშთალ!

აკომენდანტი, ივან ივანტ-იფეი სარეი ერაზნაჰ აბაა ადგაგლ ჰიგგუ
 ჰნახეიბაჰიეიტ; ახა აგარნიზონ იბაყაძა იახგგულაზ ინახგმსიტი.— ზაკუ-
 ზეი შიარა, სგჰკუნცია, შიგზგლოუ?— დვარგჰუყაიტი ივან კუზმიჩ.—
 აფსრა ანაკუხა ჰაფსგუ: არი მაწურა უსუჰ! უბრი ამინუთ აზგ აქუ-
 ლაცია ლაჰაჰილან აბაა ილთავკიტი. ადაულ აბჰე ააიქუტიეიტ, აგარ-
 ნიზონ რაბჯარ ლკარგჰტი; სარა აზნგჰ აზგ სშაპგ სააქურყჰან, ახა
 ნას სვაგგლან აქულაცია სრგლაგლა აბაა სუნთალტ. აკომენდანტი
 იხგ ხუნგ, აცატხაქუა რითარც აჰეიჰაჰია იცრგხოზ გუფგგჰ აცგმაუ-
 ცია დრგლაგლან. სარა უი სიცხრაარც აძგრჰია სჰუზნახხუეიტ, ახა
 კაზაქცია ლულუაქუაჰ საიმილარს სგრკგნ სნაპქუა ააიდგრჰიალტ,
 იშოგზჰუა ჟიბაბ შთა, შიარა აჰიენთჰარ იჰიატი ხაწაცია, ჰია იმაქა-
 რუა. ჰარა ჰაქუშუა ჰრგმა აულიცაქუა ინარნგლტ; აუაა რჩეიჯგკა
 რგმა რგვნქუა ირდიგლწუან. ასარკჰალ აბჰე გვიეიტ. უს აჰილარ
 იგგლაზ რგვნუწყა აბჰქუა ააგვიეიტ, აჰიენთჰარ აპლოშჩად აყნგ
 აბაანდავცია დგრზგფშოუჰ, ანგჰურაგგ იდიკლოიტი ჰია. აჰილარ
 აგურქჰაჰია აპლოშჩად ახჰ ეიხუეიტ; ჰარგგ იარა უახჰ ჰკარციეიტ.

აკომენდანტი ივან ამარწაჰუგ ჰუგაჩოვ ადივან დგჰუტიან. უი
 იშოგნ კაზაქ პალტა კჰაჰუ ფშოძაჰ, აურაზოუროუ ახხა იარგანგ.
 ახუფშჰა-ცია ხგლთა ახტო-ჩგხუქუა ახასგ, ილა ცგრცგრქუა
 ილართაჰნგ იხან. იხგ-იჰუგ სანგნაჰთაფშო იზბახხოლ აძი იაკუთშო
 დგზბეიტ. აკაზაქ სთარშონაცია იკუშხანგ იგგლან. აპაბ გერასიმ
 იფშოთიგ იხგუქუა, დქგჰ-ქგჰუა, იჯარ კნგ აბარწა აჰუათხჰა დგგ-
 ლან, აუავშრაქუა იყალაშოაზ რზგ ჰუგმთძაქუა დიაშაპკუაშია. აპლო-
 შჩად აჰუგ ირცცაკნგ აყაწარა იაჰუგნ აკნაჰართა. ჰარა ჰანგნარხაი-
 გუახა, აბაშოკირცია აჰილარ ააიმიერთხან ჰუგაჩოვ იჰუგ ჰნარგვიეიტ.
 ასარკჰალ აბჰე ააიქუტიეიტ; ზენდა შთგბჰეჰ უმაჰაუა იაათენჩრა-

ხეივანი.—დარბან აკომენდანტ?—იპიან დწაიტი ასამოხვანეც. ჰარა
 ჰაურიადნიკ, აუა იგლაზ დაარგლყან ინაცია ივან კუზმიჩ ინანი
 ქუიკვიტი.—იშოფოფუალი უარა, სარა — უჰივინტიარ სქუაგლარა?
 აკომენდანტ იხურა დარგუამწიძო, აწგხუტიანტი ილშარაქუა აიზი-
 გან, იბეჯ ნარლულუანგ ათაკს იპიეტი:—უარა სარა უსჰივინტიარგმ,
 უარა ულდგჩუბ, უაგმსამოხვანეცუბ, იუაჰაუოუ უარა!—პუგაჩოვ იბე-
 იქუზ აარლაშცანგ ილახე ააიმიარჯახუნ იჩავრა შოკუაქუა ნაიყეტი.
 ფეფუკეკ აკახაქცია აკაპიტან თაჰმადა დაამწადგრსენ დგქუშუა აენა-
 ჰართახე დგრგუეტი. უი იბეჯდახ ალაბა იშაგ ხმნგ დგქუტიან, ჰარა
 იაცე ჰგზწააუაზ აბაშოკირ ქუაასთა. უი ინაპაქუზ აშოახა იკენ, უს
 მინუთკვამგ მგრწგკუა ივან კუზმიჩ რგცა დკუალკუალო დშოგენაჰაზ
 დგზბეტი. ნას პუგაჩოვ იახე დნარგუეტი ივან იგნატ-იფა. უიზნგქუ,
 —იპიეტი პუგაჩოვ უი იახე, —აჰივინტიარ პიორტ ჭეოდორ-იფა!—
 უარა ჰარა უაჰივინტიარგმ, —იპიეტი ივან იგნატ-იფა, იკაპიტან
 იიჰიახე აქიქუა იარა ეითაჰიო. უარა, დად, ულდგჩუბ უაგმსამოხვა-
 ნეცუბ! —პუგაჩოვ იჩავრა ეითეიყეტი, აპორუჩიკ ჰალალგამგ ფასატი
 ინაჩალმნიკ იქუზ დნაგანგ დნაივანარჰაიტი.

— აოჩერედ სარა სქუზ იაიტი. სარა სემშიაკუა პუგაჩოვ სიქსა-
 ფშოუან, სვგზცია აგუზიანცია ირჰიახე ათაკ ეიფშოუ სარგამგ ისჰიარც
 სჩახეგყაწო. უბასყან —უაგე იხეითამჰიო სააგაჩამკვიტი აქულაცია
 ირეიუაზ ასთარშონაცია, შოვადრინ იხახუ წგრძეჰანგ, აკახაქ პალტა
 კაჰუ იშინგ დშორგლაგლაზ ანგზბა. უი პუგაჩოვ დნაიდგელან ილგ-
 მჰა დგნთაციანგ აქიქუაქ ეიპიეტი.—დგენაშაჰა უიგამგ, —იპიეტი
 პუგაჩოვ, სარა უაჰა დგხუემფშოგკუა. აქარყუნტი ააგან სგხუდა
 იახადგრშიტი. სარა აშშგჰია ანგჰიარა სალაგუეტი სგუნაჰარაქუა
 რზე ანცია სათეიმწარც, სარა სგუ იახაიგუანგ იყაზ ზეგამგ რეიქურ-
 ხარაზე, სიჰიო. სგქუშნგ აენაჰართაქუზ სნარგუეტი. უმშიან, უმშიან
 ჰია სარჰიონ ათარხაცია, ახა იყალაპ სგუ დგრლულუარც აზე აკუ-
 ზარგამგ. უს იაალგრყანგ ჰიჰიბექუაქ აასაჰაიტი:—შიააგელ, შიარა
 აციგამხუცია! იასსაშირადი!..—აპალაჩია ააგელტი. სგფშოგზარ: სავე-
 ლიჩ პუგაჩოვ იშაგე დამკლაქუბ.—ს-ბაბა, ს-დად!—იჰიონ დიადკა
 რგცაჰა, —საჰ ხუქე იშრა უარა იუნათოხეი? დოუშთ უი: უი იხქოგზეა
 ურთაპ უარა; უს, აუა რგრშიარა იახენგ ირაჰი სარა ათაჰმადა

სკნარპარც!—პუგაჩოვ აღდგრა ნართიან, სარგაგ საათღდგრტლან
 საანრეჟტ. ჰპიენთქარ უარა უათეიმწეიტ ჰია სარპიონ ზეგაგა...
 ამინუთ აზე სარა სეიტუხარა სეიგურღეიტჰიაგაგ სეზპიომ. სეუანაგა-
 რაქუა ეილახუაშხა აკუნ იშოგყაზ. სარა ასამოზვანეც იუნე სეითანარ-
 გან სგრშამხნეშოლანე იაფხა სნადგრგელტ. პუგაჩოვ ზდაქუა ზელ-
 პეყყა იყაზ ინაპე ასემწეიკეიტ.—ინაპე უაგუძე, ინაპე უაგუძე!—
 რპიეიტ სააიგუარა იგელაქუაზ, ახა სარა ზენდა უავე იშომბაც ალა
 სკნაპანე სგრშგრ ეიპა ეილდასშეიტ, უბას საპათგრფჩორა ასთა.
 ს-დად, პიოტრ ანდრეი-იფა! ჰია დსახუთ-ხუთუა სეშთახე დგელან,
 დნასეგუო საველიჩ, —უჩოუმერხხან! იუციაგოზეი არი უარა? უნკაე-
 ციანე იგუდგელ აცოგა... (თქუ) ინაპ ბზიახუ უაგუძე. სარა სახმგ-
 ლაზ სემქუაეიტ. პუგაჩოვ ინაპე ლოუიშთენ, დაახგჩან უს იპიეიტ:
 უი აგურღმარა დარბზამეყუტ დშოგრგელ, შივანიხანე! სვადგრგელან
 სხე სნაქუთიგრტიტ. ნას უალღეიმშხარგლა აუს ბააფსქუა იყარწოზ
 საზფშოუა სააგელტ.

აქილარ ნეინ ანგქურა იალაგუეიტ. ურთ აძიი-აძიი ეიცრაგელანგ
 ინეინე, ზნე აჯარ იაგუძუან, ნას ასამოზვანეც ეიხერხუნ, აგარნი-
 ზონ ეიუაზ ასოლდათციოგაგ არაყა იგელან. აროტა რემათია ძახვე
 იმარკატელ ცაგუ კნე ურთ რეხციქუა რწგრყუდაარა დაქოვენ. ურთ
 ახუცქუა რექურშიშიო პუგაჩოვ ინაპაქოვენ ინეიუან, უი ურთ შოათეიმ-
 წაზ რაპიანე იშოაიკახე იდიკელონ. აბართქუა ზეგა ხ-საათე რაყარა
 იაქოვენ. აწეხუტიანე პუგაჩოვ დვაგელან აბარწა დნალბააიტი ისთარ-
 შონაცია ზეგა იცნე. იშოლარჯ იზაარგუეიტ აქუადგრმათია რაძნეფ-
 სარახა. ვეჯა აკაზაქცია რნაპქუა ნიწონე დვჩრფეიგრწეიტ. უი აპაპ
 გერასიმ ეიპიეიტ შებეონ აკრეპარაზ იარა იქოვენ დეშონეიუაზ. უბრი
 ამინუთ აზე ფპიესკ ლეწიააბე ააგუეიტ. ვასილისა ეგორ-იფჰა დეილა-
 ეიჟია-ეილაფეფ დყაანტაზხა დელეხნე ფეფეკე აბრაგეცია დექუშუა
 აბარწახე დაადიელგრგუეიტ. ურთ რუადიე უი არფხაგა ილშიეზ იარა
 იშიიწახაან. ეგაგრთ იახანე აგარა იაქოვენ აწეხსხუ გუაბანქუა, აშიენ-
 დეყურაქუა, აჩი მათია, წაყატი ამათია, უბას იაარფეხაშიალაგა.
 სნანრაა! ჰია ლებეგ გონ ათაკუაეი რეცჰა.—სოუშიეშთ, სეფსე აქოვენ-
 რახა... სნანრაა, სეზკუხშოოუ, ივან კუშიჩი იახე სეჟეგა სარა.—უს—
 აკნაპართა დანგნაგუდფეშოგლა აბღააპაა ლხაწა დელდგრტ.—აცი-

გვახუცია!—ლპიან დვკვგწიამშეიტ ლარა.—იზაკუხეი შიარდანი
იზგეიუზ? სგლაშარა, უარა, ივან კუზმიჩ, უარა ასოლდათ ხე-ლულუა!
პრუსსიაა რგფსაქუა რაკუზააიტ, ათერქუცია რშიაქმქუა რაკუზააიტ
აკგგ უკგმსცგზტ უარა; აიბაშრა ცქმა აყნგ აკუდამ უარა უფსთა-
ზარა ახგშოოუწაზ, აკარტოლა იაცეგბნალაზ იოუპ უუაზგრხა!—
დშეგრთენჩ უბრი ათაკუაჟი გგზმალ!—იპიეიტ პუგაჩოვ. კაზაქ არფესკ
იაპია რხხა ლხგ დლასენ, დგშნგ აბარწა ამარდუან დნაქაიეტ.
პუგაჩოვ დციეტ; აჟილარგგ ეიფხენგგლა ინიშთალტ.

აბაბტიი ახზ

იზმუხდაზ ასას

„იზმუხდაზ ასას ათათარ იწკვს დეი-
ციოჲჲ“.

აჟიადეჟა.

აბლოწჩად თაციოტ. სარა იარა უა ჯარაკ სახაგელაზ საანხვიტ, უბასყაკ აუადრეიმშახარაქუა იზბაზ იდგრაჩამკვზ სხუტრაქუა რთეფ აქუწარა სელგმშო.

მარია იენატ-იფჰა დზენიაზ ახაზემდგრუაზ ზენდა სეფსე თნა-
ხაუნ. დაბაყოჲ ლარა? ილგხარგზემ? აჩრუწიახრა დახაძოჲმ? დზე-
ქუგულშო თეფე აყნე დყალარუშ?.. აბას გუთყა-ფსეტყა ხუტრაღა
სთინე აკომენდანტ იენე სნგვანალტ... აურაზოჲოჲოჲ იენგკკა იყან;
ასტულქუა, ასტოლქუა, აშიენდყურაქუა ზეგაგ ფეგხაა იქურწახან;
აჩეს მათია ეილაფეგხაა ეილაყენ; ზეგაგ ეიმგრწიახან. სარა სეგნე
ამარდუან ხუქე სეგხაპყალან მარია იენატ-იფჰა ლუადა სნგვანაშოგლტ;
იარა უაჟიადეგაგ სხან არა სეგვანმლაცვტ. სარა უა იზბეიტ აბრაგე-
ცია ეილარჟეჟიას ლოიართა; აშოკაძე ფჩრენ-ითაზგაგ რეახან; ალა-
პადკა⁷⁷) კუიიდა აკივოტ⁷⁸) აფხაა იაკენ იმეციაცკუა. უბას ეიქუ-
ხვიტ ათიამც აქოგ იენაჰაზ ასარკაგაგ... დაბაყაზ აბრი აუადა
თენჩ ხუქე იენაზ აფშიმა ფჰიგზბა? გუთყაგას იყოჲ ზეგა აიიდეს-
ხუტლოვიტ სეგშოგვ აყნე; სარა სეჲ იათაშიეიტ უი აბრაგეცია რნა-
პაქოგ დეყოჲჲ ჰია... სეჲ ნთეფსაიეიტ... სარა აკაგეჟოგჰია სწიჲუა,
სბეგ ნარდუნე ბზია იზბოზ ლგხაძ აათსგრყეიტ... იარა უბრი ამი-
ნუთ აზე შთებე-ხუქქუა აასაჰან, აშოკაძე დაავწიიტ პალაშო, ლგფსე
ლხეკუა, დგუთყა-ფსეტყა.

— ეჰ, პიოტრ ანდრეი-იფა!—ლჰიეიტ უი ლნაპქუა ლგუწაფსა, იზაკუ მშუხუნი! იზაკუტი ხერზამანქოლუხეი იყალაზ!..

— ნას მარია ივანატ-იფა?—სლგზწააიტ სგფსი-სგფსი ეიხგემძო.
— მარია ივანატ-იფა ილგზხეი?

— აფჰიგზბა ლგფსგ თოუბ, —ლჰიეიტ პალაშა. —უი აკულინა პანჭილ-იფა ლყნგ დწიახუბ.

— აპაპ იფჰიგს ლყნგ!—სჰიეიტ სგუ თყახა. —ანცია უარა დუ! უაყა პუგაჩოვ დეყოუბ!

სარა აძგრჰია აუადა სენდიეღყადან აბრი სჰიონაწუგ აულიცაქოვ სენკეღყადან სორგსენ აპაპ ივანახგ სგკიტ იყასწოზ, იზუაზ ჰია აკგგ სემბო, ისმაჰაუა. უაყა აჰიჰიაბეი, აჩჩაბეი, აშიაჰიაბეი გონ... პუგაჩოვი ივგზციეი აჩარა იახატაინ. პალაშაგგ დგშოახხ დგვნგ უა დნეიტ. სარა უი ფშშალა აკულინა პანჭილ-იფა დაალგფხაარც დნა-სგშოიტ. მინუთჲ აშოახხ აპაპ იფჰიგს დაადიღლწიტ შოთოჰ თაცეკ კნგ.

— ანცია ბიშაზარ! დაბაყოუ მარია ივან-იფა?—სჰიან სლგზწააიტ უავგ იშოიმბაც სგუათეიუა.

— სკრაუათ აყნგ დგშოთოუბ უი, სჰიეჰი ფშჰა. ანა აბეგნდა ანაყტიირახხ, —ლჰიეიტ აპაპ იფჰიგს. —აჰ, პიოტრ ანდრეი-იფა, აკამეთ ჰაქუშოარც ეგდააჰაგემშეიტი, ახა ანცია იმჩ ალა ზეგგ ბზიახუხა იაჰგსტ: ანი აცეგა ხუც აკრგჰარა ჰია დანგნატაწიყა, ეგი ლარა რეკვა აქარა დანნალაგა!.. სარა სგფსგ ახაარა ნთგუკუეიტი. უი იაჰაიტ: —დგზუსთა ბარა ათაკუაჲი, ანა ბარა ბჰოვ იქაუა? სარა უი აღეჩჲ მაყჰაჰიარანძა სლაიეიხგრხუნ უს სჰიეიტ: სარა დგსგუცხუუბ, აჰიენტჰარ; დგჩმაზახან აბარ ვგმჩგბჲა ირგქუუბ დგშთეიფთეი. —დჰოოუ ლარა ბგუცხუ? —დჰოოუბ, აჰიენტჰარ. —ნას დგგრბეი ათაკუაჲი ბგუცხუ ფჰიგზბა, —სარა იარაზნაკ სგუ ნთგფსააიტ, ახა იყასწაგუშახუაზი, —იუათაიშა აჰიენტჰარ: ამაღა ლარა აფჰიგზბა დგგლანგ უარა უახხ ააირა ლგლშოომ. —ეგაურგმ, ათაკუაჲი, სარა სნიენგ დგზბაპ უი. დგგემეციეი უი, ანცია იიშიიშა, აბეგნდა ანაყტიირახხ დნგვნაფშოვრც; უგუ იაინაგოზეი! აფარდა დნახან იხტეიგბლაქუა რგლა დნალგზუაფშოიტ. —ახა აკემზარაკ... ანცია დაღოიგვიტი! იხოუწარუ, სგპააგგ სარგგ გუაყციგაარგლა აფსრა ჰჩგუნაზგყაჰწახან. ნასგუნგ უი ლარა, სჰიეჰი ფშჰა დგლზემდრიტი იარა.

ანცია უარა იპაქეთთუ, იააბეიტ ჰარა ანგჰია! ზამია იბაშთა! იგან
 კუხმიჩ რეკვა! ზგუ იაანავარგდახ ას!.. ვასილისა ეგორ-იფთა
 იგნატ-იფთა! უი დზეხყაზიეი?.. იზლაყალაზიეი, უარა უზლანარეჰიეი?
 შოვებრინ ალექსეი ივან-იფთა იაკუზარ უი დზეიფშოროჰიეი უჰია-
 რუაზიეი? იხე წგრეჰეჰა იწგრყუდანიე უაჰიე აბრა ჰარა ჰქოე ურთ-
 აჩარა დრეკახატოიოჰ! უაჰე გდანგაშოჰე, იზუმჰიანხუაზიეი! უი აჰმა,
 სარა სგუჰხუ ფჰიეზბა ლჩემიზარა ატიე ანასჰია, ნას უი, იხაუწარუ
 უარა, უბას სარა დაასგუაფშოტი, იარაზნაკ აჰიეზბა ნასგლოჰიანჰიეი;
 ახა უეიზგეგ ამც შოგსჰიანჰ რეიმიჰიეიტ, უბრი აზე მა ითაბუჰ ჰია იას-
 ჰიოიტ. უბრი ამინუთ აზე ავგ იავანე იყაზ ასასცია რეჰაბეჰქუეი აჰაბ-
 გერასიმ იბჰი აგოეიტ. ასასცია ავგ აგ ჰია იანიდგრეკალა, აფშიმი-
 იფჰიეს დლეტხონ. აჰაბ იფჰიეს დააგაეეიტ.— უცა უახე ავგეჰა,
 პიოტრ ანდრეი-იფთა,— ლჰიეიტ უი;— უაჰიე უახა ჰამამ; ურთ აცოგ-
 ხუცცია ავგეირა იაქოჰჰ. უალჰეიმშხაროჰე, ავგ იავანე იშოგყოუ
 უაარფეხაშოარ. ბზიალა, პიოტრ ანდრეი-იფთა, იყალალაკგეგ აკ-
 ყალაბ; ანცია ჰიხამშოთერ ზდგრუადა!

აჰაბ იფჰიეს დციეიტ, ფეოქ საათენჩხაშო სარა სნეჰულან სუა-
 დახე სციეიტ. აპლოშჩად სეჰუსნე სახანეიუაზ იზბეიტ, აენაჰართა
 აიფუარა გუფჰეკ აბაშოკირცია, ურთ იენაჰაზ რმაგუჰქუა ირგხანე-
 რეშხრა-იაქოჰ; სარა სგუეიბაკრა აჰეირგე ჰია იანესკელტ, აკგ
 ახესჰიარგეგ ხუართარა შოალემწუაზ აავუათანე. აბრაგეცია ეიბა-
 რჰუა აბაა ითან, ოჰიციეიცია რეჰეჰქუა რჰიუა. ზეგენჯარა, ავგ
 იავანე იყაზ ართ აილავენტრა ყაწაცია რეჰაბეჰქუა გონ. სარა ავგ
 სნეიტ. საველიჩ აში აყენყიყა დაასფელტ.— ურთ აცოგახუცცია
 უეითარფეხაშოაზ ჯშა სტიან სარა. ეჰ, ს-ბაბა, პიოტრ ანდრეი-იფთა!
 იხოუწარუ უარა? იჰამაზ ზეგე აადლეგანე ირგოეიტ ურთ ავან-
 გაშოქუა: ხეხტიი ამათია, წაყატოი ამათია, ავგ მათია, აჩეს მათია
 — აკემზარაკ აანგრეჰეიტ! ნას უარა უი ატიამან დუდგრუ, საჰ?

— მაჰ, დესზემდრიტ: დგზუსთა ნას უი?

„იშოფა, ს-დადე უარა დუნაშოთმა ანი აჰიარშეგ გუმხა, აავგ-
 ლართა შოთაჰოე უტულუჰ იანგენჰალანე იუცოგზეგაზ? აჰაცია ტულუჰ
 ხუჰე ზენძა იქოეცჰაზ; უი აიმიჰაზხაჰი იმიხაგუო იქოაიხან იარაზნაკ
 იაიმიგუირტლჰეიტ!“

სარა სააგაჩამკვიტ. აიაშოხე სარა სემვაფეზავი პუგაჩოვი იაა.
 ჯოუშარტი ეიფშონ. სარა აგურა ხასწიეტი პუგაჩოვ ინე-იქო-
 ინე-იქო აკე შოაკუხ, ეგეზდგრტ ნას სარა სეიქურხარა ზეხყაზ
 უბრი შოაკუხ. სარა სირშია ისემბარ სელემშოეტი აბას ეიფშო აუს
 შაქუგელაშაქუა უამაშია იუბარტი რეიდშოელარა: ახუქ ტულუპ აბნი
 ანკედლაღვ ისთაზ სარა აქარყუნტი საციენნარხეიტი, ნასგეგ აბნი
 აქჩარშვგ, იბანდალხეიუა აანგელართა შოთაქუა ირთაზ, უაჟიე აბა-
 ქუა დრეკუშოო აპიენთქარა ირხეჯო-ხეჯოუანი!

— აკერუმქარი?—იპიან დწაიტი ზემცვლარაქუა ზეიეთამქოზ
 საველიჩ.—აუნე აკემზარაქ გყამ; სციანე სნიმიდა-აიმიდანე ჯარა იზა-
 კუხაალაკე ქატიეკ უხეყასწაპ.

სარა სემალა სანანხა ახუცრა სნალანაგალტი. იყასწარგზი უეიზ-
 გეგ? აბააქოე სანგელანე, ანი აციგეაზუცვ ინაპაწაყა აანხარა, მამ-
 ხარგეგ უი იშოაიკა ახეცო რეცცარა—ოქიციერ იათიამეზტი. სუალ
 ისედნაწონ, რეიპა აუს შაქუგელაშა უადავქუა ახეგყო, სმაწურა,
 სეტსადგელ აზე ხუართარაკ ახეალწოშა ათეფახე სციარც... ახა
 არახე ზემვაკე აბზიბარა ისაბენაგაზოუან, მარია ივან-იფჰა ლაიი-
 გუარა სააგელანე უი ლზე ხაჩავეს, დგელავეს სყალარც. აიაშოხე
 აუს შაქუგელაშაქუა სახარგელაფშოუაზ სარა იზონ, იარლასნე ხემ-
 ფადა აჩეიეთაკრაქუა შოგყალაშოაზ, ახა უეიზგეგ ლარა დეზთაგელაზ
 აშიართა სანაზხუცლაკე სციია-სყე ასხეიბამპიარ აუამეზტი.

სხუცრაქუა ზეგე ააიფიეიეტი, აპიენთქარ დუ იარა იახე უნეირც
 დწას იყაიწიეტი ჰია დეკუა დააუნაშოგლან იანააიპია კაზაქქ.—დაბა-
 ყოუ იარა?—სპიან სიზწაიტი, იიპიან აცნეყუარა სჩაზეყაწო.

— აკომენდანტი ვნე აყნე,—იპიეტი აკაზაქ.—აკრანიქა აშოთახე
 უი ჰ-დად აბანიახე დეყან, უაჟიე იფსეიშოიტი. აიაშოხე, უი აკე
 დშოეიუოუ მვაშაწიყეო დეყოლუპ ზეგე რგლა: აკრექარა ჰია დანენა-
 ტია ვ-შარაკ იძნე იყაზ იმალა იქეიტი, აბანიაქოე აკუხარ, უბას
 ხელვ-ფსელვლა იჩიიდგრტი, ტარას კუროჩინ იზემეჩაზტი ავმსაგ
 ქომკა ბიკბაეე იითეიტი, იარგეგ აძეხე იქუთიო აირგეჰია იფსე ეი-
 ქუირხეიტი. იზუმპიანრზეი: იაყაიწო ზეგე უავდლწას აუპ... ნასგეგ
 ირპიანხუეიტი, აბანიაქოე იდირბეიტი იგუპიეტიუა რქოე აპიენთქარ

წმინაქუა (წმინაქუა) იამაზ ჰია; ზემვატირასა ჯ-ხეკ ზმოუ აშაუარდენ
 ყურეშკ იაყარანე, ეგირახე იარა იხათა ისახა.

აკაზაქ იგუ იანაგაქლოზ რამაკრა ათახელებ ჰია იმეხადაქუა იარ-
 გეგ სარგეგ ჰჰუნაპან აკომენდანტ ივნე ჰნეიტ, პუგაოვი სარეი
 ჰშოეციჰეიშა ზაა საზხუკუა, ნსგეგ უი აწეხუტია ახეკლსშაზ
 ზაა ისეზდერუაზარ ჰია სჩანეშო. აფხავე იაარმარიანე იდერშოტ.
 სარა აკეგე უსს ისემაძამკუა სშოჯეამლარგზ.

სარა აკომენდანტ ივნე სანნიე აილაშეშირა ინალაგახან. აენა-
 ჰართა იხეზი იარეი იგუთყაგახა ეიქუაწიადა იგელან. აკომენ-
 დანტშო რეცჰა დახეგრეშე ამარდუან აწაყიყეა დეჰეგ, უა ჯგჰა
 აკაზაქცია აყარულრაზე იგელან. სააზგაზ აკაზაქ სშოაზ ეითეიჰიარც-
 დნეწალან, იარა უბრი ამინუთ აზე დახენჰიენ, იახა ახულბეჩხა
 მარია ივან-იფჰი სარეი უბასყაქ იხანე ჰახააიფერწე აუადა ახ-
 თაწიყეა სნეწეიგალტ.

უაყა უავე იიმავე ასახა სნალაფშოიტ. აშოთოქქეიე აწიეცაქეიე
 გქულლა, ასტოლქურში ზქურშინე იგელაზ ასტოლ იახატეან პუგაოვი
 ეიავეკ რაყარა აკაზაქ სთარშოენციეი; ახელეაქუა რხანე, ახარფ ღრა-
 ქლა ზშიეგ; დარა ავე იაგანე, რეძქუა ყაფშ-ყაფშეძა რელაქუა ყყყა-
 ყყყაძა. უაყა ირელატეამეგტ მა შოვებრინ, მა ჰარა ჰტიქუა ქოგც
 უახე ზჩორდღეკელაზ აჩოარჰიციე რურიადნიე; აა, უხაწკე!—იჰეიეტ
 პუგაოვ სარა სანიბა.—ბზილა უაბეიტ; ათეფი აჰათერი უმოუბ,
 უაიი უტია. იტეაქუაზ რჩენეიდერხალტ. სარა ქეგმეძაქუა სნეინ
 ასტოლ აწეხუან სნატეიეტ. უა ისეღტეალაზ აკაზაქ არფეს ტეშეძა
 დეიბეტარუა აწიეცაქ ავე ნსეგზეთეითეიეტ, ახა სარა უი იარა უსგეგ
 სნაკეგმეიტ. იზაკუუ ზბაპ ჰია სალაფშოეა სალაგეიეტ სარა არი
 აიზარა შოგკ. პუგაოვ ირეიღეგ ათეფ აქოვ დტეან იმეშხულეწქუა
 ასტოლ იქურგელანე, ითაქქემ თბაქუა იფაწა ეიქუაწია იაწეგრეუანე.
 იხე-იქოვ ასახაქუა ხუანჩარაკ რემაძამკუა აკრეგე იაზგუენე, ჯარა
 ბააფსრაქ რეშენუბ უჰიარტიე იყამეგტ. უი ლასსე-ლასსე იხე ნაირ-
 ხონ, ჯენეაეიეი ეიბაყა შოქქუა ზხეწუა იტეან აუავ იახე ზნე აგრაქ
 ჰია, ზნე ტეიოქეი-იფა ჰია, ზნე-ზენლაგეგ დიადიუშეკა ჰია დეფხლო.
 რაფხაგელავ რაციამეგეგ იალკეანე ჰათერ ქქუარა იხეყამეძაქუა,
 ზეგე აივეცეიე რეიფშო ეიციჰეიონ. იზლაციჰეიოზგეგ, აშეყ აქულარა

იყარწახი, ამანშიალარაქუა იროუზი, არინახესგეგ ნაპ ზლარქუა-
 შაზი უჰია რაკუნ. დასუ რხე იანეჩხუონ, იარა იგუ იანეჩხუონ
 ყალარც იპიონ, უსს იმადამქუა იშოითახეზ პუგაჩოვ აქია იმაიკუჰან.
 იარა აბრი უამაშია იყახ ახადარატი სოვეტ აყნე ირეძბეიტ ორენ-
 ბურგ იაქულარც აზე იდიექულარც; არი აუს ბააფს, უაღრეიმშახარა,
 მანშიალარა ამანე ინადარც ეგააგემხეიტი. უაწიე აზე იდიექულარც
 რელარჰეიტი.—აჰე, დადრაა!—იჰეიტი პუგაჩოვ, —იაჰშიერჰია ჰადია
 ხაახარც აზე სარა ბზია იზბო აშია ჩუმაკოვ⁷⁹) იათერყაა! სარა
 ისეღტიალაზ ბე-პალა იგურფშააგახა იათირყააზ აბურლაკცია
 რაშია აღზაა ჰია ზეგეგ იამწარსნე ინლაგეიტი:

უთენჩხა, უარა სან, აბნა ეწია,
 უსდერხაგამხან სარა აჭერხაწა სეზუჰუ სუტრაჰუ.
 შუეშთანდა სარა აჭერხაწა დსეზწარც სცაროჰუ
 ასუდ გუმბულ, აჰიენტქარ იხათა იახე.
 აჰიენტქარ აჰ დუ სარა დსეზწაუა დნალაგაშოტი:
 უარა იასაჰიშ, იასაჰიშ აჰკუნ, ანხავ იფა,
 დარბან უზცლდეჩუახ უარა, დარბან იუტქულუხ,
 ნასგეგ ირაციავენე იუმახმა უარა ავეზცია?
 სარა იუასჰიაბ უარა სგულღრთა იქაღრსიანუ აჰიენტქარ,
 იუასჰიაბ აწაბღრგ ზეგეგ, აიაშა ზეგეგ,
 სარა ვეზციას ისემაზ ფშეკე რაკუნ:
 აჰე სარა, ვეზას ისემაზ აწხ ლაშცა.
 ეგი სეზხა აყუნ აჰიეზხა წარ,
 ანვეკტიი სეზხა—უი სჩოუ ჯბარა აყუნ,
 აფშბაგეგ—სარა ვეზას ისემაზ ახეც ცაგუ,
 იდიექუსწონ სარა ახეჰა ცაჰი-ცაჰიქუა.
 დააციაეიეიტი სგულღრთა იქაღრსიანუ, აჰიენტქარ:
 ხეღქ უმოჰე უარა აჰკუნ, ანხავ იფა,
 უარა აღდეჩმა შოუღრუაზ ეიფშო ათავ ჰიარაგე უდღრიტი!
 სარა უბრი აზე უარა აჰკუნ იუსთოიტი
 ადიქუა რეგუთაჰუ აჯღრგულ ვნე ჰარაკქუა,
 ვ-სტოლბენე ეივაგელანე აბეჰნდა ზმოუ.

სარა აითაჰიარა სელშოომ, აბრი, აენაჰართახე აქილარ რაშია
 იარა აენაჰართა იამთახუნე იყახ აუაა ირჰიოზ სარა ზაყა იასეგლე-
 ქოქოზე. ურთ რხე-რჰოუ ლაკთა ბააფსი, რებეჰე ეიქუშშიაქუეი, იარა

უსგამგ იგუთკააგანგ აჟია გურფშაგაგაქუა ირპიოზი, აბართ ზეგა
სარა სგუ იაწასუან, ქოგკ-ბზგკ იაზგმპიო გუთყაგანგ.

ასასცია დაჩა აწიგცაკ-აწიგცაკ აანკვლანგ ასტოლ იაანგწგნ,
პუგაჩოგ ბზიალა ჰია იაჰიანგ ინაიფერწტ. სარგგ დაარა ურთ სრგ-
შთალარც სთახხეიტ; ახა,—უტია, უარეი სარეი ჰაიციეჟიარც სთა-
ხეუბ,—იჰიან პუგაჩოგ საანიკვლტ.—ჰარა აძიი-აძიი ჰაიქუაფშოუა-
ჰამალა ზაწიგკ ჰაანხეიტ.

აკრაამთა ჰვეგაგგ ქოგმთაქუა ჰაყან. პუგაჩოგ ილა აასხმგრ-
ფაძაქუა დსგხუაფშოუან, ზნგ-ზენლა, იარმა-ლა წარხულო, უამამი-
იუბარტი ახფარარეი ახგჩარეი იქოფშოგნგ. აწგხუტიანგ, ჯარა
ცასრაკ ალაძამქუა უბას დაახჩეიტ, სახიხუაფშოუაზ სარგგ აჩარა
სალაგეიტ, სგზხგჩოზ იარბან ზაკუუ სზგმდგრძო.

— ნას იშოფა, უხაწკგ?—იჰიეიტ უი სარა სახა.—იუმდან, დაარა
უმშიაძეი უარა, სარფარცია აშოახა უხუდა იანგნახადგრში? სარა სგუ
იანაგოიტ აჟივან უასციაკ იაყარანგ იუბარგნ ჰია... ალაბა ბჟენდა
უენარჰარ აკგრ უკუატალგეირა უყან უბრი უმაწუგკ იაკუმზარ. სარა
აბლდააჰია დგზდგრტ უი ათაჰამადა ყარმგჯოაჟი. ნას უარა უგუ იანა-
გარგზუ, უარა აანგვლართა აშოთახა უნაზგაზ იარა აჰიენტიარ დუ
იხათა იაკუნ ჰია? (უბასყან არი აუაგ-დუ ფშორა ააიფშინწიეიტ).
უარა სარა სქოაფხა იუხარაქოუ რაციოუბ, ახა სარა უათასგმწეიტ
უაჰალალრა აყნტი, სარა სალაცია სჩარცციეგმწიახლარ ფსგხუა
სგმამქუა სანგყაზ აამათგ აბზიარა ისუუუზ აყნტი. არი მაცარა
აუმა მაკჰანა იუბაშოა! ზნგკ აჰიენტიარრა ანსოულაკჰ, უსყან არი
მაცარა აუმა ჰამთას იუსთაშოა! აჟია სუთარუ გუკ-ფსგკ ალა სარა-
სქოგ ამაწ უურც?

არი აუაგგ გჰანგაშო იაასეიჰიანი, უი იციეგაფხამწარეი სარა
უამამი იზბან საამხაფშომგრჩჩარ ამუიტი.

— უხგჩო ზაკუხეი უარა?—იჰიან დსგზწაიტი იარა, ილაკთა-
არციეგანგ.—მამზარ უარა იხოუმწოზარგგ ყალაბ სარა აჰიენტიარ.
დუ შოსაკუუ? ათაკ ჰია უაციეგმქუარაწაკუა.

სარა საილაფსეიტი. აბნი ანკვდჰალავ ჰიენტიარს იშარა სარა
ისგზსგლმგრშოეიტი. უი სარა ააიგუა ხუცრანგ, იჩიეიმგზ აკგ აკუნგ.
იზბეიტ. დშოგმცჰიაგუ ილა ითასჰიარ, უი სარა სხგ ათარხარა იაზგს-

კვრ აკუხვიტ. ეგი აკუხარ, ჟილარგ ზეგაგ იშვგრობო აკნაპარტა
 აწყაყა სარა სგზზეხთიანი, აფხადა აციემილა ბაათს ისემაზი, სუჟი
 ხუართარაკ ზლადამ ჩხუარანგ იზბეიტ. სლაკ-კაჟუა საანხვიტ.
 პუგაჩოვ ილაკთა თარლამსკანგ ათაკ იასპიშაზ დაზფშოგენ. აწვზუ-
 ტიან (იარა უაჟეგაგ იგუაზგრჰავახა იასგუალამილოიტ უბრი ამი-
 ნუთ) აუავგ იკუადარა აწკაგს სარა უალნგ ისეგდგზ ადგრა აიააიტ.
 პუგაჩოვ იახა უს სპიეიტ: უსზგძგრკ; აიაშა ზეგა უასპიოიტ, უაზ-
 ხუც, იზლასგლშარგზეი სარა უარა ჰიენტქარს უშარა? უარა აკვრ
 ეილგზცო უავუპ; უარა უხათალაგაგ იუბარგენ სარა აჰავაგუბზგლრაზგ
 იშვგსპიო.

— ნას სარა სგზუსთა ჰია უგუ იანაგოზეი უარა?

— ანცია იდგრბ უარა უსუსთოუ; ახა უარა უსუსთაზაალაკგაგ
 დაარა იშოართოუ ახუმარგა უალახუმარუეიტ.

პუგაჩოვ აჰგრჰია დასგზუაფშოიტ.—ნას უარა იხოუწომ, სარა
 აჰიენტქარ პიოტრ ჰეოდორ-იფა შსსაკუუ?—იპიეიტ იარა.—იბზი-
 ოუბ ნას. ახა აუავგ ლევ აკვრ ილგმშოადიო? გრიშკა ოტრეპიევ⁸⁰)
 აჟეგტი აჰიენტქარა იმადმიზი? სარა სზგ, იშუთახხალაკა უგუ ია-
 ნავა, ახა უეიზგაგ სარა უსცრგმწვენ. ეგაგრთ იარბანზაალაკა უარა
 უუსს ირგლოუზეი? აპაპ დარბანზაალაკა „საბ“ ჰია იარჰიოიტ. იაშა
 გუკ-ფსკკალა სგმაწ უურ, სარგაგ უარა იუსთაპ აჰელდმარშოალრა,
 ათაუადრა. უარა უგუ იანაგოზეი?

— მაპ,—სპიეიტ სარა იარლულუანგ.—სარა საამსთა იაშოოუპ;
 სარა აჰიენტქარ ფჰიგს სლგზგქუხეიტ: უარა უქვგ ამაწ სგზუამ. უს
 აკუმკუა, უარა სარა სზგ აბზიარა უთახნგ უყაზარ, სოუშთ ორენ-
 ბურგყა სცოიტ.

პუგაჩოვ ახუცრა დალაგვიტ. უოუსგშთნგ უანგყალა,—იპიეიტ
 უი,—მა იანამუდახ აჟია სუთარუ სარა უსჰავაგლანგ უქუფარც ამა-
 წურა უშოალამლო ალა?

— უი აზგ, აჟია შოთაუსთარი სარა,—სპიეიტ,—უარა იშოუდგ-
 რუა ეიფშო სარა სზგ სოუჟხომ: უარა სუქჰავაგლარც; უცა ჰია იანგ-
 დგრწა, სნეიროუპ, უაჰა იყასწახუაზი. უაჟეგ უარა უხათა უნაჩლდ-
 ნიკუპ; უარა უნაპაწყა უარა უჰიატიგ ხარწარც ირგლუწოიტ.
 იზეიფშორახარგზეი ნას უბრი, სარა სმაწურა ათახხონგ იანგყალო

ამთხვევით სარა ამიწურა მამ აცივსკერ? სარა სხვ უარა უნაბეჭდო
 იყო: სოფელშეთაზარ—ითაბუ; სენოუჭარ—ანცია დღეძბაუ; სარა
 საკუზარ აიაშა აათკაანე იუასპიეიტ.

სარა სიაშაპიარა პუგაჩოვ დარგაჩამეკეიტ.—უს აკუზაიეტ,—
 იპიეიტ სეჟეზახერ დნას-ნასუა.—დენოუჭაუზარ—დენოუჭაროუბ, და-
 თოუმწოზარ — დათოუმწაროუბ. უცა იახეთახხალაკგე, იყაწალა
 იაუთახხალაკგე. უაწივ უაინე ბზილა ჰია საპი, უაქიშთა უცა,
 უცა, სარგეგ სხერყუსუა სალაგვიეტ.

სარა პუგაჩოვ სნეიფერწენ აულიცახე სენდიელწიეტ. აწხ თენჩ-
 რანე, აწაა აჭთანე იყან. ამზაჭვიე აეწიაქუეი შვიეშვიეიუან აპლოშჩა-
 დი აქნაპართეი გრლაშო. აბაა ავნუწყა თენჩრანე, ილაშცახა აყან.
 ამალა აკაბაკ აყნე აციემზა ხხადა იაკენ, უაყანტიი, ამთა იბციახე-
 თახმაზ ანიაიცია შოუკე რგბეჭუა აავუან.

სარა სქუაახანე სუადა აჭვ სანაიი სახეგყამეზ აზე საველიჩ
 დგურყყულო დეშტიაზ ზბეიეტ, სარა სხვ სშუაქუითხაზ ანაიაპა უავგ
 იხეთამპიო დეიგურღეიეტ.—ანცია უარა დუ იუჯშოუპ!—იპიეიტ,
 ილახე იჯემშ ააძატინე.—იშაააციგლაშაალაკე ეიფშო არი აბაა
 აანგენე ჰხე ახეგნახო ჰკავ. სარა ანს-არს ჭატეკ უზგყასწეიეტ;
 ფგთკ გჭ, ს-დად, ნას უნაიანე, ხრისტოს იკუა უთაიოუშია, შგემ-
 თანნა უფსმა.

სარგეგ უი ისაბეიეიგაზ სნაცნეყუან, დაარადა ისგუათხანე აკრაას-
 ჭან, ციალა-ჟელაგეგ, ფსგლაგეგ სკარახა იდაშმა ყდანტაზ სნეჭუიან
 სეციეიტ.

აშობატიი ახვ აიუზარია

შაყა იხაახიშ ჰაიბადგრა
ბარა სბზიხუი სარეი;
გურგოუბ, გურგოუბ შთა ჰაიკრეწრა,
სეფსე საცრეწლაშა გურგოუბ.

ხერასკოვ⁸¹).

ამეჟ შაანდა ადაულ სარქუზხეიტი. ინეჟუსგრშოენ არ ახეიზერ-
გოზ ათეფახხ სციეტი. უაყა, იაცე ითადგრხაზ იარა უაჟეფეჟ იენეხ-
დამეჟა იახეკნაჰაზ, აკნაჰართა ააიუჟარა პუგაჩოვ იუაა აივაგელარა
იაჟუნ. აკაზაქცია ჩუჟილანე იგვლან, ასოლდათცია რშოაქეჟუა
ირეწაგვლან. აბირაჟეჟუა ფერფერუან. ბზარბზანქეჟაქ რეგმაზ ნაგანე
ალაჟეტიჟუა⁸²) ირენდგრგვლანხან, ურთ იახარგლაგვლან იზბეიტი
ჰარა ჰტიფეჟ. აჟილარგეჟ ზეგე ეიზანე არა იგვლან ასამოზენეც იზ-
ფეშუნე. აკომენდანტი იუნე ამარდუან უახაალბააჟა, კაზაქე აკირგიზ
ჩუჟილა ეიუნე, ზეილდაჟამ ჩოლარჟე ალურა იანენე დგვლან. სარა
სნაფეშოგ-ააფეშოჟან აკომენდანტიშა დახეჟაჟე ზბოზარ ჰია. უი ხუჟეკ
ნაყ დნადგრჰიაზან ჰასერლა დხუნე დეაჟენ. აწეხუტიან პუგაჩოვ
დაადიგლწიტი. აჟილარ რხელფაჟეჟა აარხერხეიტი. პუგაჩოვ აბარწა
დააქუგვლან ზეგეჟ სალამ რითეიტი. ასთარშონაცია რუაძიჟე მაკუანე
აზნა აბუა ფარა ნაგანე ინაიირკენ, პუგაჩოვ უაფეშოწილა იშთანე
ირგლაიფსო დალაგვეიტი. აჟილარ აგურქეჟაჰია იასენ აფარა აყუშოარა
იალაგვეიტი, მაშოერდაგეჟ იზეილემგვეიტი. პუგაჩოვ ივზცია ხადაცია
ზეგე იეუშთან იააგვლტი, ურთ დრგლაგვლან შოვებრინგეჟ. იარეი
სარეი ჰააიჟუაფეშოტი; სარა სგლა უი იზეიბაალარტი იყან დშოგ-

ციემღვ, უბრი აყნეტი ნაყ დნაფშოიტი აციფახუტრა იაშოვი, ცისპია
ახეჩჩარეი ააინგრეფშონე. სარა აეილარ სახარულაგელაზ პუგაჩოვსკი
სანიბა, იხე ააირწყსენ იარა იახე დსეფხეიტი, — ისპიო უაპალოუ, —
იპიეიტი სა სახე. — იარა აბრი ასაათ აზეწყყაა ორენბურგყა უცანე
სარა სეხეძ ალა ავუბერნატოროგე⁸³), აგენერალცია ზეგე ადგორა
რეთ მიგბეჟეკ აშთახე სნეირა იაზეფშოზხარც. ურთ ირაბეგა ახუჟე
იბზიბარა ეიფეშ ისზეძერვნე ისფელარც; მაპ ანაკუხა, ურთ აქარ-
ყუანტი ეილარში იხაციცომ. ამჟა ბზია უაქუშოაიტი, უხაწყე! ნას
აეილარ რახე დაახეაპიენ შოვებრინ დდგრბო უს იპიეიტი: — აბარ,
დადრაა, შიარა შიეკომანდირ ქოვც. ზეგე რზე აბრი შიიხეძერვლა;
იარა შიარა შიეზგეგ, აბაა აზგეგ სარა სახე ათაჟ პიარა იდღუ. იუა-
ლრეიმშოხარანე იასასაიტი სარა, ართ აეიექუა: შოვებრინ აბა
ნაჩალანის დყალრეიტი; მარია ივან-იფჰა უი ინაპაწყყა დანხონ!
ანცია უარა დუ, დეშოფაყალარი ნას უი! პუგაჩოვ აბარწა დაალბა-
იტი. იჩოგ იარა იახე ინარგეიტი. უი აჭერპია დვეიხან იკუადგრრთა
დნანტიალტი, დჩოგეიხწარც ზთახხანე აკაზაქცია იაიბართოგსეზგეგ
დგრზემეშოკუა.

იარა უბრი აამთაზე, საველიჩ აეილარ რეუფრა დაალწენ პუგა-
ჩოვ დნაიდგელან ქეაად ბლგეცკ ნაიირკეიტი. სარა აკემზარაჟ სზემ-
ხუციტი არი ილწორზე პია. — არი ზაკუხეი? — იპიან დწაიტი პუგაჩოვ,
იჩოაარუავდუნე.

— უაფხეარ იანუ უა იუბაპ, — იპიეიტი საველიჩ. პუგაჩოვ აქეაად
აიდიკელან აკრაამთა დახუფეშოლან იხშოვკ აზეშთშია. — ზაკუხეი
უარა ასყაკ იხშოვკ აეიახა იუჟუა? — იპიანტი* იარა აწგუხუტიანე. პარა
პალა ლაშოარაქუა აკემზარაჟ რზეილკაიაუამ. დაბაყოლ ობერ-სეკრე-
ტარს ისემოუ?

არფეს კეაჟოჟ აკაპრალ იმუნდირ იშინე აჭერპია დვკნე პუგაჩოვ
დნაიდხხელტი. — უბეგ თეანე უაფხეა, — იპიეიტი ასამოზხანეც აქეაად
უი ინაირკენ. სარგეგ დაარაძა ისთახენ ისაპარც ს-დიადკა პუგაჩოვ
იახე ივგზ ზაკუუ. ობერ-სეკრეტარ იბეგ თეანე იაფეგწიწია-ფეგწი-
წიო აფხეარა დნალაგეიტი აბას:

— ჯ-ხალათე აქეაჭენტიქუა, ნასგეგ ციაპია-ციაპია ეილდოლ
აბარჭენტი, ზენძა ჭ-მაათე ირფსოუ.

— არი ზაკუხეი?—იპიეიტ ირსახერშიანგ პუგაროვ.

— ანაჰსყავგ აფხაარა იდწა,—იპიეიტ საველირ ფშშალა.

ობერ სეკრეტარ დეითანლაგუეიტ:

— იფიამკუა ასუენო იაწია იალხგუ ამუნდირ, ბე-მაათკ იაფსოუპ.

— აჩუჰა იალხგუ აიქუაქუა, ხუ-მაათკ იაფსოუპ.

— ჟიავა ხარტ გოლანდიტი იაშ იალხგუ ანაპთახუაქუა რემანგ, ჟია-მაათკ ირფსოუპ.

აჩქემაჯა აჩაი იათახგუ აჩგს-მათია თანგ, კ-მაათკი ბეჟაკვი იაფსოუპ...

— იზაკუტი მცჰიაროუხეი?—იპიან დააფიყუეიტ პუგაროვ.—სუსს ირგლოუხეი სარა აჩქემაჯაქუეი, ანაპთახუაქუა ზმოუ აიქუაქუეი?

საველირ დააყრგმ-ჰორგმენ იზაკუე იპიარც დნალაგუეიტ.—არი იშოუბო ეიფშ, ს-დად, სჰ, იმალ აციგმახუცია ეიმერწიხ ახგფ-ხაძარა აუპ.

— დგზუსთა აციგმახუცია ჰია უხჰუ?—იპიეიტ პუგაროვ, ირსახერშიანგ.

— სათოუმწიან, უს ისჰაშიეიტ,—იპიეიტ საველირ.—აციგმახუცია ჰპიარგგ, აციგმახუცია რაკუმ, ახა უარა უარფარქუა აკერ იანაპერშიიტ ირფხაშიახგგ რგუეიტ. უსზგმგუან: აჩრგგ ფშშაპგ აწოუპ, ახა იშაციხნგსლოიტ. იდწა, აწგუტიაყენა დაფ-ხააიტ.

— უაფხა ინაგძანგ,—იპიეიტ პუგაროვ. ასეკრეტარ დნალა-გუეიტ:

— ჩეტ ხეზაკ, ნასგგ ბარჰენ წალა ხეზაკ, ფშ-მაათკ ირფსოუპ.

— აბგახუქიატი ხამგ, იახციიანწიოუ, ლასალგ მათილა იხყანგ, 40 მათ იაფსოუპ.

— ნასგგ აჟაციტი ტულუპ, აავგლართა შთა აყნ უარა იფით-თახ, 15 მათ იაფსოუპ.

— არი ზაკუხეი!—იპიან დნაიქუყააიტ პუგაროვ, ილაქუა ციერკ-შათანგ.

— იბომ, სარა აკერგგ სააშიეიტ ს-დიადკა რგჰა იზგ. უი ზაკუე ეილკანგ ისპიოიტ ჰია დეითალაგახტ, ახა პუგაროვ დააფი-

ყვებიტ. იშოფოფეჟული უარა აბართ რეიფშო ამშოგაგაქუა უმან სარა სქუე ააირა?—იჰიან პუგაჩოვ, ასეკრეტარ იიკვზ აქჷაად ააიმშეწიფი ირშინგ საველიჩი ინაიქუაიქტ.—ათაჰმადა ბზამეკუეაჷ! ურთ ეიმგრ-წიეიტ: ჰაი ზაკუ რეკტაროუხეი უჰიარაუაზეი იყალაზ! იუდგროუოუ უარა ათაჰმადა, ყარმეჯუაჷ, სარა სზი, სარა სარფარცია რზი უყა-ნაწე ანცია უიჰიალარც შოუუალუ, ნასგეგ უარგეგ აბანთ სჰიიტოგ ხაზემწაზ ახეკნაჰაუ აენაჰართაქუე შიახეკნაჰამ აზგ. აჷაციატი ტუ-ლუჰ! სარა იუსგრბაჰ აჷაციატი ტულუჰ ზაკუუ! იუმეძოზარ იუდგრო-უოუ უარა, უფსგ შოთოუ უცია ააუდხგრხნგ ტულუჰქუას იშოგდ-სგრყაწო.

— უარა იშოუთახუე, —იჰიეიტ საველიჩი:—სარა სმაწუჰუჰ, აჰ იმალ აზგ ათაკ სჰიილაროუბ.

— პუგაჩოვ იგუ აარტეწიყმანგ დანეყაზ აამთა იაქუშიახაჰ. უი ნაყ დნახაჰიგენ უაჰა აჷიაკ მჰიადიქუა იქუენიხხეიტ.

შოვადრინი ასთარშინაციეი იარა ინაიშოალტ. აჷილარგეგ წგსიტ პუგაჩოვ დნსკარგარც; საველიჩი სარეი ჰამიაცარა აპლოშჩად აყნგ ჰიანხეიტ.—ს-დიადკა იშოყუ კნგ დგგლან უი ეგახხალგმშოზ დ-არა იგუ იშოალაზ იქო-ფშოგნგ.

პუგაჩოვი სარეი ჰშოეიმბზიან ანგუეითა, უი იარა იხგ იაირ-ხუარც აკუნ იგუ ითაზ. ახა ანშოგვ დუ იხქუიკვზ იქუემქოეიტ. სარა სიაცაჰაუაშიაგეგ სნალაგეიტ აბას იახხაამთამგზ იყაიწაზ აზგ, ახა აჩჩარა სგზნემკლგეიტ.—უჩჩალა, საჰ, უჩჩალა, —იჰიეიტ საველიჩი;—ასყაკ ვნგმითა ზეგე უაჷეგ ეითარქოგცნგ რეიდგალარა ჰალაგააიტი, უსყან ჩჩარახოზარ ააბაჰ.

სარა აბაჰ ივნეყა სნაცკაკეიტ მარია ივან-იფჰა დგზბარც აზგ. აბაჰ იფჰიგს სგუ იალსშოაზ აჷიბჷ ლგმანგ დეასფგლტ. აუხა მარია ივან-იფჰა უალგეიმშხარა ამცა დთანარშინგ დგყაზაარგნ. უი ლზგ ლზგმდგროუა დბატო დიან. აბაჰ იფჰიგს უი ლუადახე სნგვნალგა-ლგეიტ. აშოშჰია სნეინ სნალხაგგლტ. ლზგ-ლქოგ აჩჷეითაკრა სგუ აათნაყეიტ. აჩგმაზავ სარა სგლზგმდროიტ. სარა აკრაამთა უი ლაფხხა სგგლან, სგრგუბზგლრა იაქოგზ აბაჰ გერასიმ იაკუშააიტი, უი იფჰიგს ლაკუზააიტი, აძეგეგ სიზგმძგრჷუა. ხუცრა ლაშკარაქუეჷკ სგუ იააწა-სუან. არი თგნხა დგზმადამგზ, აეთემ რეკჰა, აცეგახუცცია, აქულა-

ცოი ირგლახანე იყაზ დგზთავგლან აუს შაქუფეგლაშაქუეი, სარა სნათა ხატი ლშარაკ ახახემაში სეუ თერყაონ: შოვაბრინ, შოვაბრინი ხეცრა ზეგე რეიჰაძავე სეფსახე ეილანარხუნ. ასამოზენეც იყნეტი აიჰაბერა იმანე, არი აფჰიეზბა რეცვა დაანხანე დახეყაზ აბაა ავნუ-წყა იზთახხალაკე აყაწარა იაქუითნე იყაზ, უი იარა იციემღეზ იაიი-გუთახალაკე ლხიხეცერ ილშონ. იყასწარგზეი უაქიეგ სარა? ცხერაა-შას ილესთარგზეი? არი აციეგახეცუ ინაბე დგზლაციეზგარგზეი? აკგ ზაწიეკ აკუნ არი ხეშიეს იამაზ: სარა ისეძბეიტ სშოზახუნოზ სეიხანე ორენბურგყა სცარც, ბელოგორტიი აბაა აქოზხრა არცცაკარანე, შოაყა სელშოგეგ უი აუს აცხერაარა ასთარც აზე. სარა აპაპი აკუ-ლინა პანძილ-იფჰიი ბზილაჰაა ნარასჰიეიტ, შოა სეფჰიეს ლოჰუ ჰია ისეხადოზ სეფსე ეიფშო უი ლნაბე დანწო. აფჰიეზბა რეცჰავეგ ლნაბე აანესკეღან საგუდიტ, სელაღერძ აქურჰიჰიეა.—ბზილა, ბზილა პიორტრ ანდრეი-იფა,—აჰიარა დაქოზენ აპაპ იფჰიეს სახეგნასკეღანოზ. იზდგ-რუადა ეიღეუ ამითაკ აზე ჰაიბაბარ. ჰაუხოუმერშოთენ ჰარგეგ, ლასგ-ლასგ ამიყუქუა ჰზააშოლა. მარია იენ-იფჰა რეცვა თენხას-გეგ-თენწესგეგ უაქიშოა უარა უდა აძიემზარაძიე დღემამ.

აპლოშაიდ სანნეჰულა მინუთკ აყარა საავგლან აენაჰართა სნახუა-ფშოიტ, უი სნეიხერხეიეიტ, ნას აბაა სენთეწენ ორენბურგყა იგაზ ამვა სნანელტ იასსცრემშიაძაკუა სახეცალაკე ისეშთაზ საველიჩ დგშოსეცრაგლან.

სარა სნეიუან სხეცრაქუა სეიმარკოუა; უს სეშთახეყა აპყაჰაა ჩოშოგბეჰეკ აასაჰაიტ. საახადეშოტ; იზბოიტ: კაზაქე ბაშოკირ ჩოკე იეაკნე აკრეპოსტ დეტყაა დშოააუაზ, საანგლარც ხარანტიი აღდგ-რა სეთო. სარა საანგელტ, იაიიუაზგეგ ჰაურიადნიეკ შოიაკუზ ზდგრტ. უი აპყაჰაა დშოგუაზ დაასეგდგხეგლან, დელჩოგეიწენ, ივაკგზ აჩოგ აღურა სარა იასსეგკნე უს იჰიეიტ:—უხაწყე! ჰარა ჰაბ უარა იუზაიი-თიეიტ აბრი აჩოი იეივახერ იახეხნე ამოუბეი (აკუადგერ იადჰაღან უასცია პალტაკ). ანავსგეგ, იჰიეიტ დააქოახო აურიადნიეკ,—უი უარა იუზაიი-თიეიტ... ფარანე ქმათბეჰაკ... ახა უი სარა ამვან ისციედიტ: სათოუმწან გულულა. საველიჩ იარეიცყაყაშოა უი დნაიქოაფშოგენ დააყრემ-ქორემიტ:—ამვან ისციედიტ! ზაკუზეი, ნას უეუაქოგ ახაორჩ ჰია ზებეჰ გო? ალამესდაქი!—სეკუაქოგ ზებეჰ გო ზაკუზეი ბა?—

იპიან იაიქუაირხიტ აურიადნიკ, თხაშარაპია ნაილამწაძეკუა. ანცია
 უისასუბ, ათაჰმადა! უი ზებეჯ გო ამათბეჟა აკუდამ, აღურა
 ეგაურემ, —სჰიეიტ სარა, რეიმაკ სნაფეჟუსელან. —სარა სეჟნეტი
 ითაბუპ ჰია სეზიაჰი უარა უაზეშთეზ; უანხენჰილაკე, იუციეძეზ ამა-
 ათბეჟა უზეფეშააუაზარ უარა იუმაზ უატკეკ ალაუეიბეპ. —დაარაძა
 ითაბუპ, უხაწეკ! —იჰიეიტ იჩეზ ახე ნარწიიუა; —სეჟანაწე უარა უზე
 ანცია სიჰიალაპ. აბართ აჟიქუა ააჰიანე იშთახეჟა დნაჰენჰინე აჰე-
 ყაჰია დნეჟულან იხნაპეკ ალა იქუა ეიმლაგუა იკნე, მინუთე
 მერწეკუა დნეწაშეკუა დციეიტ.

სარა არი აპალტა აასშეიესწან სეჟჩეჟელეჟეიტ. საველიჩეჟე სეჟ-
 თახეჟა დაასეჩხანესწეიტ. —ნას იუბომა არი საჰ, —იჰიეიტ ათაჰმა-
 და, —სარა უი აგანგეაშო იაფხეა ბაშეა სეგლახე შოფესეგმჩეჟე: ⁸⁴)
 უი. აღეჩ დანახეჟე დაციფხაშეიტ უბამა, არი აბაშეკირ-ჩეჟე ხეჟეა-
 ლეჟე, აუასცია პალტეი, ურთ აგანგეაშეჟეა ჰარა იაჰციეირძახ
 ახეჟეაჟეგე, ნასეგე უარა უხალა იუთახი, იაფსადამ ახე; უეიზეგე
 აკე იჰახუაპ, ალაციეგეა ხეჟე შეწირაჟ უხალეიარეგე იხეფსოუხეი.

აქიზაბატიი აზზ აქალაქე ათაქრა

აპივსთაქუეი აშხაქუეი ანიგა,
აქუცი აყნტი აშუარდენ ეიფშო აქალაქე დალაფშოჲან ში-
ასტან⁸⁵), ანავს, არასკატ⁸⁶) ყარწარც ნარეიპიეიტ.
ში აქუჯ აპერუნცია⁸⁷) წიანზ აუზა აქალაქაზან ირგარც.

ხერასკოვ⁸⁸).

ორენბურგ ჰანაიგუახო ჰანალავა ჰარა იაბეიტ გუფუკე აკო-
ლოდნიკცია⁸⁹), რხქუა სანე, აპალაჩ ირეთიაქუა რგლა ზხე-ზქუქუა
გრეტურგავანე იყავ. ურთ აუს რუან აქალაქე არგდლუღართა აი-
გუარა, ხლაფუშციას აგარნიზონ ინელიდცია რემანე. შოუკე აჟორა
ითაჟეზ აგუამ თვანე ჩოუარდენლა ივანე იკარგუჟან, ეგაგრთ ჟო-
გალა ანეში რქუჟან; ადგაგლ გლჰიეგურანე იახაგუჟან ახაპი-ციცია
აქაგრმეტ ნავანე აქალაქე თქამც იაგეზ ყარწონ. აგუაში აყნე აყა-
რულცია ჰანერკვლან ჰპასპორტქუა ირგეწაიიტ. სარა ბელოგორტი
აბაა აყნეტი სშოააუჟან „ასერქუანტ იშოაილოჟიკაზწიყა დშოიშოჟან
სიმიანე აგენერალ ივანეჟა სიგუეიტ.

ჰანნი აგენერალ აბაჰია დგწან. ში, თავალანტი აპაუა იარყან-
ტანეზ აწიქუა დრეზუაფუშოა, აბაჰიყაწაჟ თაჰმიდა დიცხრაიადანე
დაარა ნაპე რგდკლო ჩაზ ფხალა რთაჰიპიარა დაქოენ. იხე-იქო
გულაკ ამამქუა აგუაზიარეი აგუეიზადარეი ანეფუშოა იყან. სარა
სანნიე დასეიგურლდან, სარა სგლა იაბაქუაზ აჟიბე უალეიმშოხა-
რაქუა შოგყალაზ ჰია დსეზწააუა დალაგუეიტ. სარაგე ახე ინარკნე
აწეხუაყენდა ზეგეგ იასპიეიტ. ათაჰმიდა სარა დაარა ხშოგე ზეშორა
სგთანე დგსეზდერჟუან, იარა ში აამთაზე ამანუ ვაქუაგეგ რალფ-

ყუარა დაჭუნ.—მირონოვ რეცკა!—იპიეიტ იარა არი ილახეიქიქი
 გახა იყან აჟიბე სანალა.—დაარა სგუ დალოუ: დეიციერა
 იარა, იფიეს მირონოვაგე დაარა ფჰეს ჰალალე ლაქუნ, შაყა
 დაყახაზი აჟუქუბაქუ რეიწაწარა! ნას მაშა დეშთფაყოუ, აკაპიტან
 იფა? სარა იასიეიტ უი აპა იფიეს ღნაბე დამეგწახანე აბაყენ
 დეშანხა.—აი, აი, აი!—იპიეიტ აგენერალ.—არი ხუართამ, დაარა
 იხუართამ. ურთ აბრადეცია რეყახაშა უაკვ დექუგულრატიე იყამ.
 ილახეზზეიე აფიეზბა რეცკა? ბელოგორტიი აბა აყენდხ რაციეკ
 ბეიე, უაყა იგუნაპახა იანხა აჟილარ ხაქუითრა რეთარაზე იარ-
 ლასნე იარა აგენერალ არ დეიქუიწარ შაღშოო აყარა იგუ ინექუს-
 შიტ სარა. ახა აგენერალ უი აგურა ხამწარა აინერტეშონე იხე აირ-
 წესიტ.—იაბაბ, იაბაბ,—იპიეიტ იარა.—უი აწეხუალა აიცაჟიორა
 ჰახდახრა ჰაყოუბ. უაშთან უნეი სარა სქუე აწიეცაკ ახნა აჩი უეიეკ;
 იახა სარა არრატი სოვეტ ეიზეზგოიტ. უარა, ჰარა ადგრა იაშა-
 ქუა ჰაუთარე ულშოიტი უი ამშავაკ პუგაჩოვი იარა ირი რწეხუალა.
 უაჟიე ზნე უცა, უფსა.

სარა სქუენახანე ისხალგრეზ აუადაყენ სნეიტ; საველიჩ უა
 აფშიმარა აანიკვლახან. სარგეე აიზარა აყალარა აამთა იახტეიან
 აინდაჰია საზუაყუა საატეიეიტ. აფხავ ადგრა იციეუადაჰარგე,
 არი სარა სენასეფ აზე აკე ალწეჰჰია სხექუგულრაუან ასოვეტ აყენ
 ანეირა შახამეშთეშახ. აქოჰიარა ანაზეტრწიან ასაათ აზეწიყა
 სარა აგენერალ იქუე სეყან.

უა სახანეიხ აქალაქე ჩინოენიკცია ირეიუან აძიე დეყან; ისეუა-
 ლაშიოიტ ატამოჟინი¹⁰⁾ ადირეკტორ იაკუნ, თაჰმადა შაჰაკე,
 ძღრაფმეკ, აგლახეთი¹¹⁾ კაქთან იმინე. უი ატტაჰია დსეგწაჟუ
 იქოაინხეიე, ივან კუზმიჩ იხაგე აზე, უი დსეუან ჰია იჰიო, ნასგე
 ლასსე-ლასსე საჟიე დაფელონ ილახასერთიანაშახ აწწარაქუა სეთო,
 ანშოვკ რწაგაქუა ნაბეაწო; ართ იაჟიექუა რელა იგუაუთარტი იყან
 უი არრატი უს უსყაკ იხდერუან იაკუმხარგე, აგუეილგბრეი წარადა
 ანშოვკი შოიმახ. უს ჰაშინეიუან ეგგერთ იზეფხაზგე ეიზეიტ. ზეგე
 რთეფქუა რქუე ინატიან აწიეცაკ-აწიეცაკ აჩი ანგნარგრთა, აგენე-
 რალ დაარა ეილკანგ ინართბანგ ირეიპიეიტ უს იყან ზაკუბ:—
 უაჟიე დადრაა,—იჰაძბაროუბ ართ აქულაცია რახე ჩოკეშაშას იყაჰ-

წამოა: ქივლარგლა აკუუ, ხეხმარალა აკუუ? ართ ავბაგე დასუ ხუთალა იზლუეილდუგე გყოუბ, იზლუეილდემგე გყოუბ. ქივლარგლა აჩუგკშარა, ეიჰა უაუგ დაქუგულგრტი იყოუბ ალა იაარლასნე იქუხრაზე; ხეხმარალა აჩუგკშარა ეიჰა იიაშოლუბ ეგეშორთამ... უაქივ აზაკუან იზლაწინაკუალა დასუ რგუ იანაგო აზე ჰრგზწააპ, იაჰჰაიპ ჩენლა ეიწბუ რუნგტი ინარკნე. დად, აპრაპორშჩიკ⁹²),—იჰიეიტ იაქია დშუაქუგზ, სარა სახე დააჰიენ.—უაქივ უარა უგუ იანაგო ააჰარდგრ.

სარა სნალაგან საქიექუა აარკაქუნე, ზნე ჰუგაჩოვი იარა იშუაიკუეი ზეიფშორაზ სნახციაქიან, აგურა ხაწაწიყანე ირასჰიეიტ ურთ აბჯარ იაშუა რქუარგელაზარ უი ასამოზხანეც ჩუეიქურხაშა შოიმიგზ.

ახა სარა სგუ იანაგანე ისჰაიზ აჩინოენიკცია ამალახაზგე რხე ირზადემგელტ. უი აუაუ-არფეს იმდგრა, იზშუგვდარა აუბ ჰია ირგუხმაქიეიტ. აღდლაჰია იაიილალტ ზეგე; ასაბიიქი ჰია რუადიე იბეგ ნეწაკშია იიჰაიზ აქივგე ასასაჰიეტ. აგენერალ სარა სახე იხე ააირხან დეგეშორჩჩო უს იჰიეიტ:—დად, აპრაპორშჩიკ! არრატო სოვეტქუა რქუგ იშუგყალალაც ეიფშო, აქიექუა რთიუეიტ ქივლარგლა აჩუგრწესრა იახუართაქუახაშუა აზე; არი აზაკუან იაწინაკუა აკვ აუბ. უაქივ ეგეგრთგე რგუ იანაგო აზე ჰრგზწააპ. დად, კოლექსკი ასოვეტნიკ!⁹³) უარა უგუ იანაგოგე ააჰაჰი!

აგლაზეთტი კაქთან ზშიგზ ათაჰმიდა, არომ რაციადანე იზლათიანე იყაზ ახფატი იაწიეცა იიქიუაზ იაარცკაქნე დალგან აგენერალ იახე დააციაქიეიტ:—უხაწკე, აგენერალ! სარა სგუ იანაგოიტ ქივლარგლაგე ზეხმარალაგე არაყა ჩუგკშარა ათახემ ჰია.

— იშოფოუჰიოი, დად კოლექსკი ასოვეტნიკ?—იჰიან უი იაიიქუაირხიეტ აგენერალ, უამაშია იბანე.—დაჩაქუფაშაკ ატაკტიკა⁹⁴) იაზდგრუამ: მა ხეხმარალა აჩუგკშარა, მამზარგე ქივლარგლა...

— უხაწკე, აგენერალ! კრეთირალა შიჩუშოშია.

— ე-ე, ჰე, ჰე! უარა უგუ იანაგაზ დაარაძა აზშოგე აწოუბ. აკრეთირალა აჩუგშორა ყალარ ატაკტიკაგე იჰუეიტ, ჰარგე ჰზე იაჰარხუაპ უარა იჰაბყოუგაზ. უი ამშოგე იხე აზე ასეკრეტტი სუმმა აყნეტტი ხენჯაქიეი ქიაბა, მა შიმიათე რაყარა აძიე იაჰთარც აგურა იჰარგარ აღშოოიტ...

— უს ანაკუხა, — იპიეიტ ატამოყონია ადირეკტორ, — სარა კო-
ლეფსკიი სოვეტნიკემ, კირგიზ უასა-შტიაწიყყოუბ, ურთ აღდგენილ
რატამან ინაბქუოგაგ იშაბქუაგაგ ეიდჰიალანგ დაგანგ დააპარგ-
თოზარ.

— ჰარა უი მაკანა ჰახხუცებ, ჰალა ციაჟიხაბ, — იპიეიტ აგენე-
რალ. — ეგა უს აკუხარგაგ ჰიარაკ ათახემქუა ეიბაშრალაგაგ უსქუაჟ
ახნეყუატიუბ, დადრაა, ახაკუან იშაწინაკუაულა, იშიპია დასუ შიგუ
იანაგაქუო.

ზეგაგ ირჰიაზ რგუანანგარაქუა სარა ისჰიაზ იაქუაგლოზ (ზთახე-
მეზ) რაკუხეიტი. აჩინოვნიკცია ზეგაგ ირჰიონ არ შოგუტრაგამზ დაარა
აგურჰანრა შათახეუ უჰია უბართ რეიფშოქუა. ადიე ხტე აყნე აშიაქა
ფენწა აჩათფრაჟრა აწკეს ამზარზხანქუა ჰხარგლა, ახაჰიტი თამც
ჰავატანგ აჩაანკლარა ეიპა იხშოგ აჟიოუბ ჰია იაქუწანგ იაგგლტ
ზეგაგ. აწგხუტიანგ აგენერალ, ართ რგუანანგარაქუა დანარზგდგრკ,
ითათენგეჟია აცცეში აათირშიშინ აბრი ეიფშო აჟი იპიეიტ:

— დადრაა! სარა სეხუთახხალა იშიასჰიარც სულნგ ისეფხადო
უი აუბ, აპრაპორშიკი იგუანანგა იიჰიაზ ატაქტიკა იაშო აფყარაქუა
ზეგაგ აწინაკუეიტი; ჟიგლარგლა აჩოგკშარა შამამხამზარ ესქაგნგაგ
ხეხჩარალა აჩოგკშარა აწკეს ეილჟუბ.

ნას არაყა იჩაანნიკლან ითათენგეჟია აიწაწარა დნალაგეიტი.
სარა სგურდმაწია სყალსეიტი; სგუ აარდუნგ აჩინოვნიკციაგაგ სნარგ-
ლადეშოტი. ურთ რგუ იშამგხუოზ რფშოგნხა რხქუა ნეიდკლა-აიიდ-
კლო ეიბარხუთ-ხუთუან.

— ახა, დადრაა, — ჰიან დნალაგახტ აგენერალ, დანაქუფსგჩჰა
იქოეიგალაზ. აჰაუა ათათენ ღჰა-ჟიპა იხუხუაძა იაცთერბბუა. — ზეგა
რეიპა იგუეიზადადოუ სჰინეტიქარფჰიგს ხეგდ დუ, სგურა განგ სნაპგ
ინგლწაზ აპროვნიკციაქუა ფერხავაკ რმოურც აზე აუს ანგგლოუ
ამთაზე, აბასყაკ ათაკფხექურა დუ სხე აღწარა სარა ისეზსგლგრ-
შოომ. უბას, ზეგა რეიპა ახშოგგაგ აწოუბ, ეგაშიართამ, აქალაქა
ანთარკლაკა ავწუწყა ჰტიანგ ჰხე ჰახჩალარც, ჰალა აჟიგლარაქუა
იყაიწო არტილლერიილსეი (უი აღშაბჰიპიაგაგ სგუ იანაგოიტი) ზნგ-
ზნგლა არ თგანგ რეჟიწარალსეი ჰაქუაგლაპ ჰია იიპარავეკ რგუ იანა-
განგ ირგძბაზ საქუშაპათუბ სარგაგ.

უაჟიგ აზგ აჩინოვნიკცია ეიბარჩჩო სარა იაასგუაფშოიტ. ასოვეტ
აქოგ იყაზ ეიმგწოიტ, სარა აკერ სგუ იაალგმსგერ სგლგმშოეიტ აბრი
ჰათერ ზქუზ აიბაშვგ იკუადარა: უი იარა იხათა იგუ იაანაგაზ დნა-
ფგქუსგლან, არი აუს აქოგ აფგშოარა ზმამგზ, ცქჟა იზგმდგროუბ
აუაა ირჰიან დაცნგყუარც იძბეიტ.

აბრი ასოვეტ ბზიახუ ანგყაზ აჩრგ ინარკნგ მშოქუაქ ააწხანგ
აამთაზგ ჰარა იაადგრტ, პუგაჩოგ იიჰიან დახმდგაქუა ორენბურგ
დანიადგუახო დშოაიიუაზ. სარა აქალაქჟ ათდამც აჰარაკგრა სგქუგ-
ლანგ სახმგფშოუაზ იზბეიტ ურთ აქულაცია რგერ. სარა უბასშია
იზბეიტ, სარა სგლალა იზბონგ ამთახმადტი აქიგლარა იყარწაზ
ახგს ურთ რხგფხმადარა ქიანტი რგლა იაზჰაზშია. ურთ ირგმან, პუგა-
ჩოგ აბაა ხუქქუა დგზიიანგ ინაპაწყა იყაიწახმაზ რყნგტი ირგაზ
არტილლერიაგგ. ასოვეტ იაძბაზ ანაასგუალაშიალაქჟ, არი ორენ-
ბურგტი ითდამცქუა რქოგ აკგრაამთაძა ჰთაკნგ ჰშოაანხოზ ზდგროუან,
იარა უბრი გუხმააგანგ სწიგუარც აფსგკ სგვხოზ.

ორენბურგ აქალაქჟ ათაკრა ატიგ არა იზგუამ, იზბან აქუზარ,
ათააციაარატი უსქუა რგვრა იაუსგმ, ათოურგზ ვგრა აუბ იზტიუ. ამილა
იაარკაქოგ ისჰიოიტ, ათგფანტი იანიჩალმნიკცია რგუაჩხანგმრა
იახყანგ არი აქალაქჟ ათაკრა უაყა ინხოზ აუაა რზგ იქუხგაბაშეიტ;
ურთ ამლაშრეი, რგცჰარას იყოუ ზეგი რხგრგაშეიტ უაყა. ადგროა
ზენდაქ იმარიადოუბ უსყან ორენბურგტი. აფსთაზარა ზენდა იუა-
ლგეიმშოხარახა იშოგყაზ. ზეგჟ ახუცრა იაქოგ აფსრეი აბზარეი ჰანი-
ქუშიო ანბგკუშ ჰია. ზეგჟ ეიბარქუფსგჩჰაუან, ახუქუა მბატიგლა იახ-
რგზჰაზ აყნგტი; აიაშაზგ, უი აუს უაღრეიმშოხარგლაწიყჟა იყან. უა
ინხოზ რაშოთაქუა ირთაჰაუაზ აბზარბზან ხქუა ირგშცგლტ; პუგაჩოგ
ზნგ-ზენლა აქალაქჟ დანაქილალოზგგ უიიყარა უსს ირგმამქუა იყა-
ლგეიტ. სარა აგუქოგლგრა სავონ. აამთა გქუერ იცონ. ბელოგორ-
ტი იბაა აყნგტი სალამ შიყუ სოლდომგზტ. ამვაქუა ზეგჟ ფგწიწიანგ
იკგნ. მარია ივან-იფჰიი სარეი, ჰაიფგრწრა ესაიირა ისზგმგჩჰაუა
სალაგაშეიტ. უი დზგქუშიან აკგმზარაკ ახმგსზგმდგროუაზ სარგუაყუან.
აკგ ზაწიგკ გურქგხგაგას ისგმაზ ჩოგლა ანგყუარა მიცარა აკუნ.
პუგაჩოგ იმთანგ სარა ხარ ამამქუა აჩოგ ბზია სგმან; უიი სარეი,
ისოუაზ აძატი ააჰშოონ, იარა უი სნაქუტიანგ ზნგ-ზენლაგგ აქალაქჟ

სენტეწნე სცანე პუგაჩოვ იჩოციეი სარეი ჰაილახესლონ. ართ დილა-
 ზესრაქუა რაან ესქმენგედე აიაირა ურთ აციგეახუტცია რახან იფანქო
 იზბან აკუზარ, ურთ ითივ, იფხა, ავგ რჩარგანგ, აჩოვ მარქათაქუა
 ირქუტთან. ზემგუა ეიდვალა იყახ აქალაქე აყნეტიი აჩოცია ურთ
 რიაირა რგლშომგებტ. ზნგ-ზენლა აღიახგ ინთეწლონ იმლაგახა
 იყახ ჰაშაყაციაგდე; ახა იხარ-ბლდარ იყახ პუგაჩოვ იჩოცია ირქვაგ-
 ლანგ აჩოვქშარა ურთ ირგლნარშომგებტ ეიქუცი იკაჟებ ასგ. არტი-
 ლლერიი აღგგელ ვლჰიგგურა იქუგვლანგ აგუგუა აათნარგალონ, ახა
 აღიახგ ინთეწწერ აშოენწია ილახონ, აჩოქუა უაჰა ნარგულმშო იგუ-
 ყენგ იახგყახ აზგ. აბას აკუნ იშოგყახ ჰარა ჰაიბაშრათი ჩოვქშარა-
 ქუა რსახა! იარა აბრი აკუნ ორენბურგტიი აჩინოენიკციაგდე გუა-
 ჩანარალსეი ხშოვკ ბზილსეი ჰია იზჰოვბ!

ზნგ, იშოგყალან ზდგრუადა, დარა იყიპავგკძანგ იშოგყახგდე ჰნა-
 რგეილან ეიმგრბლგეჟია იანგქუაჰცალა, სჩოვ ახგ საამგხაძაქუა ზვგზ-
 ცია ირხგემძაქუა ინიეუახ კახაქკ სნაიდგხხელტ; სგთგრქუა აჰია აღა
 ისრა საზგხოინგ სჩოვკეიწგხგმთახგ, აბლდააჰია იხგლთა ააიხგიტან,--
 უა მშოგბზია, პიოტრ ანდრეი-იტა! უშოთაყოუ, ანცია ილთხა უმო-
 უმა?—იჰიან ჰუაათიტ.

სარა სანგლაიხუათშო ჰაურაადნიკ შოიაკუბ ზდგრტ. დაარა მცხუ-
 გდე სააიეიგურღეიტ.—ბზია უბაიიტ, მაკსიმიჩ, —სჰიეიტ სარგდე იარა
 იახა.—ბელოვორსკენტიი უაიეითეი აკერ წუოუ?

— რაციაკ წუამ, ს-დად, პიოტრ ანდრეი-იტა; იაცვ აუბ უახგენ-
 ტიი სანაა. სარა უარა უხგძალა შიყუ ხუქვკგდე სემოუბ.

— იაბაყოუ ნას უი?—სჰიეიტ სარა, იარახნაკ სოურაზოუროუ
 ზეგდე სვეიცრაშინგ.

— სარა ისემოუბ,—იჰიეიტ მაკსიმიჩ, იკუა ინაპგ ნთაწანგ.—სარა
 ჰალაშოა დაქუსგრგულტ შოაყა ყალალაკგდე არი აშეყუ უარა იქქუ-
 ლგრშოარც. იარა არაყაწიყაა ქააად ეიკუარჩო ხუქვკ აასირკენ აყყა-
 ჰია დლგქუშეიკუა დციეიტ. სარა უი აახსგრტლან, აფსარა-აფსარა სგუ
 ეისუა აბართ რეიფშო აეიქუა სნარგეხეიტ:

„ანცია უბას იგუაფხოეიტ, იაალგრყანგ სარა ანგდა, აბგდა
 ლქუხარც; აღღენეი აჰოვ ანგდე-აბგდე გუცხუგდე დსგმამ. უარა უახა
 სხგ სგრხოეიტ, უარა სარა სხგ ესქმენგდე აბზიარა შოუთახგზ, უარა

დარბანზაალაკა აუჯ იცხერაარა უმზაზგხორიუ ზდგრუეიტ აზგ
 ანცია სიაშაპკუეიტ იშააკუხალაკგაგ აბრი ამიყუ უარა უქუზენა
 ინერიც აზგ! მაკსიმში საქუირგულღეიტ უი უარა იუქუირშიარც. მაკ-
 სიმში იყნეტი პალაშა ილაპაიტ უი უარა ლასგ-ლასგ ხარანტიი
 უშობილო აქალაქა უაღწნე უანხგსლო, ნასგაგ უარა უზგ ზენდაკგაგ
 იშოუმხანო, უარა უზგ ილაღრდქშაზხა ანცია იპიოგაგ უშოგრზემ-
 ხუცუა. სარა აკრაამთა სგრმაზავენ; ნას, სანზიხახ, ზგფსთაზარა იალ-
 წგზ საბ იცგნხურას უაჟიგ არა კომანდირს იპამოუ ალექსეი ივან-იფა,
 პუგანოვ ილა აპაბ გერასიმ დგრშიანგ მჩგლა საარგმხნე სიგვიტ.
 უაჟიგ ჰარა ჰავნე აყნე აყარულ დგსხგლაფშოუა სეყოუბ. ალექსეი
 ივან-იფა მჩგლა ფპიგსს სიგარც დაჭუბ. უი, აკუღინა პანჭილ-იფა
 სგუცხუ ფპიგზბა ლოუბ ჰია აციგაახუცცია შოგლჟაზ ზდგრუან, ახა-
 იმპიაკუა ბგფსგ ეიქუსერხვიტ ჰია სეიპიოიტ. სარა სგფსგრ ეიპა
 ისხეიღაჟუ ალექსეი ივან-იფა იეიფშო იყოუ აუაჯგ იფპიგსს სყალარ
 აწკეს. უი სარა დაარა ბათესგლა დგზნგყოიოიტ, დგაგსგქუმაქა-
 რუეიტ, საზხუცნე იპაიტეგ ხასგმწაკუა სანგყალა, ალაგერ ახა აციგაა-
 ხუცკვ იყნე ბნაგანგ ლიზავეტა ხარლოვა¹⁵) ილზგრუზ ეიფშო ბზგ-
 რურტეგ სნგყოიოიტ ჰია. სარა ალექსეი ივან-იფა სიპიეიტ ახუცხა
 სეირაძარც აზგ. უი დაქუშოაპათხვიტ დაჩაზ ხემშო დაათშოგრც;
 აბას დაჩაზ ხემშო რგშთახა იარა სანიცემცა, ნას სარა სზგ იარბან-
 ზაალაკა რეცპაშარაკ ყალომ. სემშო, პიოტრ ანდრეი-იფა! უარა
 უოუბ სარა დგგლავგს ისემოუ, უსეცხრაა სარა არგცპა. აგენერალში
 აკომანდირციეი ზეგაგ ურგჰია იაარლასნგ აცხერაარა ჰართარაზგ,
 იუზალგრშოონგ იყალოზარ უარგაგ უაიი. სარა სოუბ იზუა, უარა
 იუზგუაჯუ, აეთემ რეცპა.

მარია მირონოვა.

აბრი ამიყუ სანნაფხა, სარა სხაგახარც აფსკვ აასგგხვიტ. სჩა-
 ბაა რეცპაშარაკ აზგყამწაძაკუა, ამაპმეზ იარგო სგთორგსგნ აქალაქახა
 სდიექულსვიტ. არი აფპიგზბა რეცპა ლქუზხრაზგ ამჟან იასფგხა-
 შაალაკა ზეგაგ რზხუცრა საჭოენ, ახა აკემზარაკ სზგმხუციტ. აპყყა-
 ჰია აქალაქა სანნალალა სშოიამშაზ აგენერალ იახა სნეინ სჰაშო-
 ფეშოუა სნგვნაშოგლტ.

აგენერალ დღოვი-ვეიუა აუდა დღუნან, ითათენგეჟიგა ხუჯეჟი
 ალუა თერბბუა. სარა სანიბა დაათველტ. სარა სხგ-სჟუგ აფშოფსო
 იამხაციგმახზარ აკუხაბ; უი იაავუცარაკნე დსგზწაიიტ აბას სტესი-
 სტესი ეიხვემო სგზნიეზ ზაკუუ აზგ. უხაწკგ, აგენერალ!—სჟიეიტ
 იარა იახხ, —სარა უარა უჟჟუგ სააიიტ, საბ სზგზშოახ იეიფშო სჟეჟ-
 გულნე; ანცია დსგმანე სჟჟიოიიტ სგზუჟიო აზგ მავ სციჟმკერც, სარა
 სტესრაგეგ სგზხარაგეგ ამგრჟიოუბ.

— იზაკუზი, ს-დად? იყალაზიეი?—დაასგზწაიიტ ათაჟმდა, იზგ-
 ვაჩამკრახა.—იარბანუ უარა უზგ სარა ისგლშოანე იყასწარა? იჟაა!

— უხაწკგ, აგენერალ! აპრიკახ რეთ, სოტნიაკ ასოლდათციეი
 ჯგზჟიეი ჟიავკე რაყარა აკაზაქციეი სეთანე ბელოგორსკტიი აბაა
 არგცქმარაზგ სდიგქურწარც.

აგენერალ ილა აასხმგრთაძაკუა დსგზუაფშოუან დხვახზარ ყალაბ
 ჰია იგუ იანაგო (უი აზგ ზენძაკგეგ ელაგარა იმამგზტ).

— უი იშოთა? ბელოგორსკტიი აბაა არგცქმარაზგ უჟიოუ?—
 იჟიეიტ იარა აწგზუტაიანე.

— აგურა უსგრგოიტ უი შოგნახგდო ალა,—სჟიეიტ სარა, სნეი-
 ცრაშიანე.—ამალა სუჟიოიიტ სგშოგ.

მავ, არფვზბა,—იჟიეიტ უი, იზგ რწესუა.—აბასყაკ ახვბჟოუ ალა
 იზგმარიოუბ ამვა ლბგწჟიანე ასტრატეგიატი ჰუნკტ ხადა⁹⁶) შიყუი-
 ყმარ, ნას უი იშოთახუ ეიფშო ზენძა დშიაიირ ალშოოიტ. ზნგკ
 ამვა ანბგერწილაკე...

არი აიბაშრატი უსქუა რთეძშია ალაციაჟიარა დახანაგალაძოშია
 ანგზბა, სარა სგცკაკნე დაიფსყეიიტ.—აკაპიტან მირონოფ-იფა,—
 სჟიეიტ იარა იახხ,—სარა სახე ამიყუ ლვიტ; უი აცხგრაარა და-
 ჰიოიტ: შოვებრინ მჩგლაწიყა ფჟიესს დიგარც დაჟუბ.

— იწაბგრენუ? ო, უი შოვებრინ დაარა შოელმ⁹⁷) დღუბ; უი
 სარა სნაპე დფვხაშიანე დანეყალა 24 საათ რგლა იუს დსგრძოიიტ,
 ნას უი ჰარა აბაა ახგქუ დნგქურგლანე იგუდწიანე ჰილგაბ! უაჟე ზნგ
 იათახუბ იააჰაჰჰარც.

— იააჰაჰჰარც!—სჟიეიტ სარა, აფგრქე ჰია საიილაშიანე.—უანძა
 უი მარია ივან-იფჰა ფჟიესს დიგოიტ!..

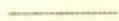

ოო!.. ჰია იასქუაირხიტ აგენერალ—უი უიასარა იუადეკამი
 უაჟიგ ზნგ უი შუვაბრინ დიტჰისნგ დააყალარგდგ ლარა ილზეიტჰისნგ,
 უაჟიგ უი დააგუცარეიკერ, აცხერაარა ლგითარ ილშოართი დეკოუჰ.
 ნას, ჰარა უი ილაიგუდწინგ დანაჰშლაკჰ, ანცია იჰიარ ლარა ხაწა
 დგზგაშაგდგ ყალაჰ. აჰისა ეიბაცია ფშოძაქუა თგტჰა ტიახაწას იაან-
 ხომ; უი შთა, სარა ისჰიარც ისთახგზ, აფჰიგს ეიბა ეიჰაგდგ ირლასნგ
 ახაწა დღგფშოააუეიტ აფჰიგზბა ლასთა ჰია აუჰ.

— სარა აფსრა ეიჰა საქუშოაჰათხაჰ აკუმზარ უი შუვაბრინ დსგ-
 ზიოუჟუამ!—სჰიეიტ საქუააჰკნგ.

— ბა, ბა, ბა, ბა,—იჰიეიტ ათაჰმადა.—შთა იზდგრუეიტ იყოუ:—
 იშოგზბო ალა უარა შარია ივან-იფჰა ბზია დუბოზაჰჰ, ოო, არი
 დარა უსუჰ! იაუუეი, გუშა! ახა სარა ამაღახაზგდგ იზსგლშოომ
 როტაკ ასოლდათციეი ვენჯაჟიეი ჟიაგგკ აკაზაქციეი უარა იუსთარც.
 არი ხშოგვ ზწადამ აკგ აკუხოიტ; სარა უი აზგ ათაკ-ფხგქურა სხგ
 ისზადწომ.

სარა სხგ ლასგქუსგჟტ; სგფსგ ვეინ სეგრყგ იკგლაგღოეიტ. უს
 აბღაჰაჰია იყასწაშოაზ სხგ იათაშიეიტ: არი ზაკუუ აფხაჰ იბაჰ
 ანავსტიი ახგ აჰოგ, აჟიგტიიტი აროშინსტიცია იშოგრჰიალრ ეიფშო.

აქტიუბატი ახ

ითხეგე აქთა

უი ამთახე აღე

თიენ, უი იეფეიგე იციგეოუბ ახა—

„იხუთიოფუზიე ააირა სარა სჰაფეკუ?“

იწაიტი უი აიზრხანე.

ა. სუმაროკოვ.

სარა აგენერალ სნეიფერწენ სეცეკენე სუადახე სეციტი. საველინი დასფელტი ესნაგე იიჰაიცი ჰიო.—იუფუზერტხანიე, დადხეიტი, აკე იაგანე იყოუ აბრაგეცია აიზრგლეგალარა? უარა უეიფუო იყოუ აუავგე აუფეიფელ იუსუმა აბრი? ესქეგნეგე ამთა ეიფეშემე: აკე იაფსადამ ახე უთახოიტი. ათერქუა, მა აშოვედ უიბაშუაზარ, უი იახაროუხეი, ანთ უარა უხეშოთოუ რეხამ აჰიარაწიყეაგეგე იაფსამ.

სარა უი იაჟიე ააიფესეციტი,—ხენდა ზაყა ფარა სემოუხეი?—სჰიან სნაიზწიან.—იყოუ უარა იუზხოუბ,—იჰიეიტი, აგუახუარა იქეფეშეშენწანე.—ურთ აგანგეაშოცია აკერგეგე ეიმდეიტი, ახა იხულაკე რციეწიახრა სახდეიტი. აბართ: იეიქუა ააჰიანე იჯგეა დღლთაფეშენ იხუხუადა, იფანე იყაზ ფარათრაკ ააციერეგეიტი რადენ-ფარალა ითინე.—აჰე, საველინი,—სჰიეიტი იარა იახე,—უაჟიე სარა აბრი აბეჟა აასეთი; იაანხო უარა იუმახ. სარა ბელოგორსკეტი აბა აყენენდა სეაროუბ.

—ს.დად, ჰიოტირ ანდრეი-იფა!—იჰიეიტი ს-დიდაკე გუეიზადა, იბეჟ ქეჟ-ქეჟუა.—ანცია უიციშია; აბერეჟე, აბრი ეიფეშე ამთახე ამეა უზლანგლოხეი, ურთ აბრაგეცია ურემბაკუა ჯარა შაქთაკ უხეიხეგომეი! უარა უხე აგუხადა უეკემზარგეგე უანი უაბი მა ირეცჰაშია. იაბეკუუ უარა ცატიეს იახეუმოუ? უხეცოხეი? უააფეშე ფეტრაკ: არ

აარ ურთ აგანგაშცია ზეგაგ ნგშთაგუა ირკე; ნას უცა უთახე
ზარ ლადაგაგ ვადაგაგ.

ახა, სარა სგუ თთასკვზ ლულულაწიყა ისგდგსკვლტ.—შთა იათმ-
თამ უი ალაცთაჟიარა,—სჰიეიტ ათაჰმადა იახა.—სარა სცაროუჰ,
სარა სემცარ სგლშო სყამ. უმგურჯან საველიჩ: ანცია დრეკჰა-
შავუბ; იზდგრუადა ჰაიბაბახერ! იუდგრუახააიტ, უაციფხამშან უაგა-
შეიგდან. ახნტი-ხუ იათსაზარგაგ უარა იააუთახხო იარბანზაალაკა
ახუალა. ართ აფარაქუა სარა უარა იუსთეიტ. იზდგრუადა ხემშო
რჯნუწყა სხემააკუა სანგყალა...

— არი ზაკუხეი იუჰიო, დადხეიტ?—იჰიან საჟია ააფიყუეიტ
საველიჩ.—სარა უარა უმალა უსგშთრაცუ! უი ეიფშო უარა ფხეძგაგ
უსმეჰიან სარა. აბას უარა უეიზგაგ-უეიზგაგ უმცარ უმუა იუძბაზარ,
სარა შაპულა აკუხარგაგ უარა სუშთალანგ სცალაპ, მამზარ უარა
სშოფაუცრგწუეი! უარა უსემამყუა სარა აბრა ახაჰიტი თდამც სთა-
ლანგ სტიანაარცუ! ნას სარა სხაგახა ჯუშომა? უარა იშოუთახეუ,
დად, სარა საკუზარ, სარა უარა სუცრგწუამ.

სარა იზდგრუან საველიჩ აჟია იმაკრა იშოაფსამეზ, უბრი აყნეტი
ამვა ჰაქულარც აზგ იჩორიზორც დაქუთეგსტიიტ. საათგეჰაყ
აშთახა სარა სმარქაფა სნაქუტიეიტ, საველიჩგაგ, უი აქალაქა აქოგ
ინხოზ აძიგ, იაჰჟეიწოზ ახიამეზ აყნეტი ამალა იითახ აჩაბაა ცკრ-
კაგ აბავქუა ალბეყყა დნაქუტიეიტ: ჰჰოგნახანგ აქალაქა აგუაში აყნგ
ჰნეიტ; უაყა აყარულცია ჰანთრეჟეიტ; ჰარგაგ ორენბურგ ჰნალწგნ
ჰნგქულეჟეიტ.

ახულარახა ახგ ნარხეიტ. სგზლაცოზ ამვა ჰუგაჩოგ ააგვლართას
იახიმაზ ბერდტიი აქეთა იალგანგ იგან. ამვა იაშაწიყა ასგ ანგჟ-
ლან; ახა აკარშირა ზეგაგ ესააირა იჰოგცხო აჩოგშთაქუა ანაგყყალა
იანგნ. სარა სჩოგ ინეიწგხნგ ირხეფხეფუა სცონ. საველიჩ ხარაძა
აჰერგაჰაია დგსხგფშოუა დგშთან, ეს-მინუთგაგ სგქუქუთიუან:—
ფშშალა, დად, ანცია უიშაზარ. ფშშალა? არი იშიხაშა, სჩოგ
ეიცაყყა უარა უჩოგ აშაპეკეზაჟი იახაძომ. უაბაცცაკოუეი? უი ბზიან
აჩარახა ჰკოზარ, ახა აიხა აყუუა ჰაწალოზარ აკვრ აადგრუამა...
პიოტრ ანდრეი-იფა... ს-დად, პიოტრ ანდრეი-იფა!.. ჰთოუმერხან!..
ანცია უარა დუ, იააშანგ დთახოიტ საჰ იხუქ!

უს იაარლასნე ბერდტი ამცაქუა ხხა-ხხაძა იააბეიტ. არი აქეთა იარა აღდგელმა ალა ხაჩაგას იამაზ ათჰიააქუა ჰნართალტ. საველი დანემხაკუა დსეშთან, იაშოშოფხმეძ ჰიარაქუა რწეხუა ააფემქიადო. სარა აქეთა სნახეკუშოაშია თერხაგაკ სმოუკუა სცაბ ჰია საქუგულოუან, ახა უს სანენაფშო, ინარიაშთანე სქუათხმაწიყუა ალაშცარა იაადზბააიტ ზ-ვეკ რაყარა აუა ანხაცია, რლაბა დუქუა რხარზხალა. ართ პუგაჩოვ იანგელართაქოვ აფხმაგელავ ყარულციას იგელაზ რაკუნ. რბჟე ააჰაქუდგრგეიტი. სარა აპოროლდ⁹⁸) სეზდგრუამეზტ აზე სეზჟე მგრგაკუა აშოშჰია სნარგვსნე სცარც-სთახხეიტი; ახა დარა აბლდააჰია იასეკუშთან რუადიე სჩოვ აღურა დამწასნე იაანიკელტ. სარა აძგრჰია საჰია აათესთაან ანხავ იხე სლასტ; იხელფა დეიქუნარხეიტი უი, ახა უეიზგეგ დააბალგბათან სჩოვ აღურა ააიმეუწშიეიტი. ეგგერთ იყალაზ რხემბატობარახან ინასფერობაჰიეიტი; სარა უი ამინუთ სხე ინარხუნანე სჩოვ ამაჰმეზ ნასგრხან აპყაჰია სნექულეიტი.

სარა, იარბანზაალაკ აშიართა აყნეტი, იაიიგუახოზ აწხ ალაშცარა სეიქუნარხარ ყალონ, ახა სააქუგეყნე საახმაფშოზარ დაბაყოუ საველიჩ სარა დსეშთაძამეზტ. ათაჰმადა რეცჰა იჩოვ ცვრკეგ ალა დეკნე აბრაგეცოი დზერციემეციტი. ნას იყასწახოუანი? აკერ მინუთგეგ სააიზფთშოტი, ახა იიაშთანე დშოვრკეზ აგურა ანეზვა, სჩოვ აბე. აასერწინ დსეზრემხოუანარ ჰია საახენჰიტი.

აგუაჯარა საზაიგუახო სანალავა სძერგვზარ ხარანტი იალხეიხა-ვეიხა შთებქუეი ს-საველიჩ იბჟი აასაჰაიტი. სარა იაარცცაკნე სქოვ-ნახან, რაციაკ მგრწეკუა, ფასა მინუთქუაკ რეშთახე საანგეკელაზ ანხაცია აყარულცია სეითანრელაჰახტ. საველიჩ უა დრელაგელან. ათაჰმადა იჩოვ ეიცაყუა დლახერჰიან იქუაჰიარა რჩიზხეყაწარა იაქოვნ. სარა სნეირა ურთ აარგურლეიტი, ურთ აკეუ-სუ ჰია ილხეიფხეჰიანე ილსეჟილან აბრი სჰიონაწე სჩოვ საახერფააიტი. ურთ რუადიე დეზლახბოზ ალა რხადა იაკუნარგეგ ყალარგნ, უაქეფწიყუა-რჰიენტქარ იახე ჰშოვრგოზ ააჰაიჰიეიტი.—ჰარა ჰჰიენტქარ,—ნაცი-წეიტი უი,—დაქუითუბ აპრიკაზ ჰაითარც: შიარა, იარა უაქეფწიყუა-შიეკნაჰჰარუ, მამზარგეგ ანცია ილაშარა⁹⁹) ჰახეფშორუ!—სარა სჩოვსმგრხხეიტი: საველიჩგეგ სარა დსქოვფშოტი; აყარულცია ჰრგ-მანე რქოვნარხეიტი ეიბარგურლდაწია.

ჰარა ჰაიმანე აგუაჰარა ჰანთესენ აქეთა ჰნალალსეიტ. ავნქუა ზეგე რჰუ აციემზაქუა ააბონ. ზეგეგნჯარა აშოგკბჰქუეი აპიჰიანტ ქუეი გონ. ამჰან სარა ისფელსეიტ აქილარ რაციაჰდანე; ახა ურთ დარბანზალაკე აძეგე ალაშცარაჰუჰ ჰარა ჰიზეჰამთეიტ, სარგეგ ორენბურგ სჰიცერნე სშოგყახ რზემდრიტ. ჰარა ჰშოჰაშოახ ჰრგ-მანე, ამჰაქუა ახეიხაგალახ აკუაჰე აჰუჰ იგელახ ავნე აყნე ჰნარ-გეიტ. აგუაში აჰუჰ ჯ-უალგრქუაჰეი ჯ-ბზარბზანეი გლან.—აბარ აჰთენრაგეგ,—იჰიეიტ ანხაცია რუადიე;—უაქეჰ შიარა შიშოააგახ რაჰ-ჰიბ. უი ნაყ ავნე დნეჰნალტ. სარა საველიჩი სააიხუაფშოიტ; ათაჰ-მიდა იხალა ანცია დიჰიო ილახე-იჯემშ აძატირა დაქჰენ. კრაამთა სფშოენ; აწეხუტიანე ანხავე დაადილწენ:—უცალა; ჰჰიენთქარ იჰიეიტ ოჰიცერ დეჰნაჰაჰლარც,—იჰიეიტ სარა სახე.

სარა უი ავნე, მიმზარგეგ ანხაცია იშოზერჰიოხ ეიფშო აჰთნე სნეჰნალტ. აშოშოატი ციაშქუა იარკეზ იდგრალაშოონ, ათამცქუა ახადე აქუთიოუშია იყახ ქეაადლა იხყან; აქიეჰ ალა, ასქამქუა, ასტოლ, შახალა იენაჰახ აჰურდოძიეაგა, აწიემლ იხშე ამპახეშე, აკუაჰე აჰუჰ იეჰაგელახ აუხეატ,¹⁰⁰ აშოესტოკ¹⁰¹) თბაა აყუჯალ-ქუა თაგელანე.—აბართ ზეგე რგლა ნხავეკ ივნე შოგყაც იყან. პუგა-ჩოვ კაჰტან ყაფშეკ იშინე, ხელთა ქუაციე იხანე, იბლადარაქუა თარს ივნე იჩოგრუაჰდუნე ათამც იეკდეზ ანეხაქუა რეწყა დტიან. უი იაიიგუარა იგელან ივეზცია ხადაცია ფეტჰეკ, აკე იგდმგრხაძარაშია რფშოენწანე. ორენბურგენტოი ჰიცერკ ლაიიტ ჰია აქიბე ირაჰახ, ურთ აბუნტ ყაწაცია უამაშია იშოგრბახი, იარა უბრი აყნეტი ორჰაი-ტშოტინე ისფელარც ორშოზახეყარწანი მვაშო იუბარატიე იყან. პუგაჩოვ დშოასეხუაფშოზე ეიფშოწიყა სიდგრტ. აჩოგრუაჰდურა ფშორა იაიიფშოწიწახეგ ნაიხყა იციეიტ.—ა, უხაწეკ!—იჰიეიტ უი სარა სახე, დაილახ-ჰოხეხან.—უშოთყაყო? ანცია უაბაჰშაიიგოეი უარა არახე? სარა იასჰიეიტ სხატი უსკ სეჰანე სეშოცოზ, ახა ამჰან იარა იუაა სშოაანერკელახ.—იარბან უსუ უსცოზ?—დსეწაიიტ უი სარა. სარა ათაქს ისჰიარგზ სზემდგრტ. პუგაჩოვ, აუაა იშორაჰაუა ისჰიარც სთახემგეშია იგუ იაანაგან, ივეზცია რახე იხე ნაირხან იდილწოგც ადგრაა ნრითეიტ. ზეგეგ იჰიატიე აახარწან ინდილ-წიტ. ახა ჰეჯა იახეგელახ ოთეფ ინახემწესიტ.—იჰია უაცემშიაკუა

ურთ იშორაპაუა,—იპიეიტ პუგაჩოვ სა სახე.—ურთ სარა აკვამ
 რციეზძომ. სარა სგლაქუა ნციეწგრეფშანგ ასამოზენეც იზაიდუა
 ივგზცია სნარგზუფეშოიტ. ურთ რუადიე იფაწა აშოლა აალანდესა-
 ხდანგ, ზებლა ველჯეკუშია იყაზ ათაჰმბადა გუთბაა, აპალტა კმაქო
 იშიეზ აეივანგრ ინახდანგ იხუხუადა ალენტა იაწია იხეზ ადა იარბან-
 ზაალაკე დაჩა სირკ დალაყანგ ჰია დეყადამეზტ. ახა შიეშგქუსაგვ
 დგსნაშოთუამ უი ივგზა. უი უავოუკ, დნადადანგ, იეივანგრქუა თბანგ,
 ვგნავიყაა შაგქუსა იხგწუაშია დგზბეიტ. იფაწა-ეილაჩ ციხეყათუნგ,
 ილა ციეშქუა კუეი-ციეიუა, იფგწა აკვლჰარაქუა ამადამეკუა, ილახი
 იძამეკუეი აკან ციაფშ ირგენტატალაზ, აციერტეშოა თეფ ზნგზ იხე-
 იქოვ თბაა იიანდგრეფშოუან იუზეილემკააშოა აკვ. უი აკირგოზ ხალათ
 აწაყა ხარფ ყათეშკ იშიენ, კაზაქ ეიქუაქ იშინ. აფხმატიი (აშთახ
 იზლაზდგრეზ ალა), იბნალახაზ აკაპრალ ბელოზოროდოვ¹⁰²) იაკუნ;
 ევი, აქანასიი სოკოლოვ (ხლოპუშა¹⁰³) ჰია იხეშთან), სიბრატეი
 ამადენ წზგრთაქუა რყნეტი ხენტი იბნალახაზ, აციეგაურაზე ახგარა
 ზქუე იაკუნ. ილკაანგ სარა სზერგუათეიშოა აგუთეხაქუა შასგმაზ-
 გვგ, აბას იაალგრყანგ სარა სნაზლაშიაზ აუაა სხუტრაქუა აკერგვგ
 იაადგრეშანხეიტ. ახა პუგაჩოვ აზწაარა ისითაზ ალა საალგეხეიტ:—
 იჰია, იზაკუ უსუხეი უარა ორენბურგ უალწნე უზააუა?

უამაშია იყაზ ხშოვკ სხე იათაშიეიტ სარა: სარა უბასშია იზ-
 ბეიტ. აბრი ავენტეგვგ პუგაჩოვ იქოვ საახგაზ ამჩ,¹⁰⁴) სგუ ითაზ
 აუს ასეროტე აამთა სნათოშია. სარა უი სხე იასგრუარც ააძ-
 ბანგ, იზქუსკუაზ იარბანუგვგ ცკაა აზხუცხა სმოუკუა, პუგაჩოვ
 დგზსაზწააზ ათაქ იაჰიარა სნალავეიტ:

— სარა ბელოგორსკეტი აბაახგე სცონ, უაყა იგქოა ცალანგ ირ-
 მოუ აეთემ ფჰიეზბა დალგზარც.

პუგაჩოვ ილაქუა ააცვლ-ცვლიტ.—სარა სუაა ირეიუანგ დგზუსდა
 უი აეთემ დგერგუამწუა?—იჰიან დნგვგყააიტ პუგაჩოვ.—უი იქნა-
 ციაკვგ თყაოზარგვგ სარა სსულ უეიზგვგ დნაციცარემ. იჰია: დგუ-
 სდა იზხაროუ?

— შგვბრინ იოუპ იზხაროუ,—სჰიეიტ სარა.—უარა აჰაპ იფჰიეს
 ლქოვ იუბაზ აფჰიეზბა ჩმაზავგ უი დგრგუაყოუა დაანკვლანგ დიოუპ,
 მჩგლა ფჰიესს დიგარაცვგვგ ითახუპ.

— სარა ისგრძობა შვებრინ, — იპიეიტ პუგაჩოვ იჩაახერშიანგ.
 ში იღერხრა დეკოუპ სარა სნაპე აწაყა დასუ იხე იათაშვილაქა
 შოხინჯუმეო, აქილარ რგრეუამწრა დშაქუთიემ. ში დეკნასპაპ
 სარა.

— აქიეკ აპიარა საქუთიტი, — იპიეიტ ხლოპუშა, იბეჟ თახუაჩხ-
 ძა. — შურა შვებრინ აბააქუჯ კომენდანტს იყაწარა უახეცკაკეიტ,
 უაქიე იენაპარა უახეცკაკაუეიტ. შურა აკაზაქეია იაკუმი რზუუიტი
 ამსთა ნაჩალენიქს შრთ დახერხაურგელაზ აზე; აფხაძა იააუაპაზ
 აცემაპიარა იახერყაანგ შრალა იუმერშიან შრთ ამსთცია.

— შრთ ეგარეცპაშატიემ ეგარანაქტიძამ! — იპიეიტ ალენტი იაწია
 ზეხდახ ათაპმდა. — შვებრინ იენაპარა უადავძამ; ახა აბრი აჭიეერ-
 გეგ აბრახე დეზხაახ ზაკუუ აზე პნაიხწაარ ცემაემეზტი, ში შურა
 პიენტიქარს უიემშოზარ, ნას აცხერაარა იოურაც უარა უქუჯ დზაიუა
 იარბანუ; შურა პიენტიქარს უიშონდახ ეხაანძამეგ ორენბურგ უარა
 უალაცია დზრგდტიალლოუ ზაკუხეი? ჰაქუთიუტიუაზარ ში პარა აპრი-
 კაზნია¹⁰⁵) აყენძა დნაგანგ მცალა დპარპიაცია: სარა სგუ უბას
 ისნათოიტ, ში ფშუგხუგვს პარა პახე ორენბურგტიი აკომანდირცია
 დაარეშოიტ პია.

არი აცემა-ხუცვე თაპმდა იიპიან უავე აგურა იხაზერწაშა აკე
 აკუნე იზბეიტ. სარა ზნაპაქუჯ სეყახ აუავე დანაასხუც, სცია-სეჟ
 აურაზოუროუ აწაა ეიფშო იხაშაშაძა ივასეხეეიტ. პუგაჩოვ იგუეი-
 თეიტ სარა სშააიწინაკვზ. იუაპაუოუ, უხაწკე? — იპიეიტ ში სა სახე,
 დლაციყუსუა. — ს-ჭეელდმარშხალ იიპიო აუს ზლოუ აკე აუპ პია
 სეკოუპ. შურა უგუ იშოფაანაგოი?

პუგაჩოვ დაახერჩაშია იიპიან სარა სგუ აარლულეეიტ. სარა
 საცეემშიაძაკუა ათაკს იასპიეიტ, სარა უაქიე იარა ინაპე აწაყა სშო-
 ყოუ, იარა იშოითახეუ ეიფშო ისხიულაკე დშაქუთითუ.

— იზიოუპ, — იპიეიტ პუგაჩოვ, — შთა ისაპი შიარა შიეკალაქე
 უაქიე იატსთაზაშოუ.

— ანცია იჯშარალა ხარ ამაძამეკუა იყოუპ, — სპიეიტ სარა.

— ხარ ამაძამეკუა? — იპიან საქია აათეიპიეიტ პუგაჩოვ. — აქილარ
 რაკუხარ ამლა იეგანგ ინწიახუეეიტ!

ასამოზვანეც იიპიოზ წაბერგენ; ახა სარა სეკუხმან აყნეტი ურო ზეგმე ბაშა აქიაბექუოშია, ორენბურგ ზეიუა უთახეუ ზეგმე აზაბასქუა რაციანე იყოლშია აგურა იხასგრწო სალაგოეტი.

— იუმომა უარა, — იპიეიტ ათაჰმიდა, — არი ულა იშაბოგმე უქარა დშაჰოუ. უახენტი იბნალანე იააუა ზეგმე ეიქუშაჰათნე ირჰიოიტ ორენბურგ ამლაკრეი ანწიარეი შოგყოუ, უაყა აფსხათს-ქეწიყა ჰათერ აქუწინე იშოგრჰო; ნას არი აგურა ჰხაირწახუეიტ უაყა შაყა უთახეუ ზეგმე გყოლშია. უარა შოგაბრინ დეკნოლჰარც უთახეზარ, იარა უბრი აენაჰართა აყნეწიყა აბრი არფესგმე დენაჰ, ადოგმე დმეცუა დანენზარც აზე.

არი იმიიხაშა ათაჰმიდა იაქიაქუა ჰუგაროვ დლაკ-ჯაკუაშია დაყარწეიტ. ახა ნასგფნე ხლოპუშა ივზა აქია იმიიკუა დალა-გოეიტ. — იახოუბ ნაუმოვიჩ, — იპიეიტ იარა უი იახე. — უარა ზეგმე უხუარლარც, ეიხეუყყალარც უთახეუბ. უხაკუ დაუუზეი აბრი უარა? უაჰე დახეუხათეშოა აქერგაჰია უფსე თაკაქახეუბ. უარა უხათა ანეშიენტრა უთათეშოეიტ, ნას დანაშა შოუკე თოურხარც უაქეზეუბ. იმაქუმა უარა იყოლთიახოლ აშა?

— აბრი უარა უარბან უაჰფსეცქემოუ? — იპიან იაიქჰარიხიტ ბელობოროდოვ. — იაბანტი ააუგოეი უარა აბრი ეიფშო არეცჰაშარა.

— ჰიარას იათახეუზეი, — იპიეიტ ხლოპუშა, — სარგმე აგუნაჰარა-ქუა სემოუბ, აბრი ანაჰმე (არაყა უი იბაჰ მაცარახა იყაზ ითაქეუმ ააირაწიეიტ, იმალრაქუა დვარეხანე ინაჰე ხე-ქამსა აარფშოა), აბრი ანაჰმე იახაროლ გყოლ აქმერსიან შა აკათიარაქო. ახა სარა ითასგრხოზ ისქაგელოზ რაკუნ, ასას იაკუმეზტ; ავნე აფერკა სად-ტიალანე აკუმეკუა აშა ეიხდაქუა რეჰე აბნა ლამცარაქო; ათაკუა-ჟიცია რეთაჰია¹⁰⁶) ალა აკუმეკუა, აკისტენი¹⁰⁷) აიხა აყუუეი (ატეჰუ) რელა.

ათაჰმიდა ნაყ იჰო ნაირჰიენ, — აფენწა კელჰარა ფეჰიეიეი!.. — იპიან დაყუნდ-ყუნდიტ.

— ზაკუზეი უარა უა იუხუთ-ხუთოა ათაჰმიდა ყარმეჯუაჰი? — იპი-ეიტ ხლოპუშა — სარა იუსგრბაჰ აფენწა ფეჰიეიეი ზაკუუ; ურჰანკელ, უარა უაამთაგმე ააიხრა იყოლ; ანცია იჰიარ უარგმე არეთია უაჰეჰე... უაჰეჰე ზნე ურჰანკელ უფაწიეიქუა გწსეჰიეიარც უთახეზარ!

— დადრია აინრალცია!¹⁰⁸)—იპიეიტ იჩაარუაჯუნე პუგაჩოვ
 იახხოუპ შთა აქია ეიმაკრა. ორენბურგტი ალაქუა ზეგაგ ბეანდო
 აწაყა რშაპქუა ალუაზა ჰია ირყაოზარგაგ ჰარა ჰზე ირეცჰარაძამ;
 ჰარა ჰლაბაქუა დარა-დარა ეიბაქარ აუპ იშაროთოუ აქუმზარ. აჰე,
 შიეინეშია!

ხლოპუშვი ბელობოროდოვი აქიაკგაგ მშაიძაქუა რელაქუა თარხუ-
 ლაკნე აძი-აძი ეიხუაფუშუან. არი აციაქიარა სარა სზე დარაძა
 იხუართამეზ აწეხუტია აიურ ყალონ აზე, დარა აქიაკ აბეგალარა
 ზემედა იშათახეზ ააგუასთან, სხე-სქუე გუროდოშია აასეფუგენწანე
 პუგაჩოვ იახა სხე ნარხანე უს სჰიეიტ:—ჰე, არი ატულუპი ისუთაზ
 რზე ითაბუპ ჰია უაჰიარაგაგ სხაშოთერც ეგაგეგემხეიტ სარა. უარა
 უაკუმზარ სარა აქალაქე აყენდაგაგ სეზნიეიუმეზტ, ამვან სლაჰიუან.

სარა იჰქუსკეზ სექუქიეიტ. პუგაჩოვ დლახ-ქუეხხეიტ. „აუალ
 ამიარალა იფუშოუპ“,—იპიეიტ, უი, დლაციყუსუა, ილაქუა წარკუ-
 კულაო.—უაქიშთა იასაჰი, უბრი შუაბრინ იეჰააცალანე იმოუ
 აფჰაეზბა უარა უუსს ილგლოუ? არფეს გუ ზეზუაყუა აკე აქუმ-
 ზაიიტ? აა?

— უი სარა დსეზჰინე დტიოუპ,—სჰიეიტ სარა პუგაჩოვ იახა, ამშო
 ზეიფუშეყამ ალა იაილგაზშია ანეზბა, აიშთა ზხესემჰაარგზ ეგა-
 შოყეამეზ ააგუთანე.

— უარა დუზჰიოუპ!—იპიეიტ პუგაჩოვ.—ნას ფეხა იხუმჰია ზაკუ-
 ზეი არი? ას ანაკუხა ჰარა ფჰიესგაგ დუზაიგაპ უჩარაგაგ ჰლახატაპ!
 —ნას ბელობოროდოვ იახა დნახაჰინე:—უაძერვი აქელადმარშალ!
 არიი სარეი ყიეტინატი აახესგაგ ჰაივზციოუპ; ჰლატაანე ფეტე
 ჰჰაპ; ახულბერხხა აწეგს აშეჟ ყუშოუპ: უაწიე ჰახუაფუშეპ უი იზა-
 უშთა.

სარა დარა ისთახენ არი ისეღერგალან აჰათერ მამ აციესკერც
 ახა იყასწახუაზი. ზენე ჰტიახ აფეშიმა იფჰაცია, აკახაქ ჰისახუქ ჰა-
 რაქუა ვეჯა, ასტოლქურში შოკუაქუა ასტოლ ინექუდერშიიტ; ურო
 იარგეიტ არა, აფსეძტი სუფ, შოთოქქუაე ავი აპიეიოი რთანე;
 სარგაგ არი ვენტინე პუგაჩოვი ივზეცია აუააციგაქუეი აკრეჰარა
 ჰნიეცახატიეიტ.

— არი ისგუამდხონე სზენიან ავგეირა, აწხ დაარა ილსეიხანადა
 იაქუნ. აწგუტთანე, ავგ რგლსუა ილაგვიტ ზეგგე. პუგაიოვ დახა
 ტიან ითფე აყნეწიყა ილაცია ნთაიტი; უი ივგზცია ვაგვლან, დშაა-
 ნეჟტივზ სარგგე ისდგრდგრტ. სარა ურთ სრგცნე სენდივლწიტ.
 ხლოპუშა იზლარეიჰიან ალა, სარა აყარულ სიმა იქუნეიხან აპრი-
 კანაია ვნე აყნე სნიეგვიტ. უაყა დგზბეიტი საველიჩგგე; იარგგე
 სარგგე ჰნეკნაკნე ჰანარგვტ. აბართ იყალაქუაზ ზეგგე ახიბოზ დია-
 დკა უბასყა იზჯაშატიხა დეყან, იარბანზაალაკე აკვ აზე დგსზგმ-
 წაადეიტი. უი ალაშცარა დნალაიან კრამთა „ოპ გუშა“ ჰია დქუთსგ-
 ჩჰაუან; უს აწგუტთანე ახგრჰია დეციეიტი, სარგგე აუხა იაშაანდა
 სგლაცია ნექუწახა სგზმთან ახუტრაქუა სჩუნრგლავალსეიტი.

ამეგმთან იაიან პუგაიოვ დუფხეიტი ჰია სარჰიეიტი. სარა სქუნა-
 ხანე უახხ, იარა იახხ სციეტი. იგუაში აყნე კიბიტკაკ გვლან ათათარ-
 ჩქუა ხფა აწაკნე. აულიცაკვ აეილარ გუფ-გუფ იგვლან. აყნი
 სახგენგვალაზ პუგაიოვ დაასფელტ: უი ამვა იქულაშაზ აძი იეიფშო
 დეილაჰიან, ამოუბა იშეინ, კირგის ხგლფაკ იხან, იაცვ იცყაქუაზ
 იქუშანე იაგვლტ აკვ იგდმგრხადოშია რგფშოგწანე, ახა სარა
 იახა ურთ რქვ სანარგვან იზბან აკვმზარაკ ალა ეიფშოძამქუა.
 პუგაიოვ დხხა-ჩჩო სნაბე ასგემიხენ სნიენე აკიბიტკა სიცაქუტიარც.
 სეიჰიეიტი.

ჰნიენ ჰნაქუტიეიტი. ბელოგორტიი აბაა შოგყოუ უცალა ჰია ნაი-
 ეიჰიეიტი პუგაიოვ, ატროიკა აფხაა იქუგვლანე აჩქუა კანცალარც
 იაქვზ ათათარ ეივახერ თბაა. სარა სგუ იარაზნაკ ინთაჰაიტი. აჩ-
 ქუა ნათრესიტ აწიწია ხუქე აკვრ-კვრჰია აბჟე აგვიეტი. აკიბიტკა
 გქუფრანე აქუნანახსეიტი...

უაავგლ! უაავგლ! ჰია დაარაძა იზდგრუაზ ბეკე აასაჰაიტი. სანე-
 ნაფშო აბან საველიჩ დგკუა ჰქუაფხაა შოგყოუ დააიუეიტი. პუგაიოვ
 აკიბიტკა დაანირკვლტ. ს-ბაბა, პიოტრ ანდრეი-იფა! ჰია ჭრითუან
 დიადკა.—საეიფმთგრხხა სიანგენე უმცან აბართ აგმანგე...—აა ათაჰ-
 მადა ყარმგუაყი!—იჰიეიტი პუგაიოვ უი იახხ.—ანცია იჰიანე ჰაითეი-
 ქუშიახტ. უნიენე აბნა აობლურკა აყნე უაქუტია.

— ითაბუჰ აჰიენთქარ, ითაბუჰ, უარა ს-დად,—იჰიან დციიეიო
 საველიჩ დნატიეიტი.—ანცია სიჰიოიტი შიგშოგქუსა ქმაძლა უყაზაა-

რაც, სარა ათაშვილი ნაპე ასვლელანგ აბას სვუ ახაურთენიგზ ბზე, შიგშოქუსაგაგ ანცია სიპიალან უარა უზე, აქაციატი ტულუბ აქუსარ, უაქიშთა ბზანწკ იუგულასგრშიომ.

აბრი აქაციატი ტულუბ უაქიშთაქ პუგაიოვ იხუმიარგამკუა დარ-გუარგაგ ყალონ. ახა ნასეფშია ასამოზიანიეც მა იმაპიტი მამზარგაგ არი იზამთამგზ აჩოფენეპიარაქუა რეგუზხაა იმეკიტი. აჩქუა აპყუპია ინექულაეიტი; აულიცაქუგ აქილარ ააგვლანგ რმაყა აყენდა ეიხერხეონ. პუგაიოვ ნაყ-ააყგაგ იხე ირწესუან. შინუთქ ალა აქეთა პნალწენ პაქუ-ხესაანგ ამვა შოშოაპა პნანელტი.

ადგრაზ ზენდა იმარიოუპ უბრი ამინუთ აზე სარა სვუ იანანგოზ. აბარ დარა საათქუაქ რეშთახე ლარა დეზბარაც სეყან, სარა უაქი-შთა დესციედიტი ჰია ისუხაძოზ. სარა სახხუცუან პანაიბაბო ამი-ნუტი... იარა უბას სარა სიხხუცუან უაქიფ სენასეფ ზნაპე იამეწკაგზ აუაგ, უამაშია უაგე იიბაშა აუს შაქუგელაშაქუა ზჩიდიღეზკელაზ ირეხყანგ მაძა ისეღპიალანგ იყახ. სარა ისეგულაშიეიტი, ბზია იზოზ დეიქუზერხარც იააქუგელაზ, აგუმბელრა ბაათსქუეი აში აზეძ-შარა შეგლარაქუეი იმაზ! პუგაიოვ იხდგრუამეზტი უი აკაპიტან შირონოვ იფა შოლაკუზ; იგუანგ იყახ შოვებრინ უი ზეგაგ ახტნე ეპიარ ალშოზ; პუგაიოვ აიამა ეილგიკარც ილშოზ დარა მვა-ქუაქ რელაგაგ... უსყან ილგზარგზეი მარია ივან-იფა? სხახუცქუა ზეგაგ იაშაძა ივეილაგვლანგ იხაშიაშიაძა სცია-სეფ ვასხეიბაპიონ...

უს პუგაიოვ ზწარაკ ასითან ახუცრაქუა სეზკუზ ზეგაგ აიფყეიტი:

- იხაკუზეი უარა, დად, უზერხუცუა?
- სეშოფა მხუცუეი, — სპიეიტი სარა, — სარა სჰიცერუბ, საამ-სოთუბ; იაცე უარა სუქოგვლანგ სექუფონ, იახა აკიბიტკა სუცთა-ტიანგ სციოტი, სეფსთაზარა ანასეფ ზეგაგ უარა უნაპე იაკუბ.
- ნას იშოფა? — დააწაიტი პუგაიოვ. — უშიომა დაარა?

სარა ათაკს იასპიეიტი. ზნე იარა სათამწკაქუა სანანინე, უაქიშთა სათამწკარა მაცარა აკუმეკუა აცხერაარაგაგ სითაპ ჰია სშოქუგულოუა.

— უარა იუპიო წაბერეგუბ, ანცია ინეს იწაბერეგუბ! — იპიეიტი ასამოზიანიეც. — უარა იუბონ სარა სარტარცია შოაყა ბლა ეიცაყაალა უარა იუხუათეშოუახ; უი ათაშვილი იახაგაგ საბეფარა დაქოენ უარა უზე, დშოპიონუბ ჰია, იათახეუ უბრი აუბ — დგრპიაციანგ დეკნაპა-

ტიუბ ჰია; ახა სარა საქუშოაპათემხოეიტ, — იბჟე ნეწაქშია ინაციწიბიტ საველიჩი თათარი ირმაპარც აზე, — უარა აწიეცაკ აზნა ისუოქიბ ავი, აქაციბტი ტულუბ ისუთაზი ანსეუალაშია, ნას უარა იუმბოი, შიარა შიამციბაქუა იშოგრპიო ეიფშოწიყაანე სარა სშიეივზე სშოჯყამ.

სარა ისეუალაშიეიტ ბელოგორტიი აბაა ანერგაბტიი; ახა ამაკრა ათახემქუა ისეფხაძან აქიაკვჯე ათაკ იასემპიეიტ.

— ორენბურგ ირპიოზეი სარა სზე? — იპიეიტ პუგაჩოვ ფეტრაქ ქოემტკუა ირხანაინიკვლა ამთახხ.

ირპიოიტი უარა უთაირა აკვრჯე იუადავუბ ჰია; აიშაა ჰპიარ აუმი: უარა უზაკუშ დურდგრტ ურთ.

ასამოზენეც იხე-იქოე ახამაბზიარა აანეტშოტი იგუ იშახუაზ ალა. — წაბერგეუბ! — იპიეიტ იარა, ილა-იქოე იხაჩრო. — სარა აიბაშ-რაზე ისუთახუეი. ირდგრუოლუმ უა ორენბურგ შიარა შიქოე იუბეეც-ტიი¹⁰⁹) აიბაშრა იპამაზ? ვენჯაქია-ვკე აინრალცია ჰშიტი, ფშ-ვკე ბაანდავტინე იაავოეიტ. უარა უგუ იშოფაანავო: პრუსსიატიი აპიენტ-ქარ სარა სქოე აკვრ ილშოარუ?

არი აბრაგჯე ირხუარა გუყაწიავაშია იბბეიტ სარა. — უარა უხათა უგუ იშოფაანავო? — სპიეიტ სარა იარა იახხ, — უარა ჭირიდერიკ¹¹⁰) უზიიბირგზე?

— ჭიოდორ ჭიოდორ-იფოუ? სეზიმიბაირგზი ნას უი? უაქიე სარა შიარა ში-ენრალცია სარა სგრიაიუეიტეი, ურთ უი იიაიხო-უან. მაკანაზე სარა საბჯარ ანსეფ ამანე იაიუეიტ. ხუქვკე იასა-რაძეშ, არი ეიფშოუმა, მოსკვა საქულარც სანდიქულალაკა.

— უარა მოსკვაყა უდიქულარაცვჯე უგუ ითოუმა?

ასამოზენეც ფეტრაქ დაახუცენ, ნას იბჟე აარბჟოატანე უს იპიეიტ.

— ანცია იდგრპ. სარა სულიცა თშიოლუ. სეზქეითუ მაქუბ, სარა სარფარცია ახშოვჯ დუ რემოუშია რხე რფხაძოიტი. ურთ ღჯეჩ-ციოლუბ. სარა სლემპა გრწარნე ისეგზაროლუბ; ზნე ჯარა ეიწახარაკ შო-აპაულაკა ურთ სარა სხე ალა დარა რეხულა ქოერხუეიტ.

— უბრი აუბ ნას! — სპიეიტ პუგაჩოვ იახხ. — ეიპა ეილემი იყალა-შოა ყალაანძა უარა უხათა ურთ უარცრგწენე აპიენტქარ ფპიეს ღგუ-ზიანრა დუ უჩოაშკლაუეერ?

პუგაჩოვ ირავშაშია დააჩჩიეიტ.—მაპ, სარა სშაპკრა აამთა იახე-
ფეიტ. სარა სზე უაქეშითა რეკაშარა ყალომ. სშაალაგაზ ვიფშა
საქეზაროუპ. იუდგროუაზეი? აკე სგლშარაგე, იუდგროუაზეი! გრიშკა
ოტრეპიევეგე მოსკვა ჰიენთქარს დეყან.

— უარა იუდგროუო უი აწეხუტიანე იხაგე? უი აფენჯერ დეკ-
ლერშითნე დდერშიიტ, დგრყუაყუეიტ, დგრბლეიტ, ნას იცეკში
აბზარბზან ინთაფსანე ითდგრზრიტ.

— უასზეძერკ, —იპიეიტ პუგაჩოვ ბნაუავე ყაზშაკ ააიხალან.—
სანხუქეზ კალმეიკ ფპიეს თაკუაქეკ ალაკუ ისალჰიაზ უასჰიაპ. ზნე
აშაუარდენ ალაჰია იახწაიტი: ისაჰი, ალაჰია-ფსაატი, აბრი უარა
ადღენეი ლაშარაქუე ხეში შოქესა ნუწუეიტ სარა ზეგეგ ნეიცწანე
ვაქეიე ქიაბა შოქესა რედა სხემწუაზეი?—იზბან აკუზარ, დად,—
აპიეიტ ალაჰია, უარა აშადა უქეიეიტ, სარა ფსახფსეგლა სჩოიტ.
აშაუარდენ აახუციტი: ნას, ჰალაგაპი იარა ჰარგეგ უბრი ვიფშო ალა
აჩარა. იბზიოუპ. ინეიბარფერგნ იციეიტ აშაუარდენგეგ ალაჰიაგე.
იშენეიუაზ ჩოკე ფსნე იშოქაქეზ რბან, რჩოგლადგრყუნ ინაქუტიეიტ,
ალაჰია ხაფეცლა ითექექიანე ირჩხუო არი აქაბაა აქარა იალა-
გეიტ. აშაუარდენ ახაფეც ზნეკ ინალანაწან ქეწირაქ აათნაქეიეიტ,
დიჩა ზნეკგეგ ქეწირაქ აათნაქეიეიტ, ნას ამწეგექა აამკენნაწან ალა-
ჰია ახა უს აპიეიტ: მაპ, დად, ალაჰია, ხეში შოქესა აბრი აფსხაფსეგ
სქალარ აწეკს ზნეკ აშადა ზეიერ ვიპა ვილფუპ, ნას ანცია ისითა-
ლაკე ზბაპ!—იშოფოლბო არი აქალმეიკცია რლაკუ?

— იააჯოლუშარატი იყოუპ, —სპიეიტ სარა.—ახა არჰირეი აუაზრეი
რგლა ახნეყუგარაგეგ აფსხაფსეგ აქარა ვიფშო ისფხაქოიტ სარა.

პუგაჩოვ იააჯაშაშია დაასქათეშოიტ, ახა ათაკ ჰია აკეგე იმპიეიტ.
ჰვეჯაგეგ ყეტ ჰამაძამეკუა დასუ ჰხუცგროთაქეა ჰნარგლანაგალტ. ათა-
თარ გურფშოაავა აშაიკ აათირყეიტ; საველიჩ დნარყუსუა ობლუჩკა
დექუტიან. აკიბიტკა აძენ მვა იკახხაა იგაზ იანფრაანე იცონ... უს
იზბეიტ იაიკ აძე აფშოაჰია ახექუ აქოგ ქეთაკ ამასარ აანდა აკურ-
შოანე იყაზი, იარა ასარკჟალ კნაჰართეი—ნას ქოლუხუ მინუთგეგ
ამგერწეკუა ბელოგორტი იბაა ჰანთალტ.

აქთავატიი ახე

აქთავა

ჰარა ჰწია-წლახუჲ
ხეჲუციაგა ამამ, ვწიააგა.
ჰარა ჰათუად ფაჲზბა ხუჲჲ
აბგაჲ დღემამ, უბას ანგა.
დღინრაზწაშა დღემამ უი,
დღინჯაიაშაგაჲ დღემამ უი.

ა ჩ ა რ ა-შ ი ა.

აკიბიტკა შოიაშოან აკომენდანტ ივნე აბარწა ინადგელტ. აწიწია-
ბჲჲ იგოზ ალა პუგაჩოვ იშოიტეზ აჲილარ ირდგრენ ეიბარჯუა იპა-
შთან. აბარწაჲჲ ასამოზვანეც დააიფელტ შოვაბრინ. უი კაზაქწას
დღილაპიან, იფაწაგაჲ აუჲენ იმან. არი აიჲაჲ დნეინ პუგაჩოვ აკი-
ბიტკა დახათგწუაზ დნაიცხრააიტ, იცივაათხამში აჲიაქუა რგლა
დახააზ დშოეიფურდჲაზი იგუ იშოახუაზი ნეიჰიეიტ. სარა სანიბა,
დააიწანაკეიტ; ახა ირლასნე ირთაიფსახენ ინაპე სარა სახე იაირ-
ხან:—უარგაჲ ჰარა უაჰტიჲმი? უაჲირაანდაგაჲ უბას უუნდა,—იჰიეიტ.
სარა ნაჲ სჲჲჲ ნასგრჰიენ ათაჲ ჰია აკგაჲ იასგმჰიეიტ.

სარა სგუ ნთეფსააიტ არი ფასანატი აახგს იხდგრუაზ აუადა
ჰანგენგნაშოგლა; უი ათამეც აყნე იენაჰან ზეფსთაზარა იალწხაჲ
აკომენდანტ იდიბლომ, იჰავსხაჲ აამთაზ ლახეიქუწარა ეპიტაჲია-
წას¹¹¹), იფჰიეს ლგყუნდ-ყუნდ ბჲჲ იგუ იქუჲუა, ივან კუზნიჩ დახგ-
ხარყუსლოზ ადივან აჲჲჲ პუგაჩოვ დნეინ დნეჲუჲტიეიტ. შოვაბრინ
იარა იხალა აუაჲტკა ააგანე პუგაჩოვ იაიამწეიკეიტ. პუგაჩოვ იჲგრ-
ჯან დვახან იანიეი სარა ინაცია ასგჲჲიკენ—ანი ართესგაჲ ირეი,—

იპიეიტ. შვებრინ აპოდნოს კნე დაასედეგელტ, ახა სარა უაჟეე ეითა სქეჟ ნასერჰიიტ. უი იხე იტიემშია აკუნ დშოჟყაზ. უი ესქეჟნეჟე აგუეილგარა იმაზ ალა, ჰიარას იათახეუხეი იარაზნეკ იდერტ პუგაჩოვ იარა იხე აკე იგუე იშვალახ. უი პუგაჩოვ დახიბოზ დშოიანე დგფსუნ, სარა გურამგართაშია სააყაწანე დსეხუათეშოუნ. პუგაჩოვ დაზწააიტ აბაი ავნუწყა აუსქეა ზეიფშოროუ, რალაცია რერ რთეძმის იყოუ უჰია უბართ რეიფშოქეა. უს იაალერყანე დიზწააიტ:—ისაჰი, დად, დგზუსთა აბრი უარა ითაქნე იუმოუ აფჰიეზბა? და, დსერბეი ლარა ჰია.

შვებრინ აფს იეიფშო დციეშოძა დააყალგეიტ.—აჰიენტიარ,—იპიეიტ იარა იბეჟ წეს-წესუა,—აჰიენტიარ, უი დთაქამ... უი დგჩმაზეჟუ... უი ასვეტლიცაქეჟ ¹¹²) დგშოთუჰ.

—სნაგოი ნას ლარა ლახე,—იპიეიტ ასამოზენეც დვაგვლან. მაჰკეშეკ ამანე იყამეზტ. შვებრინ პუგაჩოვ დნაიათქეზან მარია ივან-იფა ლსვეტლიცახე რქეზნარხეიიტ. სარგეჟ ურთ სნარეშოთალტ.

შვებრინ დგშინეიუაზ ამარდუან აქეჟ დააგელტ.—აჰიენტიარ!—იპიეიტ იარა.—უარა იუთახეუ ზეგეჟ აყაწარა სგდუწარც ულშოროიტ: ახა სუჰიოიტ ატიემ უაჟე სარა სეჰიეჟს ლუადახე ავნალარა დაქეითეიტერც.

სარა სნეჟნეწიანეშოჟეიტ.—უარა ფჰიეჟს დუგეიიტ!—სჰიეიტ შვებრინ იახე, ეიმეჟიეიარა სჩაზერხო.

—ფშეაალა!—იჰიან საათეყეიეიტ პუგაჩოვ.—უი სარა ისუსუჰ.—უარა,—იპიეიტ შვებრინ იახე დნაჰიენ,—უაყუწ აჩორბაბარა, აჩორკეაჰირა: უი უარა დუფჰიეჟსზარგეჟ, დუფჰიეჟსმზარგეჟ იახაიუაზეი სარა ისთახეუ დნაზგოიტ ლარა ლახე. უხაწეჟ უაალა არახე უსეშოთალანე,—იპიეიტ სა სახე.

ასვეტლიცა აში აყნე შვებრინ დეითაანგვლახენ იბეჟ თახუაჩხა უს იპიეიტ:—აჰიენტიარ, ზიანწ იუსერდგარუეიიტ უი დარა დარშოგშინე დშოჟყოუ, აბარ შთა ხემშოჰჰ კჰაიინეკ ლემიძამეჟუ აპატარა დაქეჰუჰ.

—აში აარტე!—იპიეიტ პუგაჩოვ.

შვებრინ იჯგბა დთაფშოააუა დლაგეიიტ; ნას იპიეიტ აცაფხა შოანიგაზ. პუგაჩოვ შაბელა აში დნაგუთასტ; აცაფხა ნაქეჟეიტ. აში

აატენ ჰარგაგ ჰნგვანლტ. სარა სნალგხუაფშოიტ, სგუგუგ ნთგფსაა იციიტ. აპოლ აჟოგ, ნხავ თჰიგს შიწატიგკ ეიმგუჟიჟია ილშინგ ლფშინგ ლხგუჟუა დიბაახა, ლხახუ ეილაჟიჟია დტიან მარია ივან-იფჰა. ლაფ-ხა ეირგქ აძე თანგ იგვლან, ჩა-ჩოგთჰაკ ალა იხვანგ. სარა სანგლბა დიათოგსენ დნგვწიიააშოეიტ. უსყან სარა სშოგყაზ ჰია აკგმზარაკ სგზდგროუამ.

პუგაჩოგ შოვაბრინ დნაიხუაფშოენ, იაარაშოაშია დგჩო უს იჰიეიტ:—დაარა ახუშოტიგოთა ბზია უმაზააპ!—ნას დნეინ მარია ივან-იფჰა დნალხაგვლტ:—იასაჰი, სჰიგჰიფშოჟა, ბარა, იხაკუხეი ბარა აბას ბხაწა ბზირგუაჟოუა? იარბანუ ბარა უი იჰოაფხა ხარა-რას იბგმოუ?

— სარა სხაწა!—ლჰიახტ ლარა.—უი სარა დგსხაწამ. სარა ბჰან-წგკ უი იფჰიგს სყალომ! სარა ეილჰაშინგ სგფსგრც სგძბეიტ, საგაფ-სუეიტ უი სანიმპწურგმხ.

პუგაჩოგ დაახშიაან შოვაბრინ დნეიჰოაფშოიტ:—უარაწიყაგაგ იუგუალიტ სარა სყარა!—იჰიეიტ უი იახა.—იუდგროუოუ უარა ამშო-გავგ იუნალო ზეიფშოროუ?

შოვაბრინ ადგხჰია იშამხგ ლაირსტ... უბრი ამინუთ აზგ დგზბარ აწკგს დგყაძამზარ ეილგსშო აყენდა დგსცეიმგლხოეიტ. სარა სგუ ააიხშიაძანგ სიხუაფშოუან უი, აკაზაქ ბნალა იშაპგ იამწაეჰზ ამისთა. პუგაჩოგ დააფსგჩოხოეიტ.—იუნანსგუეეიტ აბგრეჟე ზნგკ აზგ,—იჰიეიტ იარა შოვაბრინ იახა;—ახა იუდგროუაზააიტ, აბგრეჟეშთა რაფხა იაკუმე ანააყოუწა აბრიგა უზაცგსწოიტ უბრა. ნას უი მარია ივან-იფჰა ლახა იხგ ნაირხან იბჟე აარხანგ უს ნალგეიჰიეიტ:—ბდიგლწ აფჰიგზბა ბზიახუ; ახაჟუითრა ბგსთოიტ ბარა. სარა სჰიგენტჰარუპ.

მარია ივან-იფჰა იარცკაკნგ დანგნეიჰოაფშო, ლაფხა იგვლოუ ლანი ლაბი ზმგზ შოიაკუხ ლდგრტ. ლგვანაპგგაგ რგლა ლჰოგ აახგლ-ვან ლფგ აალგლშოშიან დგნკაჰაიტ. სარა აბგრჰია უი ლახა სჰოგ-ნასხოეიტ; ახა იარა უბრი ამინუთ აზგ, ფასანტიგაგ იზდგროუაზ პალაშოა დაავნახხენ, ლგფჰიგზბა-აჰკუაჟი ლმწურა დნალგოეიტ. პუგაჩოგ ასვეტლიცა დაადიგლწენ, ჰარა ჰახვგკგაგ ასასააირთახა ჰნეიტ.

— ნას იშოფააჟრი უაჟეი?—იჰიეიტ პუგაჩოგ, დგჩო.—აფჰიგზბა სიირ დეიჰუჰარხოეიტ! უგუ იანგოზეი, აპაპ იახა უაჰგ დდიგჰუწინგ.

იგუცხუ თქვიზბა აგურგაგზ ლხაიწარც იაჰჰიარგმა? სარა საკუხნაჰჰი
სეყოლუ გურგაგზ ხეხვს იყალო, შვიებრინ აჩარა ეილგრვაგს; ფაქტობრივი
სინოქრონული
სნე იაჰეიგ—აგუაშიქუაგაგ აჰარკვ!

სარა სხეციშიოზ არა იაყალზეიტ. პუგაჩოვ იჰიან შვიებრინ
იანიჰა დარაჰჰეიტ.—აჰიენთქარ!—იჰიეიტ უი, დეიცრაშიანგ.—სარა
ისხაროლუ, სარა ამც უსჰიეიტ უარა. ახა გრინიოვ იუეიჰიოგაგ მცუბ.
არი აფჰიეზბა არაყა ინხო აჰაჰ დიგუცხუდამ: უი არაყატი აბა
ანერგოზ იქნარჰაზ ივან მირონოვ იფჰა ლოლუ.

პუგაჩოვ იბლა მცაბჰქუა სარა სახე იაიორთშოიტ.—არი ზაკუხზეი
უაჰეი?—იჰიან დასახწაიეიტ, იხჯაშატიხა.

— შვიებრინ იუეიჰიან წაბერგეუბ, —სჰიეიტ სარა ათაკს, იაარ-
ლულუაშია.

— არი უარა ისომჰიეიტ სარა, —იჰიეიტ პუგაჩოვ, იხე-იქუჰ აარ-
ლაშცანგ.

— უარა უხათალა უახხუც, —სჰიეიტ იარა იახე, —მირონოვ იფჰა
ლფსე თოლუ ჰია უარა უუა იშარაჰაუაზ აჰიარა ზალშოხშია. უი
დემეჰეჰია დექორწარგნ ურთ. იარბანხაალაკ აკე დახეიქურხომგზტ
უსყან!

— უიგაგ წაბერგეუბ, —იჰიეიტ პუგაჩოვ, დეჩჩო.—სარა სეჰჩარ-
შცია უი აფჰიეზბა რეცჰა გუბლრაკ ლხეყარწომგზტ. დაარა აბჰია
ყალწეიტ აჰაჰ იფჰიეს ურთ ახეგლუაზ.

— უაასზედრე, —სჰიან სნალაგახტ სარა, იგუ აკე ალადმეჰა
დლახ-ქოზხშია ანეზბა.—უარა ხეძეს სეზლაუფხეარა სეზდერუამ, უი
ადგრა იაგაგსთახემ... ახა აბარ ანცია იბოიტ, უარა ისუუუ
აბჰიარაზე ათაკ სეფსთახარა ზეგაგ ალა ისშარ მოუ სემამეჰა სშოგ-
ყოუ. ამალა აკეზაწიგე, ისედუმწან სარა სჰათერი აქეგრსიან ლამესი
ირხტიგეჰე აკეგა. უარა სარა აბჰიარა დუ სეზუა უოლუ. უშოალაგაზ
ეიფშო ინაგდა: სოუჰ აბნი აეთემ რეცჰა დნსეთანგ ანცია იაჰირბო
ამვა ალა აცარა ჰაქუითტიგე. ჰარა ჰაკუხარ უარა უახეყაზაალაკა,
იარბანუ უარა უზექუშიოზაალაკა აზე ესემშოაიარა ანცია ჰიჰიალაჰ
უარა უფსე გუნაჰალა ითიუ აიქურხარაზე...

პუგაჩოვ ილზეიშია ციგარა ფეტე იახჩოზხშია დაყალზეიტ.—
იბზიოლუ, უარა იშოჰჰიან აკუხაიეიტ!—იჰიეიტ იარა.—დენოჰაჰაუარ

დგკნოუჭაროუბ, იანაუყუაზარ იანაუყროუბ: აბას აუბ სარა წასს ისე-
 მოუ. დუმაზ უი აფჰიგზბა სირ; დგა უარა იახჰუთახუე, აბზიბაზრე
 აჰიატიეიქუშოარეი ანცია იშიითააიტ!

ნას არა დააქუეყენ შვებრინ იახჰ იხე ნარხანე ეიჰიეიტ, იარა
 პუგაჩოვ ინაპაწყა იყოუ ამჰა კვრთაქუეი აბაქუეი რყნე აძიგგე
 დსგლამჰგერტი ამიყუ სეციწარც აზ. შვებრინ დეფსემ-ბზამხა
 დჰაჰადა ასტოლბ ეიფშო დგგლან. პუგაჩოვ აბაა აზნუწყა ინეიმიდა-
 აიმიდარც დეციეიტ. შვებრინგე უი დიცციეიტ; სარა ამჰა აქულარა
 სჩაზეყასწოიტ ჰია ინაჩუგწგანე საანგელტ. სეჰნე აბლჰაჰაა ასეეტ-
 ლიცაყნე სნეიტ. ახა ამი გწარყაცა იარკენ. ამი სნას-ნასიტ.—
 უარბანუ?—ლჰიან დაწყააიტ პალაშა. სარა შჰსაკუბ სჰიეიტ. მარია
 ივან-იფჰა ლბჰე ხააკუაქუარადა ამი იააეწვიტ.—უანგელ პიოტრ
 ანდრეი-იფა. სარა აჩუელიაჰიარა საქუბ. აქულინა პანჰილ-იფჰა
 ლახჰ უცა; სარგგე უაჰეწიყა უახჰ სნეიუეიტ.

სარა სნაქუშაჰათხან აპაჰ გერასიმ ეჰნეყა სციეიტ. იარგგე იარა
 იფჰიგგე ეიბარჰნე იაასფელტ. საველიჩ ურთ ირეიჰაბჰან.—ბზილა
 უაბეიტ პიოტრ ანდრეი-იფა,—ლჰიეიტ აპაჰ იფჰიგს.—ანცია იჩაღა
 ჰაითეიბაბხტ. უშოფაყოუ უშოფა? ჰარა ესემშაგგე უარა უაჰგუა-
 ლაჰარშიონ. მარია ივან-იფჰა ლაკუზარ, უი, სჰიგჰიფშჰა, გუაყრას
 იყოუ ზეგგე ლხელგეიტ უარა უდა!.. ისაჰიშ ს-ნან, აბრი პუგაჩოვი
 უარეი ეინაღაშას იშიოუხეი უჰიარაუახეი! იბზიოუბ, ახა უხე ზლა-
 ხომისაზეი? იშოფა ბზიახუე აბას იახჰეყალან, იარა უიზგგე ითაბუბ
 ჰია იაჰიატიუბ, უი აციგახუცკ.—იხზოუბ ათაკუაჰეი, იჰიან დაწყეი
 აპაჰ გერასიმ.—იბდგრუა ზეგგე ბემჰიარგგე ყალოიტ. აციეიარა
 მცხუ უაჰგ დეიქუნარხაძომ. ს-ბაბა, პიოტრ ანდრეი-იფა! სუჰიოიტ,
 უაი აჰნეყა. ჰაიბამბეიეთეი იწუაზეი უჰიარაუახეი.

აპაჰ იფჰიგს ანცია ილფეზაირშიან ალა აკვრ სჰჰალწო დალა-
 გეიტ. უი ამითაზე ლარა ჰუაახიხაკ ყაწიწაქუა აციეიარა დაქჰენ.
 უი ისალჰიეიტ სარა, დარა შვებრინ მჩგლა მარია ივან-იფჰა დრეცი-
 განე დშოიგაზ; მარია ივან-იფჰა დარა დგრფგრწვრც ლთახემქუა
 აწიფუარა დშაქჰეზ; მარია ივან-იფჰაი დარეი პალაშა (აფჰიგზბა
 თყა, აურიადნიქიყა ლარა იშოგლთახეუ ეიფშო ალა დზგრკუაშო)
 ლგლა ესქგენგგე რაჰეი შიეიმაღან. მარია ივან-იფჰა სარა სახჰ

აწიყუ ლვგრც აზგ უი იშოლაბქალგაზ, უბას ეგაგროთეგე. სარგეგ
იარკაქონგ სზენყაზ-სზენფაზ აზგ სოოურგზ რასპიეიტ. აპაპი იფქიგ-
სი რგლანხ-რგჯგმშ რძატოუა იალაგოეიტ, დარა პუგაჩოგ დშოგრქაზ
იარა იშოიდგრუა სპოი სანალაგა.—ანცია ჰაიქურხა!—ლჰიონ აკულინა
პანჭილ-იფჰა. ნაყ იპანჰია ანცია დუ, უი აფსთჰია. აი ალექსეი ივან-
იფა; იზუმიჰიანგზეი: ყუზზიანაა! იარა აბრი ამინუთ აზგ აში აატგნ
მარია ივან-იფჰა დააჰნაშოვლტ, ლხე-ლქოვ ფშოტი-ხყაა ლხაჩო. უი
ანხაგვ ფჰიგს შიწატოვ ილშიგზ აანლგქენ ფასა ეიფშო იშოანაგარა
იბზიანუხა დეილაჰიან.

სარა აბლჰაჰია ლნაპე საამწასგნ იანგსკვლტ, ახა აკრაამთა
აქოიკგე სზემპიეიტ. ჰარა ჰგუქუა თიენ ჰვჯაგეგ. ჰვმთძაკუნ ჰგ-
ლან. აფშიმაცია დარა რახა შოჰამამგზ ანგრდგრ ჰანგქენ იციეიტ.
ჰარა ჰამალა ჰანხოეიტ. ზეგეგ ჰხაშოთხან. ჰარა ჰკიაჰიონ, ახა ჰაზ-
ხარა ჰზეიციაჰიომგზტ. მარია ივან-იფჰა სარა ისალჰიეიტ აბაა ანგრ-
გაწიყაა ინარკენ დზენიანხაზ, დზექუშიანხაზ ზეგეგ; ისალჰიეიტ
იზაკუ უს შაქუგელაშა გუთყაგოუ, შოაყა გუაყრა ბააფსქუა ლარა
შოვებრინ ალამგსდა დგზქუირშიან. ჰარა იაჰგულაჰარშიეიტ ფასა
ამთა ბზიანუ იჰამაზგეგ... ჰარა ჰანუწყა ჰიბარწიეულან... აწგზუ-
ტიანგ სარა ილასპოი სალაგოეიტ სგუ ითაკგზ ზეგეგ. პუგაჩოგ იმჩრა
აწიყა დგყანგ, შოვებრინ ხლათშოვგს დანგყაზ აბაა აყნგ უი ლააგ-
ლარა ზალშო იყამგზტ. ორენბურგყა ლგარაგეგ უილაციჰიარატოვ
იყაძამგზტ, არ აკუშოანგ იანგტიან აზგ რგკჰარას იყოუ ზეგეგ ირ-
ქუშიანგ იანგყაზ აყნგტი. ადუნეი აქოვ უი დლემამგზტ გუცხუზაწიგ-
გეგ. სარა ილაბქაზგოეიტ აქეთახე, სანი საბი რვნეყა დცარც. აფხა
დლაკ-ვაკოუა დალაგოეიტ. საბ ფასა ლარა ლზე იჰიანხანგ ილდ-
რუაზ დაციშიონ.

ახა სარა ლარა დსგრგუბგდტ. სარა იზდგრუან ამაწ რაციანგ იზუ-
ხაზ აიბაშგვ, ზგფსადგეგლ აზგ ითახაზ იფჰა ლდკვლარა საბ იარა
ნასგფნგ, იულუ აკვ აკუნგ იშოიფხაძაშოაზ აყარა.—სგხარა მარია
ივან-იფჰა!—სპიეიტ სარა აწგზუტიანგ.—ბარა სარა ბსგფჰისნგ ბსგფ-
ხაძოიტი. აუს შაქუგელაშა სირქუა ბზანწკ ჰზეიფგრგმგწუა ჰიიდგრ-
გალგოეიტ ბარგეგ სარგეგ: ადუნეი აქოვ იარბანაალოკე აკვ ჰაზეიყუ-
ხოუამ ჰარა. მარია ივან-იფჰა სარა დგსზგდგრვიტი ფხაშარაკ ყამწაძა-

კუა, ინს-არს ჰია აკგგე მამ აცემეკვკუა. უი ილდგრიტ ლენასგფი
 სარა სენასგფი რჩშოშეილდგრწახ. ახა ლარა ეითალჰიახტ, სანი სანი
 აქუშაჰათემხაკუა სარა სგფჰიესს ლარა დშოგყამლო. უი სარგგე
 ილემასგმეკვიტ. ჰარა გუჟ-ფსგკ ალა იცაჰი-ცაჰიო ჰაეუღიბაკელტ —
 უბას ალა ეგაჰაძბეიტ ჰარა ჰაბჟარატიი აუსქუა ჰია იყახ ზეგგე.

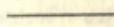
საათჱ ააწხანგ ეიფშოჰან, პუგაჩოგ ინაჰგ აწაჰნგ აურიადნიჱ
 აპროპუსჱ სხაიგოჰეიტ, პუგაჩოგ იახჰ სნეირც დგშოსგფხმაზგგე სეი-
 ჰიეიტ. სარა სანნი უი ამჱა დგშონგქულარა დგხოიანგ დშოგყახ ჰბეიტ.
 კოჱკ-ბზგკ ალა ისგზჰიომ აბრი, სარა ზაწიგკ სზგ ალა, ზეგგე რზგ
 იუაღოჰიმშოხარახა იყახ აუაჱგ, რგკჰაშორადა ამჱგ, აცოგახუცჱ სანი-
 ფგრწუახ სგუ შოგყალახ. აიაშოა ზგსგმჰიარგზეი, უბრი ამინუთ აზგ
 სარა ლუღუღალაწიყჱა დრგკჰასშო სააყალოჰეიტ უბრი აუაჱგ... სარა
 უაჱგ იშოიმბაც ისთახგნ იარა ხადარა ზზიუახ აცოგახუცჱია დიარგმ-
 პგწიჰიანგ, აამთა ზენდა იახგფიანდა იზგ ეიქუსგრხარც. შოგაბრინი
 ეგგერთ აჱილარი ჰაიიგუარა ეილაჩგ იგვლახ სფერხაგახოჰეიტ, სგუ
 ზლათინგ ისჰიარც ისთახგზ აყნგტი.

ჰარა ჰაიიფგრწიტ აიგვზცია რეიფშო. აკულინა ჰანჰილ-იფჰა
 აუაი დახარგულაგვლახ პუგაჩოგ დანიბა ინაციალა დენლამაქარნგ,
 აკრაწინაკუა დაალაციყუსტ; აკიბიტკა დნაქუტოიან ბერდა¹¹³) შოგყახ
 იდიჱქულარც რეიჰიეიტ; აჩჱქუა ნართოგსნგ რჰჰანგნარხა აკიბიტკა
 იზგ აათოგჰიჰიანგ იბჱგ აასგქუიროგოჰეიტ:—ბზილა დად! იზდგრუადა
 მშოგკ ზნგ ჰაიქუშოარ. იიაშოანგ ჰარა ჰაგეიბაბახტ, ახა იჰაიქუშოა-
 შიხაზეი!..

პუგაჩოგ დციეიტ. სარა აკრაამთა სგვლანგ უი დზგქუტოიან ზგქუყჱა
 იცოზ აკარშორა შოკუაჱუა სგქუფშოუა. აჱილარ ეიმგწტ შოგაბრინგგე
 დნგწაშოიკუა დციეიტ. სარა საახგნჰიენ აჰაჰ იზნგ სნეიტ. ჰდიჱქულა-
 რაზგ ზეგგე ხოიანგ იყან; სარა უაჰა საადშოგრც სთახგმგზტ. იჰამახ
 ახუჱგ-მგჱ ზეგგე აკომენდანტ იპოგოზჱა ციეზხა იააქურწახანან, აიამ-
 შიიკცია აბგრსაათჱ აჩჱქუა ნწარკეიტ. მარია ივან-იფჰა ლცამთაზგ
 ილთახხოჰეიტ აუხუჱამა ანაჱს იჱოგზ ლანი ლაბი რნგშეიგნთოა აგუ
 დნგქუფშოგრც. სარა სლგცკარ სთახხოჰეიტ, ახა ლგმალა დცარც
 ეიღგლშან დსგჰიო სხგნლგრჰიიტ. ფგთჱ ამთახჰ დხგნჰიანგ დააიტ
 კოგმთჱკუა ლგლადგრძქუა ლგკუააშოა. აპოგოზჱა აარგოჰეიტ. აჰაჰ

ვერასიმი იფიქსი აბარწახე იადიფლწიტ. ჰარა ჰახვკე ჰნინ აკიბიტკა
 ჰნაქუტიეიტ: მარია ივან იფჰაი, პალაშეი, სარეი. საველირ ღვეტან
 აობლურკა აყნგ დნგქუტიეიტ. — ბზიალა მარია ივან-იფჰა, ს-ჰიფჰი-
 ფშჰა! ბზიალა, პიოტრ ანდრეი-იფა, ჰახეშეკვა სირ! — ჰამთალჰიონ
 აპაპ იფჰიფს ჰალალ. — მვა ბზია შიქუშშიაიტი. შივჯაგაგ ნასგფ
 ბზია შიითაიტი ანცია! — ჰარა ჰჰუნაჰხეიტი. აკომენდანტი ივანგ
 აფენჯგრ აქოვ შოვებრინ დშოვლაგვლაზ ჰბეიტი სარა. უი იხე-იქოვ
 ლაშკაქა აციფმარა ანგფშოუნ. სარა, არი იაწახანგ იყავ ალა იქო-
 ფხეა აჩხარზხალარა სთახემზახტ, სგლაქუა დაჩოა ზემვაკ ინასგრ-
 ფშოტი. უს აგუაში ჰანთესგნ ნაძაძახე ბელოგორტი იბაა აანჰაქტი.

[Faint, illegible text, likely bleed-through from the reverse side of the page]

აქთახატიი ანზ

აბაანდუკობა

უსზუმეუან, დად: სარა იხლასუალუ ალა
აბრი ასაათ აზუწყა აბანთანა უდდექუსწაროლუ უარა.
— იმუთთანუ, სარა სუზოიოლუ, ანა აბრი ეიფუშ ავულრა სუმოლუ,
აუს ზეიფუზროლუ ცქა იშეასჰიარც ისუშითაჰ ჰია აზინ.
კნიაჟონინ.

იანაა შეემთან უბასყა სუგრეუაყუთან, სუგრძეძოზ, აფჰეზბა
ბზიანხუი სარეი, აბას სმუემეულძოზ ჰაინიარა ყალოიტ ჰია სგუ ია-
ნაგომეზტ, სარა სუზნიაზ, სუქუშეაზ ზეგაგ ბაშა ფხეძეა იზბონ.
მარია ივან-იფა დხუკუა ზნე სარა დსეზუაფუშუან, ზნე ამვა დაზ-
ფუშუან, ლჩაათსახნე, მაკანა ლხე ათეფახე ააირა ლმაძახშია
დგყან. ჰუგჯაგაგ ყეტ ჰამამეზტ. ჰუქუა რაციაჟ იათსანე იყან. უს
იჰაზუამთაძაკუა ვ-საათე რეიჰაგაგ მერწეკუა ააიუარატიი აბაა აქუგ,
უიგაგ ჰუგაჩოგ ინაბაწყა იყაზ აყნე ჰნეიტ. არაყა ჰარა ჰჩქუა ჰესა-
ხეიტ. აჩქუა შაყა ირლასნე იწარკუაზი, ჰუგაჩოგ უაყა კომენ-
დანტს იქუირგელაჰ აკაზაქ ფაწა ბაბა შაყა დლასნე ჰამაწ იუაზი
რელა, სარა იგუასთეიტ, ჰარა ჰნაზგაზ აიამშიკ იაიიჰაქუაზ რყნეტი,
სარა აჰინეტიი ვრემენშიკს¹¹⁴) სმუგრფხაძახ.

უაყა ჰნაღწენ ამვა ჰნექულახტ. ახულარახე ახე ნარხეიტ. ჰარა
ქალაქე ხუქეკ ჰანაიგუახხო ჰალაგუეიტ; აკომენდანტ ფაწა ბაბა
იხლსეიჰიან ალა, უაყა იყან, ასამოზგანეც ჰჩოზიზხკლარც ზთახე
იკოზ ოტრიად დუღუაჟ. ჰმუენეიუაზ აყარულცია ჰანერკეკლტ. შიარ-
ბანქუოლუ იკო?— რჰიან იანაბაზწყაა, — იამშიკ იბეგ ნარდუნე, — აჰიენ-
თქარ იუა იფჰიესი იარეი როლუ იჰიეიტ. უს ავუსარცია რაციაჟნე
იააჰაქუშეიტ, ბაათსგლა იციჰაუა. უთგწ არახე უარა აქაააძგრ

იუა!—იპაიეტ ავანმისტრ¹¹⁵) იფაწაქუა კვდერშე,—აბანია უთაჰჷმ
ჰარა უფჷგვგე უარგგე!

სარა აკიბიტკა საათეწენ რნაჩალანიკ იახე სერგარც რედსწეიტ.
ოქიცერ დანერბა ასოლდათციავგე აციჰარა იყუწეიტ. ავანმისტრ
ამიორ იახე სიმა იჷგენიხეიტ.—ამარ აჰიენთქარ იუარა ბზია ახე-
ყალა! „აბლრა იაციშიახ აძერშე დეთაჰუან“ ჰია... ანცია უარა დუ!
წეხუა თწიამას იაიურგზეიშ აბრი ზეგგე?—იჰიან დყუნდ-ყუნდუა დაას-
ცრემშიაძაქუა დსეშთან საველიჩგგე. აკიბიტკა აშეჰჷა ჰარა იჰიშთა-
ლანე იაიუან.

ხემინუთკ რაყარა ააწხან ეიფეშ, დაარა ბზია ილაშთანე იყახ
ვნხუჷკე აქუჷ ჰნიეტ. ავანმისტრ აყარულ დსედერგვლანე საანიეგენ
იარა სშაარგახ ეიდეიჰიარც დნეგნალტ. უბრი ასათ აზეწიყა
დაახენჰიენ ისეიჰიეიტ, ამიორ უაქიჷ სარა სიდიკვლარც აზე
ახეშიმიგე, უბრი აყნეტი სარა აბახთახე სერგარც, სჷჷგვგე იარა
ამიორ იახე დნარგარც შიჰიახ.

— იხახძეუხეი არი? იხე იტიემი, მშიან, იარა?—სჷიეიტ სარა
სნაქუააპენე.

— ისეზდერუამ უხაწეკ, —იჰიეიტ ავანმისტრ.—ამალა იარა ამა-
იორ სარა ისედიწეიტ უარა აბახთახე უზგარც, ლარა იარა ამიორ
იახე დნარგარც.

სარა აშერჰია აბარწა სენხაფალტ, აყარულცია სარა საანკვლა-
რაგგე ნაპე აღმერკქეიტ. სეშრიაშახ, ჰე-ჰეკ რაყარა აგუსარტი ჰი-
ცერცია ეიკუშთანე ამაცა იახეასუახ უადაკ სნეგნაშეგლტ. ამიორ
იბანე¹¹⁶) აქუნ.

შაყა სირს ისეხაძახეი სახეგენვალახ უი სანენაიხუათეშ, ზნე
სიმბირსკტიი ატრაქტირ აქუჷ აბილლიარდ დსეცასნე სჷარაქუა
ზგახ ივან ივან-იფა ზურინ შოიაკუხ ანეზბა!

— იშთაყალხეი არი!—სჷიეიტ სარა,—ივან ივან-იფა! არი უარა
უოუმა?

ბა, ბა, ბა, პიოტრ ანდრეი-იფა! იარბან ნასეფუ უაზგა? უაბა-
ნტი ააუეი? ბზილა უაბეიტ, დად! ამაცასრა უთახეშარი?

— ითაბუჷ. უი აწკეგს ეილმასშოიტ სახეაგვლაშა უადაკ სერ-
თარც როუჰიარ.

— იზაკუ უადლოუხეი იუთახეუ? სარა სკუგ უანგელ.

— იზეყალომ: სარა სემაცარა საკუმ.

— ნას დააგ არახე უგზაგე.

— სარა დვგზადამ ისეკუ; სარა..., ისეკუ ფჰიესუბ.

— ფჰიესუბ! დაბუხანურჰალხეი უარა უი? აჰგ, დად! (აბართ-
აჟიქუა ანაიჰიი ზურინ უბასყა იწარნგ დააშეშიიტ, ზეგეგ ვეიბარ-
ჩჩეიტ, სარა ზენდა სეტხაშეიტ).

— აჰა, — იჰახტ ზურინ, — უს აკუზაიიტ. აუადა უოუბ უარა. ახა
სეგუ იალოუბ... ჰარა ეიგტირიაკ აჰგუალარშიანგ იააჟიგბ ჰია აკუნ
ისტახეზ... ეი! არტეს! პუგაჩოვ იუა ფჰიეზბა არახე დშააჟიგეგო ზა-
კუხეი? მამზარგეგ ლარა ილთახემზარ აკუხაბ? ბემშიან ჰია ლაშიჰი
უი უა: ზეიტეშეყამ უაკუბ იბზნაგო, აკაზგ ბეჟ ბაირგომ ჰია, ლგ-
ხუდაგეგ დაარა იბზინანგ აკე ნეჟუშეიწა.

— ზაკუხეი უარა უზჰუ? — სჰიეიტ სარა, ზურინ იახე. — დაბა-
ტიი პუგაჩოვ იუა ფჰიეზბოუ? უი ზეტსთახარა იალწგზ აკაბიტან
მირონოვ იტჰა ლოუბ. უი სარა აბაანდაკრა დეტგანგ დსემა სააუეიტ,
უაჟიგ საბ იქეთა აჰგ დგანგ დაანსეჟერც დნასკაჰგოიტ.

— იშოთა! უარა უაკუხეი უაჟირაანდა აბრა ზოგშეი სარჰიოზ?
აბარ ასირ! არი ზაკუხეი მშიან?

— უაშთან იუასჰიან. უაჟიგ, ანცია დუმაზარ უბრი აფჰიეზბა დაა-
ურგუბზეტროოუბ, მამზარ უი უარა უგუსარცია ლგუ თერყგოიტ.

ზურინ იარა აბერსაათკ ზეგეგ დირყაწეიტ. უი იარა იხათლა
დენდიელწგნ მარია ივან-იტჰა ლჰუაფხა მინაუათრა ყაიწეიტ. აბას
ეიბამდერკუა აქუნამეა იყალაზ აზგ, ნას ავანმისტრ აპრიკაზ იითეიტ
აქალაქე აჰგ ირეილჟე აუადა ალფშეიანგ ილგითარც. სარა აუხა
იარა იენგ საანგელტ.

ჰნატთან აკრაჰჰეიტ; ნას ჰემალა ჰანაანხა სარა სზენიახმაზ, სზენ-
ფახმაზ, ზეგეგ იასჰიეიტ. ზურინ დაარადა იხშოგ სზეშთნგ დგსზგძე-
რჰუან. სანაალგა იხგ ააირწგსგნ უს იჰიეიტ:

— ურთ ზეგე ბზიოუბ; ახა აკეზაწიგე ზუართამ; დარბან ავგს-
თააუ აბრი უარა აფჰიეს ააგარა უგუაზგრფხაზ? სარა იქიოუ ჰიციე-
რუბ, უარა უჟარა სთახემ; უარა სჰიატიგ ხაწა, აფჰიეს ააგარა, უი ჰკუნ
ხშოგუბ. იაჰჰიან, აფჰიეს ლგცნეჟუანხეი, ახუჰქუა რაადახეი უმინგ

უყოფმა უარა? წაბერგნე იუასპიოიტ, ნაყ უაქუეცვია უი. სარა უსხე-
 ძგრუ: ულყუაწ უარა უბრი აკაპიტან იფჰა. სიმბირსკყა ამჰა სარა უსხე-
 ცქაახეიტ, იშირთანე იყადამ. უაწიეწიყმა უანი უაბი რახხ დღიექუწა
 ლარა; უარა უაკუზარ, სარა ს-ოტრიად აქუჰ უანგგლ. უარა უაჰიე.
 უხენჰინე ორენბურჰყა უხცაშჰა ეგჰეყამ. იუღდრუაზეი უარა აბუნტ
 ყაწაცია უეითარფეხმაშახერ, ნას უაჰა ურთ უზრემეწეწეწეწეწეწე
 ყალაპ. უბას ალა აბზიადარა ახხუცრა იუხარფოუ იარა ახალა ინაუხე-
 წნე ზეგჰე ბზიახუხა იაყალოიტ.

სარა უი ზენძაკგჰე სიქუშჰაჰათნე სეყამეზტ, ახა აჰიენტჰარ
 ფჰიეს ლგრ რქჰე სეყაზარც სელამეს უალნე იშჰსენდნაწოზ უეიზგჰე
 იუღდრუან. სარა ზურინ ისაბჰეიეგაზ საცნეყუარც სეძბეიტ: მარია
 ივან-იფჰა აქეთახხ დღიექუწაწარც, სარა იარა იოტრიად აქუჰ სა-
 გლარც.

საველიჩ სეილეიხერაზე დააიტ; სარა უი იასპიეიტ, უაწიე იშჰა-
 აშჰალაკჰ მარია ივან-იფჰაი იარეი ეიმანე ამჰა იშჰექულარა დაზე-
 ხთანე დეყაზარც. უი მაპ იკერცგჰე დნლაგჰეიტ.—ზაკუზეი, დად-
 ხეიტ, იუჰიო? უარა უშჰფადანსეჰეუეი სარა? უმაწ ზუადა ნას უარა?
 ირჰიარგზეი უანი უაბი?

ს-დიადჰა იმაპ კეშაქუა ზაკუზ ზდგრუან აზე დაარგუბზღნე აწა-
 ბერგ შჰესპიო აგურა ინასერწარც სალაგჰეიტ.—უარა სარა ისეზ-
 გუაქეჰ არხიპ საველიჩ!—სპიეიტ სარა იარა იახხ.—მაპ სციუმეკენ,
 სარა აბზიარა სეზლაქუშაშჰა ყაწა; არაყა სარა მაწუჰედა საანხარემ,
 ახა მარია ივან-იფჰა ლემალა ამჰა დექუხარ, ნას სარა სეჰ ზთენჩ-
 ხომ. უი ლემაწ ანუჰა, სარა სემაწ აუბ იუჰა, იზბან აქუზარ, სარა
 ღლღულაწიყმა ისეძბეიტ აუს შაქუეგლამაქუა იადგრურტი იშჰაყა-
 ლალაკჰ უი ფჰიესს დეზგარც.

არაყა საველიჩ ინაპქუა ააინიყჰან უაჰე იშჰიმბაც იააჰეიშეიტ.—
 ფჰიესს დეზგარც!—ისპიან აათეიჰიეიტ უი.—ასაბი ფჰიეს დააიგარც
 ითანეჰუპ! იახჰიჰაარგზეი არი უაბ, უან ლაკუზარ ლეჰ იანანგარგზეი?

— ურთ აქუშჰაჰათხოიტ, იაშჰანე იაქუშჰაჰათხოიტ მარია ივან-
 იფჰა დზაკუჰ ანგრდგრლაკჰ,—სპიეიტ ათაქს. სარა უარგჰე სუქუგუ-
 ღოჰეიტ. სანი საბი უარა უჰიატეგ იახეძგრუჰეიტ: უარა ჰარა ჰზე
 ურთ ურაშაპკეპ, უს ამი?

ათაჰმალა იგუ სახაფსსეიტ.— ეჰ, ს-ბაბა, უარა, პიოტრ ანდრეი-
 იფა!— იჰიეიტ იარა.— იაიშახე უარა მაქანა იამთამეჟა ატჰაჰს
 ააგარა უგუ ითაჟეიტ, ახა მარია ივანტ-იფჰა უბასყა დეტჰიეზბა
 ჰალალუჰ, ჯარა იაკუმ აკვ ლჰუჰიარგე გუნაჰაუჰ. იბზიოუჰ, უარა
 იშუჰიახ აკუხააიტ! უი ანცია იმაალეჰე დემვანგზგაპ სარა, უანი
 უაბი რახგეგ ტიეკ იაჰასაბალა ეითასჰიავ, არი ეიფშო ათაცა ბზიახუ
 აიხრაწარაგეგ ლთახეჰ ჰია.

სარა საველიჩი ითაბუჰ ჰია ნაიასჰიან ზურინი სარეი უადაკ აქოვ
 ჰნეიცეიტ. სნალაშოგჰკენე სნალანაგალან აკერ სციეჰეიტ. აზნეკ აზ
 ზურინ დაარა იგუაფხანგ დსაციეჰიონ; ახა ხუჰე-ხუჰლა იაჰეიჰეჟა
 მაჰხო, ეიხყა-ეიფყაო იალაგეჰეიტ; აწუხუტეიანგ სგზიზწაზ აზ ათაკ
 საჰიარა აცენხუარას ახერჰია იხუდა აბჰი, იფენწა იკვლყაოზ აშეშეი
 აასაჰიიტ. სარგეგ სქოვ ააიხასკენ იარა იყაიწაზ საქოვფშოვ სნაც-
 ნეჟეჰეიტ.

ადგრჰაჩხნე სარა მარია ივან-იფჰა ლყნე სნეიტ. უი ილასჰეიტ
 სგუ ითაჰეჟაზ. ლარა ურთ შოგზშოგჰ აეიჰეჟაზ დგრნე იალგდგლკე-
 ლან, სარა დსეჰეშოჰაჰთხეჰეიტ. ზურინ იოტრიად იარა უბრი აჩოვ-
 წიყა აქალაჰე იალწნე იდეჰეჟულარც იყან. ფშორა ათახამეზტ. სარა
 იარა არაყაწიყა მარია ივან-იფჰა საალფერწიტ საველიჩი ინაპე დნან-
 წანე, სანი საბი რახგეგ აშეყუ ლესთეიტ. მარია ივან-იფჰა აწიე-
 უარა დალაგეჰეიტ.— ბზილა, პიოტრ ანდრეი-იფა!— ლჰეიტ, ლბჰეგ
 რხუაჰქანე.— უარეი სარეი შთა ჰაიბაბარა ყალარუ იყამლარუ, უი
 ანცია ზაწიეკ იდგრუეიტ; ახა შიეშოქესაგეგ უსხაშოთჰამ უარა; სნეში
 ნაპე სოუანძა უარა ზაწიეკ უოუჰ სგუ აქოვ იაანხო. სარა ათაკ
 აკვგეგ სზემჰეიტ. აუაა ჰაკუშხანე იველან. ურთ იშოგრბოზ სარა
 სგუთეგაჰეჟა ზეგეგ აჩოვგლავალარა სთახემეზტ. უს დნეჰულანგ
 დციეიტ. სარა საახენჰიენ სგლახე ეიჰუნე, ყტ-ფსეტ სემამეჟა ზურინ
 იყნე სნეიტ. უი სგუ ირჰეზხარც დალაგეჰეიტ. სარგეგ ფშოაკ ნას-
 სერსერც სგუ იაანაგონ: აჩოვტი ი აშო ხუმარგლა ჩარგლა იაჰ-
 ხააგეჰეიტ, ახულბეჩხა აქალაჰე ჰნალწნე ეიბაშრა ჰქუნაჰჰეიტ.

არი ჰევერალე მზა აწიამთაზე აკუნ. აიბაშრა ალაგარა ზერუა-
 დაუნე იშაზ აძენრა აცარა იაქოვნ, ჰვენერალციეგეგ აძი-აძი
 ეიცხერაარაზე აჩახეყაწარა იაქოვნ. პუგაჩოვ იარა უაჰეგეგ ორენ-

ბურგ დაკუშხანგ დტიან. ახა უი აამთაზგ იაიაიგუარა აოტრიადქუა
 რჩხეიდკვლო ზეგგენჯარანტიი ურთ აციგმახუცცია რთვკრა
 ზაიაიგუატირა იაქუგენ. აბუნტ ყაწარა იაქუგზ აქეთაქუა ჰარა ჰარ
 შოგრბალაკა ეიფშოწყეა რჩხაიქურკუჟან; აბრაგაცია რშოიკაქუა
 ჰარა ჰშოგრბალაკა ეიბარზნე იცონ; აბართქუა ზეგგე იუდგრბარტი
 იყან იაარლასნე არი აწეგხუა უაჰა იციგამახაკუა იშოგფჟიოს.

იაარლასნე ათაუად გალიცინ, ¹¹⁷) ტატიშჩეე აბაა ააიგუარა პუგა-
 ჩოგ დფეხხაა დგქუიწიეიტ. უი იუაა ემიცყააიეიტ, ორენბურგ ახე
 იაქუითიტიეიტ, უიგე იგუ იანაგარტიეგე იყან აბუნტ უაჰა აჩოხეი-
 წეგხეუა უი დალგაეიეიტ ჰია. უი აამთაზგ ზურინ აბუნტ ყახწოზ
 აბაშოკირცია დრეჟილარც დაზეყაწან, ახა ურთ ჰარა იაბაანდა ეიმ-
 ბლგეჟია იცახან. ჰარა ააფენრა ათათარცია რქეთაკ აქუგ ჰთანა-
 კეიტ. აქქუა ხეწნე ამეტაქუა უაგე დზგრნგმსუა იყალაეიეიტ. ჰარა, ართ
 აბრაგაცეიეი ბნაუაიი იგურქოვლგეახა რაბაშრა ხუქე იყოუ იაარ-
 ლასნე აწეგხუა ფწიაბ ჰია ახხუტრა ალა ჰგუ ყაჰწონ.

ახა პუგაჩოგ დკგმგზტ. უი სიბირტიი აზაუადქუა რქუგ დკვლსნე,
 უაყა აშოაიკა ქოგცქუა ააიზგანე ეითა აციგმა ყაწარა დალაგაეიეიტ.
 უი ამანშიალარაქუა შოშიაზ აეიბბქუა ეითარგლაგებტ. ჰარა იჰა-
 ჰაიეიტ სიბირტიი აბააქუა შოეიმგრწიაზ. დუკ მგრწეკუა კაზან აქალაქე
 შოიგაზი, მოსკვა დაქულარაიეიტ დგშოდეიქულაზი აეიბბენე იაარგლაგზ,
 უი აბუნტ ყაწაგე, გუმხა ლშოარა იმამ ჰია იაქუგუღნე ახარყუსრა
 იაქუგზ არ რნაჩალანეიეიტ არქოგხეიეიტ. ზურინ ვოლგა დგრაიეიტ
 აპრიკაზ იოუიეიტ.

ჰარა ჰშოეიბაშუეზი, აიბაშრა იშოალგაზი რტიე ზეუამ. იაარკა-
 ქუნე ისჰიოიეიტ ზდა ცართა ახამამ აყენდა არეცპარაქუა იყაზ...
 ზეგგენჯარა ხლაფშოცია ჰია უაგე დეყამგზტ; აპომეშჩიკცია აბნაქუა
 რქუგ რჩხეწიახნე იყან. აბრაგაცია რშოიკაქუა ზეგგენჯარა აციგმა
 უა იქუნ; ხაზე აოტრიადქუა რნაჩალანეიეიტ დარა იშოგრთახგზ აუაა
 ახადგრბუჟან, ირთახხარ-ითარწომგზტ; აბგლრა ახაგქუგეეიბაუაზ
 იაწანაკუაზ ატიეღლაქოცე თბაა დუ უაღოეიმშოხარა ითაგვლანე
 იყან... ანცია იჰიიმგრბაიეიტ აურს ბუნტ, ხშოგზ ზწიამდ რეცპაშარა
 ზმამდ! პუგაჩოგ დგკნე აცარა დაქოგენ, უი იკრაზე დიშთან ივან
 ივან-იფა მიხელასონ ¹¹⁸) უს იაარლასნე იჰაჰაიეიტ ზენდა დფეხაა დშოგ-

ურწახ. აწებუტიანგ ზურინ აღდგრა იოუიტ ასამოზვანეც დმშორ-
ქეგზ, ნასგაგ აპრიკაზ ირთეიტ დააგვლარც. აიბაშრა იალგვიტ, შთა-
სანი საბი რახგაგ სცარ აღშოო სყალვიტ! ურთ რგუდვგლარა,
დშოგყოუ ჰია აქიაკ ზზესმაჰაძაძეგზ მარია ივან-იფჰა ლბარა სანრგზ-
ხუცლაკა სარა უავგ იშოიმაკ ვიფშო სარგურღაონ. სარა ახუკე
იეიფშო სშთვფონ. ზურინ დეჩონ, იფივახგრქუა ეიდხალო უს იჰონ:—
მაჰ, უარა ბზიარაკ უაქუშოარც უყამ! ფჰივს დააუგარ აკე იალაჰია-
ძამქუა უძგშოტ აუჰ!

ახა იარა უბრი აამთაზუ უამაშია აკე სცია იალაშიონ, სგურღაონა
ზეგაგ შოჰამერკოუა: ხარა რგმაძამქუა უბასყავეკ რშა ზგუდტატალაზ
აცოგაბხუცვი, უი ახე ხსარა იფშოგზი რგზხუტრა შოგსთახგმზგაგ სგუ
თნაშააუან:—ემელია, ემელია!—ჰია სხუტუნ სარა, სგუ იალანგ; მა
აფსა უზახამჰაზეი უარა, მამზარგაგ ბზარბზან-ხე თყუაცკ უზაფგზამ-
შიაზეი? უბრი აწკაგს ეიღაგზ აკგაგ უზხუტუამგზტ უარა. იშოფაზუ-
რგზ ნას? უი იზხუტრეი, უი იფსთაზარა უაღოეიმშახარა მინუთქუა
რუაკე აან სარა სახეიქუირხაზი, სარა ფჰივს იზგარანგ იყაზ შოვაბ-
რინ ახუმაგ ინაჰ დახამამგწიხგზი რაზხუტრა სააყუმწიძაკუა სგუ ითა-
ხუხუა ითან.

ზურინ აოტპუსკ სითეიტ სარა. დაჩა მგშოქუაკ რგშთახა სარა
სთააცია რყნგ სეითანეინგ უყა მარია ივან-იფჰაგაგ დგზბარც სგყან...
უს იალგრყაანგ სგზმეიგუღოროზ ზაკე აასგზკვლყეიტ.

ამვა სგქულარც სგუ იანთაზ აჩონგ, აბგრეიგ სკოზნასხაბ ჰია აჩოგრ-
ხოიარა სანაჰოზზ ამინუთ აზგწიყაა ზურინ ქააად ბღაგცკ კნგ დააჯ-
ნალვიტ, დაარაძა აკე იგუ იშოალაზ იჰოგფშოგნგ. აჩოგჯ ჰია აკე
სგუ ინალნარყეიტ. სარა სააშიეიტ, სზერშიაზ ზაკუუ სარგაგ ისზემ-
დგრუა. უი სდენშჩიკ დგნდიგლიცან სარა სკოჯ უსკ შოიმაზ აასეი-
ჰიეიტ.—იზაკუზეი?—სჰიეიტ სარა სგუ ხეთ-ხეთუა.—ხუკეკ უავგ იგუ
იალსშოა უსუჰ,—იჰიეიტ იარა, აქააად სარა ისგრკოუა.—უაფხეი
აბგრეიგ ისოუზ ამიყუ ზაკუუ. სარა აფხაარა სნალავეიტ: არი ხაზ-
ხაზგ ანაჩაღანეცია ზეგაგ რახა პრიკაზ მიძანგ იდიგქურწახ აკე
აკუნ, სარა სახააარფგზამაშიალაკა სკნგ, იაარლასნგ, პუგაჩოგ იუს
აზგ ეიჰოჯაბ აუს ფშოაარატი კომისსია კაზან იყოუ ახა ყარულლა
სრგშორაზგ.

აქადად ნასემბერწმთარც აფსუკ აასგებხეიტ.— იყაჰწახუაზიე!
 იჰიეიტ ზურიინ.— სარა ისუალუპ აპრიკაზ საცნეკუარც. იყალაბ ჰუგა
 ჩოვი უარეი ეივგზციაწას შიეიცნეკუარაქუა, იშოაკუხალაკა აკგ ალა
 აიჰაბგრა რლგმჰა აყენდა ინაძაზარ. სარა უბას საქუგულუოეიტ არი
 აუს უსყაკ წგხუტია ბაადესგ ამოუკუა, აკომისსია რქუათხმა უარა უხგ
 ურიაშოაბ ჰია. ხაას იყოუმწაკუა ინგქურშინგ უცა. სარა სელამგს
 ცქმან; ასულ საციშიომგზტ, ახა სარა ბზია იზბოზი სარეი ჰაიბაბარა
 ამინუთ დაჩა აკერ მზა იახტეახგრ ყალაბ ჰია სზგზხუცუაზ ბაადესგლა
 სარშიონ. ატელეყსკა ხოიანგ იგვლან. ზურიინ ვგზაკ იშოიუც ეიფშო
 ბზიალა ჰია სეიჰიეიტ. სარა სნაგანგ ატელეყსკა სნაქუდგრტიეიტ.
 ვგჯა აგუსარცია რაჰიაქუა თგხნგ იასავცაქუტთან ამვადუ სანგლანგ
 სნგქულუოეიტ.

[Faint, mostly illegible text, likely bleed-through from the reverse side of the page.]

აქტივობები ახვ

ასურ

აქილარ ირაქიანბეუ —

მშენ ციქლოფოლუ.

აქიათუა.

სარა ავტურა ხაწანგ სეყან, აბართქუა ზეგაგ ზეხყაზ, აძიგაგ სიზგ-
მწაიდაკუა სხაგუათხარალა ორენბურგ სალწნგ სახაგყაზ აზგ შოაკუზ.
სარა იაარმარიანგ სხგ არიაშოარა სელშოარტი სეყან. ანაეზდნიჩეს-
ტვორა ზაწა იხუართამ ჰია აზგრმეჰიარგზ, ართქუა ზეგაგ რქოვ უი
ბზიოლუპ ჰია ირგფხაძიონ. სარა ავუეილახხრა მცხუ ისემაზ აზგ აკგ
სხარარგმტიერ, აჰიატი ხამწარაზგ აკგმზარაკგაგ. ახა ეივგზციაკ რა-
ჰასაბ ალა ჰუგაჩოვი სარეი აიქოცაარაქუა იჰამაზ, მბატოვ ზხგფხა-
ძარა რაციან აშოაჰათციე რგლა იშოწაბერგგზ დგრიანშოარ ყალონ,
დაარადა უაგვ გუჯარას იყიწარტიგაგ იყან ურთ ამვა სახაგნდაქუზ
სარა სრგზხუტუან იზსგზწააშოაქუაზ რტივ, სრგზხუტუან ათაკს ირას-
ჰიაქუაშოაზ, ეგაგსგძბეიტ, ასულ იქოაფხა საწნიელიაკ აიანშოა ხათა
სჰიარც; აბას ახგრიანშოაშა ეიჰა იმარიოლუპ, ნასგაგ ეიჰა უაგვ დაქუ-
გულრატი იყოლუპ ჰია იფხაძანგ.

ეიმწიანგ იქუბლაანგ იყაზ კაზან სწეიტ სარა. აულიცაქუა რქოვ
ავნქუა ახაგგლან არაცია ეიქუჩაყუა იკაეგნ, ურთ ავნქუა რთამც-
ქუა რაციანხგრახა, ხგბრეი ფენჯრი რგმამეკუა იხავკალა-ხავკალაძა
იგვლან. აბას აკუნ ჰუგაჩოვ იანეიგზ აშოთრა შოგყაზ! სარა სწარგო-
ეიტ არი ეილაბლგზ აქალაქა ავუთაქოვ იანხანგ იგვლაზ აბაა აყნგ. ავუ-
სარცია, ყარულს იყაზ აძიციერ სწაირთეიტ. უი, აეი დააქოვ ჰია ზემ-
ჯაკ იბეგ ნაირგოეიტ. ილახან სშაპქუა ადაქ ნარგშარწან, ლულულა

იაიღწიან ირჩაფეიტ. ნას სრემან რკუზნარხან აბახთაჲს სნარგან
 ათამცქუა ცივკვაძა, ფენჯერ ხუქუკ იამაზგა აიხაცქუა რგლან იჩა
 ფანგ, ითშიანგ ილაშცახა იახგყაზ ჯარა სენტარკენ სემალა საან-
 რგეტ.

აბართქუა ზეგაგ ბზირაკ შოუსთეფთუმეზ აასდგრდგრტ. ახა
 უეიზგაგ სგუ კამეჟუა აგულრა სემანგ სეყან. სარა სეფთშო აგუაყრ-
 ითაგლოლუ მაქამ ჰია სრხალარგუმზღნგ, გუცქმალა, ახა ითშიანგ
 იყაზ სგუ იათჰიანგ, სააგლაზარ აბგრჟე ზაწიგ აკუნგ ანცია სნაი-
 ჰიან, სთენჩნგ სეციეიტ, ისგხშოა, სზენიაშოა ჰია აკგაგ ხაას იყამ-
 წაკუა.

ადგრჳარხნგ აშეგმთან აბახთა ასტოროჟო სააირკუზხან, აკომის-
 სიახ იშოსგფხაზ აასეიჰიეიტ. ჳგჯა ასოლდათცია აასგვაგლან სრგ-
 მანგ აშოთა ინახესენ აკომენდანტ ივნგ სნარგუეიტ, უაყა ავნგ აფხა-
 იაგვლან სარა სემალა ნაყ ავნუწყატი იუადაქუა სნარგვნარწეიტ.

სეშენიელაზ ზალ თბაა დუკ სნგვნალტ. ქაადლა იხყანგ იყაზ
 ასტოლ იადტიალან ჳგჯა: უახიხუაფშოუა ლჳეიშია ციგაჲკ, ხაშიაშიაჲ
 იაკუნგ გენერალ თაჰიდაკეი, იჳათშოგლარა გუქნგ, წარგჲ, დანცი-
 ეიო დაქუმემრუა იყაზ, ჳაჟეიე აბაყა შოგქუსა ჰზწუაზ, აგვარდიატი
 კაპიტან არფესკეი. აფენჯერ აყნგ ხაზ სტოლკ დადტიალან ასეკრე-
 ტარ, იპერო ილემჰა იეწაწანგ, აქაად იმწაზ დახუაფშოუა, იაას-
 ჰიაშოა ზეგაგ შოგნანიწარა დაზხზიანგ. სგზწაარა ინალავრეიტ. იაზ-
 წაიიტ სგხმდ, სგჟილა, მაწორას ისემაზ. სარა, ანდრეი პიოტრ-იფა
 გრინიოგ იფა საკუზარ—ჰია დაზწაიიტ აგენერალ. ათაჲ ანისჰია
 იაასჳარხანგ უს იჰიეიტ:—სგუ იალსიტ, უბრი იეიფშო აჰათერ დუ
 ჰმოლუ აუაჳგ, უარა უეიფთშო იაფსამ აფა დახიმოლ! სარა აშოშჰია
 ათაჲს ისჰიეიტ, ეგა ხარა ბააფს სედრგფხაძალო იყაზარგაგ, გუჲ-
 ფსგკალა აიაშოა ჰიარა ალა ურთ ზეგაგ შოგმცლ აასერფთშოჲ ჰია
 აგულრა შოსგმოლ. უბას სარა აგულრა ისემაზ იარა იაიგუამფხაძეიტ.
 —უარა დად ცკაკჲკ უოუჲ, —იჰიეიტ იარა სა სახ, ირჰაიმიარჯთა-
 ხუნგ;—ახა ჰარა უარა უაწკეს ეიცოლუგაგ შოლუკ ააბახეიტ!

ნას აუაჳ-არფეს დაასგზწაიიტ: იზბან, ეგანბგჳუუ სარა პუგაროგ
 იჳოგ ამაწურა სანალავაზ? იარბან უსქუოლ უი იზყასწალარც სნაპგ
 იანიწოზ?

სარა სააზგუანე ათაკს იასპიეიტ, სარა სეზლაჰიცივრუ, სეზლა
 ამსთოუ ალა, იარბანზაალაკე მაწურაკ პუგაჩოვ იყნე სშოზალამლოზ,
 იარბანზაალაკე უს ნაბენწაკ აღკელარაგეგ შოგსემუაზ ალა.

— ნას იშოთაყალსეი არი,— იჰიან იასკუაირხიტი ისაზწააუაზ,—
 იამსთაზ, იჰიცივრუზ აუაგე, იარა ივგეცია ზეგეგ ციგეალა იანტესხარ-
 შუაზ იარა აძი-ზაციეკ ასამოზვანეც დათეიმწაკუა იაანეჯრა? იშოთა-
 ყალსეი იარა უბრი ოჰიცივრ, იარა უბრი ამესთა იხათა ვეზაწას
 აბუნტი ყაწაცია დრეღატიანე ივგეჟირა, აციგეა ზუცივკ ზადა იახტი
 აშოუბა, აჩოგ, მიათბეჟაკ აფარა უჰია ჰამთას იდკელო? იზეხყაზნი
 აბას უამიშია უაგე იბარტი აჩოეიზააიგუატირა იშიგემაზ, აჩოაარჰირა
 აკუმზარ, მამზარგეგ იანამუძა, ახუმგარეი აციგეარეი რზე აკუნზარ?

სარა დაარადა ზემეძღეს იყასწეიტი აგვარდიატი ოჰიცივრ აბართ
 რეიფშო აეიაქუა ისეიჰიან. აბრი აყნეტი სეიცირაშიანე ახერქიარა
 სალაგოეიტი. სარა ირასპიეიტ ასეთიჰია ანასუაზ აკარშირაქუ პუგაჩოვი
 სარეი ჰშოეიბადერზ; ნას ბელგოორტიი აბაა ანერგა სარა სიდერგნ
 სათემწაკუა სშოაანიეგზ. სარა ისპიეიტ ატულუბი აჩოი ასამოზვანეც
 იყნეტი სეღკელარა სშოაციტეზაზა; ახა უი აციგეაზუცივკ სიჰაგელანე
 იახგნდა სელშოზ იავმეჟკუა ბელგოორტიი აბაა შოგსეჩოზ. აწე-
 ზუტიანე სარა სეგენერალ ითეძშიაგეგ რასპიეიტ გუაყრლა ორენ-
 ბურგ აქალაქე თაკნე იანეყაზ, სარა გუქალა სშოეყაზ შოაპათრა აზე-
 ზუშოაზ.

ათაჰმადა ლოეიშია ციგეა, ასტოლ აყნე იარტნე იქუზ აშოყუ
 აქუეიხენ, იბეგ რდუნე აფხაარა დნალაგოეიტი:

„აქურა უალს იდნაწოზ ეილაგანე, ამაწურა აზაკუნ იახტიეგეზ
 ნეყუგანე, აციგეაზუცივ იყნე ზაეია ამადანე, უაჟიტიი აილაგენტრა
 დალახუნ ჰიაშია აპრაპორშიკი გრინიოვ იწეზუალა უარა უზეზწააუა
 ათაკს იუზენასეცკაჟეიტი აბას: უი აპრაპორშიკი გრინიოვ ორენბურგ
 აქალაქე აქოგ ამაწურა დალანე დეყან იაჰხესეგ 1783 შოგქუსაზ
 ოკტიბრ მზა ანალაგამთა ინარკნე ჰაზნუ აშოგქუს ჰევერალა 24 აქოგ-
 ნდა. უბრი აჩოზე უი აქალაქე დალწნე დციეტი, უბრი აახესგეგ სარა
 სკომანდა აყნე დმაიტი. იბნალანე ჰარა ჰახე იიასქუაზ იზლარჰიო
 ალა, უი, აქეთაქოგ პუგაჩოვი იარეი ეიციყან, ნას უი დციენე, ავგ-

ჯაგაგ ვიმანგ, იარა ფასა ამაწ ახიუაზ ბელოგორტიი აბაახგ ვიც-
ვიტ, უი იუაგვშა ზეიფშორთუ აზგ ისპიო უბრი აუპ“...

— არა უი აფხაარა დააყუწუნ იაარემინგ უს ასეივიეტი:—იუპი-
ოზეი უარა უეჟიშთა ხერქიარას?

სარა სშაქაგზ ვიფშო სეითანალაგანგ გუკალა ეგაგრო ზეგაგ
შოგსპიახ ვიფშო მარია ივან-იფპაი სარეი ჰუს ატიგაგ რასპიარც
სთახხვიეტი. ახა უი შობააფსგზ აბლჯააჰია სცია იაალაშიეიტი. სარა
უს სხგ იაათაშიეიტი, უაჟიე უი ლეხად სპიარ, ილზწაარც აზგ აკომი-
სსიახე ილგფხაარ ჰია საციშიეიტი; ნასგაგ უი ლახე აციგაახუცცია
რგზუმგარატი, უჰიან-სპიან ალაყააშრა ატიე სანახხუც, მამზარგაგ
დააგანგ ურო დგრქუადგრგვლარ—არი უალეიშოხაროუპ ჰია სგუ
აათნაშაან, უა სნაქუახან სააილაფსეიტი.

ასუღცია აბრი აკგაგ იხარამზარ ყალაპ ჰია სარა ათაქქუა ისპიოზ
ირზეძგრკუა ზგუ აახგენაახახაზ, სშაქუახახ ანგრბა იაითაშიახეიტი.
აგვარდიტი ოქიციერ დწას იყაიწეიტი აღონოს ალაზგალაზ ახდა
იხათეი სარეი ჰაიქუადგრგვლარც. აგენერალ ირეივიეტი, იაცე იზგზ-
წააუაზ აციგაახუცც იააიფხაარც. სარა აძგრჰია აშიაახ სნაპიეტი,
არი სეციგაა ზჰიაზ იააირა საზგფშოუა. მინუთქუაჟ ააწხანგ, ადაქ-
ქუა რგშთგბჟ ააგვიეტი, აშოქუა აადგრტენ დააჟნალტ შოვბარინ.
სარა იააჯასშიეტი უი ირეივითაკრა. უი უალეიშოხარალა იგნგ,იფშო-
თიე იხეკუკუა დეყან. უაჟიე ააკგესკაანდა ეიქუაწიიდა იყაზ იხახუ,
ზგნდა იშოლახან; იფაწა დუ ეილაჟიეია იყან. უი ახარაქუა ისედი-
წოზ იჰიეიტი იბჟე თაადა, ახა დაციგემშიაკუა იარა იზლეიჰიაზ ალა,
სარა პუგაჩოვ იყნეტი ორენბურგყა შოპიონს სდიექუწან; ესეშოა
აქალაქე სთგწნგ ქულარა ჰია სგზცოზ, აქალაქე აყნგ იყაზ ჯნგ შიყუ-
ლა უახე ირესთონ აზგ აკუუშოია; აწგზუტიანგ ზგნდა იაახტგწიყაანგ
ასამოზგანეც სჩოითანგ, იარეი სარეი ჰაიცინგ აბააქუა ვიმლო, ზჩაა-
ზგრჰიუაზ სგზცია თარხანგ ურო რთეფ სარა იზგალარც, ასამოზგა-
ნეც აჰამთაქუა იიშოზო სარგაგ ისოულარც საშთაზშოია. სარა ქოგმ-
თძაკუა სიზეძგრვიეტი. აკგაგ სგუ ააყანაწეიტი; მარია ივან-იფპა ლე-
ხად ააიქუაიშოიეიტი არი ახუმგა ციგაახუცც, უი იარა, ლარა
ბააფსგლა დელციემინგ მაპ ახიციელკგზ დანახხუც იხგ აჰათგრ შოგ-
ბჟიხუაზ ანიდგრ აკუუ, უი ლეხად ჰიანგ სარა სქოგზმგროთუაზ აგუ-

კერა ეიფშოზ აკ აცფხაგკ იარა იგუაქჟაგ აჩუწიანხ იყანგ აკუუ
 ზდგრხშუადა, — იშაჟუხალაკ ბელოგორტი იკომენდანტ იფა ლუბა
 აკომისსია რქჟ იჰამეკუა იანხშეიტ. სარა უი სჰიარემ ჰია სგუ ია-
 თასკეზ აყნგ სჩუგრლულუანგ სიანგგლტ, შუვადრინ იჰიჰაქუან შუგმცუ
 ზლასგრიამოშა აზე ასუდ დანსგზწააგე ათაკს ისჰიეიტ, ფასა ისჰიან
 ანავს სარა სხე არქიარაზე იარბანხალაკ დიჩოჟა შოგსზაცემწოზ.
 აგენერალ ირეიჰიეიტ ჰარა ნაყ ჰდვლგრგარც. ჰვუგაგე ჰნიეცდიგლ-
 წიტ. სარა აშშეჰია შუვადრინ სნეიქოაფშოიტ, ახა აჟიაკგე ისგმ-
 ჰიეიტ. იარა ციგმაშაქულა დააფეშეგრჩინ ილაქქუა დვარგხან იაკნგ
 სარა დნასაფესგნ იშაქოაქუა ნაირცკავეიტ. სარა ილასგხან აბახთა
 აქჟ სნაგანგ სენთარკენ, ისგზწარც აზე უაჰა ისმეფხაძეიტ.

აფხმაჟ უაჟიშთა ისგრდგრრანგ იყოუ ზეგგე სარა სგლალა იზბახ
 აკუმ; ახა უი ატიგ სარა უბასყაკ ლასგ-ლასგ იახგრჰიოზ საჰახან,
 ირეიწიძოუ აჟიაკგე სგზშოგჟ აქჟ უბასყაკ იანხშეიტ, უბართ ანგ-
 ყალან უაჟე სიმბაძო იარა უა სგყახშია სგუ იანანგო.

უსყანტი იჟიეტი უა იზლარეყახშაზ ალა სანი საბი მარია ივან-
 იფა გუქ-ფსგე ალა იახგრაზნგ დრგდგრკვლშეიტ. ურთ ანცია იმთანგ
 ბზიარას ირბოზ უბრი აუჰ, ურთ აეთემ რგცჰა დრგდგლანგ ირა-
 ძაშაზ დროუიტ. რაციაკ მგრწკუა ურთ უი გუქ ალა ილგდჰაწა-
 ლანგ იყალშეიტ, იზბან აკუზარ, უი ზნგე დზაკუუ უდგრგრ ბზია
 იუმბაშაზ ლაკუმეზტ. სარა უი ლახე აბზიბარა ისგმაზ ბაშა ჰკუნ
 ხშუგზნგ იფხაძომეზტ შთა საბგე; სან ილთახგზგე, ლარა ლპეტ-
 რუშოა აკაპიტან იფა ფჰიგსს დაიგარ აკუნ.

სარა სბანდაჯტირა ატიგ ანრაჰა სთააცია უაღრეიმშხარახა იარ-
 ზეყალშეიტ. მარია ივან-იფა, პუგაჩოვი სარეი უამაშია ჰიბიდგრრა
 შოგყალან ატიგ უბას იზბიანგ ირაღჰიეიტ, უი ზაწა ურთ რგუ თნამ-
 ყარგზ ლასგ-ლასგ რგუ აარტგწიყანგ უი იარჩილონ. აჰიენტქარ
 იახგარეი, აამსთა შთრა ანგრწიარეი ზგუ ითახ აბუნტ ხუმგა სარა
 სჩალასგრხეიტ ჰია ახაწარა საბ ითახამეზტ. უი საველიჩ დაარა-
 დგნკდცალანგ დიაზწაიიტ. დიადკა იმძაძკუა იჰიეიტ სარა ემელია
 პუგაჩოვ იყნგ სასრა სშუნეილოზ, უი აციგმახუცვგგე სარა აჰიმთაქუა
 შსითალოზ; ახა იარა დახექუნგ იჰიეიტ, სარა სქოაარჰიოა ატიგ ჰია-
 აკგგე შონიჰაცგზ. ათაჰმიდაცია რგუ აადგრთენჩნგ აჟიბე ბზიას იჰა-

პარგზეი ჰია იფშოა იალაგაეიტ. მარია ივან-იფჰა დაარაძა დშეიტი, ახა ქაემთაქუა დეყან, იზბან აკუზარ, უი მბატიელა აყუბჰარეი ჩიანრეი ლელანგ დეყან.

მჩებქუაქ აბეგსტ... უს, პეტერბურგ ინხოზ ჰეუცხუ ათაუად ბ.** იყნეტი საბ. შიყუქ კელყა იზაიტი. ათაუად სარა სთეძშია აუპ იიკუაზ. არი აუს დაარა იხუართამქუა იშაყალაზ ალა ანგივ აშთახა ინაციფიტი, სარა აბუნტ ყაწიციი რუს ალახურა აზგ აგუჯარაქუა იყან იამცხუნგაგ იშაწაბერგახაზ, უბრი აყნეტი სარა აშრა სხემფონგ იშაყაზ, ახა აპიენთქარ ფჰიგს უბას ლეძბეიტი, საბ ამაწურა დუქუა ინყუიგახაზი ითაჰმადარეი აჰათერ აყნეტი, არი იშაბზოლუ ფსრანგ ირფხაშაგახ აშრა ააიქუნხე, იფსე თანაწე ხენჰირა იქუმქუა რეიჰა იხაროლუ სიბირტიი ტიელაქჰაციკახა დახერგარც შორალჰიაზ ჰია.

აბას იალღერყაანგ საბ იაიაჰაზ აჟაბჟ დაშერც აფსეკ აიგხეიტი. უი აგუამჩრა ლულუა იმაზ იციკაჰაიტი, აგურჰა ბააფს იზწესგზ (იშოილოზ ეიფშო ქაემთაქუა) იგუ თნაშააჟა დახაშოშააჟან.—იშოფა!—იჰიონ, ეითეიჰიონ უი დაქჰააჰკნე.—სარა სთა პუგაჩოვ იგუთაქქუა დრგლახუნუ! ანციი უარა დუ, სეზხაინხაზეი მშიან სარა! აპიენთქარ ფჰიგს აშრა ინელგაეიტი! აბრი აჟმა სარა სგუ ხაზერფსსო? აშრა აკუმ სარა სზეციშიო: ჶაბდლუ დგფსიტი აშგრთა ათეფ¹¹⁹) აქაგ, იარა ლამეს ცქალოუპ ჰია იიფხაძოზ აუს დაზექუფო. საბ დრგცითახეიტი ვოლინსკიი¹²⁰) ხრუშჩოვი¹²¹) ახა აამსთა ზექურა ეილაგანგ აბრაგაციეი, აშციეი, იბნალანგ იყაზ ატიიტიეხციეი იჩარგდიკელარუ!.. ფხაშაროჟუპ, ფსროჟუპ ჰარა ჰაშთრა ზეგაგ აზე!.. საბ აბას დახაჰააჰკეზ სან დარშიან იარა იანიბოზ დწიფუამეზტი, ილულაქა ლჩაგლშიონ უი აგუამჩრა იხზენღერჰიგრც, ართ ირჰიო ზეგაგ წაბერგემ, იწაბერგეუ იმცუ რზემდერძო აუპ აჟაა შახციიეიო ჰია იაჰიო. ახა საბ უაგე დიზერგუბზელოჟა დეყამეზტი.

მარია ივან-იფჰა ზეგა რეიჰა დგუაყუან. უი აგურა ხაწანგ დეყან სარა ისთახხარ სხე შაგერიანოზოზ, ახა უი გუჯარას ილემან სარა აიაშა შაგსემჰიოზ, უბრი აყნეტი სარა არეცჰარა სზექუშიან ლარა ილხარანგ ილფხაძონ. უი ლელაღერძქუეი ლელუშრაქუეი ზეგაგ ირციელწიხაშუა, იარა უბრი აამთაზე იათემწიადაქუა ახუცრა დაქაგნ სარა სგზლხეიქულღერხაშა აკე დამთალარც აზე.

ზნე, ხულფაზკე, საბ ადივან დეკლუტიანგ პრიდვორნი კალენდარ
აბლავკეჟა ეინზინზუან, ახა ინუცრაქჟა ზენდა ხარა იყან, ფასა ედუჟი
ჟი აფხმარა იგუ აკოჟა დეკამეზტ. იარა დეშინიჟა ქიეტიტი მარშოქ
იპიონ. სან ჭოემთაქჟა ლასა-ლუხ რფხაგაკ ლფონ, ლგლაღრძქჟაგგ.
ზნგ-ზნლა. ლუსუტი ინაქუთიონ. უს, იარა უბრი აუსუტი იადტიალაზ
მარია ივან-იფჰა დაალყმან, სან ილალჰიეიტ, პეტერბურგჟა დემცარ
ფსეხუა ლემიმქჟა დმშოკოჟ, უახხ აცარაზე აცხერაარა ლგრთარც.
დშოროჰიო. სან დაარა იახხაალგუეიტ.—ბეზცოხეი ბარა პეტერ-
ბურგჟა?—ლჰიეიტ ჟი.—ნას მარია ივან-იფჰა ბარგგ ჰარა ჰკაქენგ
ბცარც ბთახუმი? მარია ივან-იფჰა ათაქს ილჰიეიტ, ლარა არინა-
ხესტიი ლენასეფ ზეგგე უბრახხ ლცარა ანაპე იშოკეჟ, ლარა, აჰიენთ-
ქარა დახმაზუჟაგზ აზე იითახზ აუაგე დახიფჰაჟ აყენტი აუა-
დუქჟა აცხერაარა ლგრთარც აზე დრამაპკერც შოვლთახუ.

საბ ინგ ლაიქუიეიტ: იფა იიუჰ აციგმარა ააიგულაზგრშიაზ აქია
იარბანზაალაკე იარა ინგ ინჰამთარან, ჟი იარა იაჩოფნერჰიოშოა-
იბონ.—ბცა დად!—იჰიეიტ ჟი ლარა ლახხ, დაქუფსეგჰანგ.—ჰარა-
ბარა ბენასეფ აზე აციგმა ზთახუ ჰაკემ. ჩაარაჰიგე ხეთყდაქ იაკუმ-
ქჟა, აუაგე ჰალალ ხაწა ნასგფს ანცია დბითააიტ. იარგგე დვაგვლან
ნაყ დენდიღლწიიტ.

მარია ივან-იფჰაი სანი რემაცარა ინანახხა ლგუ ითაქუაზ ფვთ-
ჩეტე ლალჰიეიტ. სან ლგლაღრძ ლგუთაიშოა ჟი დაალგუდჰიპიალანგ.
ანცია დიჰიო დალაგუეიტ, არი ლხე ჰქულკვზ აუს აწგხუტია ბზია
აიურც აზე. მარია ივან-იფჰა დააიბგრთან მშოქჟაქ რეშთახხ ამვა-
დნექულეეიტ ზგუთრავაზ პალაშოეი, მჩელა სარა ისეცრგხნგ იყაზ, ახა
სარა სეხად ზხეზ აფჰიგზბა ლემაწ ახიუაზ ალა ზგუ ზეჟოზ, ზგუ-
რავაზ საველიჩი ლეცნე.

მარია ივან-იფჰა ფერხაგაკ ლემადმქჟა სოჰიანდა დანნი ილა-
ჰაიტ, აჰიენთქარ ჰთენრა ზეგგე ცარსკოე სელო¹²²) იშოკყაზ, ნას
იარა უა დაანგვლტ. არა ააგვლართას უადა კუაქკე ნალგროთეიტ.
ასმოტრიტელჰ იფჰიეს მარია ივან-იფჰა დლაციაჟიო ლქშაალხან
ილალჰიეიტ, იარა აჰიენთქარ ჰთნგ აყენგ აპეჩკაქჟა ამცა რთაზწო
დშოვიუცხუჟ, უბას ილალჰიეიტ, აჰთნგ აფსთაზარა მადქჟა იამაზ
ზეგგე. ჟი ილჰიეიტ იარბან საათუ აჰიენთქარ ფჰიეს დანქოვხალოზ.

აკოძე ანგლეთუან, ფშუხგერსრა დანთეწუან, უი აამთაზე დარბან
 ველამოყას¹²³) უი ილგენეყუაქუოზ; იაცვ, უი ასტოლ დანახტან
 ილპიაქუან, ახულბეჩოზა ილგდელკლაქუან ზუსტციოუ—აქიკ ალა,
 ანნა ვლას-იფჰა ილციაყიაქუან თოურუზ ჰასაბლა იუჟუა უალაგარ,
 აკერ ქადად ბღეც ყალონ, იმიცვზ რზგეგ დაარა აკერდა იაფსახონ.
 მარია ივან-იფჰა უი ლციაყიარა დანგდერჟუან დაარა ხშუგ ზგშორა
 ათანგ. ნას ურთ ავგჯავგე ეიმიანგ აბაჰახხ იცეიტ. ანნა ვლას-იფჰა
 ილპიეიტ უაყატი ილლეიქუა ზეგეგ, აცჰა ხუქქუა ზეგეგ რთოურუზ
 ხან-ხანუ, უბას რგზხარა ინიანი ასტანციახხ იხენჰიიტ, დარა-დარა
 დაარა ეიმხაზიანგ.

ადერჟუანგ შეგმთანდა მარია ივან-იფჰა დააქუხან. ლჩაილა-
 ჰიანგ აშშეჰია აბაჰახხ დცეიტ. აშეჟ დაარა იბზიან, თავალანტი
 აჰაუა ქუგც იარგსგზ იარჯეეგზ ათიწლაქუა რექუციქუა ამრა რექუ-
 ქკონ. აძთაჩე თბაა ყუზგადა იკაიკაიუნ. იქუზხაზ აძციაქუა, აფშა-
 ჰია იაქუგქუიანგ იყაზ აქუაქუმდრაქუა იძსანგ ირგწიბაჰიონ. მარია
 ივან-იფჰა ათიარხესთა ფშუხა დნავალანგ დნეიუნ. უაყა, უაყეგ აი-
 გუადა იყარწაზ აქუნგ იგლან, უაყეგ ააკეგსკა აგრატ პიორტ ალექ-
 სანდრ-იფა რუმინ(კეგ¹²⁴) აიხარაქუა ირქუიანგ რგხაძალა იდერგვლან
 აპამიატნიკ. უს ანგლია-ჟილა ლა-შოქუაქუა ხუქკე ააციგრყადან იშოუა
 ლა ლახხ აქუაანახუეიტ. მარია ივან-იფჰა დშიან ლჩაანგლკელტ.
 იარა უბრი ამინუთ აზე ფჰიეს ბეჟკ ხადა იავგეიტ:—ბეშშიან, უი
 ბეცჰაუამ.—მარია ივან-იფჰა დანგნათშო აპამიატნიკ აქუათხხა ასკამ
 აყნე ფჰიესკ დეშოტაიზ ლბეიტ. მარია ივან-იფჰა დნეინ ასკამ ეგი
 აზხეკ დნექუტიეიტ. აფჰიეს ლგლა ლხმგრფაძაქუა უი დაალგხუა-
 ფშოიტ; მარია ივან-იფჰაგეგ დგნციგწეფშოზ დღეგხუაფშოუა ლქუაალ-
 ხან ლხაყნეტი ლშაპაყნდა დშოყაქუან აილგლკააიტ. უი ილშინ
 შეგმთანტი შიწატიე შოქუაქუა, უახელა ირხარწო ხელფაკ ლხან,
 რფხავაკეგეგ ხეხე ილშინ. ვგნაყიყაყა შოგქუსა ლხეწუაშია დეყან.
 ლხე-ლქოუ თთიანგ, ეილფხააუა ადგროეი ათგნჩოეი ანგფშოუან,
 ლგლა ჟივან ფშოთიგლაქუეი, ლქეგში ფშოქეი უაჟგ ზეიფშო იმბაც
 ალა ისორგნ. ლარა აფჰიეს აფხეა დაციყიეიტ.

- ბარა არატიმზარ ყალაპ?—ლპიეიტ ლარა.
- ააი, სარა არატიმძამ; იაცვ აუბ აპროვინცია აყნეტი სანაა.

- ბარა ბანი ბაბი ბეცნე ბაამა?
- მაპ, სარა სემილა სააიტ.
- ბემილა! ბარა მაკმანა ზენდა ბეძლაბძოპე!
- სარა აბგეგ ანგეგ უავე დსემიამ.
- ნას ბარა უსკ ბაშთანე ბააზარ აკუხაპ არახხ?
- უსოუპ, ააი, სარა აპინთქარ ფჰიეს სეჰიარა ლესთარაც სააიტ.
- ბარა ბეთემუპ; ბარა ქუნამგაკ იბეხგეპ აკე ბაზაშოშოგრც ბთახეზარ აკუხაპ?

- მაპ, სარა სუდლა აუს აკუმ, ათანამწარა საჰიარც აუპ სზაა.
- საზწიარ ყალარუ, ბეზუსთა ბარა?
- სარა აკაპიტან მირონოვ სიფჰაუპ.
- აკაპიტან მირონოვ! ორენბურგ აბააქუა რუაკ აყნე კომენ-დანტს იყაპ იოუმა უი?
- ააი, უბრი იოუპ.

უი აფჰიეს ლეუ იაცემგელხეიტ.— სათაბემწან სარა,— ლჰიეიტ, ლბეე ეჰაგეგ ირხანე,— სარა ბარა ბუს სჩალასგრხურაც ახეგსთახეუ; ახა სარა აჰთნე სნეილოიტ; ბარა ბზეჰიო აუს ზაკუუ ეილერგანე ისაპი, იზდერუადა უი აქჰე ჯარა აკე სბეცხრაარგეგ ყალაპ.

მარია ივან-იფჰა დვაგელანე დაარადა ითაბუპ ჰია ლალჰიეიტ. არი ილზემდერუაპ აფჰიეს ლეგურა ლგარტი ეიფჰო ლეუ აალდხა-ლანე დააყალუეიტ. მარია ივან-იფჰა ეიქურჩე ლეგბა ითაპ აქმაად აათელებენ, არი ილზემდერუაპ ლეცხერაავ ინგანე ინალღერკეიტ, ეგი იალემგელხენ ლხალა აფხმარა დალაგეიტ.

უი აზნეკ აზე დაარა ლეხმეგე აზეშინე, ლეუ ადწანე დაფხეიტ; ახა იალღერყმანე ლზე-ლქჰე აალღესახტ, მარია ივან-იფჰა ლელა აალხმერჰადაკუა დშეღქჰათეშოუაპ, უი ლხე-ლქჰე მინუთე ამთახე იბზიახუხა ითენჩადა იყაპ უაჰიე აჩორეცეგმარა იანეფშეგზ დაარ-შიეიტ.

— ბარა გრინიოვ იზე აუმა აჰიარა ზეყაბწო?— ლჰიეიტ, ლჩერ-ხეშიაშიანე.— აჰინთქარ ფჰიეს უი დათალემწარ ზღღღშომ. უი ასამოზენეც იჩეზიდიკელაპ დემდერნე, იხეილემკააკუა აკუდამ, ზწას ბათსნე იფერხაგოუ ხუმგაკ ეიფჰო აუპ.

— მაპ, იწაბერგემ!— ლჰიეიტ ივან-იფჰა.

— იშუთა წაბერგემ!—ლპიან იაალქსალგრხიტ აფჰივს დნაიი
 რაშიან.

— იწაბერგემ, ანცია ინგს იშოწაბერგემ! სარა იზდერუეიტ ზე-
 გეგ, სარა ზეგეგ ბასპიაპ. უი იაიხეგზ ზეგეგ სარა ისხყანგ აუპ
 იშოგყალაზ: ასუდ იქათხმა იხე ზიზმგრიამაზხეგეგ სარა უი აუს
 სალაიყამგერც ახითახემნაზ ახე მაცარა აუპ.—არაყა უი დნალგდ-
 ტიალან სარა სათხმაგ იიდგრუა ზეგეგ დნალალანგ ილალპიეიტ.

აფჰივსგეგ დაარა ლეხშოგვ ლხეშინგ დელხემტრვიტ.—ზეყნე ბაან-
 გელადა ბარა?—ლპიან დწაიიტ ლარა ნას; ანნა ვლას-იფჰა ლქჰ
 შოაკუხ ანალაპა:—აა! იზდერუეიტ,—ლპიეიტ დაათეშოგრჩიან. ბზია-
 ლა! ბარეი სარეი არა ჰშოეიბაბაზ აძიემზარ აძიე იაბემპიან. სარა
 საქუგულუეიტ არი ბეშოყუ ათაჰ რაციაჰ ახეფეშოტის იბოურგმ
 შია.

აბართ აეიქუა ააპიანგ დვაგელან იხეზნე იყაზ ალლეია დნეწსნე
 დციეიტ, მარია ივან-იფჰაგეგ დხენჰიენ ანნა ვლას-იფჰა ლახე დააიიტ
 გურბა გურდმარალა დთინე.

დახმააიზ აფშიმა ფჰივს დლაბაშიტ, ლარა იზლალპიაზ ალა თა-
 ვალარა აამთა ანააუაწიყმა ანეი-ააირა აფჰივზბა ქუფეშო ლგუაბზიარა
 იაზეიცოიუპ ჰია. უი ასამუარ აალგან აჩაი აეირა იაქჰნაწე, აპთნე
 ახე ზწეხუა ფემწიადოზ ლაეიქუა დნარგელაგახმან ეიფეშო აან, აპთნე-
 ტიი აკარეტა ააინ აბარწა იადგელტ, აკამერ-ლაკეიგეგ¹²⁵) დააჯნა-
 ლან,—აფჰივზბა მირონოვა აპიენტქარ ფჰივს დლეფხაოიტ!—ჰია ნა-
 რეიჰიეიტ.

ანნა ვლას-იფჰა იჯალშან დაგეგაეეიტ.—ანცია უარა დუ!—
 ლპიეიტ ლარა.—აპიენტქარ ფჰივს აპთნეყა დბეფხეიტ ბარა! იზლალ-
 დგრუეი შშიან უი ბარა არა ბშოგყაზ? ბეგეშოფანეირი ნანხეიტ,
 ბარა აპიენტქარ ფჰივს ლყნე? აპთნეტრი ანეყუაშაქუაწიყმა ბეზდგრამ
 ჰია სგუ იანაგოიტ... სარგეგ სბეცკარგემა მშიან? ეგეა უს აკუზარ-
 გეგ, სარა ჯარა იზხემდგრუა აკე მა ბააცეიგსხეჩაპ. ნასგეგ ამჯან იბ-
 შიეზ აშიწატეგ ალა ბეშოფანეირი? ასაბიცნა შთეზხუა ათაქუაეი
 ლყენდა აძიე დდექუაპწარგემა, უი—ლ-რობრონ¹²⁶) შიწატეგ ვაჟ
 ჰზაალთირც ახე?—ახა აკამერ-ლაკეი ირეიჰიეიტ, მარია ივან-იფჰა
 ილშიე ადა დჩიჰაგეგ დაშთამლაკუა ლემალა დააიიეიტ ჰია აპიენტქარ

ფპიგს იშოგლპიან. იყარწახუაზი, მარია ივან-იფპა აკარეტა დნაქუ-
ტიან ანნა ვლას-იფპა დეშოლაბეიოზ, დეშოლენგპიოზ, დნეკულანგ
ნეყა დციეიტ.

მარია ივან-იფპა ლცია იაალაშიეიტ, პანასგფ აკ შოაწანაკუაზი:
ლგუ აღგბ-დგბპია ეისუა ითეფესსააუან. მინუთქუაკ ააწხან ეიფშ
აკარეტა აპთნე ინეინ იააგელტ. მარია ივან-იფპა დგუთყახა ამარ-
დუან დვკვდელტ. ლქშათხა აშიქუა ყაყყაძა იაატიტ. უი ითაცინე,
იყაზ აკერ უადა ბზიაქუა დნარგუნესტ; აკამერ-ლაკეი ამვა ლორბონ.
აწგუთიანე იარკვზ შიქუაკ რქვზ იანნიე, ბშოაზ აღგრა ლესთოიტ
პია ნალაპიანე ლგმალა დიანიეიტ.

აპიენტქარ ფპიგს დნალქშაგელაწიყჲანე ლბარა დანახუეცლაკჲ
დარძეძო, აქერგჲ პია აკუნ ლშაპქუა დეშორგქუეგლან. მინუთჲ ააწ-
ხანე აშიქუა აატენ, მარია ივან-იფპა აპიენტქარ ფპიგს ლწივილა-
პიართა დნგუნალტ.

აპიენტქარ ფპიგს ლ-ტუალეტ დადტიალან. აპთნე-უაა ფეტვკჲ,
ილგუშოანე იგელან, მარია ივან-იფპა პათერ ლგქუწო დნარგვრ-
ეიტ. აპიენტქარ ფპიგს ირხანე დაალგდელკელტ, მარია ივან-იფპა-
გგ დელდგრტ, უაჲე მინუთქუაკ რეშთახე უბას გუიარტელა დნა-
ციიეიოზ აფპიგს აბრი შოლაკუზ. აპიენტქარ ფპიგს ლარა დნალგფ-
ხან დღეშეგრჩიო უს ნალალპიეიტ:—სარა სეიგურდოიოიტ, ბარა-
ბზეპიან ნასგეძარც აზე აჲია იბესთაზ ახასგლსერშოაზ, ბარა ბუს
აწგუა ფწიოუბ. ბარა ბზეცყარანე იყაზ ახაწა ეგაშოხარამ აგურა-
ხასწეიტ. აბარ, ბესთ აბრი აშიყუ! ბარა ბაბხუს იყალარანე იყოუ
იზგბარც აზე აჯაბაა ზზგბაშოა.

მარია ივან-იფპა ლნაპე წეს-წესუა აშიყუ აალგმხნე დწიგუა
აპიენტქარ ფპიგს ლშაპე დნამწაპიოიტ; აპიენტქარ ფპიგს უი დვაღერ-
გლან დააგუდელკელტ. ნას დლაციიეიო დლაგუეიტ:—იზდგრუეიტ
შიარა შიეშბეიამ,—ლპიეიტ ლარა;—ახა სარა აკაპიტან მირონოვ
იფპა ლქშათხა აუალ სედუბ. პათხაყა პაზქუშიარგუეიშ პია ხაას
იყაშიეგმწან. სარა სხე იადესწოიოიტ შიარა ამაღ შიემანე შიყალარც.

აპიენტქარ ფპიგს აეთემ რეცპა დგუდკელა-ხედკელა დნოულგ-
ეიტ. მარია ივან-იფპა იარა უბრი დეშოლაარგაზ აკარეტა აღა დციეიტ-
უი ლხენპიარა ზეფსი-ზეფსი ეიხეგმძო იაზგეშოგზ ანნა ვლას-იფპა

დშოგლბაზ ეიფშოწიყა ატტაჰია დღეზწააუა დალაგეიტ. მარია ივან-იფჰაგეგ იშოაკუხალაკა ათაკქუა ლალჰიეიტ. ანნა ვლასიფჰაჰი
 უი აგუხაშოთრაქუა იღემაზ ლგუ იაგამეზუაციეიტ, ახა ურთ ზეხ-
 ყაზ აქალაქე დახაშეცვლამ დგფხაშოიეტ აზე აუბ ჰია იფხადანგ
 გუკ-ფსეკალა დითალემწეიტ. იარა უბრი აჩანგწიყა მარია ივან-
 იფჰა პეტერბურგ აქალაქე აბარა ლგუ აახნამხდაქუა დხენჰინგ აქე-
 თახე დაიეტ.

აბრაცა რწეზუა ფწიეიტ პიოტრ ანდრეი-იფა ივგრაქუა. ათააცია
 რახეტე ირჰიონგ იანნახე აყნეტი იზლაადგრუალა, უი ხეგძაილა
 დრეშოიეტ 1774 შოგქუსა ანწიამთაზე; უი პუგაჩოვ დანგრშუაზგეგ
 დეყან; პუგაჩოვ უი დიდგრნ მინუთკ აშთახე იშაარწიეგრახა აქილარ
 იდღგრბაზ იხე ნაიზღლარიყუიეტ. უი აშთახე პიოტრ ანდრეი-იფა რა-
 ციაკ მგრწეკუა მარია ივან-იფჰა ფჰიეგს დიგეიეტ. ურთ ლხელწოთრა
 ქეაძლა სიმბირსკტი აგუბერნიაქუგ ინხოიეტ.—ჯეჰეიე ქიაბა ვერს***
 აყნეტი ინაბჰანგ იყოუბ ქიაჯეკ აპომეშჩიკცია ირტიუ ქეტაკ. უაყატი
 აქცია რუაძიგ იძლიგელ¹²⁷) აყნე იკნაჰაუბ, II-ტიი ეკატერინა ლნა-
 პალა იღვზ აშეყუ ასარკაა აწაყა არამკა ითანგ. უი აშეყუ პიოტრ
 ანდრეი-იფა იაბ იახე იღვზ აუბ, ეგანუბ, იფა იხე დშოაქუიეთერ-
 რაგზი, აკაპიტან მირონოვ იფჰა ლხშოგვი ლგუი რგჩხუაფხეძი.
 პიოტრ ანდრეი-იფა გრინიოვ ინაპგემთა ჰარა იაჰააიგეიეტ იარა
 იჰა იფაცია რუაძიგ, იაბდუ იხანტიი აუსქუა იყალახაზ რგფშოა-
 რა ჰშოაქოზ ანიაჰა. ნას იგუცხუცია აზინ ზლაჰართახ ალა, ჰარა
 იჰაძბეიეტ უი ხაზნგ ითჰაეგრც, ახქუა ზეგეგ ირნაალაშოაზ აეპიგრაძ-
 ქუა¹²⁸) რგფშოაანგ, აუაა იალოუგეგ შოუეკე-შოუეკე რგხეძქუა აათ-
 სახნგ.

ათეჰეგ.

1836 შო. ოკტიაბრ 19.

იკვამუ ახვ

ჰარა ვოლგა აფშაპაიქუა ჰარზაიგუახო ჰალავიტი. ჰპოლკ *
აქეთა ინალან აუხა უაყა იანგელტ. სარა ასტაროსტა ისეი-
ჰიეტი ნერციტიი აქეთაქუა ზეგეგ შობუნტეზ, პუგაჩოვ იშაიკაქუა
ზეგეგენჯარა ინკედპალო იშადიქუუ.

არი აეიბე ისაჰაზ სარა დაარადა იასციემლხეიტი. აღერჯაჩუნგ
აშემთან ჰარა ნერციყა ჰარგრც ჰაყან.

უი სარა ისზემჰააკუა იასხათან თენჩრა სნამთო იალავიტი-
სარა საბ იქეთა 30 ვერს ნაბუნგ ნერცი იყან. აძგ სერგზგარა აძგ
დყამლარი ჰია სიზწაიტი სარა. არაყა ანხაცია ზეგეგ ფსექციან:
აქლგაქუა რაციანგ იყან. სარა სქუნასხან ზურინ იყნგ სნეინ სგუ
ითაზ აუს იისჰიეტი.—უჩიანკელ,—იჰიეტი იარა სა სახე.—უმალა
აცარა შიართოუბ. შემთანენმა უანგელ! ჰარა ზეგე რაფხეა ჰნერნგ
შაყა ყალალაკგეგ 50-ვკ რაყარა ასასცია ჰამანგ უბ იქგ ჰნეიბ.

ახე სარა ისჰაიზ ყამლარ ზემუეტი; აქლგა ხოიანგ იყან. სარა
სნეინ ვეჯა ახუბ აწწცია სემანგ სნაქუტიეიტი. ურთ აქლგა ნხერწან
ახუბაქუა ნაწწუა ინდიქულსეიტი.

აეიგან კრეიყეიუა იყან. ამზა ლაშონ. აწწ თენჩმა იყან. ვოლგა
ეიყარადა აშემჰაა ილსეიუან. აქლგა აძგ ინზიალანგ აციქურფა
ლაშცაქუა ირგლწირაა იცონ. აძგ აგუთა აყნენმა ჰნეიტი... უს ახუბ
აწწცია დარა-დარა ეიქახუთ-ხუთუა იალავიტი.—იზაკუხეი?—სჰიან
სნარგზწაიტი სარა საალყმანგ...—იჰაზდერუამ, ანციი იდგრბ,—
რჰიეტი ახუბ აწწცია, ზემვაქე იფშუა. სარა სგლაქუაგეგ ურთ
ახეფშუაზ ახე ინსერფშოტი; უს ალამცარა ილგზბაიტი ვოლგა
აძგ იხელანგ, ზაკულ ზდგრბუაიდა აკგ შააუაზ. უი ესაიირა იაიი-
გუახონ. სარა ახუბ აწწცია ირასჰიეტი უი ააიანმა იანგელანგ
იაფშორაც.

ამზა აფსთჳია ინაეწალაშეიტ. იხელანგ იააუაზ ეიჰაგეგ ეიქუაწიადჳა
 იყალაშეიტ. უი სარა ისციეხარამეკუა იააიტ, ახა მაკჳანა იხაკუნაჰჳა
 აკვ სზეილგეკააუა იყან.—ზაკუხარგზეი, შშიან აბრი?—რჰიონ ახუაბ
 აწშეცია.—აფროუჰ უჰიარ—აფროამ, მეზგუთუჰ უჰიარ—მეზგუთუგემ. უს
 ამზა აფსთჳია იაავწწენ იუალაშეიმეშახარახა მიტიეკ ილაქუჰჰეიტი.
 ჰნადეშეზარ აკნაჰართა აპლოტ იქუყაწინგ იყაზ აძგ იხელანგ ჰარა
 ჰახე იააუან—ხვკე აუაა გჳალ-გჳალო ალიბა ბედა იკნაჰან. იხაკუუ
 აღდგრა საზხიტი.—სარა ისთახხეიტი აბართ იკნაჰახ აუაა სნარ-
 ჰჳათეშეგრც. ახუაბ აწშეცია სარა იზლარგდგსწაზ ალა აპლოტ აწიჰი
 ნაჰადგრფან იანგრეკელტ, სჰლგეკა ახგეგ აყეგუე ჰია აკნაჰართა
 ინადგელტ. აღენჰია სენთეფან ართ ასტოლბ მიტიქუა სნარგბეი-
 ფალტ. ურთ რეუადიგ ჩუეაშეგნ, ¹²⁹) დღეგაქიენ, ეგი ურგს ნხავე-
 ლულუაქ, ძღრაფშეკ, შეგქუსგ 20-ყ ზხეწუაზ არფესკ, იაკუნ. ახა
 ახვკე სანგენიქჳაფშო დაარადა იაასციემღხან სგუ იშოალსგზ აასქოგმ-
 ყჳარგეგ სზეემიჰიტი: არი ვანკა იაკუნ, ს-ვანკა რეცჰა, ზეხშეგდი-
 რაზე პუგაჩოვ იცლახ. ურთ რხანგ ლუ-ეიქუაწიაკ აღჩაფალან, ანბან
 დუქუა რგლა: აღდგჩიეი აბუნტ ყაწაციეი ჰია აწწინგ. ახუაბ აწშეცია
 არი რაციეკ უსს ირგემაქეუა იახუაფშოუა, აპლოტ აწიჰი აქჳარფანგ
 იენგ სარა ისზეფშენგ იგვლან. სარა სნეინ ალოდკა სნაქუტიეიტი.
 აპლოტ აძგ ახეცოზ იხეხუხუალა ინგქულაშეიტ. აკნაჰართა ექუაწიადჳა
 აკრამთა ალაშეცარა იალაბააუან. აწგუტიანგ ინგწაშია იციეტი,
 სარა სგჰლგეკაგეგ აძგ ახექუ ჰარაკ ჰჳყჳარა ინადგელტ...

სარა სამეიგედაკუა ახუაბ აწშეცია ირგქენიგაზ ნარგსთეიტი.
 ურთ რეუადიგ დენსაფგზან, უა ჰახეგყაზ ააიგუარა იყაზ აქეთა ასტა-
 როსტა იყნგ სნეიგოშეიტ. იარგეგ დეშსეცეზ ავნგ სნგენალტ. ასტა-
 როსტა სარა აჩქუა შოგსთახგზ ანიაჰა აკერ იჩააირგციეგაშია
 იუიტი, ახა სემგაფგზავ უი ილგმჰა აქიქუაქ ანგნთეიჰია იჩოგციეგა-
 რა ნაიხყჳან სმაწურაზე დაეგაგეიტი. მიწუთყ ალა ხ-ჩოგკ ზწაკგზ
 აადგრხოშეიტი. სარა სნეინ ატელეჰჳკა სგნთატიან ჰქეთახე სგა ჰია
 ნაიასჰიეიტი.

სარა აპყჳაჰია სეთყჳა, ეილახ იციახ აქეთაქუა სრგლყჳა სცონ.
 აკვ ზაწიეკ სზეციშოიზ: ამჳან სიანგრეკვლარუშ ჰია აკუნ. ვოლგა
 აძგ აყნგ სარა აუხა იზბაზ არი აგანახე აბუნტ ყაწაციეა შოალახ

არიანოზოზთგე, აიპაბერაგე ურთ ლულუალა იშორგშთაზავუ იარა
 უი იარიანოზოზიან. იშოაკუხალაკგე სარა სჯგბაჭოზ ითან პუტაჩო
 ისითაზ აპროპუსკგე, აპოლკონიკ გურინ იპრიკაზგე. ახა ამვან
 აძიგზზარ-აძიგგე დგსფემლსეიტ; იანააშოა, აშყემთან იზბეიტ აძგ
 მჟასი აფსარა ეილაჩრეი, ურთ რნავს აკუნ ჰარა ჰქეთაგე ახგე-
 ყაზ. იამშჩიკ აჩოქუა დნარგწაყმან ჟიოხუყა მინუთ ანააწ სარა * სნა-
 ლალსეიტ. აქეთა ეგირახტოი ახანგ აკუნ საბ ივნგ ახგეგლახ. აჩო-
 ქუა ეივასნგ იშოახუალაკ იცონ. უს აულიცა აგუთაყნგწიყა იამშ-
 ჩიკ აჩოქუა აანიკლო დალაგსეიტ.—იყალაზეი?—სჰიან სნაიზწააიტ
 სააცკაცნგ.—ამვა კეუბ, საჰ, იპიეიტ აიამშჩიკ იშონგ იყაზ აჩოქუა
 აძერგაჰია იანკლო. სნაფშოგზარ ამვა იახდანგ ქდგკ ანგელოუბ,
 ყარულკგეგ ლაბა დუქ კნგ უა დგგლოუბ. ანხავგ იქოაიხან დაასგდ-
 გგლტ. იხგლფა ააიხიხეიტ, სპასპორტ დანწააუა.—იზაკუზეი უარა
 არი?—სჰიან სიანწააიტ:—იზანგელოუზეი არი აქდგ არა? დგზუსთა
 უარა იუყარულუა?—ჰარა, ს-ბაბა, აბუნტ ყაწარა ჰაჭოუბ,—იპიეიტ
 უი, იხგ ბგლუა.—იაბაყოლ შიარა შიაპცია?—სჰიან სნაიზწააიტ, სგუ
 ნთგფსსან.—ჰაპცია აბაყოლ?—იპიან იაითეიჰიახტ ანხავგ საჟაქუა.—
 ჰაპცია აჩა ზგვნარფსო აყნგ ითაკეუბ.—იშოფა, უარა! აჩა ზგვნარ-
 ფსო აყნგ?—ურთ უა ანდრიუხა ზემსკიი¹²⁹) აკოლოდკაქუა რგშაწანგ
 ითეიკეიტ, უაჟიგ აჰიენთქარ იახგ ივარც ითახეუბ!—ანცია უარა დუ!
 აბრი აქდგ ახგ ნაყ იხმარწიი უარა აბზამგეყუაჟი. უქოგ რაჰანგ უწ-
 გგლოუ ზაკუზეი?

აყარულ იჩოიმერწესიტ. სარა აბლდააჰია ატეღეგა საათგფან
 იღგმჰა. აშათა შოკყაზ ილკგდგსწან (სათაშეგმწან)—აქდგ ახგ სნა-
 ხეიტ. სგნხავგეგ იზაახ იზგმდგრუა დეიქუბზამგყუხა დსგხუაფშოუნ.
 სარა ეითა ატეღეგა სნაქუტთან, აჩოქუა დრგსნგ საბ ივნახგ დეი-
 ხარც იასპიეიტ. აჩა ზგვნარფსო აშოთა ითავგლან. იწარბაყა იარკვზ
 აში ილაგგლან ვგჯა ანხაცი, ურთგეგ ლაბა დუქუაქ კნგ. ატეღეგა
 შოიაშოაზ ურთ რაფხააწიყა იანგგლტ. სარა აძერგაჰია საათყმან
 სშოიაშოაზ სნარგეიტ. აში ააშეიტგ!—სჰიეიტ დარა რახგ. სარა
 სქოაფშოგლარა დაარა იბააფსგზარ აკუხარგნ, იზბან აკუზარ ავგჯა-
 გგ რლაბაქუა ლკაჟნგ ეიბარგნგ იცეიტ. სარა აში აცაფხა აქოგს-
 ყმარც, იფგსჩოგრც სალაგსეიტ; ახა აშიქუა ჯტიენ, აცაფხა დუგგ

ხუართა სზამთეიტ. იარა უბრი ამინუთ აზე აპთნე უაა რევენე ნხავ-
 არფესკ დაადიღლწენ ილაქუა წგრხუნე იზგრფავგანე დსეხუაფმშოთი,
 აბას აყაწარა ზლოუგუოლმძხეი ჰია დაასეგზწააიტ.—დაბაყოუ ანდ-
 რიუშოკა ზემსკიი?—სჰიან სნაიქუყააიტ უი.—უბეკ იქურგა არახე,
 სა სახე!

ანდრიუშოკა იაკუმი, ახა სარა სხათა სოუბ ანდრეი აძანასი-იფა.—
 იპიეიტ იარა იზგრფავგანე იბლადარაქუა ბეწია იკნე.—იუთახეუზიეი?
 ათაკ იაპიარა აცენხურას სნაიდხეგლან იხუდაცია დანკნე ღქუ-
 შუა აში აყნე დნავანე იარტე ჰია იასპიეიტ. ზემსკიი ირთაირხხარც
 დილაგაეიტ, ახა უიგეგ ილაიქუშიაზ დაახანარხუიტ. უი იცაფხა
 აათიხენ, აში ააირტიტ. სარა აღეხჰია აშიხემს სენხეწენ სანგენა-
 ფალა აკუაკე ლაშცარაქოვ, ათუან აქოვ აკვლწიარა თშია იამაზ
 აძერგეჰია იახაარლაშოვ სანი საბი სნარეხუაფმშოიტ. ურთ რნაპ-
 ქუა ეიდჰილან, აკოლოდკაქუა რეშან. სარა აბლდაჰია სნეინ ურთ
 აასეუდსეჰიალტ, ახა აეიაკ სხემჰიეიტ. ავგავგე ირხჯაშატახა ისე-
 ხუაფმშოუან—ხეშოქუსა არ რქოვ იანსხეზვა სფსთაზარა, უბასყაკ სეი-
 თარკეიტ, ურთ სარა სგრდგრატეივ სეყამეზტ.

უს იზდგრუახ ბეჟ-ხააკ აასაჰაიტ.

— პიოტრ ანდრეი-იფა! არი უარა უოუმა?

სააფშოზარ, ევი აკუაკე აქოვ მარია ივან-იფჰა სნალეხუაფმშოიტ.
 ლარა უიგეგ დეიქუქჰაჰია. სარა სააშოანხოეიტ... საბ ქოვმთძაკუა
 დსეხუაფმშოუან ილაქუა რეურა მგო. იარა იხე-იქოვ გურლდონ.

სარა საჰია აათესფიან იზლაქჰაჰიაზ აშოახაქუა ააფესყეიტ.

სან დააცურდმან ლელადგრძქუა ნალქჰაჰიჰიეიტ.—ბზილა უაა-
 ბეიტ! ბზილა უააბეიტ, პეტრუშოა!—იპიეიტ საბ სააიგუდგრლუ-
 ლულო;—ანცია იჯშოუბ უარგეგ უააბეიტ... პეტრუშოა! სეზკუხშოა-
 ხაშოა,—ლჰიეიტ სან.—ანცია უშოფაჰიჰაიგოეი უარა! უგუ ბზიოუმა
 უარა?

სარა ურთ იახათაკვზ ითეზგარც სააცკაკეიტ, ახა აში აყნე სან-
 ნეი იწარბაყა იშოარკვზ ზბეიტ.—ანდრუშოკა, აში აარტე!—სჰიან სნეგ-
 ნეყააიტ სარა.—უს აკუმხარ ყალაპ, უარგეგ უთატია უა!—იპიეიტ
 იარა აღიახეგ.—იუჰარბაპ ჰარა შთა აწყყარა ზეიფშოროუ, აპიენთ-
 ქარ იჩინოენიკცია რეხუდაცია ანკრა ზეიფშოროუ!

სარა უა სკვნავეყუა აფშაარა სალაგუეიტ, ჯარა თეწმეკ უაჰე
 იაუაზარ ჰია.—უხე აჯაბაა აუმერბან, იჰიეიტ საბ:—სარა არი
 ბალაკა ალა უდელწუა, უგნალო, აღაგეცია რხეწგრთაქუა ამანე
 იყაზწოზ აფშეგმამეზტ. სარა სააირა აყნეტი აზნეკ აზე იაარგურ-
 ღდაზ სან ათააცია ზეგგე ზექუშეიაზ აგუაყრა სარგგე სალახუხაზშია
 ანგლბა ზენძა ილზეგაჩამკრახუეიტ. ახა სარა, დარა უბართი მარია
 ივან-იფჰაი რყნე სანააი ნახეს ეიჰა სთენჩნე სყალსეიტ. სარა ისემან
 აჰიეი ვ-ტაპანჩაკვი: არა ფეტრაკ ახეხაჩირა სელწოო სეყან. ზურინ
 ხულბეჩხა დჰახაძანე ჰაშოთა იზოუმეყრუზ. სარა აბართქუა ზეგგე
 სთააცია ინრასჰიან, სან ხუქეკ აყარა იასერთენჩიიტ. დარგგე ჰაიბა-
 ბარა აიგურღდარა მაცარა რხე ნართეიტ.

— ეე, პიოტრ!—იჰიეიტ საბ სა სახა:—უარა აკერ აეკუმქუა ყაუ-
 წეიტ, სარგგე დარა სუზეუანე სეყოუბ; ახა ჰაყუწუბ აეიეტეიტო
 აგუალარშიარა. საქუგულსეეიტ უარა შთა უჩრეიხეიტ ჰია, უხზარა
 უშაყეიტ ჰია. სარა იზდგრუეიტ ოჰიციერ იაშა იშოიათიოუ ამაწ
 შოულაზ. ითაბუბ, სარა უაბ ათაჰმადა სეუ ყაუწეიტ. ნასგგე, აბერ-
 ყიე უარა ულა ჰაიქუხანე ჰანგყალა, ნას სეტსთაზარა ვენტინე იხა-
 ხოიტ. სარა სელაღრძ აქუჰიჰიე ინაბე საგუძთან, სარა არა სახეგყაზ
 იაზეურღდანე ზენძა ნასფე ბზია ზმოუ აძიე ლსეიტეშო ითენჩიდა იყაზ
 მარია ივან-იფჰაგგე სლგხუაფშოუნ.

შებეჟ აგუ ივხალონე ეიფშო ამითაზე აღღღაა-აყყყააჰია შთებეჟ
 ბაათსქუაჟ ააჰაჰაიტი.—ზაკუხარეზეიშ არი?—იჰიეიტ საბ.—იზდგრუადა
 უი უარა უბოლკოვნიკ დჰახაძაზარ?—იზალწომეზტ,—სჰიეიტ სარა:—
 უი ხულბეჩხანდა დზააუამ. აშთებექუა ზენძა იცეგაახეიტ. ადი ახგე
 აჩრქუა აპყყაჰია ეიბარგუუნ. უბრი ამინუთ აზე ათამეც აქუგ აკელ-
 ჰარა იყაზ საველიჩ იხეშოლა აალსეიკვიტი, უი ს-დიადკა რეცჰა ეირგ-
 ჰია იბეჟ თკააუა უს იჰიეიტ:—ანდრეი პიოტრ-იფა! ამიტი ყალსეიტ
 აცეგაახეიტეცია ჰქეთა იალალსეიტ. დუდგრუამა პიოტრ ანდრეი-იფა,
 ურთ არახა იაზგაზ? შოვებრინ ალექსეი ივან-იფა იოუბ ხაირ იწამ-
 ლარიტი!

არი ზეგგე რეიჰა ილციემღეზ ახგეძ ანაალაჰა, მარია ივან-იფჰა
 ღნაპქუა ააინელყაძან დახეტიაზ დზემწესუა დაანხეიტ.—უძერგე,—
 სჰიეიტ სარა საველიჩ იახა,—აბერეიფეიყა აძიე დენჩოგეიწიანე აფან

ახე დენდიქუწა, უი ავუსარტი პოლკ, იააუა დგრფელარტი, ნასგეგ
ჰარა აშოართა ჰაზთაგლოუ აზე აპოლკონიკ ადგორა იითარც იაქუწა

— იდიქუსწარედა, დადხეიტი! აქუწეცია ზეგეგ აბუნტრა იაქუწა,
აჩუქუა ზეგეგ კნე ირგეიტი! აბარ! აბარ აშოთა იაათალტ. არახე
იააუეიტი.

უბრი იამთაზე აღიახეგ, აში აიიგუარა ბექუეკ აავეიტი: სანი-
მარია ივან-იფჰაი ნაყ აკუეკათახე რჩუნარგთხარც ნაციალა ინდგრ-
ბანე, საჰია აათესხენ სნიენ აში აზაიიგუარადა ათამც სავეგელტ-
საბ ატაპანჩაქუა ააშთხნე ავბაგეგ აახერშოანე დააინე დაასეგეგელტ-
ასაპატ (აბარქუამ) აღაარა ააქუწეგან აში აატიტი, აზემსკიგეგ იხე
აავნეიკეიტი. უი ატახჰია იხე სლასენ დეიზუა აში ავნალართა დნე-
ლასეიტი. იარა აბრი ამინუთ აზე საბგეგ აში ინგლაკნე დხესიტი.
იჰაკუშოანე იყაზ აუაა ეიბარშიიუა ინაჰფერობაჰიეიტი. ახუ აშიხემს
დნახერჰიაზანე ნაყ დენკასეგენ, აში ავნუწყატიი აზარზა ნაქსასგრ-
შიიტი.

აშოთა ზეგეგ ბჯარლა ეიქუხოაზ აუაა რელა ითიენ. ურთ დახე-
რელაგელაზ ზბეიტი შოვებრინგეგ.— შიემშიან!— სჰიეიტი აჰისა რახე,
ავულრა გყოუბ. უარა საბ, შთა უაჰა უმხესენ! უი თგრუა ზაწიეკ
იჰამოუ ჰაიიგდაბ.

სან ქუმთიქუა ანცია დიჰიონ. მარია ივან-იფჰა მიალგქაწას
დთენჩიდა იჰანასეგხარგზეი ჰია დხუცუა უა დლგეგელან. აში აიი-
გუარა ამაქარბექუეი აღაარაქუეი აშიირაქუეი გონ. სარა სახეგელაც
სგელან რაფხა იააზგულდუა დშოეისგრყარა საზფშონე. უს ურთ
აცეგაახუცცია რჩოაიქურკეიტი. უს შოვებრინ სეხად ჰიანე დგშო-
სეფხაოზ იბეგ აასაჰიტი.

— სარა არა სეყოუბ, იუთახეუხეი უარა?

— უჩჰათ გრინიოვ! უჩგრხხარა ბაშოოუბ. უთაჰმადაცია რეც-
ჰაში. ჩგრხხარალა უხე უხეიქურხომ. სარა შია-შიქუნედა სნაძოიტი.

— უქოახა უარა აჩოარჰიეგ!

— ბაშოა სარგეგ უახე სნეიუამ, სუააგეგ ნაშთნე ითასგრხომ,
შიხეგნატიოუ ამცა აცრარწარც ანრასჰიალაკე, ნას იააბაპ უარა
ბელოგორტი დონ-კიხოტ¹²¹) იყოუწარაც უხლაგო. უაჰიეგ შგბჰონ-
ტიი აკრეჰარა იაამთოუბ. უაჰიეგ ზნე უაყა უტიანე, ახა უმანაწე.

უაახხუც. ბზილა! მარია ივან-იფჰა ბარა ბჭჷათხა მინუთრა წას-
წომ. ბარა ბგუ მჭჷდღუაზარ ყალაპ უა ალაშცარაქჷგ ბჭერხაწი
ბარეი შიახეიდტილოლუ.

შჷვებრინ აყარულცია ანეჷნე დციეიტ. ჰარა ქჷმთძაკუა ჰტიან.
ჰარა ზეგეგ დასუ ჰხალა ჰხუცუან, აძიე იგუ იანანგოზ დანჷძიე
იაპიარა ჰხემეღუღუა. სარა სრგზხუცუან მბატიგლა იგუანე იყაზ
შჷვებრინ ციგეას იყაიწაქუაშაზ. სხე აგუხადა უიყარა ისკემეზტ.
აიშა სჰიარემა? სანი საბი ზექუშარეზენი ში უიყარა სახხადა-
უამეზტ, მარია ივან-იფჰა იღეხარეზენი ში ზაყა სძეძოზ აყარა. სარა
იზდერუან ანხაციეი აჰთნე უაიი სან ჰათერ შოლექურწოზ, საბ იაკუ-
ზარ ილჷეიშაიგე ციგეან, ახა უეიზეგე, ინაპაწაყა იყაზ აუა ზერ-
გუამწუაზ აიშა ახიდერუაზ, დახიამაზ აზე უიგეგ ბზი დგებონ.
ურთ რბუნტ მვაწყარანე, იალგრყანე ჰრარშრალა აუპ იშჷყა-
ლაზ, მამზარ ციგეარა დუე რგუ ითანე აკუდამეზტ. ართ ეგეშჷგ-
მეხაშაზ მვაშო იყან. ახა მარია ივან-იფჰა? იარბან ნასეფუშ ილზირ-
ხიოზ აუაგ ლამესდა, ამაცქარა! სარა აბრი აზხუცრაქჷგ სგზშჷგ
ანეკლარა სხემეღუღუა, უი, გუბელრა ზმადამ სალა ინაპაქჷგ დეი-
თაზბარ აწკეგს (ანცია სათოუმწან) დხუარნე დგსშერ ეიჰა ეილასშონ.

დანა საათჷ აყარა წიტი. აქეთარახე ავგ იაშეზ რაშიაჰიბექუა
გონ. ჰარა იჰადეგლაზ აყარულცია ურთ ირგწაშეცნე ჰარა იჰაზგუა-
აუნ, იციჰაუნ, ჰცია შაჰხერხშა ჰშჷგრშშა ჰია ჰდერშიონ. ჰარა
შჷვებრინ იმაქარაქუა ირხელწუა ააბაპ ჰია ჰაფშჷგნ. უს აღიახეგ
აუუჰია იაიილალაზენ შჷვებრინ იბეჷე ააჰაჰიტი.

— იყოუხეი, შიგუ შითახუცმა შიარა? ხალა სნაპე შიჩაშითოუმა?
უი იახე აძიეგ ათაჷ ჰამჰიეიტ.

შჷვებრინ ფეტრაჷ დაფშჷგნ, — ნას შიციანე აჩაზ ააჷგა! — ჰია
რეიჰიეიტ. მინუთქუაჷ რეშთახე ამცაბჷ ჷაწყან, ჰახათატიახ ალა-
შარა ააჯნაჰქეიტ. აშეხემს აკელწიარაქუა რქჷგ ალჷა კელსნე იჯნალო
ილაგჷეიტ.

მარია ივან-იფჰა დაასეგეგლან აშშეჰია სნაპე ანეგლკლან უს
ლჰიეიტ: — იზხოლუპ ჰიოტრ ანდრეი-იფა! სარა სხე უანი უაბი, იარა
უხათაგეგ თოუმერხან. სოუშთ სარა. შჷვებრინ სარა სჰიატიე ხეი-
წოიტი.

— ამილახვრე იხალწოვო!—სპიეიტ, სეუ ეიბაკხა:—ბარა იბღ-
როლო ბზექუშეიშა ზაკუთ!

— ხემდღვრგარაკ სარა ისეხსეხვომ,—ლიეიტ ლარა ათაკს,
დამემუამწუა.— ახა სარა ეიქუსერხარ ზდვრუადა სარა სეიქუზერ-
ხაზი, სარა სიეთემრა რეცპარა გუკ-ფსეკალა სალაზააძაზ ათააცია-
რეი. ბზილა, ანდრეი პიოტრ-იფა! ბზილა ავდოტია ვასილიი-იფა!...
შეარა სარა სხე ამზიარა იქუხმოო რაციადოლუბ. სეშინგჰია სარა!
სათოუმწან, პიოტრ ანდრეი-იფა უარგგე. აგურა ხაწანე შეეყახ,
იხაკუხაალაკა... იხაკუხაალაკა... არაყა არგერჰია ილუეიმალოთინ...
ლნაქუა რელა ლქუგ აახელეიტ. სარა ხავაწას სყალეიტ. სან
აწეულარა დაქუენ.

— იახხოლუბ შთა, მარია ივან-იფა!—იპიეიტ საბ.—დგუხსთა
ბარა ბემალა აბრაგაცია რახხ ბდიელზეჟოა? ქუმეთკუა ფშშალა აბრა
ბაატია. აფსრა ანაკუხა ზეგგე იარაზნაკ ჰაიცვფსგზ. უდვრვი,—ზაკუ-
ხეი ანა ირჰიახუა?

— შეიშაშითომია?—იპიან იბეე ააირგუეიტ შოვებრინ.—იეიბომია
ხუ-მინუთკ რელა შეარა შედვრძვრც იშოგყოლ.

— ჰირუაპთომ აცეგაახუცკ!—იპიეიტ უი იახხ საბ იბეე აარლუ-
ლუანგ. ეიდკექელახხ იყახ იხე-იქუგ უამაშია იუბარტი აგუამრ ლულუა
აანგფშოიტ. ილაქუა ჟჟჟა-ჟჟჟაძა იჯგემ შოლაქუა იარგწაფშოიტ.
ნას სარა სახხ დაახააჰინე:—შთა იამითოლუბ!—იპიეიტ.

ამი ააირტიტ. ამცაბზ აავნაშან იშოგცლამში ზხაფანე იყახ აქედ-
ქუა ინარგულდოეიტ. საბ აწექაჰია დხესენ, ამცაბზ ზექუშახხ იყახ
ამიხემს დნახყადან—სარა შესეშთალ ზეგგე!—ჰია იბეე ააირგუეიტ.
სარა სანი მარია ივან-იფაი რნაქუა აანგსკელან იარცკაკანე ადია-
ხგ, აპაუახხ ინდიელგზეგუეიტ. ამიხემს ააიგუარა, საბ ითაჰამდა ნაპე
იახუზ შოვებრინ დეიხყად დეაჟენ; აბრაგაცია რეუ რჩინდამქუა ჰარა
ჰააციერყადარა იაციშინან. ინიებარგვზ რჩაადვრლულუან იპაკუშო
ილაგუეიტ. სარა აძიერგგე ლკასყეეიტ, ახა აძიე იარმანშოლა-
შია ზეჰააირხაზ აქეგრმეტ შოიამაზ სეუ იაკედჰალტ. სხეშითნ
სენკაჰან მინუთკ აყარა სხე სხემდვრუა სეყან. სანაალწ სნაფშოგზარ,
იშაარწიერახხ იყახ აპასკგენ დელატიოლუბ შოვებრინ, იარა იათხა
იტოლუბ ჰთააცია ზეგგე. სარა სეჟივახერ იაწიგელანგ სვრკენ. აუაა,

ანხაციეი, აკაზაქციეი, აბაშპირციეი ჰაკუმთანგ იგვლან. შვებარინ
 ულარეიმშხარალა დციეშხა დეკან. იზნაბეკ ივარა ახახუზ იდღე
 ლანგ იკენ. იხე-იქჷ აგუაყრეი აციგახუტრეი ანფეშუან. უი აშშე-
 შია იხე დვახან, სარა დაასეხუაფშუნ იბჷე თააძა:—დეკნაშია აბრი...
 ეგაგროთგაგ ზეგაგ... აბნი ლღა...—იპიეიტ.

აღრუშია აუაა ააპაკუმშან ჰაქტუმეა აგუაში ახა რქუნარხეიტ.
 უს, აბღააპია ჰარა ჰანეჷნ ზეგაგ ეიბარჯიტ: აგუაში დაათალეიტ
 ზურინ, ზაპიაქუა თეხნე იზკეზ ესკადრონკ შეიბაკეჷ არ იცენ.

აბუნტ ყაწაკცია რხე ახაგნახოზ ეიბარჯუნე იდღექულეიტ. აგუსარ-
 ცია ურთ ირეშთალან ირეგნე ეიხერყყონ, იბაანდაკციანგ ირკაჷან.
 ზურინ აძგრპია დააჩრეჷყყადან სანი საბი დნარეიხერხეიტ, სარგაგ
 სნაპე რღელუანგ იაანიკელტ.—იანამთაწიყაძა სახაძაზააპ სარა,—
 იპიეიტ იარა ჰარა ჰახა.—ჰო, აბარ უარა უფჰიეზბაგაგ. მარია ივან-
 იეჰა ლღემჰაქუა რყენდა დეაფშეშა დააიცრაშიეიტ. საბ დნეინ უი
 დნაიდღელან, გუამწრა იფშენგემქუა ზურინ იაპიიუზ აბზიარაზე ითა-
 ბუპ ახეიპიააიტ. სან დღღგულღღჰაპიალონ ჰაიქუზერხაზ ამალღქე
 უარა უოჷპ ჰია იაპიო.—სუჰიოიტ უაიი არახა აუნეყა!—იპიან საბ
 ზურინ დიმიანგ ჰუნეყა დნეიტ.

ზურინ დეშენეიჷაზ შვებარინ დახატიაზ დანენაივილა უა დაან-
 გელტ.—არი დეზუსთა?—იპიან დწააიტ, ახუ დიხუაფშუა.—არი
 აშთაიკა აფხაგელაგვს, ნაჩალენიკს იამაზ იოჷპ,—იპიეიტ საბ ათაკს,
 აქეტიტი იბააშუ შთაიკუჷ უნარდგრატიე აკერ დაახფაგანგ:—უი
 იახა სთა იშა ზურც აზე სგთაჰმადა ნაპე ანცია დაცხრაან არფეს
 ციგახუცკე დახახერხეიტ.—არი შვებარინ იოჷპ,—სპიეიტ სარა
 ზურინ იახა.—შვებარინ უჰიამა?—უი დაარა სეიგურღეიტ. აგუსარ-
 ცია, აბრი დეჷიგა ნაყ! უბრა ახუშიტიეგ იჰამოუგაგ იაშიაპია, აბრი
 იხურა ცქეა იბზიანგ იქჷაჰიანგ, ილა აგუ ეიფშე დეზახანგ დიხე-
 ლაფშოლარც. შვებარინ უეიზგაგ-უეიზგაგ ხემთადა კახანტი იაკო-
 მისსია მაძა რყნე დნავატიუპ. უი აციგაჷუცია რხადაცია ირეიუოჷ
 რუაძიე იოჷპ აზე, იიპიო დაარაძა აკერ აწინაკაჷა იყალოიტ.

შვებარინ ილაკთა ხამთა აახოტიტ. უი იხე-იქჷ იარბანზაა-
 ლაკა აკე ანფეშუამეზტ დზერგუაყჷაზ ახააა ადა. აგუსარცია ნეინ
 ალაში დნელაწიანგ დერგოეიტ.

პარა აუღადაქუა რახხ ჰნგვნალტ. სარა სგუ თგფსააუა სგუშა-
მგუშა სნაფშუ-ააფშუან, სანხუკვზ ისხეზგაზ აშუქუსქუა სგუშა-
შო. ჰავნგ ავნგწყა აკემზარაკ აჩამფსახხეიტ, დასუ ზეგგ ფასატი
როტფქუა რჭო იგვან: ურო რეიმწიარა შვებრინ იაქუთიმიტიტ,
იარა იხათა უბასყა ღკაჰანგ დშუკყოგგ აბრი ეიფშ ხაძე ზმაძამ
ახაწარა აციემღრა იხაქუ იაავანგ.

ამაწუცია აფხმატი იაუდა აყნგ იაიზეიტ. ურო აბუნტ იალა-
მგზტ; პარა ჰახეიტუხაზ გუკ-ფსგკალა ეიგურღონ. საველიგგ აგურ-
ღმარა დკნგ დავონ. არაყა იჰიატიუბ, აბრავცია აქულარა იყარწაზ
ალა აილაველიასრა ანაალუღუხა აამთაზგწყყა, საველიღ დგნგ,
შვებრინ იჩო ახათავგლახ აჩსორა აყნგ დგნკღსგნ, აჩო აკუადგრ
ლაქუწანგ აშუჰია იათიგან, აუუჰია რეილალარა იხე იარხუანგ
დრგზგუამთაძაკუა დღლთყან აძე აფანახ დგნგ დციეტ. უა დახ-
ნეიზ აპოლკ ვოლგა აარციყა ირნგ აფსშარა იშაქუზ იბეიტ. პარა
აშაართა ჰაშოთავგლახ ზურინ იანაიჰაწყყა, აბლჰაჰია ზეგგ
ჩოკეილარაც აკომანდა ნართან, ეივასნგ იშოზახუოზ რქაარხხეიტ—
ანცია იჯშარალავგგ იანამთაზ იჰახძეიტ.

აზემსკი იხე კაატკ იღხაწანგ აკაბაკ აიგუარა აკრაამთა იდმგრ-
გლარ ამალახაზგგ იმუიტ ზურინ.

ეიბარუნგ იცოზ ირგშთაზ აგუსარცია ხენჰინგ იაიტი, აძიერკვკგგ
შაანდავტინგ იარგუჰეიტ. ურო ნავანგ იარა უბრა ბჰანწეკ იაჰხამშო-
თუა ათაკრა ახმაჰხავაზ აყნგ ითარკეიტ. პარა ზეგგ ჰნეიმგწნგ
დასუ ჰუადაქუა რახხ ჰკეიტ. ათაჰმანდაცია აფსშარა რთახენ. სარა
აუხა შოანძა იციამგზ აიართა სჩანგლასეკენ დაარა ღლღუალაწყყა
სგციეიტ. ზურინ იუსქუა ირჩეილარც ადიახგ დციეტ.

ახულბგჩხა პარა ზეგგ ასასაირთა უადაქუა ჰაიზინ, ასამოვარ
ჰაკუშანგ ჰლატიეიტ, ჰაიბარგურღმაწია იაჰხგსგზ აშაარა ათგძშია
ჰიო. მარია ივან-იფჰა აჩი ჰაზთალთიონ, სარა უი ლაიგუარა სნა-
ტიან ლარა უბრი ღგმაცარა სლაციეიონ. პარა აბას ჰაიქავგუბზგ-
ღუა, აიმაბზიარაქუა იჰამაზ სანი საბი აკე ახეჰმიაძაკუა იაზგ-
რაზნგ იახუაფშუაშია იზბეიტ. უბრი აუხატი ახულბგჩხან იახან-
ძავგგ ისხამშოთძაკუა სგუ ითახუხუა ითოუბ. სარა ნასგფ სგმან,

ზენდაკ ნასფე სემან; ირაციოლმა ნას აბართ რეიფშე ამინუთქუა
 აუავეტივკსა იფსთაზარა რეცპაქუ?

ადგრვაჩონგ საბ ილემჰა აყენდა ინარგვდიტ ანხაცია ააინ, ჰათო-
 უმწან ჰია იუჰიარც აზე აპთნე აშოთაქუგ იფშოუბ ჰია. საბ ურთ
 რახე დენდილწენ აბარწაქუგ დააქუგელტ. უი დშოგრბახ ეიფშოწი-
 ყა ანხაცია ზეგეგ შამხეშოლანე ინაგელტ.—ნას იშოთაქებო უაქიგ
 ბზამეყურაა?—იჰიეიტ საბ ურთ რახე.—ზაკუხეი შიარა აბუნტ ყაწა-
 რა შიგუ იზზანაგაზ?—იშოაჰნაროუ ჰჰიეიტ, ჰაჰ,—რჰიან აღოუჰია ათაქ
 ააიცვრჰიეიტ ურთ.—იშხნაროუბ ნას იშოთა. იაკუმ ყარწოიტ ნას
 დარა ირციემგელხოიტ. სეკქუნ პიოტრ ანდრეი-იფეი სარეი, ანცია
 დუ იმჩალა ჰახეიბაბახ აზგურდღარა აყნტეი შიათასწომ უაქიანგ-
 შოთა იბზიოუბ; სათაშეგმწან ჰია იაიიუა იხე აჰიაგეგ ინხაწიომ.

— იაჰნაროუბ! ჰიარას იათახეუხეი, იაჰნაროუბ!

ანცია იმჩალა აშო ბზიახუხა იყოუბ. ათიარხრა იამთოლუბ; ში-
 არა შიაკუხარ, აბზამეყუაქიქუა, ზემშო ნაყა ყაწა შიგმადამ! ასტა-
 როსტა! აძიგ დანმეყუა ზეგეგ თიარხრა იკაცა აბგრეიგწიყა! ნას-
 გეგ უარა აძღრაფშეი, იუდგრუაზაიიტ ივან იმშო ნგჰია აჩონგნდა
 ათია ზეგეგ ჩაყუქუნე ეიქუნე იანგყამლა იუხეშო! შიგსტერწ შოთა ნაყ!

ანხაცია ზეგეგ ლახერხუან, უსურა აჰ იმხქუა რახე იციეიტ, აკემ-
 ზარაკ ყამლადანშო.

შოვაბრინ იხურა დავარტი იყადამზაბ. უი აკანუეიცია ნაიცწანგ
 კაზანყა დდიქურწიეიტ. სარა აფენჯერ აყნტი ი სფეშონე იბზონ უი
 ატელეგა დანაქურწოზ. ჰვეჯაგეგ ჰაიხუაფშოიტ, იარა იხე ნაიქუიეიტ,
 სარგეგ სააცკაკენ აფენჯერ სააფერწიტ: სარა სალა არეცჰარა დზ-
 ქუშიაზ სეიგურდღამოია იგუ იანანგარ ჰია საციშეიეიტ.

ზურინ დდიქულარაც დეყან. სარა სთააცია რვნუწყა დაჩა
 მშოქუაქ საანხარ დაარაბა იშოეიდასშოზგეგ უი სიცვარც სეძბეიტ.
 უაწიგ ჰდიქულარანე ეიფშო იახა, სანი საბი რქუგ სნეინ, უსყანტი
 აწას იზლაწანაკუაზ ალა რშაბე აყნენდა სხე ლარყუნე სნარეიხერ-
 ხუეიტ მარია ივან-იფჰაი სარეი ჰუს იაქუნეჰიარც აზე სრგჰიო. ათაჰ-
 მადაცია სარა სვადგრგელან გურდღარგლა რგლადგერძ თჰეჰიგ იშოა-
 ქუშოაჰათეზ სარჰიეიტ. სარა მარია ივან-იფჰა დარა რქუგ დსემანგ
 სნეიტ, ლფეშოთიგ ლხეკუქუა, ლგუ ეისუა. ჰარა ინჰაქუნეჰიეიტ...

სარა უსყან სწოვყალაზ არა იზუამ. სარა სზგქუშიაზ ეიფშო იქუთუ
 შიხხოლუ უსგგ იღვრბ. უი ეიფშო იაქუთშიაზ სარა სგუ დალრუ,
 ეგიაბუაზგოიტ, ამითა იციციანდა აძიგ ბზია დბანგ იანი იაბი იქუთირ-
 ნეჭიარც.

ადვრკაჩონგ აპოლკ დიგქულუიტი. ზურინ ჰთააცია—ბზილა,—ჰია
 რეიბიეიტ. ჰარა ზეგგ ავურა ხაწანგ ჰაყან, აიბაშრა აუსქუა ლასსე
 იშეიქუტიოზ. მგზკე აყარა ანწლაკჷ სარა აფჰიეგ დსემანგ სყალაბ ჰია
 საქუეულუიანი. მარია ივან-იფჰა—ბზილა—ჰია ანსალჰიოზ ზეგგ იშურ-
 ბოზ სგულდელკელტ. სარა სეკჩრევილუიტი, საველიჩგგ დეითანსე-
 შთალან ჰპოლკ აქუენანახეიტი. აკვრაამითა ხარანტიი სიაფშონგ სანგ-
 ტუშოუან ეითანეკენ სეზფერწუაზ აქეთა ვნგ. საფხაყა ციგმარაკ
 საქუთშიარაშია სგუ ნთვესააუან. აციგმარაქუა ზეგგ მაკმანა იუავემ-
 სეცტ ჰია აძიგ სლემჰა დთახუთხუთუაშია ზბონ. დარა ფშოა-ბააფს
 ქოვცკ სგუ იაბონ.

ჰარა ჰშოეიბაშოაზი, პუგაჩოვ იეიბაშრა აწეხუა შოვფწიანი რტიე
 ზვუამ. ჰარა პუგაჩოვ იეიმიწიან აქეთაქუა ჰრგლსნგ ჰკონ, იაჰთახე-
 იაჰთახემ უა ინხოზ ანხაცია რეცჰაქუა ირემაჰზლარ აკუნ აბრაგეცია
 ირციენხანგ იყაზ ახუქგგ.

ურთ ირგზდვრუამეზტ ჰჰიატიე ხარწაშოაზ. ზეგენჯარა ხლათეშო-
 ცია ჰია უავგ დეყამეზტ. აპომეშჩიკცია აბნაქუა რქოვ რჩოვწიანგ
 იყან.—აბრაგეცია რშოიკაქუა ზეგენჯარა აციგმარა უა იქუნ.
 ასტრაბანყა ივნგ იციოზ პუგაჩოვ იშთაწანგ ირემაზ აოტრიადქუა
 რნაჩალმნიკცია იხხარაზგგ იხხარამეზგგ დარა იშურთახეზ იხხ-
 დვრხუიანი. აბელრა ახმექუეეეააუაზ იაწანაკოუაზ ატივლაქოაცი
 თბაა დუ უალეიმიშოხარა ითაველანგ იყან. ანცია იჰაიმერბაიტი
 აურეს ბუნტ, ხშოვგ ზწადამ, რეცჰაშარა ზმადამ. ჰარა ჰქოვ იხალემ-
 შონგ აჰიენთქარა აარჰირაქუა ზჩოაზგვკოუა, მა იქუენციოუბ, ჰაუა-
 აქილარ ზაკუეგგ რგზდვრუამ, მამზარგგ აძიგ იხვ კაპეიბეჰაკ ეიფშო
 იხვფხადო, იარა, დარა რხატი ხუდაჯალგგ კაპეიკ ეიფშო იხვ-
 ფხადო აუაა გუმბელცია როუბ.

აბუათაქუაი აკოხინჯაკიაქუაი.

1. **აკაპიტან**—აჟიეტიტი აპიენტიქარ ირ რქუი, უაჟიე აბურქუა-ზიატი რქუა რქუი აშაყაციეი, არტილღერიეი აინჯნგრტი რქუა რყნე ეიპაბუ აქიციერტი ჩენ. უაჟიე არ ყათშ რქუაგე იყოლუ უი ეიფშ ახად.

2. **კნიაჟნინ**, იაკოვ ბორის-იფა (1742—1791)—ამც-კლასსიკატი ნაფშორა ზმან, ეიცვრდგრუაზ ურესტი დრამატურგენ. „ვადიმ“ ჰია უი იივგზ ატრაგედია აპიენტიქარ-ფპიეს II-ტი ეკატერინა იაფღლ-ხგიტ, არესპუბლიკატი ნოვგოროდ ათაუად რიურიკ იახიაქუფოზ აქუშაპატრა მატრიქუაქ უი აქუგ იახგულთაზ აზგ.

3. **მინიხ**, ბურხარდ-ხრისტოფორ, (1683—1767)—გრაძენ, უსყან-ტიი ამთაზ ეიცვრდგრუაზ ეიბაშრატი ნაჩალდნიკენ, აპთენრაქუგ აარპირაქუა იყალალოზ დრგლახუნ, აილაკვტრაქუა ყახწოზ რეიქუ-რტიარა ნაპხგარა აითონ.

4. **პრემიერ-მაიორ**—აჟიეტიტი ოქიციერტი ჩენუპ, ბატალიონკ, მა ესკადრონკ არ რხელაფშორა ეიფშ აყარა.

5. **სარა სიმინოვტიი აპოლკ** აქუგ აშეყუ სანუპ—არი ანგრუაზ ამთა ახაან ამსტცია რხუქქუა იშგსაბიციაზ არ ირხვრფხაძაძლონ, იარბანზაალაკჲ პოლკკ აყნე აშეყუ იანწანე. აუნე იშგყაზ არ რქუგ ამაწურა იახესუა ჰია იფხაძან (აჩენქუა როლან), უბას აფხაძატი ოქიციერ ჩენ ანროლუაკჲ აკუნ აპოლკ აყნე მაწურა იანეიუაზ. I-ტიი პიოტრ იან იშაქუდგრგლახ სემინოვტიი აპოლკ—ირეიპაბგზ აგვარდიატი პოლკქუა რუაკჲ აკუნ.

6. **სერჟანტ**—ევროპა ჯარა-ჯარატიი არქუა რქუგ ეიწბუ ოქი-ციერტი ჩენ (უნტერ ოქიციერ). აურესტი რგ რყნე სერჟანტ ჰია აპიარა იალაგვიტ I-ტიი პიოტრ იან, ნას პაველ იან იაფვრხგიტ.

7. **აგვარდია**—აბრი ეიფშ არ ურესტიელან იშაქუდგრგლტ I-ტიი პიოტრ იან იალფშააქუოუ რგლა, ეიპარაძაკ ამსტციაეი

არისტოკრატიეი ალანგ. ეგაგროთ არ ხუთაქუა რაასთა აგვარდით
 ეიპა იალკაანგ აპიენტქარრა აყნგტი იაიუან აბზიარაქუეი აზინქუეი.

8. **სტრემიანნი**—აპთნგ უაა ირეიუაზ (ამაწუგე) აშოარგცავა ლაქუა
 ირხვლაფშოუაზ. აპ შოარგცარა დანცოზ ესქაგნაგა აპ დიცენ დააი-
 დემწაქუა.

9. **დიადკა**—ატოგ-მაწუგე, აპ იხუქე იმაწორეი იხვლაფშორეი
 იაზკვზ.

10. **პოურ ეთრე ოუთცპითელ** (აურსშიეი აპრანცვზ ბგზშიეი
 ეილაფსანგ)—რწავგს დყალარც აზგ.

11. **კონტრაკტ**—ადოგოგორ, ეიქუშოაპათრაკ აზგ აშოყუ ვნგ აიმ-
 დარა.

12. **ნედოროსლა**—აეიგტი უბას ირგფხაონ აამსთციეი აბოიარციეი
 რფაცია 19 შოგქუსა რხგწანდა. უბრი ნახგს ურთ არ რქოგ ამაწუ-
 რაზგ იბზიოუპ ჰია იფხაძან, ნას ადგაგლთი აულაძახელი როუან.
 აშოყუგვ ძონვიზინ იშოახა დარი აეია ახგჩარა ჰასაბ შინახგიტ. ნას
 არი იანაგო იალავაეიტ იგუეილგმოუ, ზხგ ზემხაბზიაზ, იმაცქარაზ,
 აწარა მაქ ზმაზ აამესთა.

13. **პრიდვორნი კალენდარ**—1735 შოგქუსა იარკნგ 1917 შოგქუსა
 აყნგნდა ითგწუაზ აკალენდარ, აეიაბექუა რნავგაგ, არრატი აგრაჟო-
 დანტი იჩენ დუქუა ზმაზ აუაა რსპისოკთი, აპიენტქარ იაპთნგ აუაა ანი-
 დიკვლოზ აამთაქუეი, უბას ეგაგროთგაგ აამსთციეი აპთნგრატი
 არისტოკრატიეი ეიპა ზინტერეს რგმაზ აეიაბექუა ანგ.

14. **აგენერალ-პორუჩიკ**—ირეიპაბძოლ არრატი ჩენ, ამრათაშოა-
 რახატი ევროპა არქუა რქოგ XVI-ტი აშოგ-შოგქუსა აან ხაძნგ
 იალარგალაზ, აურგს რგ რყნგ—XVII-ტი შოგ-შოგქუსა აზგ. აპიენტ-
 ქარ ირ რქოგ აგენერალ იჩენ ასტეპენქუა რაციანგ იამან: 1) აგენე-
 რალ-მაიორ, 2) აგენერალ-ლეიტენანტ, მამზარგაგ აგენერალ-პორუ-
 ჩიკ უბას ეგაგროთგაგ.

15. **ურგსტილანტი აორდენქუა ავბაგაგ რკავალერ**—აორდენ—
 არრა აყნგ ახაწარა ზგაზი, აგრაჟოდანრა აყნგ ამაწ ბზია ზუზი აიპა-
 ბგრა რახატი დგრგანგ იროუაზ. აკავალერცია ჰია ირგშთან აორ-
 დენქუა ზაუაზ აუაა. არაყა ზეძახუ აპიო აორდენქუა „ანდრეი
 პერვოზვანნი“ „ალექსანდრ ნევესკიი“ როლუ. უსყანტი აამთაზგ

აორდენქუა როჟან ეიპარაძე აჰიენტიარ იაჰთენრა იახაიგუან აუა
 დუქუა, ირულაკჷ ჯარა აკე ალა აჰიენტიარ რეგურა ივარტი ზეგუა
 ზწაქუონ.

16. **შამატონ**—არაყა იანავგო აუავგ ხთფეშეშე, ეილგამ იოუპ.

17. **აქურა**—დარბანხაალაკჷ არრა მაწურა იალალოზ ადინ ხა-
 წარა აჰასამ ალა დქურ აქუნ (ასუდ აქუე აუს ძმრა აანგგე იყარწა-
 ლონ). ასოვეტ ჰიენტიარაჰუე ადინ ხაწარატი ქურა გყამ.

18. **აბილლიარდ**—იარა უბრი მაცარა იაზკნე ჩუჰალა იხყანგ
 იყაწოლუ ასტოლ, აბავტი შარაქუა რეგლახემარაზე.

19. **კიი**—აბილლიარდ ასგა ალაჰა, აწეხუახე ეიჰა იჰანგ იყოუპ.

20. **მარკერ**—აბილლიარდ აქუე აუს ზუა. ახუმარრა აან დასუ
 შაყა ყაიწაზ ზეფხაძო.

21. **ავუსარცია**—რაფხაძა I-ტიი პიოტრ იან იშაქუეგლახ არ—
 აჩკია, ეიპარაძე იაურგქუამზ ალანგ ავუსარტი პოლკქუა რქუე
 იყან აგვარდეციაგგ. აწეხუტიანგ, აჰიენტიარ ირ რხან იყაზ ავუ-
 სარტი პოლკქუა აჰორმა ირშიეზ ალა დაჩაკე ალა ეგგერთ აკეა-
 ლერიიატი ხუთაქუა იზლარიეფეშეშე ჰია ეგგეყამზტ.

22. **როტმისტრ**—აჰიენტიარ ირ აკეაღერიიატი ხუთაქუა რქუე
 რქიციერთი ჩენ, აშაყაცია რკაპიტან იჩენ იყარანგ.

23. **არეკრუტცია**—ურგსტიგლა აჰრა-ტირა ანგყაზ არრა მაწუ-
 რახე ირგოზ (ეიპარაჷ ანხაცია) აუა, რეკრუტრა 25 შოგქუსა აჩჰაი-
 რალა მაწურა აცარა ეიპარაჷ ირზეხამთან ატიცია. ურთ რეკრუ-
 ტრა რდოქუწარა დარა ზტიეზ აპომეშიკ ინაპე იაკენ, იაიგუამფხაზ
 ზეგგე უახე იდოქუორწონ, იარა უი ალა ანხავ-ნხარაქუა მჩეგხახა
 იყარწონ.

24. **პუნეშ**—რეჟიტიუპ, ავგ, არომ, აშაქარ, ალიმონ-ძე ეილა-
 წანგ იალგრხუეიტი.

25. **მადამ შუე ვუ პრი** (ჭრანცეზ ბეზშილა)—აჰქუაჷი, ბარა
 სარა სბეჰიოიტი.

26. **ბასურმან**—ურგსტიგლა ათათარცია იანრემგეწაკეზ აჷილარ
 აშაიხტი დგრშიო ირგლახ უბას ირგშთან. აშთანხე არი აჷია აან-
 ხუეიტი წარა ზმაზ ეილარ რგნუწყა, „იქგარსიანგმზ“ უჰია უბას ეგგერ-
 თგგე რახე აზე ციჰავა აჷიანგ.

27. **ობლუჩოკ**—ათატიართა აყნგტიი აჟააცი (ახეჟუ). უმაბქუა ხზნე ობლუჩოკ აჟე ვარალა აქუტიარა.

28. **იამშიცი**—არაყა არაქუა ნეყუნცო აჟუჩერ ჰია აუჰ იანანგო. ფასა, XVII-ტიი ამიე-შოგქუსა აან უბას ირეშთან, აფოშთეი, ამა-წურა დუქუა ირელაზ აუაიი, არრატი მათიქუეი, უბას ეგაგროთგე რემჟანგარა აჰიენთქარა აყნგტი იზღეზ ანხაცია. აბრი აზე იალხეზ აუაა, დარა რზე მაცარა იალხეზ იამი ჰია ხადეს იზმაზ (აბრი აყნგტი იამშიცი ჰია რეხადხეიტი) ათეფქუა რქოჰ, აფოშთა სტანციქუა რააი-გუარა ინდგრხონ.

29. **ცინოგვა**—ამოჩალკა გრშანგ იალხეუ აჰასერ.

30. **ამცხაწარა**—აკემზარაკე ალა იწაბერგდამქუა საფხაყა სხეჟუ-შოიშა აღდრა გყოჰ ჰია ახაწარა. ამცხაწარა ეიჰარაკ იყაწო ამდგრრეი, აწარადარეი, აღინხაწარეი როუჰ.

31. **ანგვლართა შოთა**—უბას ირეშთან აფოშთა მჟაქუა რააი-გუარა, აქეთაქუა რქოჰ უჰია, ამჟასცია რაანგვლართაქუს მაცარა იაზქე იყაზ ამოთაქუა, აუადაქუეი აკრეჰართაქუეი რემანგ. არაყა იზეხციაჟიო, „უმეტი“ ზახადე ამჟადუქუეი აქეთაქუეი ირციეხარანგ იყაზ ააგვლართა შოთა აუჰ.

32. **იაიციკტიი აკაზაქ**—უბას ირეფხონ იაიკ აძემჟას (უაჟიე ურალ ზახადუ აძე) აფშაჰიჰოჰ ინხო აკაზაქცია. იაიკტიი აკაზაქცია რეილა-ჟენტრა ჰუგაჩოგ იბუნტი ზეხჰოიააშაზ რუაჰე აჟუნე იყან. ჰუგაჩოგ იბუნტი ანეიქუდგრტია ამოთახე, აჰიენთქარ ფჰიგს II-ტიი ეკატერიინა იზლალეუაფხაზ ალა იაიკ იახადერწეიტი ურალ ჰია, იდგრგუაყხაზ ჟილარგ, არაყა იყაზ არეეოლიუციიტი წგსრა არი აძე ახადე ირეუა-ლანამერშიალარც აზე.

33. **ცელოვალანიკ**—1861 შოგქუსანდა უბას ირეფხონ აკაზენ გე-თირთა დიქმანქუა ირეწაზ აუაა.

34. **აშოტოჰ**—აჟიეტი ურესტიგლა აძე, ავე, უჰია რზე ზაგას ირემან. იარა ფშ-კუაჰეჰ ამანგ იფშოძანგ იყან. ავედრა იაკოუა ჟია-ჯარა იშოანგ ხუთაჰ აკოუან.

35. **ვეჩერნია**—ახულბეჩხატიი აუახუამი თალარა.

36. **ხოლოპ**—ამაწუჰე; უბას ირეფხონ ამისტცია რტიცია, რეკნ-ქუა რქოჰ ამაწუ ზდგრუაზ.

37. ანნა ივან-იფჰა — ურგს ჰიენტიქარ ფჰიგენს; უი აჰიენტიქარო
ანლემიზ აამთა (1730—1740) აღკააუბ აჰეოდალრა მბატელა
ლარ ანარგუეაჰუაზ ჰიბ.

38. კამრად—(ჰრანცგზ ბგზშიოუბ)—ავგზა.

39. ჰელადმარშალ—აჰიენტიქარ იხაანტიი არი, უაჰიტიი აკაპი-
ტალისტ ტიელაქუა ჯარა-ჯარა არქუა რქი ირეიჰაძოუ აგენე-
რალტი ჩენ. არაყა ზეძბახუ რემოუ აჰელადმარშალ მინიხ იოუბ.

40. ბრუდერ (ნიმეც ბგზშიოუბ)—აეშა, აუეშა.

41. ახაფარჩ ნაჰთარფაქუა—არაყა ახაფარჩ ჰიბ ზეძბახუ
რემოუ აშირახ აუბ. არი ზმიანოუ—იხგ დოუშეკუა ლულუალა უნაბე
დამბეწაქენ დუმაზ ჰიბ აუბ.

42. აღიუტანტ—აჰიენტიქარ იხაანტიი არ რქი, აკაპიტალისტ
ტიელაქუა რგრქუა რქი ოჰიციერცია, ანაჩალანიკ ეიჰაბცია რქი
ამაწ ზუახ, იზუა.

43. ჰორტეცია—აბაა რლულუაგას იაკუდგრშო რუაკ აუბ.

44. ამესკაათ—ხყუაყულა ეიწაწოუ აბზარბზან ხგ. იანთყალაკ
ახქუა ეიმზუახა იცოიტ.

45. „ნედორსლდ“—აურგს შიყუკვ დუ დ. ი. ჰონვიზინ (1745—
1782 შა.) იივგზ აკომედიი ხგს იამან. უი აქიუ დაარა ხგჩარა
დულა იაირფშიტი ურგსტიელა აუეზდქუა რყნგტიი ამსთაცია
რგლაშცარა, რეილემგარა.

46. დიპლომ—არაყა იანაგო ოჰიციერრა შიოიოუბ ალა არშა-
ჰათა შიყუ აუბ.

47. კისტრინ—პრუსსია აჰიენტიქარაქიუ აურგს რგ ირგაზ აბაა.

48. ოჩაკოვ—თგრქუტიელატიი აბაა, აიბაშრა აან აურგსცია რგრ
ირგაზ (1787—1788).

49. აურიადნიკ—აკაზაქ რგრ რქიუ უნტიერ ოჰიციერს იყოუ.

50. აგარნიზონ—ბააკ აქიუ არ ხუთაქუაგგ რუსჰიარაქუაგგ უი
აბაა ახაჩარა იაზქენ, აბაა აკომენდანტ ინაბე აწაყა იყოუ.

51. აღექსეი ივან-იფა აბარ უაჰიშთა ხუშქუხსოუბ შარა შახა
დიარგუეიჰთეი აუაჰშრაზუ—არა არი იანაგო აღუელა აუბ. აჰეო-
დალრატი რგიცარრატი აამთა იახგლწიტი, იაკუმი იაზჰიბ შა იხგზუბ

ადღეულა ახა დიფხაონ. უი ამთახა კრაამთა აამსთაცია რგნუწა
ნხანგ იყან, ხამედლ ხეხგას ჰია ირემანგ.

52. ვჯჯა აშოაშათცია — ასეკუნდანტცია, — ადღეულა იქუგლოუ
ინარგაზ აუაა.

53. ვაუთავჯკ რაყარა აინვალიდცია, ახციე აუქუა რემანგ, ხ-კუა-
კკ ზმან აშოლიაპაქუა რხაწანგ იგელან—არაყა იზხციაქიო უსყან-
ტიი აამთაზე დაარა იმანშიალამქუა არ ირშიგზ ამათია აუბ. ნასგაგ
ახციე ქედაქუა აპუდრა ალაფსანგ რხე იხარწალარ აკუნ.

54. აღტინ—აქიგტიტიი ურგს ფაროუბ—3-კაპეკ იცონ.

55. აბაშოკირცია—სსსრ ინხო აქილარქუა ირეიუოუბ. ურთ
ნხოიტ პრიურალ ჰია იახააშოთუ (ბაშოკირიატიი სსრ). არეგოლი-
უცია ყალანდა ბაშოკირაა კოლონიანგ აურს ჰიენთქარ იმპეწაკენ,
იარა იეიჰაბგრა რგლა უი ატიგლა უაგვ იშოიმბაც ეკსპლოატაცია
აზეყაწო, აკოლონიზატორრატი უსურა ინგყურგოზ აყენ აჰიენთქარ
იეიჰაბგრა წგრგუას ირემან, ლაგოტაქუაქ რგთო იხგრხაუაზ აბეია-
ცია. ბაშოკირიატიი აქილარ აკოლონიიტიი რგუაყრა ყამლარც აზ
იქუფო აკერგნტი აილაგენტრაქუა ყარწახან, პუგაჩოვ ირწესგზ აილა-
გენტრაგაგ აკერ იალახუნ.

56. აკირგიზცია—სსსრ ინხო აქილარქუა ირეიუოუბ. სრედნიია
აზია ჰია იახააშოთუ ინხოიტ (კირგიზიატიი სსრ). ქიგტიან ართგაგ
აბაშოკირცია რეიფშო აჰიენთქარ იკოლონიიტიი პოლიტიკა არგუაყ-
რაქუა ინგყუნავოზ ზეგაგ რხგრგახან.

57. პოზიტურა—აუაგვ იგელაშა; არაყა იზხციაქიო აშოპაგაქუა
კნე ადღეულა იქუგლოუ რგელაშა აუბ.

58. სუმაროკოვ, ალექსანდრ პიოტრ-იფა (1718—1777)—რაფხა-
დატიი აურგს დრამატურგ, XVIII-ტიი აშიგ-შოგქუსა აან აამსთაცია
რლიტერატურა შაქუზერგელაქუაზ რუაძიე.

59. ტრედიაკოვსკიი, ვასილიი კირილლ-იფა (1703—1769)—აწარა
დუ ზმან პოეტენ, ეიფაგავენ.

60. კუპლეტ—ასტროქა, აშია ახუთაკ.

61. სატიხტაქცია—არაყა იანავო ადღეულა ახა აფხარა აუბ.

62. აშოვედგაგ ათერქუაგაგ სრაბაშნეიტ—იპჰაბ, აშოვედცია
რახა (1700—1721), ათერქუცია რახა (1711), აიბაშრა ანგყაზ

სალახუნ. ურთ აიბაშრაქუა გყან ამშოზენ მვაქუეი ანუჰახუთგა მვაქუეი
რგარაზხე.

63. **კამზოლ**—ხაწი მათიოუბ, იალუბ.

64. **არრატი არტიკულა**—არ ირეიუანგ აციგეა ზუა რზე ახაკუან-
ქუა ზნუ ამიყუ, 1716 შო. იარკნე 1839 შო. ამჩ ზმანგ იყახ.

65. **ეპიტიმია**—აბრიყარანტი უშემგეშოგვლანგ უხგრხუაროუბ
ჰია „გუნაპაკ“ აზგ აპაბ ირგქუიწო უხუამალა ახაგრხურაქუა ირეი-
ულოუბ.

66. **აგურგაძენ ჰხარგვლა ზეგაძე იშოზრბო ჰგუდიბაკვლარც** —
ხაწი ფჰიესი აგურგაძენ ანგრხარწოზტიი აწასქუა რგუაკე აუბ.

67. **ელეგია** — ილახეიქუწავახა იყოუ აბზიეიბაბარატი ჟიან-
რაალა.

68. **პუგაჩოვშჩინა**—ანხაცია რრევილიუცია (1773—1775). არი ას
ახაძხალხეიტ იარა აილავენტრა ავოჰოდ ემელიან პუგაჩოვ იხაძ
აყნგტძ. ამსთცია ატიორატი ნხამვა ირგმაზ აჰოიარეი, ატიცია ამგვსთა
იმხაჰოვ რუსურა ესაიირა აზჰარეი, ატიორა აზინ ესაიირა იაცწო
არგუაყრა ინგუყნაგოზი იახყადანგ, ანხაციეი ზაუადქუაკ რყნგტიი
აუსუციეი რეილავენტრა წგსიტ. უი აილავენტრა რჩაალადგრხუიტ,
აჰიენთქარ იეჰაბგრა რყნგტი გუაყრას იყახ ზეგაძე ირთავგლაზ
ურგსტივლატიი ამილათ მაქქუა შოუკგაძე. არი აილავენტრა მბატივლა
იაზჰაიტ, აილავენტრა ყახწიზ აზნგკ აზგ აკვრ აიიიირა დუქუა როოიტ,
ახა აშთახე აიჰაბგრა რგრ ნარგჟილან იაწადგრხეიტ. აილავენტრა
აწახარა რგხეიტ აბართქუა: აილავენტრა იალაზ კლასსლა რეიფშოგ-
მრეი ზიჰოხარეი იყახ ურთ რგნუწყა აიქუფარა არწგსიტ, დრემამეზტ
კლასსლა ნახგვარა რზეზუშოზ, ანხავგეილარ ზეგი, ატიცია აუსუციეი,
ამილათ მაქქუეი ეიჰოზჰკაიშოზ, აჩოგკშოპარაზგ იკკაძა უაზგ იბარტი
გუთაკეკ, პროგრამმაკ რემამეზტ, აღშოარაქუა რეიჰოკაარა ზნაბ
იაკვზ აკაზაქცია, დარგაძე ეიხარბლდარახა იყან. პუგაჩოვ დგრჩარჰი-
ეიტ აკაზაქცია რსთარშინაცია.

69. **ტრაუბენბერგ**—გენერალ-მაიორგენ. უაზგ იშოიმაბც ჟილარ
ზგრგუაყუაზ უავენ. აილავენტრა აან იიიკტიი აკაზაქცია დგრშიტ.

70. **პუგაჩოვ ემელიან (1744—1775 შო.)**—ანხაცია რევილიუცია
(პუგაჩოვშჩინა) ავოჰოდ, დონტიი აკაზაქცია დრეიუან, ღარგენ.

დაარა ახშოვკ ზმავ ორგანიზატორნე, არევილიუციატო წვსრა
 ხაწალა მკაქუწარა აზგუჟაზ აძიე შოიაკუზ ააირფშოიტ. აილაგნტორ
 ანაწახა აშოთახე, 1775 შოგქუსა იანვარ 10 აზე მოსკვა დგრგუაყნე
 დგრშოიტ.

71. **ადრაგუნცია**—აქიგტი აპიენთქარ ირ რქჷე უბას ირეშოან,
 უაქიგეგ აკაპიტალისტი ტიელაქუა შოლუკ რყნე ადრაგუნცია ჰია
 ირეშოთოუბ იალკააუ ტიბნე იყოუ აკავალერიატი ხუთაქუა.

72. **უკაზ**—არი, პყარალა, რგუაყრალა არჰიაციარა აფეზრაზე
 აპიენთქარ I-ტიი ალექსანდრ იყაიწაზ აუკაზ აუბ არა იზზერჰიო. არი
 აუკაზ ბაშოა აქჷაად აქჷე ინხანე იყან, იზბან აქუზარ, უი აშოთახეგე
 არჰიაციარაზე აპყარეი არგუაყრეი ნეყურგონ აპიენთქარ იყჷანდა-
 რმციეი აბახთახეჩაციეი.

73. **იაკუში**—(თათარ ბეზშოიოუბ)—იბზიოუბ.

74. **ნიჟუნეოზერტი** აბაა რგჷეიტ—პუგაჩოვ იჩჷანააირწესგწიყჷა,
 იაპჰიაბ 1773 შოგქუსა ანალაგამთაზე.

75. **სიკურს** (ჭირანცეზ ბეზშოიოუბ)—XVIII აშეგ-შოგქუსა იანრგქუზ
 ამითაზტიი არრატი აქიოუბ, იანანგოიტ—აცხერაარა.

76. **კაპრალ**—უსყანტიი აამთაზე არ რქჷე ეიწბეზ აუნტერ
 ოჭიციერ.

77. **ლამპადა**—წიეცაწას იყოუბ, ანეხა იამწაკნარჰაუეიტ აწლატი
 ხუშოა თათიანე, აჭთილ ამანე.

78. **კივოტ**—ანეხა ზქუდგრგგლო.

79. **ჩუმაკოვ**, ჭიოდორ—იაიკტიი კაზაქენ, პუგაჩოვ ივზეცია
 დრეიუან, აწეხუტთანე იარა ჩარჰიარა ყაიწან პუგაჩოვ აიპაბერა დღ-
 ირკეიტ.

80. **გრიშოკა ოტრეპიევ** — იბნალანე იყაზ ბერგენ; იარა ივან
 გროზნეი-იფა დიმიტრი იფსხაზ სარა სოუბ ჰია იხე იახეგქწანე
 დეყან. 1605 შოგქუსაზე „სმუტნოე ვრემია“ (აილახუაშრა აამთა)
 ჰია იანაშოთაზ იიულაკ აზნეკ აზე პიენთქარს დყალჷეიტ.

81. **ხერასკოვ**, მიხაილ მატჭეი-იფა (1773—1807)—პოეტენ, დრა-
 მატურგენ აურგსტი ლიტერატურა აკლასსიკატი ნაფშოგრაქჷე ახა-

დარა ფხმაგლარა ზმავ რუაძიე იაკუნ. არი აევიგრაძე ააგოუბ იარა ივგმთა აეიენრაალა „რახლუკა“ აყნეტი.

82. **ლაჭეტ**—აბზარბზანქუა, აპულემიოტქუა ზეჭუდგროგლო ასტანოკ.

83. **აგუბერნატორ**—აურგს ჰიენთქარ იხან ურგსტიგლან გუბერნიკ აქუგ აღმინისტრაცია ირეიჰაბგზ აჩინოენიკ.

84. **ბაშა ხელახა ფეხემჩოიტ**—აურგს ჰიენთქარ იხან ურგსტიგლან აქილარ უბას აზერჰიონ აიჰაბგრა რეჰიარა, აღდგელ აყენძა რგლახხ ლადანგ ახერხუარა.

85. **ახტან**—არ რტიართა აღავერ.

86. **ჩასკატ**—აბზარბზან აქურგელართა.

87. **პერუნ**—აქიეტოძატიი ასლავიანცია იზლახარწოზ აღა, აღდდი ამაციესი რენცია; არაყა იზერჰიო, აბრი პერუნ ისახხა მქუტინე იყაწანგ იყაზ აუბ.

88. არი აევიგრაძე ააგოუბ „როსსიადა“ ჰია ხერასკოვ იივგზ აბოემა აყნეტი.

89. **კოლოდნიკ**—აკარტოლა ზმავ აუაა ამქუტქუა ითგყყანგ ირგშარწოზ.

90. **ტამოყუნია**—აჰიაა იახგანგ ირგო, მა იაარგო ამათია აშკლაფშორა ზდუ აჰიენთქარრატი უსჰიართა, ურთ აბაჯ დზერშიო, მამზარგგ ზაკუნდარაალა ირგო, მა იაარგო ამათია აანგზკგლო.

91. **გლაზეტ**—ბარძენ-ლგზ ბოუბ.

92. **პრაპორშჩიკ**—აჰიენთქარ იხანტიი არ რქუგ ირეიწგბძავ აოქიციერ.

93. **კოლლეჟუსკიი ასოვეტნიკ**—აგრაჟოდანტი ჩენ ზმანგ აჰიენთქარრა მაწურა იალაზ აჩინოენიკ.

94. **ტაკტიკა**—არრატი ნაუკა-წარა, აიბაშრა ანგყუგაშა, აიჭუკაშა, აჩახეგყაწაშა ზჰიო.

95. **ხარლოვა ელიზავეტა**—პუგაჩოვ იიშგზ ნიჟენეოზერტიი აბაა აკომენდანტ იფჰიეს. უი პუგაჩოვ დიგჟეიტ, აშთახხ ივგზცია დგრშიტ.

96. **ასტრატეგიატი პუნქტ**—არა უს აყნ რეიპა ხადარა ათეფ, არაიონ.

97. **შაელმ** (ნემეც ბგზშიოუბ)—ახუმგა, აყაშ.

98. **აპაროლდ**—აჟია მიძა ესემშა იფსახნგ აყარულ იარპიო, უი აჟია ალა იარა იქსგ იაიიუა აუაა, მიმზარგგ იმვასუა ალაიდგრ-ლარც აზგ.

99. **ანცია იშარა**—არაყა იანანგო აშარა, აშარკყარა პია აუბ.

100. **უხვატ**—ალაბოუ, ზხაქუე იხაწიქუა იაიქჟარხუანგ იზმოუ, აურგს ფეჩკა აყნ ითადგრგლო (აძრახე უპია) იალაახლარც ირემოუ.

101. **შესეტოკ**—აურგს ფეჩკა აფხა ითპიანგ აპლოშჩადკა ხუქე იყარწო.

102. **ბელოზოროდოვ**, ივან ნაუმ-იფა—პუგაჩოვ ირწესგზ აილა-ვენტრა ზეჩციერგანგ იალახუზ ნხავუბ.

103. **ხლოპუშა** აქანასი—ფასა დხუუენგ ურალტი იზაუადქუა რუაქ აქსგ აუს ზუახ უავენ; აზაუადქუა რყნეტი იზნგკემკუა დგბნ-ლახმან აზგ დეფშორადარტიიტ (იფენწა აკვლპარაქუა ფერგჟიჟიიტ), ნას აკარტოლახე დდიექურწიიტ. პუგაჩოვ დიშგრც აზგ ორენბურგ-ტი ივუბერნატორ იაბეიგაზ აიდიკვლან, ხლოპუშა უბრი იხე იარხუანგ იიულაქა აილავენტრა ყაზწა ააფშაანგ დნარვლალან, აშთახე უი აილავენტრაქსგ აფხაეგლარა ზმაზ იარა იაკუნგ, პუგა-ჩოვ დივგზა ააიგუა ბზიანგ დყალაჟიიტ. 1775 შოგქუსახე დეკნაპანგ დგრშიტ.

104. ზეგგ ზელშოო აუავგ ინასგფხუ იშოათახგუ ანარპი-აარპირა ზელშოო მიგკ გყოლშია წარალა, დგრალა იმაქუ აუაა რგუ ია-ნაგო.

105. **პრიკაზნაია ვნე**—აპოლიცია კანცელარიას ირგმაზ, აბაან-დავცია იახარგზწააუახ.

106. **ათაკუაჟი ლეთიპია**—ავგზმალრა, აფშოვრა, აწიე აქუფსარა; ჟილარგ მცხაწარანგ იზლარემოუ ალა თიპიარგლა აწიე ზქურფსო დუავგზარგგ რახუზარგგ ხაირ იაქუშიომ. არაყა იანარფშოჟეიტ ხლოპუშა ურთ ამცხაწარაქუა დშოვრხეჩჩოზ.

107. კისტენ—აიხატი შპარ აა აწეხუა იაღჰიალანგ ბჯარ ჰასაბლა კშაგას ინეყურგო.

108. ენერალცია—ირხუანჩანგ იპოოჰ, იანანგოიტ „აგენე-რალცია“.

109. იუზეევტიი აიბაშრა—აფხადა პუგაჩოვაი აიპაბერა რერი აიდგსლარაქუა ირემიზ რუაკგ; უაყა პუგაჩოვ დაარადა აიიარა დუ იგოეიტ.

110. ჭირიდერიკ ჭიოდორ-იფა—არაყა ზთეძშია რემოჰ არ რქოჰ იხაწა ლეკვზ პრუსსიატიი აკოროლჲ II-ტიი ჭირიდრის იოჰ.

111. ეპიტაჭია—ანგშიენტრა იახადგროგლო იაქურჰუა.

112. ხვეტლიცა—იცქიაკუაკუარადა, ილაშადა იყოჰ აჰადა.

113. ბერდა—საკმარ ადემვას აფშაპიპქოჰ ბერდატიი აკაზაქცია რქეთა.

114. ვრემენშიკ—ავრემენშიკცია ჰია, მამზაროგე აქავორიტცია ჰია ირეშთან აპიენტქარ იაპთენრაქოჰ იყაზ აჰაა, ხათალა აპიენტქარ იახიზაიგუაზ აბზოურალა, აიპაბერა დუქუა ზნაპაქოჰ იახვგოზ (იაჰ-ჰააპ ანნა ლეოპოლდ-იფა ლაან ბირონ დშოჰყაზ, I-ტიი ალექსანდრ იაან არაქჩეეგ დშოჰყაზ უჰია უბას ეგაგროთეგ).

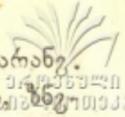
115. ავანმისტრ—უსყანტიი აამსთა აჩოცია რყნგ ესკადრონკ არ სთარშონას ირემიზ.

116. იზანკ ექუნ—იფარაქუა ექუნ. უი ამაცა ალა ზნგ აძიგ იფარაქუა ექუწანგ ზეგაგ დრეკასუეიტ, ნას დაჩაძიგ იფარაქუა ექუწანგ დრეკასუეიტ, უბას ზეგაგ ოჩერედლა.

117. გოლიცინ—კაზანი ორენბურგოი არაიონქუა რქოჰ პუგაჩოვ იქოავგლანგ ეიბაშგზ არ ხუთაქუა ზეგაგ კომანდირრა რზეზუაზ აგენერალ.

118. მიხელახონ ივან ივან-იფა (1740—1807)—პუგაჩოვ აილაგენტრა იყაიწაზ რეკპაშარაკ ყამწაძაკუა „ეიქუზერტიოზ“ რუაძიგ, პუგაჩოვ აწეხუა ააფწიანგ იაწარხარა ნაპხეარა აზეზუაზ აგენერალ იაკუნ.

119. აშერთა თეფ—მოსკვა კრასნაია პლოშჩად აყნგ იყაწანგ

იყან (XVI აშვიშოკეუსაზე) იგეგმა ჰარაკრაკ, ხეხე იყაყაარანე.
 უბრა იქუგვლანე აქილარ ირვლარჰიონ აჰიენტიარ იქუაზქუეი
 ზენლაგეე აშრა ზქურწაქუაზ რეხედი; უბრი იაციგხარამკუა ირშუან
 აჰიენტიარრა იაფვრხეაგაზ აციგეარა დუქუა ყახწოზგე.

120. ვოლგინსკიი, არტიომიი პიოტრ-იფა (1689—1740)—აჰიენთ-
 ქარრაჰოე ვიცვრდგრუაზ უაგენ. ხაფეშიალა აამსტცია დრედეგლონ,
 აამესტცია ირზეილხეარაც აზე აჰიენტიარ იმჩ იახეგნძაგერხატოუ
 ჰია აპროექტ ყახწაზ. აჰიენტიარრა აარჰიარა დაშთან ჰია ხარას
 ითანე დვრჰაიციანე დვრშიტ.

121. ხრუშჩოვ, ა. ჭ. (1691—1740)—ადმირალტეისტვო აკოლ-
 ლეგია სოვეტნიკს დამან; ა. პ. ვოლგინსკიი დივგზა ბზიან, უი იკრუ-
 ეხოკ ჩლენს დალან, „აჰიენტიარრა ავნუწყატიი აუსქუა რხე რხაშა
 აპროექტ ხადა“ ჰია ივგზე აჰოე დიციხრააშუნ, იარა დიცივრშიტ.

122. ცარსკოე სელო—(აჰიენტიარ იქეთა) პეტერბურგ (ლენინ-
 გრად) ააიგუარა აჰიენტიარ ითააცია აფხენრა ახეგრხერგოზ, არევო-
 ლიუცია ანეყალა აშთახე დეტსკოე სელო (ახუქქუა რქეთა) ახეძვრ-
 წეიტ; უაყა უაყეე ახუქ-უსჰიარაქუეი ასანატორიაქუეი რაციანე
 იყოუპ.

123. აველამოფა—აჰიენტიარ იაჰთენრაჰოე არისტოკრატიიტი
 უაა იყაზ ირეიუან.

124. რუმიანცევ, პიოტრ ალექსანდრ-იფა, „ზადუნაისკიი“ ჰია
 ზხერწაზ აგრაჭ (1725—1796)—აჰიენტიარ ფჰიგს II-ტიი ეკატერინა
 ლაან არ რქოე დემაშვგ ნაჩალანიე დუნე დეყან.

125. კამერ-ლაკეი—აჰიენტიარ, მამზარგეე აჰიენტიარ ფჰიგს
 ხათალა ირემაზ ამაწუგვ.

126. რობრონ—აქეიტციბატიი ფჰიგს შიწატიუბ; იარა ლგბლადარა
 ლახგს ასარკეალ ვეფეშო ირთბაანე ილაშთენ.

127. აქლიგელე—ავნე ავარახე იაჰთაყაწოუ ახებრა.

128. ეპიგრაჭ—იარბანხაალაკე ვემთაკე მა იარა ახუთაკე ახანე,
 იარა იაჰიო იამანშიალახაშა (იახააიგუოუ) იდვრგვლო აქიექუა.

129. აჩუვაშოცია—სსსრ აჰოე ინხო უააქილარუბ; ურთ ნხოიტ
 ფასა კახანტიი სიმბირსკტიი გუბერნიიქუეს იყაზ რქოე (უაყეე ჩუვაშო-

ტი ავტონომიატი სსრ). ფასა ეგგერთ ამილათ მაქქუა (აკირეტი-
 ცია, აბაშუკირცია, უბას ეგგერთგგე) რეიფუშ აჰიენტქარ იეიჰაბერა
 რყნგტი აკოლონიატი რგუაყრაქუა ზეგგე ირქუშმიანგ იყან.

130. ზემსკიი—ავოლოსტ აქუგ აპრიკაზქუა ყაზწო, მამზარგგე
 აქეთაჭუტი აპისარ.

131. დონ-კიხოტ—ისპანიატი ამიყუგვ დუ სერვანტეს „დონ-
 კიხოტ“ ჰია არომინ იიგგზ ჭრანცგზ ბგზშიალა დონ-კიხოტ ჰია იაშ-
 თოუბ. დონ-კიხოტ ზაძე იაშთანგ იანხანგ იყოუბ,—უი იყაზ აიაშა
 დაყუთხანგ დგყან, იხგ იაათაშიაზ ანგყუგარა დაშთან, იარა ილშარა
 ზაყარაზ დაზგმხუცდაკუა, დგზიაიშთაგგე დგზგემიააშთაგგე აცოგა
 დაქუფარც დაქოზნ.

ა ს ქ უ ა .

აღაყაა.

I. აგვარდია ასერქვანტ	7
II. ამჟაფგზავ	16
III. აბაა	26
IV. აღუელდ	33
V. აბზიაბარა	43
VI. პუგაჩოვშჩინა	51
VII. აჟიგლარა	62
VIII. იზმეფხმაზ ასას	70
IX. აიფერწრა	79
X. აქალაქე ათაკრა	85
XI. ითენჩმგზ აქეთა	94
XII. აეთემ	106
XIII. აბაანდავტირა	114
XIV. ასულ	122
იბჟაჟუ აზგ	134
აგუათაქუეი აკომმენტარიაქუეი	146

თაკვუნუქუუ არედაკტორ მ. გოჩუა.

ატენრედაკტორ ვ. კიუტ.

თაკვუნუქუუ აკორრეკტორ მ. პაპახმდერ-ფშა.

აკვუნუქუუ ირუთოუბ 29/II 1940 შუ. აკვუნუქუუ აარხარაზუ ანაპუ აწავუბ 7/VI 1940 შუ. აქაად აჟორმატ 60x90. 10 კვუნუქუუ ბლჟკუ ჯოლუბ. კვუნუქუუ ბლჟკუ აყნუ იყოლუბ 35.136 დერგა. აზაკაზ № 1952. ატირაჟუ 2100. აფლიტ № 472.

აჟბინთშეყოთუქუუთა ატიბოგრაჟია, აყუა, აულ. ლენინ ხმად ზხუ, № 6.

საქმის მართვა.

21757
საქართველოს
საბჭოთაო კავშირი